Sărutul lui Salomy Jane

Editura Univers

CW

Clasicii

Literaturii Universale

Coperta colecției : *Vasile Socoliuc*

Selecția nuvelelor
s-a realizat din volumele :

THE AMERICAN TRADITION IN LITERATURE

Random House — New York, 1981

GREAT AMERICAN SHORT STORIES
Dell Publishing Co., Inc.
New York — 1957

BRET HARTE — THE LUCK OF ROARING CAMP AND OTHER STORIES

Lancer Books, Inc. New York — 1968

Toate drepturile asupra acestei versiuni sînt rezervate Editurii UNIVERS

* * *

SĂRUTUL LUI SALOMY JANE

PROZĂ AMERICANĂ
DIN A DOUA JUMĂTATE A SECOLULUI
AL XIX-LEA

Selecție, traducere, prefață și note de
RODICA MIHĂILĂ

București, 1985

Editura Univers

Pitoresc și nostalgie : debutul realismului american

La fel ca în Europa și în America, realismul ca mișcare literară debutează în secolul al XIX-lea, dar în ciuda caracterului pragmatic al vieții americane, lucrul acesta se întîmplă relativ cu întîrziere, așa încît aici se poate vorbi de realism de abia în ultima decadă a secolului, odată cu scriitori ca Stephen Crane, Frank Norris și Theodore Dreiser, deci la o dată cînd atît în Franța cît și în Anglia curentul își epuizase principalele resurse.

Fără a nega influența realismului european, impus în America în special datorită activității literare desfășurate de William Dean Howells și mai tîrziu de Henry James, trebuie să precizăm totuși că nu interpretăm (așa cum se întîmplă adesea) întîrzierea de care vorbeam ca pe o dovadă că realismul american ar fi fost un import european; ci dimpotrivă că este rezultatul unor profunde prefaceri în viața și conștiința americană, oglindite pe plan literar într-o lungă și interesantă perioadă de tranziție de la romantism la realism.

Dacă, operînd cu distincția dintre „novel" („roman") și „romance" („romanț") făcută de Clara Reeve [1] și reluată de Hawthorne în prefețele romanelor sale, critica modernă identifică pe drept cuvînt tradiția romanului american cu genul „romance", prezența elementelor realiste se cere deopotrivă evidențiată ca o permanență impulsionată de pragmatismul puritan, de condițiile specifice ale colonizării și ale existenței „frontierei" [2] timp de mai bine de două secole, de circumstanțele formării națiunii americane și de idealurile revoluției, în primul rînd acela al democrației. Nu este deci de mirare că perioada de tranziție de la romantism la realism, cînd împletirea elementelor realiste cu cele de „romance" produce cele mai neașteptate și mai spectaculoase rezultate, coincide cu decadele imediat următoare Războiului Civil (1861—1865), perioadă sugestiv denumită „a doua descoperire a Americii" [3]. Este în primul rînd vorba despre des-

coperirea nebănuitelor resurse materiale oferite de extinderea teritorială a națiunii. America devine o „națiune continentală", a cărei unitate este facilitată și consolidată de dezvoltarea fără precedent a mijloacelor de comunicație, cum ar fi sistemul de căi ferate transcontinentale, telegraful și telefonul. Asistăm la un rapid proces de industrializare, posibil datorită bogatelor resurse naturale puse la dispoziția Nordului de către noile teritorii ale Vestului și Sudului, precum și de anexarea unor întinse teritorii cum ar fi Alaska. Însuși peisajul țării se modifică. Elementele semnificative nu mai sînt fermele sau plantațiile, micile comunități rurale ținînd de o societate agrară, ci marile orașe în continuă creștere cum ar fi Chicago, New York și Philadelphia. Mitul Vestului face treptat loc noului cult pentru înavuțire născut pe coasta de Est, iar în ierarhia eroilor legendari, locul cowboy-ului este amenințat de ascensiunea omului de afaceri transformat peste noapte în erou romantic. Dar idealul identității unice din perioada postbelică nu este numai o manifestare a optimismului creat de noile perspective de viitor, ci și „o reacție împotriva impulsurilor secesioniste care, concretizate sub forma Războiului Civil, cauzaseră suferințe și pierderi inestimabile, determinînd în consecință pe americani să minimalizeze diferențele fundamentale existente între ei și să vorbească despre identitatea națională ca despre o armonie a tuturor regiunilor țării" [4].

Ca o dezvoltare firească a acestei atitudini, pe plan literar „mitul unității", al identității unice, se manifestă în două tendințe aparent contradictorii. Pe de o parte, încercarea ambițioasă de a se crea „The Great American Novel" („marele roman american"), „o Eneidă pentru o nouă Romă", un roman național care să exprime spiritul și idealurile noii națiuni, iar pe de altă parte, constituirea unei adevărate mișcări literare, denumită sugestiv „local color" („culoare locală"), care dînd glas nevoii de cunoaștere reciprocă și entuziasmului americanilor pentru întinderea și varietatea țării lor, dar și nostalgiei pentru niște valori ale vieții iremediabil pierdute, reînvie specificul local în tot ce are el mai pitoresc și mai nostalgic. Faptul că „marele roman american" a rămas un deziderat neîmplinit, care mai stimula încă forțele creatoare ale americanilor chiar și în primele trei decenii ale secolului al XX-lea, cînd Dreiser, Dos Passos sau Thomas Wolfe produc în sfîrșit opere apropiate de condiția romanului național [5], dovedește, credem noi, că literatura americană a avut nevoie de o perioadă îndelungată de asi-

milare a noilor realități naționale și de perfecționare a metodei realiste. Și în toată această perioadă, de la sfîrșitul Războiului Civil pînă la ultima decadă a secolului al XIX-lea, triumful realismului autohton a fost pregătit și a devenit posibil datorită scrierilor coloriștilor locali, dintre care unele din cele mai semnificative formează conținutul prezentului volum. Referindu-se la rolul mișcării „local color" în procesul de devenire a literaturii americane, Edward Eggleston exprimă aceeași idee în prefața sa la romanul *The Hoosier Schoolmaster (Învățătorul din Indiana)*, afirmînd încă din 1892 că „«Marele roman american» căruia criticii îi duceau dorul atît de aprig de douăzeci de ani, apare acum în secțiuni [...] Numai crearea unui punct de vedere distinct regional conferă literaturii [americane] un caracter cu adevărat național" [6].

Inspirat amestec de elemente romantice și realiste, de pitoresc și nostalgie, povestirile și nuvelele în care au excelat coloriștii locali, accesibile publicului larg prin intermediul celor mai populare periodice ale timpului, redau specificul local și recreează atmosfera unei anumite regiuni, concentrîndu-se asupra caracteristicilor regiunii respective, exprimate în tradiții și obiceiuri, limbaj, cadru natural, temperament și comportament uman. Este adevărat că la un moment sau altul în întreaga literatură europeană a secolului al XIX-lea, ca urmare a dezvoltării centrelor urbane și a căutării unor noi surse de inspirație, viața diferitelor regiuni și provincii se impune atenției scriitorilor [7], dar pe lîngă influențe europene, cum ar fi aceea a culorii locale din tradiția romantică a francezilor Victor Hugo, Prosper Mérimée și Bernardin de Saint-Pierre, sau a englezilor Walter Scott, Maria Edgeworth și Edward Bulwer-Lytton, coloriștii americani beneficiază nu numai de o varietate a materialului neîntîlnită în nici o țară europeană, și în aproape toate cazurile de o îndelungată practică gazetărească, ci și de un plus de vitalitate, izvorîtă din tradiția umorului american, îndeosebi a folclorului frontierei atît de bine exprimat în tradiția „tall-tale" [8], precum și din folclorul negrilor sau din pitorescul vechii civilizații creole. Trebuie de asemenea subliniat faptul că ceea ce ne permite să identificăm în Statele Unite „culoarea locală" drept o mișcare literară legată de un anumit moment istoric este *scopul mărturisit* al mișcării de a face cunoscut prin intermediul literaturii specificul local al diferitelor regiuni ale țării, precum și acela de a evoca nostalgic culoarea, parfumul și ritmul unor vremuri apuse, în condițiile în care noile realități

ale vieții americane postbelice reclamau o nouă identitate, unică, dar contraziceau multe din vechile idealuri.

Iată de ce în America, în lipsa unei istorii milenare, culoarea locală se străduiește să aducă în prim plan miturile fiecărei regiuni în parte, preocupare care va fi continuată de regionalismul unor scriitori din secolul nostru cum ar fi Willa Cather, Robert Penn Warren și William Faulkner. „Reconstruirea unui mit cu mijloace romantice sau desființarea lui cu mijloace realiste — acestea sînt cele două modalități cu care operează literatura regională", conchide Jay Martin referindu-se la specificul „culorii locale" în America.[9] De aici decurg și caracteristicile generale ale acestei literaturi, maniera specifică de împletire a elementelor romantice cu cele realiste, precum și forma „proteică" a povestirilor și nuvelelor scrise de coloriștii locali care au preferat genul scurt romanului, urmărind, asemenea lui Poe, crearea unui „singular effect" („efect unic") asupra cititorului.

Fiind vorba de specific local, este firesc ca scriitorii asociați cu mișcarea „local color" să fie grupați în funcție de regiunile care constituie cadrul și obiectul creației lor: Vestul și Vestul Mijlociu, acesta din urmă mai puțin reprezentat ca atare din cauza procesului de continuă mutare spre vest a frontierei, Sudul și Noua Anglie, deci cele mai reprezentative regiuni ale Statelor Unite. Această împărțire tradițională se reflectă și în prezenta antologie, care însă din motive de spațiu operează o selecție riguroasă în cadrul fiecărui grup de scriitori[10]. Folosirea acestui sistem de grupare oferă, pe lîngă o incursiune inedită pentru cititorul român în proza scurtă americană din ultimul pătrar al secolului al XIX-lea, și o imagine singulară a oamenilor și locurilor din principalele regiuni ale Statelor Unite la hotarul dintre două secole.

În prima parte a antologiei — Vestul și Vestul Mijlociu — sînt incluși patru scriitori: Bret Harte, Mark Twain, Edward Eggleston și Ambrose Bierce. Nu se poate spune despre Bret Harte că ar fi „inventat" culoarea locală sau regionalismul, dar el este fără îndoială primul colorist local ale cărui scrieri s-au bucurat de un larg succes, ceea ce a făcut ca întreaga școală să fie ulterior definită prin raportare la opera sa. Specifică pentru Harte, ca de altfel pentru toți coloriștii locali, este permanenta îmbinare de „romance" și realism: personaje neobișnuite alături de oameni de rînd, patos romantic contrapunctat de un umor cu rădăcini adînci în folclorul frontierei, întîmplări ro-

mantice detașate pe fundalul cotidianului, care prinde viață cu ajutorul descrierii realiste și a folosirii dialectului. Cele trei nuvele alese: „Sărutul lui Salomy Jane", „Brown din Calaveras" și „Idila din Red Gulch" ilustrează tocmai această îmbinare de romantism și realism, de sentimentalism și umor, reînviind cu nostalgie, ca toate scrierile lui Harte de altfel, lumea dură, pestriță și pitorească a așezărilor căutătorilor de aur din jurul orașului San Francisco

Într-o astfel de lume, în „Sărutul lui Salomy Jane", dragostea hoțului de cai Jack Dart pentru frumoasa și curajoasa Salomy Jane îl salvează pe acesta de la moarte aducîndu-l pe calea cea bună; în „Brown din Calaveras", Jack Hamlin, jucător de pocher și aventurier, este eroul romantic învăluit în mister, care impresionat de încrederea ce i-o acordă Brown din Calaveras, unul dintre primii sosiți în Wingdam, om slab și nerealizat, renunță la intenția de a-i răpi nevasta, rămînînd în continuare un misterios solitar; în „Idila din Red Gulch", între un alt nerealizat, Alexander Morton, zis Sandy, și învățătoarea școlii, austera Miss Mary, se înfiripă o timidă idilă, care însă eșuează în amară deziluzie cînd o femeie decăzută, încredințîndu-și fiul tinerei învățătoare, îi dezvăluie acesteia trecutul lui Sandy.

Dacă la Bret Harte culoarea locală se realizează prin amestec de realism și un patetism romantic care deseori degenerează în melodramă, la Mark Twain ea se naște în principal din inspirata utilizare a umorului, prin prelucrarea materialului oferit de folclorul frontierei și din oralitatea stilului. „Cum l-a speriat filfizonul pe pădurar" și „Povestea lui Hank Monk, vizitiu vestit" ilustrează această tehnică, în timp ce „Povestea lui Baker despre gaițe" și „Cînd bizonul s-a cățărat în copac" se înscriu perfect în tradiția „tall-tale", fiind scurte povestiri care folosesc detaliul realist și limbajul comun pentru a relata întîmplări fantastice, devenite posibile datorită unor eroi înzestrați cu o serie de calități neobișnuite.

Cele două selecții din opera lui Edward Eggleston — „Lecție particulară de la un buldog" și „Cum a fost încolțit predicatorul" — deși se referă la viața locuitorilor din zonele împădurite ale Indianei, deci la Vestul Mijlociu, sînt plasate imediat după selecțiile din Mark Twain, întrucît își trag vitalitatea tot din tradiția umorului autohton, precum și din măiestrita utilizare a detaliului realist, a dialogului și a dialectului. Spre deosebire de Twain însă, Eggleston nu apelează la „tall-tale",

ceea ce ne ajută să sesizăm cu și mai multă ușurință metoda realistă.

La rîndul său, Ambrose Bierce aduce o notă deosebită în folosirea culorii locale, concentrîndu-se în cadrul convențiilor realismului asupra identificării unor tipare psihologice în experiența umană. Ceea ce la Bret Harte constituia fascinație romantică, la Bierce devine fascinație pentru grotescul relației dintre viață și moarte, investigat în manieră Poe.

În „Adevărat blestem", mica așezare Hurdy-Gurdy din California, părăsită de oamenii plecați mai departe în căutarea aurului, devine locul unde se sfîrșește tragic viața lui Jefferson Doman, victimă a iluziilor deșarte întreținute de mitul Vestului. Dacă moartea lui Doman este o scenă al cărei grotesc amintește de Poe, scena morții iubitei infidele este plină de o ironie care anihilează în mare măsură efectul melodramatic. Și în „Fereastra bătută în scînduri" culoarea locală se realizează concomitent cu investigarea raportului dintre viață și moarte. Eroul, unul dintre pionierii Vestului mijlociu, acceptă izolarea și asprimile vieții dintr-un ținut părăsit de toți ceilalți, pentru că rămîne credincios primelor sale idealuri legate de imaginea soției răpuse de o moarte năpraznică.

Partea a doua a antologiei — Sudul — cuprinde o selecție de nuvele și povestiri din patru scriitori reprezentativi: Joel Chandler Harris, Charles Chesnutt, George Washington Cable și Kate Chopin.

În Sud culoarea locală capătă amploare în special după Războiul Civil, în perioada „Reconstrucției" [11], cînd cititorii din Nord cer tot mai multă literatură despre Sudul de dinainte de război. Exotismul, sentimentalismul romantic, nostalgia pentru trecutul idealizat nu exclud însă la cei mai buni coloriști locali puternice accente critice, obținute de cele mai multe ori printr-o excelentă exploatare a detaliului realist. Povestirile alese relevă trei surse importante ale culorii locale: contrastul dintre Sudul marilor plantații, cu aristocrația sa păstrătoare a unor vechi tradiții, cultivatoare a unui puternic sentiment de castă („Pruncul lui Désirée" și „O femeie respectabilă") și Sudul de după război, cu o aristocrație scăpătată, patetică în încrederea ei de a păstra aparențele strălucirii de odinioară („'Sieur George", „Plantația «Belles Demoiselles»", „Nég Créol", „Ciorapii de mătase" — cu mențiunea că atît în „'Sieur George" cît și în „Nég Créol" declinul nu se datorează exclusiv războiului, ci și unor tare de ordin moral); natura raporturilor dintre albi și popu-

lația de culoare („Free Joe și restul lumii", „Soția tinereții lui", „Copiii șerifului", „Nég Créol", „Pruncul lui Désirée"); exotismul culturii creole din zona New Orleans („'Sieur George") și bogatul folclor al negrilor („Fratele Iepure se distrează la bac").

Ultima parte — Noua Anglie — reunește numele a două talentate scriitoare: Sarah Orne Jewett și Mary Wilkins Freeman. În nord-estul american culoarea locală se afirmă în amurgul marii epoci de creativitate, care în secolul al XIX-lea făcuse din Noua Anglie centrul cultural al Americii. Senzația de amurg al unei epoci prospere, de declin al vieții pe toate coordonatele ei, specifică „culorii locale" în Noua Anglie, se degajă din toate nuvelele selectate, dar mai cu seamă din „La mila tîrgului" și „Stîrcul alb". În atenția coloriștilor din această zonă stau regiuni retrase sau comunități rurale restrînse, cu oameni obișnuiți, chiar șterși s-ar putea spune, în viața cărora nu se întîmplă nimic deosebit pînă cînd, într-o bună zi, ceva aparent neînsemnat provoacă o trezire a conștiinței spre o nouă înțelegere („O zi de sărbătoare în viața familiei Hilton", „Revolta «mamei»" „Călugărița din Noua Angliei", „Cîntăreața satului").

Menită să reînvie specificul local, culoarea și atmosfera fiecărei regiuni în parte, gruparea pe zone geografice, devenite și zone de cultură, nu ne împiedică de a descoperi dincolo de deosebirile impuse de natura materialului tratat, anumite caracteristici generale care țin de tehnica scriitoricească și care îndreptățesc includerea tuturor acestor scriitori în una și aceeași mișcare.[12] Cu excepția povestirilor umoristice ale lui Twain și Eggleston, toate celelalte gravitează în jurul unei teme centrale, aceea a declinului și destrămării unui mod de viață, a apusului unei generații. De aceea și plasarea acțiunii se face într-un colțișor izolat de lume: o așezare pierdută în inima codrilor („Sărutul lui Salomy Jane", „Fereastra bătută în scînduri", „Cum a fost încolțit predicatorul", „Stîrcul alb"), un sat sau un tîrgușor departe de orice cale ferată și orice șosea principală („Brown din Calaveras", „Idila din Red Gulch", „La mila tîrgului", „Copiii șerifului", „O zi de sărbătoare în viața familiei Hilton" și toate cele trei povestiri de Mary Freeman), o tabără de mineri odinioară prosperă, dar acum părăsită („Adevărat blestem"), sau un conac înconjurat de întinderile plantațiilor („Plantația «Belles Demoiselles»", „Pruncul lui Désirée", „O femeie respectabilă"). În aceste locuri puțin populate, unele personaje au aerul de „supraviețuitori" care trăiesc departe de

vuietul orașului și de cuceririle științei, perpetuînd vechile ritmuri ale existenței, fără nici o șansă și nici o dorință de evadare, captivi ai propriilor prejudecăți, ai propriilor coduri etice și morale. Îndrăgostiții stau despărțiți ani de zile din cauze pe care n-au voința, dar nici dorința de a le înlătura („Călugărița din Noua Anglie"), tot așa cum, resemnați cu propria soartă, oamenii duc povara vieții fără nici o încercare de eliberare. Deși prezența primăverii se face simțită în mai toate povestirile, oamenii nu trăiesc reînnoirea naturii, ci, adînc înfipți în solul natal, amintesc doar de durabilitatea ei. Limitarea spațiului oferă și posibilitatea unei puternice individualizări a personajelor, așa încît aproape fiecare povestire se transformă într-un studiu de caracter. În general personajele nu evoluează, lumea exterioară nu le modifică trăsăturile și convingerile; anumite trăsături personale sînt îngroșate „pînă la excentricitate". Relația dintre personaj și cadrul natural, principala sursă de creare a atmosferei, este aproape perfectă și atît de strînsă, încît adeseori natura sugerează prin contrast sau asemănare gîndurile și trăirile personajului sau împrumută ea însăși unele din trăsăturile acestuia. O astfel de corespondență se stabilește între Candace Whitcomb, „cîntăreața satului", și pădurea care arde sub privirile ei, corespondență reluată în momentul morții eroinei, cînd bradul care se prăbușește în flăcări devine metafora propriei ei morți.

Atașamentul și afecțiunea scriitorului pentru oamenii și locurile evocate se manifestă și în pitorescul descrierilor, care, chiar atunci cînd abundă, sînt străbătute de un autentic fior poetic, așa cum se întîmplă în „Stîrcul alb" sau în „Plantația «Belles Demoiselles»". Tendința romantică de idealizare a atmosferei este de cele mai multe ori atenuată de prezența detaliului realist și a cotidianului, de utilizarea nuanțată a unui registru larg de particularități ale limbajului. Nu toți coloriștii locali apelează în egală măsură la particularitățile de limbaj ca mijloc de construire a atmosferei, iar unii dintre ei nu sînt consecvenți în folosirea acestui procedeu nici măcar în cadrul aceleiași povestiri. Regionalismele sînt în primul rînd de natură fonetică și mai puțin de natură lexicală sau gramaticală, imprimînd astfel de multe ori povestirii un ritm specific. O mențiune specială trebuie făcută în legătură cu redarea limbajului negrilor în povestirile lui Joel Chandler Harris și Charles Chesnutt, pre-

cum și a limbajului folosit de creolii din New Orleans în povestirile lui Washington Cable și Kate Chopin.

Există o nostalgie care învăluie toate aceste povestiri, fie că ele evocă un moment mai îndepărtat sau mai apropiat, o nostalgie născută din afecțiunea și dăruirea cu care scriitorul se străduiește să imortalizeze în opera sa unicitatea inexprimabilă a oamenilor, locurilor și timpurilor ale căror sensuri încearcă să le pătrundă și al căror farmec se străduiește să-l fixeze în eternitate. Și nu de puține ori, pentru a deveni mai convingător, se adresează el însuși cititorului, ca un martor ocular care pretinde veridicitatea, pentru ca tot de atitea ori să realizeze obiectivarea prin intermediul umorului, al ironiei și autoironiei.

Prin tot ce au creat mai bun, coloriștii locali oferă o imagine unică a diversității și complexității Americii, surprinzînd totodată în experiența umană o esențială universalitate, care face ca regionalismul acestei literaturi să nu eșueze în provincialism, ci, creînd o tradiție, să asigure continuitatea celor mai importante cuceriri ale literaturii americane.

RODICA MIHAILĂ

NOTE

1. „Primul tip *(the novel)* prezintă o imagine a vieții, a obiceiurilor reale și a epocii în care este scris. Cel de-al doilea tip *(the romance)* descrie, într-un limbaj ales și elevat, ceea ce nu s-a întîmplat și nu se va întîmpla vreodată." *(Progress of Romance,* London, 1785, citat în Wellek și Warren). *Teoria literaturii,* E.L.U., București, 1967, p. 285.
2. În istoria Statelor Unite, termenul „frontieră" se referă la frontiera mobilă care marchează între secolele XVII—XIX diferitele limite atinse de colonizarea actualului teritoriu al S.U.A.
3. Spiller, Thorp, Johnson, Canby, Ludwig, Gibson, ed., *Literary History of the United States,* Macmillan Publishing Co., Inc., New York, 1974, p. 789.
4. Jay Martin, *Harvest of Change : American Literature* (1865—1914), Prentice-Hall, Inc., New Jersey, 1967, p. 25.
5. Exemplele cele mai ilustrative pot fi *An American Tragedy* (*O tragedie americană,* 1925) de Theodore Dreiser, precum și trilogia lui John Dos Passos intitulată *U.S.A.*
6. Edward Eggleston, *The Hoosier Schoolmaster : A Novel, Revised, with an Introduction and Notes on the Dialect,* New York, 1892, p. 6-7.

7. Vezi *The Literature of the American People*, ed. Arthur Hobson Quinn, Appleton-Century-Crofts, New York, 1951, p. 640.
8. Prin „tall-tale" se înțelege un gen de anecdotă transmisă prin tradiția orală a folclorului frontierei, care folosește detaliul realist, literalitatea și limbajul comun pentru a reda niște întîmplări extravagante sau imposibile, devenite posibile datorită unor personaje înzestrate cu calități supranaturale. Umorul rezultă în principal din discrepanța dintre realismul descrierii și universul comic, grotesc și fantastic al narațiunii.
9. Jay Martin, *Op. cit.*, p. 88.
10. La primul grup (Vestul și Vestul Mijlociu) s-ar mai cuveni menționați John Milton Hay, Joaquin Miller și Hamlin Garland, la al doilea grup (Sudul) Lafcadio Hearn, Mary Noailles Murfree, James Lane Allen și Thomas Nelson Page, în sfîrșit, printre coloriștii locali din Noua Anglie, nu pot lipsi Harriet Beecher Stowe și Rose Terry Cooke, ca precursoare ale curentului, precum și Edward Everett Hale și Mary Cather Wood.
11. Reconstrucția („Reconstruction") — este denumirea dată perioadei 1865—1877, în timpul căreia statele confederative s-au aflat sub controlul guvernului federal, fiind obligate să-și modifice întregul sistem al instituțiilor politice și sociale, ca cerință obligatorie în vederea admiterii în Uniune.
12. Pentru caracteristici ale „culorii locale", vezi și Alexander Cowie, *The Rise of the American Novel*, American Book Company, New York, 1951.

R. M.

VESTUL ŞI VESTUL MIJLOCIU

BRET HARTE

SĂRUTUL LUI SALOMY JANE [1]

Se trăsese primul foc de armă. Glonțul trecuse departe de țintă, căpetenia grupului de „Vigilantes“ [2], lăsîndu-l pe Red Pete, cel care-l trăsese, descoperit în fața puștilor acestora, la bunul lor plac. Căci mîna îi tremurase după atîta călărit îndrăcit, iar apariția lor neașteptată îi abătuse o clipă privirea și astfel sosise inevitabilul sfîrșit. Se predă încruntat celor care îl capturaseră ; tovarășul lui, fugar și hoț de cai ca și el, renunță, nu fără un sentiment de ușurare, la intenția de a opune rezistență. Pînă și aprigii și neîndurătorii biruitori erau satisfăcuți. Reușiseră să-i prindă vii pe cei doi. În orice clipă a îndelungatei urmăriri le-ar fi venit ușor să-i doboare cu un foc de armă, dar n-ar fi fost frumos și totul s-ar fi terminat cu o încăierare, nu cu o pedeapsă exemplară. Tocmai de aceea soarta celor doi era pecetluită. Sfîrșitul, o frînghie atîrnată de-o cracă, deși neconsfințit de lege, avea cel puțin să fie rezultatul unei deliberări justițiare. Era tributul plătit de „Vigilantes“ acelei ordini pe care ei înșiși o nesocotiseră urmărindu-i și prinzîndu-i pe cei doi. Dar această logică stranie a oamenilor din ținuturile de frontieră îi satisfăcea pe prizonieri, conferind o anumită demnitate momentului culminant.

— Dacă ai de spus ceva alor tăi, spune-le acuma și grăbește-te, zise căpetenia.

Red Pete aruncă o privire în jur. Fusese prins chiar la casa lui din luminiș, de unde ieșiseră puhoi cîteva

---

1 „Salomy Jane's Kiss“ apare în volumul *The Luck of Roaring Camp and Other Stories.*

2 Termen împrumutat din spaniolă, desemnînd în sudul și vestul Statelor Unite în secolul al XIX-lea pe membrii unui așa numit Comitet al Vigilenței, care urmăreau prinderea și sancționarea rapidă a celor care scăpau justiției.

rubedenii și prieteni, inofensivi cu toții, majoritatea femei și copii, uitîndu-se nedumeriți la cei douăzeci de „Vigilantes“ care îi înconjurau. Erau obișnuiți cu scene de violență, dușmănii ancestrale, prigoane și hărțuieli; îi surprinsese doar faptul că fuseseră luați pe neașteptate. Descumpăniți, continuau să privească plini de curiozitate, dar și de oarecare dezamăgire; nu avusese loc nici un fel de luptă de care să se poată vorbi mai tîrziu — nici un fel de spectacol! Un pușți, nepotul lui Red Pete, se cocoțase pe butoiul cu apă de ploaie ca să urmărească mai bine ce se petrece; o fată flegmatică din Kentucky, înaltă și bine făcută, o vecină care se nimerise să treacă pe acolo, stătea sprijinită de stîlpul ușii mestecînd gumă. Doar un dulău galben se frămînta, nedumerit dacă urmărirea se terminase sau dacă de abia începea, și alerga agitat de colo-colo sărind cînd la prizonieri, cînd la cei care îi capturaseră.

Căpetenia mai repetă o dată îndemnul. Red Pete rîse nepăsător și se uită spre soția lui. La care, doamna Red Pete ieși în față. După toate aparențele, avea să-i spună căpeteniei o mulțime de vorbe mînioase, vindicative și incoerente. O să i se pîrjolească lui sufletul în focul gheenei pentru ce făcuse în ziua aceea. Halal așa bărbat, care umblă numai cu șiretlicuri și căruia îi e frică să se arate în preajma unei case pline de femei și copii dacă n-are după el o șleahtă de ticăloși ca el. Bombardîndu-l cu insulte, una după alta, făcîndu-i albie de porci obîrșia dubioasă și tot neamul lui de neisprăviți, azvîrli în cele din urmă o groaznică ocară la adresa nevestei lui infirme, așa cum numai o femeie e în stare să insulte o altă femeie, pînă ce fața lui albă se crispă amenințătoare și doar acel fetiș al Vestului american, sanctitatea sexului frumos, îi împiedică degetele convulsionate să apese pe trăgaciul armei. Chiar și soțul ei observă acest lucru și, rostind cu un glas nu prea autoritar: „Asta las-o baltă, muiere!“ și bătînd-o ușor pe spate cu mîna stîngă, pe care i-o dezlegaseră, își luă ultimul rămas-bun. Căpetenia, cu fața încă albă sub grindina de ocări ale femeii, se întoarse brusc spre cel de-al doilea prizonier.

— Și dacă ai cumva și tu pe cineva de la care să-ți iei „rămas-bun“, ia-ți acuma.

Omul ridică privirea. Nimeni nu se clinti și nu rosti o vorbă. Era străin de locurile acelea, fiind luat din întîmplare de Red Pete complice la toată treaba și nimeni nu-l cunoștea. Tînăr încă, dar certat cu legea din anii destrămatei lui copilării, de pe urma căreia tatăl și mama îi rămăseseră doar un vis uitat, el iubea caii și îi fura, acceptînd pe deplin pedeapsa cu moartea aplicată de locuitorii ținuturilor de frontieră oricui punea gînd rău acestui animal, de care, în atîtea ocazii, depindea viața unui om. Dar el se pricepea la cai, după cum o dovedea calul pe care îl călărea și care cu cîteva zile în urmă mai fusese proprietatea judecătorului Boompointer. Era singurul lucru prin care se făcea și el remarcat.

Îndemnul neașteptat îl scoase o clipă din atitudinea sa de nepăsare, căci era într-adevăr vorba de o atitudine, și ea făcea parte din meseria lui. Se prea poate ca în momentul acela să-l fi afectat faptul că rămîne mai prejos decît tovarășul său și bărbătoasa lui nevastă. Se mulțumi însă să clatine din cap. Făcînd acest lucru ochii îi căzură pe frumoasa fată din Kentucky, care se uita la el proptită de stîlpul ușii. Poate că profunda lui singurătate îl impresionase și pe șeful grupului de „Vigilantes", căci acesta avu o ezitare. În aceeași clipă el observă că fata se uita la prizonierul său lipsit de prieteni.

În minte îi încolți o idee grotescă :

— Salomy Jane, n-ai face rău să vii pînă aici să urezi „rămas-bun" unui om care trebuie să moară și pe deasupra mai e și străin, zise el.

Se simțea parcă în spusele lui un amestec subtil de poezie și ironie, care avură deopotrivă efect asupra spectatorilor apatici. Era cunoscut faptul că Salomy Jane Clay avea o părere foarte bună despre sine și că ținea întotdeauna flăcăii la distanță cu un dispreț flegmatic, de adevărată nimfă. Cu toate acestea, ea se desprinse încet de stîlpul ușii și, spre uimirea tuturor, se îndreptă agale spre prizonier cu o grație apatică și cu mîna întinsă. Masca cenușie de indiferență de pe fața condamnatului se umplu de culoare cînd mîna ei dreaptă apucă mîna lui stîngă pe care urmăritorii i-o lăsaseră liberă. Apoi fata se opri ; ochii ei de ciută deveniră mai îndrăzneți și se fixară asupra lui. Își scoase guma de mestecat din gură, își șterse buzele roșii cu dosul palmei,

cu o săritură sprintenă își vîrî un picior în scara de la șaua calului și, săltînd în sus, își aruncă brațele pe după gîtul prizonierului și își lipi buzele de gura acestuia într-un sărut apăsat.

Rămaseră așa, înlănțuiți în tăcerea clipei — bărbatul în pragul morții, fata în plinătatea tinereții și frumuseții. Apoi toți cei de față începură să rîdă ; insolența cutezătoare a gestului fetei îi făcu să uite soarta care îi aștepta pe cei doi prizonieri. Fata se lăsă să alunece moale în jos, pînă ce atinse pămîntul ; toate privirile erau îndreptate spre ea — numai spre ea ! Căpetenia observă acest lucru precum și prilejul care i se oferea prizonierului. Strigă : „Gata ! Plecarea !", își mînă calul alături de cei doi și în clipa următoare întreaga cavalcadă se pierdea dincolo de luminiș, în întunericul codrului.

Destinația lor era Sawyer's Crossing, cartierul general al Comitetului, unde membrii consiliului se mai aflau încă în ședință și unde ambii acuzați urmau să ispășească pedeapsa pentru fapta de care consiliul îi găsise vinovați. Călăreau toți cu sufletul la gură, în mare grabă — o grabă care, lucru ciudat, îi cuprinsese parcă și pe prizonieri. Poate că graba aceea îi împiedică pe „Vigilantes" să observe schimbarea stranie care se produse în cel de-al doilea prizonier încă din clipa sărutului. Fața îi era aprinsă ca și cum un foc interior i-ar fi străpuns masca de indiferență ; ochii îi erau vii, ageri și pătrunzători, buzele îi rămaseseră întredeschise, de parcă ar mai fi păstrat încă ceva din sărutul fetei. Tot datorită acestei grabe deveniseră cu toții mai neatenți, așa încît calul omului care îl ducea pe el se împiedică într-o gaură de popîndău, se răsuci, își răsturnă călărețul și îl trase de pe iapa favorită a judecătorului Boompointer pe cel de-al doilea prizonier, legat și neputincios. Într-o secundă erau amîndoi din nou în picioare, dar în acel moment critic cel de-al doilea prizonier simți că frînghia cu care îi erau legate brațele alunecase, ajungîndu-i pînă la încheieturile mîinilor. Ținîndu-și strîns coatele pe lîngă corp și obligîndu-i pe ceilalți să-l ajute să încalece, el reuși să treacă faptul neobservat. Călărind aproape de cei care îl prinseseră și amestecîndu-se printre ei, unde era grupul mai compact, izbuti să ascundă

în continuare accidentul, încercînd să-și elibereze încet mîinile din strînsoarea frînghiei.

Drumul lor trecea prin niște hățișuri de pădure cu ferigi înalte pînă la briu, ale căror frunze biciuiau caii avîntați în galop furios, înăbușind astfel zgomotul făcut de bătăile frînghiei slăbite. Peisajul liniștit, sugerînd mai degrabă ofrande aduse de nimfe și păstori decît jertfe de vieți omenești, contrasta ciudat cu ceata înarmată de bărbați cu chipuri aspre, care înainta ca un vifor. Dinspre apus soarele străpungea cu lănci galbene lumina înfrîntă a zilei și tremurul frunzelor ; păsările cu aripi albăstrui ca de porumbel tocmai începuseră să cînte, iar de pe ambele părți ale drumului deschis de această furtună răzbunătoare se auzea murmur de ape ascunse și domoale. În cîteva clipe aveau să ajungă pe creasta golașă de unde o ia în jos drumul de nici doi kilometri spre Sawyer's Crossing. Obiceiul era ca la întoarcere toate cetele de călăreți să coboare această pantă în cea mai mare viteză, cu chiote și strigăte care să le anunțe sosirea. În ziua aceea însă ei renunțară la acestea din urmă ca nefiind de demnitatea lor și, ieșind tăcuți din pădure, se avîntară ca o avalanșă pe pantă în jos. Erau în plină goană cînd cel de-al doilea prizonier își eliberă brațul drept din strînsoarea frînghiei și reuși să apuce dîrlogii care se bălăbăneau de grumazul calului. O smucitură bruscă demnă de un „vaquero" [1], pe care animalul bine dresat o pricepu pe dată, făcu calul să-și propteaască picioarele din față în pămînt, lăsîndu-și întreaga greutate pe cele din spate. Ceilalți călăreți trecură în jos în iureș nebun ; omul care ținea de frîu calul prizonierului, crezînd că e vorba de un alt accident, dădu drumul funiei pentru a nu risca să fie tras jos de pe cal. Prizonierul se răsuci, și în clipa următoare galopa cu furie în sus, spre vîrful pantei.

Totul se petrecu într-o fracțiune de secundă, operă a unui cal bine dresat și a unui călăreț cu experiență. Grupul de călăreți mai parcurseră circa cincizeci de metri pînă să se poată opri ; dar, între timp, prizonierul evadat făcuse în direcția opusă cam jumătate din acea

1 Cuvînt spaniol, care în partea de sud-vest a Statelor Unite înlocuiește termenul de „cowboy".

distanță. Drumul era atît de îngust, încît nu se putură trage decît două focuri de armă, iar acestea răscoliră țărîna cam la doi metri în fața fugarului. Urmăritorii nu îndrăzniră să țintească mai jos ; dintre cei doi, calul era mai valoros. Deși într-o situație disperată, fugarul știa și el lucrul acesta și ar fi acceptat bucuros un glonte în picior numai să-l cruțe pe cel al calului. Din grup se desprinseră cinci oameni hotărîți fie să-l prindă din nou, fie să-l omoare. Cea de-a doua alternativă părea inevitabilă. Dar și el își calculase șansele ; înainte ca oamenii să-și fi putut reîncărca puștile, ajunsese la marginea pădurii ; și avînd în spate trunchiurile zvelte de copaci, deveni o țintă imposibil de atins. Urmăritorii știau că are un cal care îi întrece cu mult pe ai lor și după două ore încheiate făcură cale întoarsă, căci fugarul dispăruse fără urmă. Deznodămîntul apăru relatat pe scurt în gazeta „Sierra Record" : „Săptămîna trecută, celebrul hoț de cai, Red Pete, care multă vreme a izbutit să se sustragă justiției, a fost prins și spînzurat de un grup de «Vigilantes» din Sawyer's Crossing ; din păcate complicele său a reușit să fugă pe un cal de preț aparținînd judecătorului Boompointer. Cu o săptămînă în urmă judecătorul a refuzat să vîndă calul contra sumei de o mie de dolari. Întrucît hoțul, aflat încă în libertate, nu va putea dispune de un animal atît de valoros fără să se dea în vileag, există șanse ca fie unul, fie celălalt să-și facă din nou apariția".

Salomy Jane urmări cu privirile grupul de călăreți pînă ce aceștia se pierdură în depărtare. Atunci fata deveni conștientă de faptul că scurta sa popularitate trecuse. Doamna Red Pete, cuprinsă de istericale, o incluse și pe ea într-o amplă acuzare la adresa întregului univers, poate pentru faptul că fata simulase o emoție de care ea, personal, nu se simțea în stare. Celelalte femei îi purtau și ele pică pentru exaltarea de moment care o ridicase deasupra lor ; doar copiii o mai priveau încă cu admirație, ca pe o persoană care fără îndoială avusese curajul să se „drăgostească" cu un om „cu strengul de gît" — o faptă cutezătoare, care întrecea pînă și visele lor cele mai îndrăznețe. Salomy Jane acceptă schimbarea cu o indiferență încîntătoare. Își așeză pe cap

boneta de soare din nanghin — un obiect oribil care ar fi fost o pacoste pentru orice altă femeie, dar care nu făcu decît să scoată în evidență picanteria tenului ei proaspăt de brunetă — își legă panglicile sub bărbie, lăsîndu-și cosițele negre-albăstrii să iasă pe sub volănașul din spate și sări pe căluțul ei, expunînd privirilor, ca din întîmplare, niște glezne sprintene în ciorapi albi bine strînși pe picior ; își fluieră cîinele și, făcînd un semn cu mîna, zise „Cu bine, băiete !“ nepotului de curînd lovit de soartă dar cu ochii plini încă de admirație, după care plecă legănîndu-se ușor și săltînd în șa, cu rochia ei nu prea lungă, de olandă cafenie.

Casa tatălui ei se găsea la o distanță de vreo șase kilometri. Spre deosebire de casa pe care tocmai o părăsise, aceasta era o construcție mai pretențioasă și mult mai bună, de spatele căreia era lipit un șopron lung cu acoperiș înclinat, astfel încît streșinile ajungeau pînă aproape de pămînt, dînd impresia unui triunghi culcat. Mai aveau și un hambar lung și staule pentru vite, căci Madison Clay era un „mare“ crescător de vite și proprietarul unei bucăți de pămînt de peste șaizeci de hectare. În casă aveau și un salon cu un armoniu, a cărui transportare pînă acolo fusese o demonstrație de măiestrie în arta „ambalării“. Era de presupus că, datorită tuturor acestor lucruri, Salomy Jane își dădea o importanță exagerată, dar rezerva fetei și inaccesibilitatea ei la avansurile flăcăilor din împrejurimi erau mai degrabă rezultatul unui temperament rece și flegmatic și al preocupării legate de o mare și proteguitoare admirație pentru tatăl ei, rămas de mai mulți ani văduv. Căci viața domnului Madison Clay fusese amenințată o dată sau de două ori — se spune că nu fără motiv — ca urmare a unor vechi vrajbe și se prea poate ca spectacolul patetic la care asista fata ori de cîte ori tatăl ei, pentru a putea merge într-o vizită, se vedea nevoit să-și ia cu el pușca, s-o fi impresionat adînc și într-un fel să-i fi creat prejudecăți în privința bărbaților din împrejurimi. Gîndul că vitele, caii și pămîntul vor fi într-o zi ale ei nu îi tulbura calmul. Cît despre domnul Clay, acesta se bucura că are o fată gospodină, deși cam „băgăcioasă“, care numărîndu-se printre „femeile din neamul lui“ firește că nu era lipsită de oarecare merite.

— Ce-i cu isprava pe care aud c-ai făcut-o în fața casei lui Red Pete? Te-ai giugiulit c-un hoț de cai? întrebă domnul Clay după două zile, la micul dejun.

— Dacă ai auzit, atunci bănuiesc c-ai auzit și cum s-a-ntîmplat, răspunse Salomy Jane cu nepăsare, fără să privească în jur.

— Și, mă rog, ce socotești c-o să zică Rube de treaba asta? Lui ce-o să-i spui? întrebă domnul Clay pe un ton sarcastic.

„Rube", sau Reuben Waters, era un flăcău despre care se spunea că este îndeosebi pe placul domnului Clay. Salomy Jane își ridică privirea.

— O să-i spun că, atunci cînd o să fie dus la spînzurătoare, o să-l sărut și pe el — nu înainte, zise tînăra cu istețime.

Aceste încîntătoare vorbe de duh erau pe măsura umorului patern, și domnul Clay zîmbi; dar în clipa următoare se încruntă din nou.

— Da' pîn' la urmă hoțu' ăsta de cai a șters-o și asta-i altă mîncare de pește, preciză el cu îndîrjire.

Salomy Jane puse jos furculița și cuțitul. Situația luase fără îndoială o nouă întorsătură. Pînă atunci nu se gîndise la asta și, lucru destul de ciudat, pentru prima oară simți că omul acela o interesează.

— A șters-o? repetă ea. Adică i-au dat drumul?

— N-aș prea zice, răspunse scurt tatăl ei. Și-a desfăcut frînghia cu care era legat și cînd coborau un povîrniș a oprit brusc calu' cum face orice „vaquero" cînd prinde un taur cu lasou', mai-mai să tragă după el pe omu' care îi conducea calu' și cît ai clipi a luat-o ca vîntu' pe povîrniș în sus. Dacă-i vorba, cu calu' ăla a' lu' dom' judecător Boompointer, numai să fi vrut și-ar fi putut să-i pună cu genunchii în țărînă pe toți nătărăii ăia! Așa le trebuie! În loc să-l lege în fața ușii sau să-l împuște pe loc, n-au altă treabă decît să-l ducă înaintea întregului comitet „să-l dea de exemplu". Grozav exemplu! Nu-i destul exemplu cînd vine un străin și dă din senin de un om spînzurat de un copac și doldora de gloanțe! Asta zic și eu exemplu și pricepe el, străinu', ce vrea să-nsemne. Ce altceva mai trebuie? În schimb, acești „Vigilantes" se agață ca proștii de te miri ce flecușteț dintr-o lege pe care mai și pretind c-o dis-

prețuiesc. Mi se face de-a dreptu' scîrbă ! Păi, cînd Jacke Myers l-a împușcat pe-al doilea bărbat al mătușii tale Vincy, și după aia l-am pîndit eu pe Jack la Buttermil Hollow, ce, l-am legat de cal și l-am cărat în ogradă la Vincy „drept exemplu" înainte să-l burdușesc cu gloanțe ? Nici gînd ! — sublinie el cu dispreț profund. Nici gînd ! M-am prefăcut că hoinăresc fără nici o treabă prin pădure pînă mi-a ieșit el în cale și atunci m-am dus la el și i-am zis : — ...

Dar Salomy Jane auzise povestea asta de mai multe ori. Chiar și rudele cele mai dragi pot deveni obositoare cînd încep cu povestirile.

— Știu, tată, îl întrerupse ea ; da' omul ăsta — hoțul de cai — a șters-o fără să pățească nimic ?

— Chiar așa ! Și dacă nu-i prost să vîndă calu', nici n-o să pățească nimic. Acum vezi și tu că nu-i poți băga lui Rube pe gît basmu' ăsta cu „străinu' în pragu' morții". N-o să înghită el așa ceva !

— Cu toate astea, tată, replică fata voioasă, cred c-o să i-o spun, și încă ceva pe deasupra ; o să-i spun că dacă și el reușește s-o șteargă, o să mă mărit cu el — asta-i ! Da' ți-ai găsit cu unu' ca Rube să riște să fie prins sau s-o șteargă !

Madison Clay zîmbi îngîndurat, își trase scaunul, se ridică, își sărută absent fiica pe creștetul capului și, luîndu-și din colț pușca de vînătoare, porni ca un bun samaritean în căutarea unui viței lăsat de izbeliște într-o pășune îndepărtată. Deși, dacă se gîndea la avere, nu-i displăcea curtea pe care Reuben o făcea fiicei sale, era totuși conștient că, din păcate, tînărului îi lipseau anumite calități prin care se distingeau membrii familiei Clay. Căsătoria cu el ar fi fost fără îndoială un fel de *mésalliance*.

Rămasă singură, Salomy Jane nu-și deslipi multă vreme ochii de pe ibricul de cafea, iar apoi, chemîndu-le pe cele două indience care o ajutau la treburile gospodărești să vină să strîngă masa, se urcă la ea în cameră să-și facă patul. Aici, privind la fereastră fotografia unui tînăr — Reuben Waters — cu figură serioasă și trăsături fine, se trezi confruntată cu posibila perspectivă de-a se vedea nevoită să-și pregătească cu bună știință patul

pentru noaptea nunții. Zîmbi amintindu-și de ultimele ei vorbe de duh la adresa lui și, ca un adevărat umorist, se simți încîntată de ele, după care, dînd cu ochii într-o oglindă mititică de chipul ei frumos, zîmbi din nou. Nu era oare caraghios că, pînă la urmă, hoțul ăla de cai reușise să scape? Doamne, Dumnezeule! Și-l imagina pe Reuben la vestea că omul trăiește și că umblă peste tot cu pecetea sărutului ei pe buze! Rîse din nou, ceva mai absent de data aceasta. Iar, el, la rîndul lui, îi răspunsese ca un adevărat bărbat, îmbrățișînd-o strîns, cu respirația tăiată, cînd de fapt în clipa următoare pornea spre spînzurătoare! Salomy Jane mai fusese sărutată și de alte dăți — cu forța, din întîmplare sau prin vicleșuguri. La „Mor de dor", un ingenios joc cu gajuri îndrăgit în localitate, mulți „muriseră de dorul" unui „dulce sărut" de la Salomy Jane, pe care ea îl dădea dintr-un sentiment al onoarei și din respect față de regulile jocului. Dar nu mai fusese niciodată sărutată așa — și nici nu va mai fi; și totuși, omul nu murise! Și iată în oglindă se vedea limpede că fața i se înroșise! Cu greu l-ar recunoaște dacă l-ar mai întîlni. Un tînăr cu ochi foarte strălucitori, cu obrajii îmbujorați și arși de soare, cu un fel de fixitate în privire și fără barbă; cel puțin ea n-o simțise. Totuși nu semăna deloc cu Reuben, cîtuși de puțin. Fata luă poza lui Reuben de la fereastră și o așeză pe cutia ei cu ață și ace. Și cînd te gîndești că nici nu știe cum îl cheamă pe tînărul acela! Asta chiar că era ciudat. Să fie sărutată de un om cu care s-ar putea să nu facă niciodată cunoștință! Bineînțeles că el îi știa numele. În sinea ei se întreba dacă el își mai amintește de numele ei și de ea. Dar, firește, era atît de bucuros că scăpase cu viață, încît nu mai avea timp să se gîndească la nimic altceva. Nu acordă totuși mai mult de patru sau cinci minute acestor speculații, ci ca o fată cuminte începu să se gîndească la alte lucruri. Cu toate acestea, încă o dată, cînd deschise dulapul și dădu peste rochia de olandă cafenie cu care fusese îmbrăcată în zilele precedente, se gîndi că e o rochie urîtă și o cuprinse regretul că nu alesese rochia ei cea mai bună atunci cînd se dusese la căsuța lui Red Pete. Într-o astfel de ocazie s-ar fi cuvenit să producă o impresie mai puternică.

Cînd tatăl ei veni acasă în seara aceea, fata îl întrebă care mai erau noutățile. Nu, nu-l prinseseră pe cel de-al doilea hoț de cai, care se afla încă în libertate. Pe judecătorul Boompointer îl bătea gîndul să ceară sprijinul legii atît de disprețuite. Mai rămînea atunci de văzut dacă hoțul era așa de prost, încît să încerce să se descotorosească de cal. Trupul lui Red Pete fusese dat văduvei lui. Poate s-ar fi cuvenit, ca între vecini, ca Salomy Jane să-și ia calul și să se ducă și ea la înmormîntare. Dar lui Salomy Jane nu-i surîdea gîndul și nici nu-i explică tatălui ei că, de vreme ce celălalt om se află încă în viață, ea n-avea nici un chef să mai fie pentru a doua oară pusă la punct de văduva lui Red Pete. Și totuși, cînd își compară situația cu cea a văduvei, simți o nouă și stranie satisfacție. S-ar fi putut foarte bine ca Red Pete să fie cel care să scape. Numai că el nu avea curajul bărbatului fără nume — calitățile de erou ale acestuia erau acum pentru ea un fapt stabilit.

— Nu ești atentă la ce-ți spun, Salomy !

Salomy Jane tresări.

— Te-am întrebat dacă nu l-ai văzut astăzi pe ticălosu' ăla de Phil Larrabee, dînd tîrcoale pe-aici.

Salomy Jane nu-l văzuse. Dar pe loc i se trezi curiozitatea și își făcu în sinea ei reproșuri, știind că Phil Larrabee e unul din dușmanii tatălui ei.

— N-ar îndrăzni el să dea tîrcoale pe-aici decît dacă ar fi sigur că lipsești de-acasă, adăugă ea imediat.

— Tocmai asta nu înțeleg, zise el scărpinîndu-se în capul încărunțit. Ca un făcut, azi m-am gîndit la el toată ziua și unu' din chinezi mi-a spus că l-a văzut la Sawyer's Crossing. Era oarecum prieten cu nevasta lui' Pete. De-aia m-am și gîndit că s-ar putea să afli dacă a fost pe-acolo.

Salomy Jane își făcu și mai multe reproșuri văzînd interesul personal pe care tatăl ei îl manifesta față de îndatoririle ei de „bună vecină".

— Da' asta nu-i tot, continuă domnul Clay. Pe pășune au apărut niște urme care nu-s ale mele. M-am luat după ele și-am văzut că dau ocol casei de două sau trei ori, ca și cum cineva ar fi pîndit, dar la marginea pădurii le-am pierdut iar. Numa' un ticălos de teapa lu'

Larrabee e-n stare să mă pîndească din umbră și să-i fie frică să mă înfrunte cinstit, pe față.

— Știi ce, tată? Fă o zi, două pe mortu-n păpușoi și lasă-mă să aflu eu cîte ceva, zise fata cu indignare și grijă compătimitoare în ochii ei negri. Dacă-i într-adevăr javra aia împuțită, o să-l dibui eu repede și-o să-ți spun unde se ascunde.

— Ba n-ai să pleci nicăieri, Salomy, îi porunci tatăl ei. Asta nu-i treabă de femeie — deși n-aș putea zice că n-ai mai multă minte decît unii bărbați pe care-i știu eu.

Totuși, în noaptea aceea, după ce tatăl ei se duse la culcare, Salomy Jane se așeză la fereastra deschisă a salonașului, părînd pierdută în contemplație, cînd de fapt ea își încorda văzul și auzul. Era o minunată noapte cu lună. Lîngă ușă, doi pini, două sentinele solitare străjuind rîndurile strînse de pini din pădurea îndepărtată, aruncau spre casă niște umbre lungi ca două cărări, trimițîndu-și spre ferestrele deschise parfumul. Căci în jurul casei lui Salomy Jane nu se vedeau asemenea frivolități precum flori sau plante agățătoare. Aici pădurea fusese prea de curînd defrișată și prea erau practici oamenii pentru vanități de felul acestora. Dar luna adăuga o vagă notă de mister, îndulcea contururile aspre ale staulelor, arunca umbre în ferestrele fără obloane și estompa, milostivă, hidoasele grămezi de pietriș rămas de izbeliște și urmele de vegetație pîrjolită, ca niște cicatrici mari în fața ușii. Pînă și Salomy Jane îi resimți efectul și din piept îi scăpă un căscat asemenea unui suspin învăluit în răsuflarea pinilor. Apoi brusc își îndreptă spinarea. Urechea ei slabă prinsese un sunet slab venind dinspre pădure: „clic, clic". Instinctul ei încă și mai ascuțit, precum și faptul că fusese crescută la țară, o ajutară să stabilească cu certitudine că era vorba de copitele unui cal care călca pe un teren tare ca cremenea; cunoscînd împrejurimile, își dădu seama că sunetul venea din locul unde cărarea trecea peste niște stînci de cremene, nici la patru sute de metri de fereastra ei, în perimetrul porțiunii defrișate. Nu putea fi vreo vită rătăcită, deoarece copitele erau *potcovite;* era desigur un călăreț care, protejat de întunericul nopții, pătrunsese pe proprietatea

lor și lucrul acesta nu prevestea nimic bun pentru un om precum Clay.

Fata se ridică, își aruncă pe cap șalul, mai mult pentru a-și ascunde fața decît pentru a se încălzi, și ieși afară. Cuprinsă de un impuls neașteptat, luă pușca de vînătoare a tatălui ei din colțul unde stătea proptită — nu pentru că s-ar fi temut să nu i se întîmple ceva, ci ca pe un fel de scuză. Se îndreptă direct spre pădure, căutînd pe cît îi sta în putință să se țină în umbra pinilor. La marginea pădurii se opri ; indiferent cine ar fi fost acolo, înainte de-a ajunge la casă trebuia să treacă pe lîngă ea.

În momentul următor parcă întreaga natură împietri nemișcată. Nimic nu se clintea — nici măcar razele lunii nu mai păreau că tremură ; curînd se auzi un foșnet ca de animal care se furișează printre ferigi și apoi un om apăru singur în lumina lunii. Era hoțul de cai — bărbatul pe care el îl sărutase !

Într-o clipă de rătăcire, o închipuire stranie îi tulbură judecata de obicei atît de sănătoasă și sîngele atît de potolit. Așadar, veștile auzite de ea *nu* erau adevărate ; omul fusese spînzurat și asta era stafia lui ! Sub razele lunii, îmbrăcat în aceleași haine, el părea tot atît de alb și ireal ca atunci cînd îl privise ultima oară. Fără îndoială o văzuse apropiindu-se și se grăbea să-i iasă în întîmpinare. Dar din pricina grabei se împiedică ușor ; ea se gîndi pe loc că stafiile nu se împiedică și o cuprinse un sentiment de ușurare. Deci cel care dăduse tîrcoale casei nu fusese un asasin venit pentru tatăl ei — ci doar acest fugar nenorocit. Obrajii i se îmbujorară o clipă ; apoi își recăpătă stăpînirea de sine ; cu o notă de impertinență în glas spuse :

— Credeam că e cine știe ce stafie.

— Nu mi-a lipsit mult, spuse el privind-o țintă ; dar cred că și atunci tot aici m-aș fi întors.

— E mai riscant să te întorci viu și nevătămat, zise ea cu o frivolitate care i se stinse pe buze, căci o neobișnuită nervozitate, pe jumătate frică, pe jumătate speranță, începea să ia locul sentimentului de ușurare din clipa precedentă. Deci dumneata ai dat tîrcoale casei și-ai lăsat urme pe pășune ?

— Da, eu ; cum am scăpat, am venit direct aioi.

Ea simțea ardoarea privirii lui, dar nu îndrăznea să-și ridice ochii.

— De ce ? începu ea, dar ezită și sfîrși vag : Cum ai ajuns aici ?

— Datorită dumitale.

— Datorită mie ?

— Da. Sărutul pe care mi l-ai dăruit mi-a dat viață — mi-a dat putere să fug. M-am jurat că o să mă-ntorc, viu sau mort, să-ți mulțumesc.

Ar fi putut bănui dinainte fiecare vorbă spusă de el, într-atît de clare i se păreau acum lucrurile. Și era convinsă că fiecare vorbă rostită de el era adevărată. Totuși, bunul ei simț și stăpînirea de sine se împotriveau cu îndîrjire.

— Și, de bine ce-ai scăpat, te-ai întors aici ca să te prindă iar ? întrebă ea cu ironie.

El veni mai aproape, dar ei i se păru din ce în ce mai stînjenit, pe măsură ce ea își recăpăta sîngele rece. Și vocea îi era întretăiată, ca după un mare efort, cînd se apucă să spună, trăgîndu-și în răstimpuri răsuflarea :

— O să-ți explic. Ai făcut pentru mine mai mult decît bănuiești. M-ai făcut alt om. N-a existat în viața mea bărbat, femeie sau copil să facă ce-ai făcut dumneata pentru mine. Niciodată n-am avut un prieten — doar cîte un tovarăș ca Red Pete, care m-a luat ca să-mpărțim cîștigu'. Anu' ăsta vreau să mă las de ce fac acuma. Vreau să-ncep prin a mă achita față de dumneata. Se opri, trase adînc aer în piept și apoi zise întretăiat : Calu' meu e priponit mai încolo. Vreau să ți-l dau dumitale. Judecătorul Boompointer îți va oferi pe el o mie de dolari. Să mă bată Dumnezeu dacă mint ! Am văzut anunțu' prins de un copac. Ia calu' și eu o să plec pe jos. Ia-l. E singuru' lucru pe care-l pot face pentru dumneata și știu că nu e nici pe jumătate din ce-ai făcut dumneata pentru mine. Ia-l ; dacă nu poți să ridici dumneata recompensa, să ți-o ridice tatăl dumitale.

Așa era etica oamenilor de prin părțile acelea neobișnuite, încît nici bărbatului care făcuse oferta și nici fetei căreia îi fusese făcută nu li se păru că la mijloc ar putea fi ceva lipsit de logică sau de delicatețe, sau incompatibil cu justiția ori cu adevărata convertire a ho-

ţului de cai. Cu toate acestea Salomy Jane nu se declară de acord, dintr-un cu totul alt motiv, mai neconvingător :

— N-am nevoie de calu' dumitale, deşi cred că tata ar avea ; dar văd că eşti mort de foame. Mă duc să-ţi aduc ceva de mîncare.

Şi se întoarse s-o pornească spre casă.

— Mai întîi spune-mi c-o să iei calu', o rugă el apucînd-o de mînă.

La atingerea lui, ea simţi că se înroşeşte şi se împotrivi, aşteptîndu-se poate la un alt sărut. Dar el dădu imediat drumul mîinii. Fata se întoarse din nou cu un gest vioi, zicînd :

— Aşteaptă-mă. Mă întorc numaidecît, şi se îndepărtă în lumina lunii ca umbra unei nimfe sprintene şi ruşinoase, pînă ce ajunse în casă.

Aici nu numai că făcu rost de merinde şi de whisky, dar mai adăugă la această povară o manta lungă şi o pălărie de-ale tatălui ei. Acestea îl vor ajuta pe fugar să se deghizeze şi să-şi ascundă trăsăturile de adevărat erou, pe care, credea ea, toată lumea probabil că le cunoştea la fel de bine ca şi ea. Apoi se întoarse la el cu sufletul la gură. Dar fugarul dădu la o parte mîncarea şi băutura.

— Ascultă, zise el ; am băgat caluł la voi în ocol. O să-l găseşti acolo mîine dimineaţă şi toţi or să creadă că s-a rătăcit şi s-a luat după ceilalţi cai.

Atunci ea izbucni :

— Dar cu dumneata — cu dumneata ce-are să se întîmple ? O să te prindă !

— O să reuşesc eu să scap, spuse el cu voce joasă ; dacă... dacă...

— Dacă ce ? întrebă ea cu glas tremurător.

— Dacă îmi mai dai puţin curaj — ca data trecută ! rosti el pe nerăsuflate.

Ea încercă să rîdă — să se dea la o parte. Dar nu se simţi în stare. Brusc, el o cuprinse în braţe şi îi dădu o lungă sărutare la care ea îi răspunse iar şi iar. Apoi rămaseră îmbrăţişaţi, aşa cum se îmbrăţişaseră cu două zile înainte, dar nu chiar întocmai. Căci Salomy Jane, fiinţa rece şi nepăsătoare, se transformase într-o cu totul altă femeie — în care se dezlănţui o pasiune sălbatică.

Poate că în acea clipă supremă se răzvrăti în ea ceva din sîngele tatălui ei. Bărbatul stătea drept și hotărît.

— Cum te cheamă ? șopti ea în grabă.

Era cel mai rapid mijloc al unei femei de a-și preciza sentimentele.

— Dart.

— Și numele mic ?

— Jack.

— Acum lasă-mă să plec, Jack. Ascunde-te în pădure pînă mîine în zori. O să vin din nou.

El îi dădu drumul. Cu toate acestea ea mai zăbovi o clipă.

— Pune-ți lucrurile astea pe tine, zise ea cu un zîmbet fericit care îi dezvălui strălucirea dinților și a ochilor. Și stai pe-aproape pînă-n zori.

Apoi plecă grăbită spre casă.

Dar, pe la jumătatea distanței, simți că picioarele își încetinesc mersul și că o coardă a inimii o trage parcă înapoi. Se opri și își întoarse privirea spre locul unde stătuse el. Dacă l-ar fi văzut acolo, poate că ar fi făcut cale-ntoarsă. Dar el dispăruse. Scoase primul ei suspin și apoi începu din nou să alerge. Probabil că se făcuse aproape ora zece ! Nu mai era prea mult pînă dimineață !

Se afla doar la cîțiva pași de ușă cînd o pocnitură puternică sfîșie parcă liniștea văzduhului, trezind brusc pădurea adormită. Salomy Jane se opri încremenită de spaimă. Se auzi o nouă pocnitură, al cărei ecou răsună în depărtare, spre ocolul de vite. Fata își reveni pe dată și o luă înnebunită la goană înapoi spre pădure. În minte îi stăruia un singur gînd. Jack fusese „adulmecat" și atacat de vreunul din vechii lui urmăritori. Numai că se auziseră două împușcături și el n-avea armă. Brusc își aminti că lăsase pușca tatălui ei proptită de un copac în locul unde stătuseră de vorbă. Slavă Domnului ! poate că i-a salvat din nou viața. Ajunse într-un suflet la copacul cu pricina ; arma dispăruse. Alergă încoace și încolo, temîndu-se la fiecare pas să nu dea peste corpul lui neînsuflețit. Prin minte îi trecu un nou gînd și se repezi spre ocolul de vite. Calul nu se afla acolo ! Probabil că Jack reușise să ia calul și să fugă *după* ce se trăseseră cele două focuri. Din piept îi scăpă un suspin adînc de ușurare, căruia însă îi luă de îndată locul o nouă

spaimă. Tatăl ei, pe care cele două împușcături îl treziseră din somn, se îndrepta grăbit spre ea.

— Ce s-a întîmplat, Salomy Jane ? întrebă el tulburat.

— Nimic, răspunse fata cu un efort. Cel puțin eu n-am descoperit nimic.

De obicei spunea adevărul, fiindcă n-avea de ce să se teamă și minciunile îi stăteau în gît ; dar acum, gîndindu-se la el, avea de ce să se teamă.

— Nu mă băgasem încă în pat și am alergat afară de cum am auzit împușcăturile, adăugă ea răspunzînd privirii lui întrebătoare.

— Și mi-ai ascuns pușca așa de bine că n-am găsit-o nicăieri, îi reproșă el. Dacă ticălosu' de Larrabee ar fi tras gloanțele alea ca să mă ademenească, m-ar fi luat ca din oală și m-ar fi terminat de zece ori în astea cinci minute.

Ea nu se gîndise deloc la dușmanul tatălui ei ! S-ar fi putut într-adevăr ca el să-l fi atacat pe Jack. Repede, luă în considerație și această alternativă.

— Fugi în casă, tată, fugi și caută pușca ; aici ești ca și mort fără ea.

Apucîndu-l de umeri și împingîndu-l de la spate, fata se așeză ca un zid între el și pădure și îl zori către casă, în ciuda protestelor și împotrivirii lui.

Dar ia pușca de unde nu-i ! Ciudat. Poate că se rătăcise prin cine știe ce ungher ! Era sigur că n-o lăsase în hambar ? Dar acum ce mai conta. Pericolul trecuse ; lui Larrabee nu-i reușise șiretlicul ; acuma ar face mai bine să se culce, iar dimineață o să meargă amîndoi să cerceteze împrejurimile. În același timp, în sinea ei, Salomy Jane se hotărî să se scoale înaintea lui și să mai caute o dată prin pădure și poate — cu bucurie își aminti de promisiunea ei ! — să-l găsească pe Jack așteptînd-o, teafăr și nevătămat !

Salomy Jane nu dormi mai deloc în noaptea aceea, și nici tatăl ei. Dar spre dimineață el căzu, ca omul obosit, într-un somn adînc, din care se trezi cînd soarele era în înaltul cerului. Cu totul altfel stăteau lucrurile cu fiica lui : ea se culcă cu fața spre fereastră și își încordă auzul, străduindu-se să prindă cel mai mic zgomot, de la scîrțîitul șindrilei uscate de pe acoperiș pînă la geamătul îndepărtat al vîntului printre pini. Din cînd în cînd

cădea extaziată într-un fel de transă, retrăind fiecare clipă a întîlnirii ; simțind și acum îmbrățișările, sărutările lui ; auzindu-i șoaptele — nașterea noii ei vieți ! După aceste momente urmau altele de teamă chinuitoare că el s-ar putea chiar în clipa aceea să zacă undeva în pădure stingîndu-se încet-încet cu numele ei pe buze, în timp ce ea stătea aici și nu făcea nimic — pînă cînd, mai că-i venea să sară din pat să plece în ajutorul lui. Și tot așa, pînă cînd cerul căpătă o strălucire palidă de opal, urmată de un trandafiriu și mai palid pe culmile Sierrelor albe ; Salomy Jane se sculă și începu grăbită să se îmbrace. Totuși, speranța de a-l întîlni din nou era atît de mare, încît mai zăbovi să-și ia fusta de olandă cafenie și pălăria de soare galbenă, pe care le purtase cînd îl văzuse prima oară. Și cînd te gîndești că-l văzuse doar de două ori ! Doar de *două* ori ! Ar fi îngrozitor, prea îngrozitor să nu-l mai vadă niciodată !

Se furișă tiptil pe scări în jos, trăgînd cu urechea la respirația grea care venea din dormitorul tatălui ei și apoi, la flacăra unei lumînări șiroind de ceară, mîzgăli un bilet, implorîndu-și tatăl să nu se încreadă în forțele proprii și să nu iasă din casă înainte de-a se întoarce ea ; lăsînd biletul deschis pe masă, alergă afară în lumina zilei ce mijea.

Trei ore mai tîrziu, domnul Madison Clay se trezi din cauza unei bătăi puternice în ușă. La început aceste sunete se confundară în conștiința sa cu obișnuitele bătăi în ușă ale fiicei sale și, ca în fiecare dimineață, mormăi afirmativ, cuibărindu-se și mai bine în așternut. Apoi se trezi brusc și trase o înjurătură, amintindu-și de evenimentele din seara precedentă și de intenția sa de-a se scula devreme, după care coborî din pat. Dîndu-și seama între timp că bătăile veneau dinspre ușa de la intrare și auzind o voce cunoscută, își puse în grabă cizmele, pantalonii și, trăgîndu-și o singură bretea peste umăr în vreme ce cobora scările, se opri în încăperea de jos. Ușa era deschisă, iar în prag aștepta o rudă a lui, un vechi aliat în vrajbele cu vecinii — Breckenridge Clay !

— Chiar că ai nervii tari, Mad ! zise acesta din urmă cu o indignare nu lipsită de oarecare admirație.

— Ce-i cu tine aici ? întrebă Madison tulburat.

— Cu *tine* ce-i ? Ar fi trebuit s-o fi șters de-aici de mult, spuse Breckenridge lugubru. N-ai decît să te faci că nu știi nimic, da' uite că prietenii lu' Phil Larrabee l-au găsit ciuruit cu plumbi și mort țeapăn, iar acuma i-au asmuțit pe urmele tale pe ăi doi frați vitregi a' lu' Larrabee. Da' tu n-ai altceva mai bun de făcut decît să-ți lași ca un prost astea în pădure, continuă el arțăgos, luînd de pe șaua calului care stătea lîngă ușă mantaua, pălăria și pușca lui Madison Clay. Noroc că le-am găsit eu venind încoace. De-abia dacă mai ai timp să treci la neamurile noastre din ălălalt stat, pînă să nu tabere ăștia pe tine. Dă-i zor, bătrîne ! Ce stai și caști gura ?

Madison Clay rămăsese tulburat și uluit — înlemnit de groază. Pentru prima oară întîmplările din noaptea trecută îi trecură ca un fulger prin minte — în zadar ! Împușcăturile ; Salomy Jane singură în pădure ; stînjeneala ei și nerăbdarea de a se descotorosi de el ; dispariția puștii ; și acum această nouă descoperire cu mantaua și pălăria ! Nu încăpea nici o îndoială. *Ea* îl omorîse pe Phil Larrabee deghizată în hainele lui, după ce îl determinase să tragă acel prim foc inofensiv ! Ea, Salomy Jane, sînge din sîngele lui, se făcuse de ocară săvîrșind o faptă care nu e de nasul femeilor și îl făcuse și pe el de rușine uzurpîndu-i dreptul legitim și profitînd de dușman în mod josnic, prin șiretlicuri femeiești !

— Dă-ncoa' pușca, spuse el cu glas răgușit.

Breckenridge îi întinse mirat pușca, devenind treptat tot mai bănuitor. Madison examină atent gurile țevilor ; una din cele două țevi era goală. Așadar era adevărat ! Arma îi căzu din mînă.

— Ascultă, bătrîne, zise Breckenridge întunecîndu-se la față, n-a fost nimic necurat la mijloc ? N-au fost niscaiva oameni plătiți sau altă persoană care să facă treaba asta ? Tu *singur* ai făcut-o — curat și pe față ?

— Bineînțeles, jur pe ce-am mai sfînt ! izbucni Madison Clay cu glas răgușit. Cine zice altfel ?

Fără să-i pună la îndoială vorbele, totuși convins că Madison Clay se îmbărbătase pentru o asemenea faptă cu prea mult whisky care-i slăbise memoria, Breckenridge spuse tăios :

— Atunci trezește-te și ieși naibii afară, dacă vrei să-ți dau o mînă de ajutor.

— Du-te la țarcu' de vite și adu-mi un cal, îi zise Madison agale, dar nu fără o anume demnitate în glas. Am să-i spun ceva lui Salomy Jane înainte de plecare.

În mîna tremurîndă ținea mototolit bilețelul ei pe care tocmai îl descoperise.

Surprins de purtarea rubedeniei sale și știind cît de legați unul de altul erau tatăl și fiica, Breckenridge dădu din cap și plecă în grabă. Rămas singur, Madison Clay își trecu degetele prin păr și apoi desfăcu hîrtia scrisă de Salomy Jane, o întoarse pe partea cealaltă și scrise pe spatele ei :

Ar fi fost mai cinstit să spui ce-ai făcut, nu să-l lași pe bietu' taică-tău să afle de la alții cum ne-ai făcut pe amîndoi de ocară cu vicleșuguri muierești, ascunse și josnice ! Am recunoscut că eu sînt făptașul și-am luat asupra mea toată vina și ticăloșia de care mă vor bănui oamenii. Dacă reușesc să scap cu viață — deși nu-mi pasă prea mult de ea — nu trebuie să mă urmezi. Casa și vitele sînt ale tale ; da' tu nu mai ești fiica năpăstuitului de taică-tu ajuns de ocara lumii.

MADISON CLAY

Nici nu termină bine de scris, că în tropot de copite și aducînd cu sine calul cerut, Breckenridge reapăru la ușă vesel și triumfător.

— Ai un noroc porcesc, Mad ! Am descoperit că vestitu' cal al judecătorului Boompointer a scăpat și s-a rătăcit printre vitele din țarcu' tău. Ia-l cu tine și nu te doare capu' ; nimeni din satu' ăsta n-o să te poată ajunge din urmă.

— Eu nu-s hoț de cai, răspunse Madison cu glas sumbru.

— Nimeni nu zice că ești, — da' ai fi un prost dacă nu l-ai lua. Sînt eu martor că l-ai găsit printre caii tăi ; o să-i spun judecătorului Boompointer că-i la tine și că i-l trimiți înapoi cînd o să fii în siguranță. Judecătoru' o să fie bucuros nevoie mare că-și vede calu' înapoi și-o să fiți chit. Așa că, dacă i-ai scris lu' Salomy Jane, s-o luăm din loc.

Madison Clay nu mai ezită. Salomy Jane se putea întoarce dintr-o clipă într-alta — n-ar fi fost decît încă o dovadă de „prostie muierească“ — și el n-avea nici un chef s-o vadă de față cu altcineva. Așeză biletul pe masă, mai aruncă o privire prin casa pe care se gîndea cu tristețe că o părăsește pentru totdeauna și, ieșind pe ușă, încălecă pe calul furat și o porni în goană alături de Breckenridge.

Numai că biletul acela zăcu neatins pe masă o săptămînă întreagă, putînd fi observat cu ușurință chiar din pragul ușii rămase larg deschise. În zilele acelea fierbinți, tăcute și monotone, casa se pomeni invadată de frunze, conuri de pin și veverițe, iar noaptea, de fâpturi sperioase care se furișau în taină ; dar niciodată — nici noapte, nici zi — nu-i trecu pragul vreun membru al familiei Clay. În tot ținutul se știa că Madison Clay fugise în statul învecinat și se bănuia că fiica lui îl ajunsese din urmă a doua zi și că probabil casa rămăsese încuiată. Casa era departe de drum și puțini oameni treceau în direcția aceea. În cele din urmă vitele înfometate din țarc rupseră îngrăditura și se răspîndiră care-ncotro prin pădure. Iar într-o noapte o rafală mai puternică de vînt pătrunse în casă și biletul zbură de pe masă într-o crăpătură a dușumelei unde rămase să putrezească.

Dar, deși fusese scutită astfel de usturimea reprosului făcut de tatăl ei, Salomy Jane nu avu nevoie de nici o scrisoare pentru a ști ce se întîmplase. Căci, intrînd în pădure în lumina slabă a acelei dimineți, văzuse silueta lui Dart alunecînd ușor spre ea din umbra unui pin. Strigătul spontan de fericire care i se înălță de pe buze se stinse brusc cînd dădu cu ochii de fața lui.

— Ești rănit ! exclamă ea apucîndu-i pătimaș mîna.

— Nu sînt, o asigură el. Dar nu mi-ar păsa dacă...

— Poate crezi că mi-a fost frică să mă-ntorc aici noaptea cînd am auzit împușcăturile, da' *să știi* c-am venit, continuă ea cu înfrigurare în glas. Am alergat pînă aici cînd am auzit cele două împușcături, da' nu te-am găsit. M-am dus la țarcul de vite, da' nici calu' tău nu era acolo și m-am gîndit c-ai fugit.

— Asta am și făcut, spuse Dart cu tristețe. L-am omorît pe individ crezînd că mă urmărește pe mine, ui-

tînd că eram îmbrăcat cu hainele lu' taică-tu. M-a confundat cu el.

— Așa-i, zise fata bucuroasă. Îl pîndea pe tata și tu — tu l-ai ucis.

Din nou îl apucă de mînă plină de admirație.

Dar el nu răspunse. Poate că existau anumite chestiuni de onoare pe care hoțul acesta de cai le înțelegea vag la fel de bine ca și tatăl ei.

— Ascultă, începu el cu glas sumbru, sînt unii care cred că taică-tu l-a omorît. După ce-am tras și *eu* în el — că el a tras mai întîi în mine — am fugit din nou pînă la țarc și mi-am luat calu', gîndindu-mă că s-ar putea să fiu urmărit. Am dat ocol casei și, cînd m-am lămurit că nu e nici țipenie de om și că nu mă urmărește nimeni, m-am întors aici și mi-am scos haina și pălăria. Atunci am auzit cum au venit niște prieteni de-ai lui și-au dat peste el în pădure și știu că îl bănuiau pe taică-tu. Apoi, cît stam ascuns, a mai trecut un om prin pădure și a găsit hainele și le-a luat cu el...

Aici Dart se opri și se uită trist la ea.

Dar pentru fată toate acestea erau niște lucruri de neînțeles.

— Dacă nu l-ai fi aranjat tu, i-ar fi arătat el tata! declară ea înverșunată. Prin urmare, nu văd care-i diferența.

— Cu toate astea, zise el cu voce sumbră, trebuie să-i iau locu'.

Ea nu pricepu nimic, dar își întoarse capul spre domnul și stăpînul ei.

— Vrei să vii cu mine și să-i spui *tot?* întrebă ea supusă.

— Firește, răspunse el.

Îl luă de mînă și, împreună, se strecurară spre marginea pădurii. Prevedea o mie de dificultăți, dar mai presus de toate aceea că el n-o iubea cum îl iubea ea. De dragul fericirii lor, ea una nu s-ar fi expus la asemenea riscuri. Ce mai conta etica și eroismul! Cînd să iasă din pădure, cei doi auziră sunet de copite și de abia avură timp să se ascundă înainte ca Madison Clay, pe calul furat de la judecătorul Boompointer, să treacă pe lîngă ei în galop, însoțit de ruda sa.

Salomy Jane se întoarse către iubitul ei.

Și, ca un adevărat moralist, m-aș putea opri aici, lăsînd-o pe această fată, vinovată și pătimașă, fugită cu iubitul ei de proastă reputație, să aibă parte în viață numai de rușine și suferință, neînțeleasă și disprețuită de propriul ei tată. Dar sînt confruntat cu anumite fapte pe care se bazează această poveste romantică. După aproximativ o lună, pe unul din cei doi pini ca două sentinele apăru un anunț în care se spunea că doamna Jack Dart, fiica lui Madison Clay, Esq., vinde această proprietate la licitație celui care oferă mai mult, ceea ce s-a și întîmplat. Mai tîrziu — după vreo zece ani — cronicarul acestor pagini a vizitat o anume „fermă de creștere a animalelor" în Kentucky, renumită pentru caii ei de curse. I s-a spus că proprietarul acestei ferme „este cel mai bun specialist în materie de cai din toată regiunea". „Nici nu-i de mirare", adăugă cel care îi dăduse informațiile, „deoarece se spune că în tinerețe a fost hoț de cai în California și s-a salvat numai fiindcă a fugit cu fata unui fermier bogat. Dar acum este un om respectabil și de nădejde, a cărui părere despre cai n-o poți cumpăra ; iar cît privește nevastă-sa, e o frumusețe ! Cînd o vezi dichisită după ultima modă, nici n-ai zice că n-a trăit toată viața la New York sau că n-ar fi nevastă de milionar."

BROWN DIN CALAVERAS [1]

Tonul potolit al conversației, absența fumului de țigară și a tocurilor de cizme la ferestrele diligenței de Wingdam erau semne evidente că unul din pasagerii din interior era femeie. Interesul cu care toți gură-cască din stații se strîngeau la taifas în fața ferestrei și o oarecare atenție acordată aspectului hainelor, pălăriilor și gulerelor indicau că pe deasupra ea mai era și drăguță. De la locul lui de pe capră, domnul Jack Hamlin observa toate acestea cu un zîmbet de filosof cinic. Nu că ar fi dis-

1 „Brown of Calaveras" apare în volumul *The Luck of Roaring Camp and Other Stories.*

prețuit sexul slab, dar pentru el era clar că reprezentantele lui au un element amăgitor, care uneori reușește să abată omenirea de la tot atît de nesigurele satisfacții oferite de jocul de pocher — domeniu în care, trebuie remarcat, domnul Hamlin era un adevărat profesionist.

Așadar, după ce își propti de roată cizma strîmbă și sări jos, nu aruncă nici măcar o privire spre fereastra la care flutura un voal verde, ci începu să se plimbe alene în sus și în jos cu o indiferență gravă și apatică specifică clasei sale, care era poate lucrul cel mai apropiat de ceea ce se înțelege prin bună creștere. Figura-i austeră și aerul reținut contrastau puternic cu neastîmpărul febril și manifestările gălăgioase ale celorlalți pasageri ; nici chiar Bill Masters, absolvent al universității Harvard, cu îmbrăcămintea sa neglijentă, cu excesul de vitalitate și profunda admirație pentru anarhie și primitivism, cu gura-i mereu plină de biscuiți, mă tem că nu producea o impresie cîtuși de puțin romantică alături de acest solitar calculator de șanse, cu fața plină ca de grec și cu gravitatea sa homerică.

Vizitiul strigă „Plecarea !“ și domnul Hamlin se întoarse la diligență. Își propti piciorul pe roată și tocmai ajunsese cu fața în dreptul ferestrei deschise, cînd brusc dădu cu ochii peste ceea ce i se păru a fi cei mai frumoși ochi din lume. Tăcut, se lăsă din nou jos, vorbi ceva cu un pasager din interiorul diligenței, făcu schimb de locuri și, la fel de tăcut, își ocupă locul înăuntru. Domnul Hamlin nu permitea niciodată ca speculațiile sale filosofice să-i stînjenească acțiunile prompte și hotărîte.

Mă tem că apariția lui Jack a fost întîmpinată cu oarecare reticiență de ceilalți pasageri, în special cei care încercau să intre în grațiile doamnei. Unul dintre ei se aplecă spre ea și, după toate probabilitățile, îi transmise cu ajutorul unui singur epitet toate informațiile referitoare la profesia domnului Hamlin. Nu pot spune cu certitudine dacă domnul Hamlin a auzit acel epitet sau dacă a recunoscut în persoana informatorului un distins jurist de la care, doar cu puține seri înainte, cîștigase cîteva mii de dolari. Fața lui palidă nu trădă nimic : ochii negri, calmi și cercetători, aruncară o privire indiferentă omului legii, după care se opriră la trăsăturile mult mai

plăcute ale vecinei sale. Un stoicism indian — moștenit, zice-se, de la unul din strămoșii mamei lui — îi sluji de minune pînă în clipa cînd roțile trecură huruind peste prundișul de la Scott's Ferry și diligența se opri la hotelul „Internațional" pentru masă. Omul legii și un membru al Congresului săriră jos, gata să dea o mînă de ajutor cînd va descinde zeița, în timp ce colonelul Starbottle din Siskiyou rămase să se ocupe de umbrela și șalul ei. În mijlocul acestui noian de atenții se produse un moment de zăpăceală și de întîrziere. Jack Hamlin deschise fără zgomot *cealaltă* ușă a diligenței, apucă mîna doamnei cu fermitatea și siguranța pe care reprezentantele sexului slab și nehotărît știu să le aprecieze, și într-o secundă, cu dexteritate și eleganță, o și coborîse pe frumoasa doamnă, pornind apoi spre hotel. De pe capră mă tem că se auzi chicoteala celuilalt cinic, Yuba Bill, vizitiul. „Nu slăbiți din ochi bagaju', dom' colonel", zise omul de la bagaje cu falsă îngrijorare, privind după colonelul Starbottle care încheia posomorît alaiul triumfal în drum spre sala de așteptare.

Domnul Hamlin nu rămase la masă. Calul său îl aștepta gata înșeuat. Trecu în goană rîul, o luă în sus pe dealul cu grohotiș și ieși în praful drumului spre Wingdam, de parcă ar fi fugit de ceva neplăcut. Locatarii caselor prăfuite de pe marginea drumului își puneau mîna streașină la ochi și îl urmăreau cu privirea, recunoscînd omul după cal și făcînd tot felul de presupuneri cu privire la „ce s-a întîmplat cu Jack Indianu'". Totuși, la niște oameni pentru care timpul realizat de iapa lui „Pete Francezu'", cînd acesta fugise de la șeriful din Calaveras, eclipsase orice preocupare pentru soarta acelui personaj vrednic de respect, o mare parte din interesul manifestat și de astă dată se datora tot calului. Sudoarea de pe spinarea surului îl trezi în cele din urmă pe Jack Hamlin la realitate. Reduse viteza și, luînd-o pe un drumeag lateral folosit uneori drept scurtătură, o porni tacticos la trap, lăsînd dîrlogii să-i atîrne printre degete. Pe măsură ce călărea mai departe, aspectul peisajului se schimba devenind mai pastoral. Luminișurile din pădurile de pin și sicomor dădeau la iveală încercări rudimentare de cultivare a solului — o viță înflorită se tîra în pridvorul unei căsuțe, iar o femeie își legăna co-

pilaşul sub bolta de trandafiri a unei alte case. Puţin mai departe, domnul Hamlin dădu peste nişte copii desculţi bălăcindu-şi picioarele într-un pîrîu umbrit de sălcii ; şi aşa de bine reuşi să-i cîştige cu vorbele lui şugubeţe, încît prinzînd curaj ei începură să se caţere în şa pînă cînd, prefăcîndu-se exagerat de aspru, el se simţi bucuros să scape de ei, lăsînd în urmă sărutări şi cîţiva gologani. Iar apoi, pătrunzînd mai adînc în inima pădurii, acolo unde nu mai era nici urmă de aşezare omenească, se apucă să cînte cu o voce de tenor atît de neînchipuit de dulce şi pătrunsă de un patos atît de potolit şi delicat, încît văzu că toţi măcăleandrii şi cîneparii se opriră să-l asculte. Domnul Hamlin nu avea o voce cultivată ; subiectul cîntecului împrumutat de la negri era un fel de rătăcire sentimentală ; dar în el vibrau un ton şi o expresivitate magică nespus de răscolitoare. Într-adevăr, era încîntător să vezi cum acest şarlatan sentimental, cu nişte cărţi de joc în buzunar şi cu un pistol la spate, îşi trimitea cîntecul să-i poarte prin codrul întunecat jalea „La mormîntul lui Nelly", umplînd de lacrimi ochii ascultătorului. Un uliu care tocmai îşi dăduse gata cea de-a şasea victimă, identificînd în domnul Hamlin un spirit înrudit, se holbă la el cu uimire recunoscîndu-i bucuros omului superioritatea. Căci, deşi superior în ce priveşte forţa acaparatoare, *el* unul nu era în stare să cînte.

Dar curînd domnul Hamlin se trezi din nou la drumul mare şi îşi reluă vechiul ritm de mers. Şanţuri şi grămezi de pietriş, dealuri despădurite, cioturi şi trunchiuri putrede de copaci luară locul ţinutului păduros, indicînd apropierea de civilizaţie. Apoi în faţă îi apăru o turlă de biserică, dîndu-i certitudinea că ajunsese în sfîrşit acasă. După cîteva minute înainta în tropot de copite pe unica uliţă a aşezării, care se pierdea la poalele dealului într-o îngrămădire haotică de ruine, şanţuri, canale şi tot felul de resturi, şi descălecă în faţa ferestrelor aurite ale *saloon*-ului „Magnolia". Trecînd prin încăperea lungă a barului, împinse o uşă căptuşită cu postav verde, pătrunse într-un coridor întunecos, cu ajutorul unui şperaclu deschise încă o uşă şi se trezi într-o cameră slab luminată al cărei mobilier, deşi scump şi elegant pentru asemenea loc, vădea semne de serioasă

maltratare. Masa încrustată din mijloc păstra urme de sticle și pahare, neprevăzute în modelul inițial, brocartul de pe fotolii se decolorase, iar canapeaua de catifea verde, pe care se aruncă domnul Hamlin, era murdară de pămînt roșu cărat cu picioarele de-afară.

Ajuns în colivia sa, domnul Hamlin încetă să mai cînte. Lungit pe pat, privea nemișcat un tablou în culori vii care atîrna deasupra lui reprezentînd o tînără cu farmece opulente. Și atunci, pentru prima oară, îi trecu prin minte că nu întîlnise niciodată o femeie exact de tipul acela și că, dacă ar întîlni-o, probabil că nu s-ar îndrăgosti de ea. Poate că în minte îi stăruia un alt gen de frumusețe. Dar tocmai atunci bătu cineva la ușă. Fără a se scula, trase un fir care, după cît se pare, făcu să sară un zăvor, căci ușa se dădu în lături și în prag se ivi un bărbat.

Noul venit era robust și lat în spate — totuși vigoarea nu i se oglindea și pe fața care, deși frumoasă, era ciudat de slabă și slutită din pricina vieții desfrînate. În același timp omul părea a fi sub influența alcoolului, căci tresări cînd îl văzu pe domnul Hamlin și spuse :

— Credeam c-o găsesc aici pe Kate, bîlbîindu-se și arătîndu-se încurcat și stînjenit.

Domnul Hamlin schiță același zîmbet pe care-l arborase și în diligența de Wingdam și se ridică înviorat, gata să treacă la afaceri.

— N-ai venit cu diligența, continuă noul venit; nu-i așa ?

— Nu, răspunse Hamlin ; am coborît la Scott's Ferry. Diligența n-are cum să fie aici mai devreme de-o jumătate de oră. Spune-mi, Brown, cum ți-a mai mers ?

— Al naibii de prost, zise Brown, luînd brusc o expresie de bicisnică disperare. Iar am rămas lefter, Jack, continuă el pe un ton plîngăreț care contrasta jalnic cu trupul mătăhălos. Nu mă poți ajuta cu un sutar pînă mîine la lichidare ? Trebuie să trimit acasă nevestii-mi niște bani — și tu ai cîștigat de la mine de douăzeci de ori pe-atîta.

Concluzia poate că nu era pe deplin logică, dar Jack o trecu cu vederea și întinse vizitatorului suma cerută.

— Ascultă, Brown, povestea cu nevastă-ta s-a cam răsuflat, adăugă el drept comentariu. De ce nu recu-

noști că, de fapt, vrei să mai filezi puțin cărțile ? Știi prea bine că nu ești însurat !

— Ba sînt, domnule, zise Brown cu o bruscă gravitate în glas, de parcă simplul contact al banilor cu palma ar fi conferit demnitate întregului trup. Am o nevastă în Statele Unite — și încă una al dracului de bună, dacă zic eu așa. N-am văzut-o de trei ani și de un an nu i-am mai scris. Cînd o să meargă lucrurile mai bine și-o să dăm de aur, o s-o chem și pe ea.

— Și ce te faci cu Kate ? întrebă domnul Hamlin abordînd din nou vechiul zîmbet.

Domnul Brown din Calaveras încercă să-și ascundă încurcătura în spatele unei priviri mucalite, pe care însă figura sa vlăguită și judecata întunecată de aburul băuturii nu reușeau s-o exprime și spuse :

— La naiba, Jack, știi și tu, un bărbat mai are și el nevoie de puțină libertate. Da' lasă asta — ce-ai zice de un pocheraș ? Dă-ne ocazia să ne dublăm suta asta.

Jack Hamlin își privi curios prietenul. Poate că știa că imbecilul era predestinat să-și piardă banii și, decît să-i vadă în punga altuia, prefera să-i pună la loc în punga lui. Dădu afirmativ din cap și își trase scaunul lîngă masă. În aceeași clipă se auzi o bătaie în ușă.

Domnul Hamlin trase zăvorul și ușa se deschise. Dar, pentru prima oară în viață, se clătină pe picioare încurcat și pierdut de-a binelea și pentru prima oară în viață năvala sîngelui fierbinte îi împurpură fața palidă pînă la rădăcina părului. Căci în prag stătea doamna pe care o coborîse în brațe din diligența de Wingdam și pe care Brown, lăsînd din mînă cărțile, o întîmpină cu un rîs isteric :

— Doamne Sfinte, uite-o și pe nevastă-mea !

Se zice că doamna Brown izbucni în plînsuri și reproșuri la adresa soțului ei. Eu am văzut-o la Marysville în 1857 și nu cred lucrul ăsta. Iar după o săptămînă, în ziarul *Wingdam Chronicle* sub titlul „Emoționantă revedere", apărură următoarele : „Săptămîna trecută în orașul nostru s-a petrecut unul din evenimentele atît de frumoase și de emoționante, specifice vieții californiene. Soția unui eminent pionier din Wingdam, nemaisuportînd civilizația vlăguită și clima neprimitoare din Est, a hotărît să vină la nobilul ei soț pe aceste tărîmuri ale aurului.

Fără să-i împărtășească soțului intenția, a pornit în lunga călătorie, sosind aici săptămîna trecută. Deși greu de descris în cuvinte, bucuria soțului e ușor de imaginat. Se spune că întîlnirea a fost nespus de afectuoasă. Ne exprimăm încrederea că acest exemplu va fi urmat."

Fie datorită influenței doamnei Brown, fie datorită unor speculații mai reușite, din ziua aceea situația financiară a domnului Brown cunoscu o constantă îmbunătățire. După o săptămînă sau două de la sosirea nevestei, reuși să cumpere toate acțiunile partenerilor săi de la exploatarea „Nip și Tuck" cu banii cîștigați, zice-se, la pocher, dar care, după unele zvonuri bazate pe teoria doamnei Brown cum că soțul ei s-a jurat să nu se mai apropie de masa de joc, ar fi fost furnizați de domnul Jack Hamlin. Își construi și își mobilă o casă impunătoare, pe care marea popularitate a doamnei Brown o ținea veșnic plină cu oaspeți. Deveni membru ales al Consiliului Local și începu să facă donații bisericilor. În cinstea lui o stradă din Wingdam îi primi numele.

Cu toate acestea se observa că, pe măsură ce-i sporeau averea și norocul, omul devenea tot mai palid, mai slab și mai neliniștit. Pe măsură ce creștea popularitatea doamnei Brown, el se făcea tot mai arțăgos și mai nervos. Îndrăgostit nebunește de nevasta lui, era de o gelozie absurdă. Și dacă nu se amesteca în viața ei mondenă, o făcea pentru că, așa cum șopteau gurile rele, prima și ultima lui încercare de acest fel se soldase cu un acces de furie din partea doamnei Brown, care îl îngrozi și îl reduse la tăcere. Astfel de bîrfeli veneau din partea reprezentantelor propriului ei sex, de la care doamna Brown abătuse atențiile cavalerești ale orașului Wingdam, izvorîte, ca cele mai răspîndite forme de cavalerism, din admirația pentru putere : fie pentru forța masculină, fie pentru frumusețea feminină. În sprijinul doamnei Brown mai trebuie amintit că, încă de la sosire, fusese inconștient preoteasa unui adevărat cult mitologic, poate cu nimic mai puțin prestigios pentru feminitatea ei decît cel care caracteriza vechea democrație greacă. Cred că, într-un mod vag, Brown își dădea seama de acest lucru. Dar singurul lui confident era Jack Hamlin, a cărui nefericită reputație înlătura de la sine orice

posibilitate de a întreține pe față o prietenie strînsă cu familia Brown și ale cărui vizite se produceau neregulat.

Era o noapte cu lună în toiul verii și doamna Brown, foarte trandafirie, drăguță, cu ochi mari, stătea pe verandă, gustînd parfumul unei adieri înmiresmate venind dinspre munte și încă un miros care, mă tem, nu era nici atît de proaspăt, nici chiar atît de nevinovat. Alături de ea ședeau colonelul Starbottle și judecătorul Boompointer, precum și o nouă achiziție la curtea ei în persoana unui turist de prin alte locuri. Doamna Brown era bine dispusă.

— Ce vedeți acolo în zare? întrebă curtenitorul colonel, care de cîteva minute băgase de seamă că atenția doamnei Brown e îndreptată asupra drumului.

— Praf, răspunse ea cu un suspin. „Turma de oi" a surorii Anne.

Colonelul, ale cărui amintiri literare nu depășeau ziarul citit cu o săptămînă în urmă, adoptă o poziție mai practică.

— Nu-s oi, zise el. E un călăreț. N-o fi cumva surul lui Jack Hamlin? se adresă judecătorului Boompointer.

Dar judecătorul habar n-avea; și întrucît doamna Brown fu de părere că aerul devenea prea rece pentru continuarea investigațiilor, trecură cu toții în salon.

Domnul Brown era în grajd, unde se retrăgea de regulă după cină. Poate că era o formă de a-și manifesta disprețul pentru prietenii soției sale; sau poate, asemenea altor ființe slabe, găsea o plăcere în a exercita o putere absolută asupra unor animale inferioare. Simțea o adevărată satisfacție să se ocupe de o iapă roaibă, pe care o putea bate sau mîngîia după pofta inimii, ceea ce nu putea face cu doamna Brown. De la locul unde se afla, recunoscu un anume cal sur care tocmai sosise de la drum și, privind ceva mai departe, dădu cu ochii și de călăreț. Salutul lui Brown fu cordial și sincer; al lui Hamlin, oarecum reținut. Dar, la rugămintea insistentă a lui Brown, Hamlin îl urmă pe scara din dos pînă într-un coridor îngust și, de acolo, într-o cămăruță care dădea spre curtea grajdului. Încăperea era mobilată sumar, cu un pat, o masă, cîteva scaune și un suport pentru arme și bice.

— Vezi, Jack, asta-i casa mea, zise Brown cu un oftat, oferindu-i oaspetelui un scaun și trîntindu-se apoi pe pat. Camera ei e în celălalt capăt al casei. Sînt mai bine de șase luni de cînd nu mai trăim împreună și nici nu ne mai vedem decît la masă. Ce zici, halal carte de vizită pentru capul familiei ! adăugă el cu un zîmbet forțat. Da' tare mă bucur că te văd, Jack — să fiu al naibii dacă nu-i așa, și întinse mîna de pe pat, strîngînd din nou mîna indiferentă a lui Jack Hamlin. Te-am adus aici sus fiindcă nu vreau să vorbesc în grajd ; deși, de fapt, tot orașul vorbește de asta. Nu aprinde lumînarea. Putem discuta la lumina lunii. Pune-ți picioarele pe pervazu' ferestrei și stai aici lîngă mine. În cana aia ai niște whisky.

Domnul Hamlin nu se folosi de informația primită. Brown din Calaveras se întoarse cu fața spre perete și continuă :

— Dacă n-aș iubi-o, Jack, puțin mi-ar păsa. Da' așa, s-o iubești și s-o vezi cum își face de cap în fiecare zi și să nu-i poți pune frîu — asta mă înnebunește ! Da' tare mă bucur că te văd, Jack — să fiu al naibii dacă nu-i așa.

Bîjbîi prin întuneric pînă găsi mîna tovarășului său și o strînse din nou. Și nu i-ar fi dat așa curînd drumul, dacă Jack nu și-ar fi strecurat-o în deschizătura de la piept a hainei închise pînă sus, întrebînd :

— Cam de cînd ține treaba asta ?

— Încă de cînd a venit aici ; din ziua-n care a pus picioru' în *saloon*-ul „Magnolia" ; atunci am fost un prost ; și acum tot prost sînt, da' pînă atunci n-am știut ce mult o iubesc. Și de-atunci n-a mai fost aceeași femeie. Da' asta nu-i tot, Jack ; și de aia am vrut să te văd și mă bucur c-ai venit. Nu-i vorba că nu mă mai iubește ; că se prostește cu orice individ care-i iese-n cale... fiindcă poate și eu am mizat prea mult pe dragostea ei și am pierdut-o, cum am pierdut tot ce-am agonisit, aici la „Magnolia" ; și poate că așa-s unele femei, se mai prostesc, și nu-i nici un bai în asta, numa' proștii se supără. Da' în cazul ei, Jack, cred — cred că iubește pe altu'. Stai așa, Jack ! nu te mișca ; dacă te deranjează pistolu', scoate-ți-l. De mai bine de șase luni se vede că tînjește nefericită și că-i nervoasă și parcă speriată. Une-

ori am prins-o uitîndu-se la mine cu milă și cu un fel de sfiiciune. Și scrie mereu cuiva — nu știu cui. Iar de-o săptămînă își strînge lucrurile — toate fleacurile, zorzoanele și bijuteriile — și, ascultă-mă, Jack, cred că vrea să plece. Aș suporta orice, numa' asta nu : să plece pe furiș, ca un hoț !

Își vîrî fața în pernă și, preț de cîteva minute, nu se mai auzi nici un alt sunet în afară de tic-tacul unui ceas pe polița de deasupra căminului. Domnul Hamlin aprinse o țigară și se trase spre fereastra deschisă. Luna nu-și mai arunca razele în odaie, iar patul și omul de pe el se aflau în umbră.

— Spune-mi, Jack, ce să mă fac ? imploră vocea din întuneric.

Dinspre fereastră veni un răspuns prompt și limpede :

— Găsește bărbatul și omoară-l pe loc.

— Păi, Jack...

— El și-a asumat riscurile !

— Și crezi că asta o va face pe *ea* să se întoarcă la mine ?

Jack nu dădu nici un răspuns, dar se desprinse de lîngă fereastră îndreptîndu-se spre ușă.

— Nu pleca încă, Jack ; aprinde lumînarea și așază-te la masă. E o adevărată ușurare să te văd — măcar atîta !

Jack ezită și apoi se conformă rugăminții. Scoase din buzunar un pachet de cărți și începu să le amestece cu ochii țintă spre pat. Dar fața lui Brown era întoarsă către perete. După ce termină de amestecat cărțile, domnul Hamlin le tăie și începu să le împartă : una de cealaltă parte a mesei, spre pat, și alta în dreptul lui. Prima era un doi ; cartea lui era un popă. Amestecă din nou cărțile și le tăie. De data aceasta „jucătorul imaginar" avea o damă, iar el un patru. Jack se învioră și se apucă să facă din nou cărțile. De data aceasta adversarului îi căzu un doi și lui iarăși popă.

— De două ori din trei, rosti Jack cu voce tare.

— Ce faci, Jack ? întrebă Brown.

— Nimic.

Apoi Jack își încercă mîna la zaruri ; dar invariabil el arunca duble, iar adversarul lui imaginar ași. Puterea obișnuinței devine uneori amăgitoare.

Între timp influența magnetică exercitată de prezența domnului Hamlin, ori poate efectul calmant al alcoolului, sau amîndouă, puseseră capăt tristeții și Brown adormi. Domnul Hamlin își trase scaunul la fereastră și se apucă să privească orășelul Wingdam care dormea tihnit, cu toate contururile lui aspre îndulcite și estompate, cu toate culorile țipătoare devenite mai sobre și mai potolite sub razele învăluitoare ale lunii. În liniștea deplină putea auzi clipocitul apei din șanțuri și suspinul pinilor de dincolo de deal. Își ridică apoi privirea spre firmament și în același moment o stea țîșni pe întinderea licăritoare. După ea o alta, și o alta. Acest fenomen îi sugeră domnului Hamlin o nouă prezicere. Dacă în următoarele cincisprezece minute va mai cădea încă o stea... Așteptă cu ceasul în mînă de două ori pe atît, dar fenomenul nu se mai repetă.

Bătu de ora două, și Brown mai dormea încă. Domnul Hamlin se apropie de masă și scoase din buzunar o scrisoare pe care o citi la flacăra plăpîndă a lumînării. O mînă de femeie așternuse cu creionul pe hîrtie un singur rînd : „Vino la ora trei cu brișca lîngă țarcul de vite".

Brown începu să se agite în somn și apoi se trezi.

— Mai ești aici, Jack ?

— Da.

— Nu pleca încă. Am avut chiar acu' un vis, Jack — un vis despre vremurile de altădată. Parcă eu și Sue ne căsătoream din nou și preotu', preotu', Jack, era... cine crezi ? — erai tu !

Cartoforul rîse și se așeză pe marginea patului, ținînd încă hîrtia în mînă.

— E un semn bun, ce zici ? se interesă Brown.

— Bănuiesc că da ! Ia spune, bătrîne, n-ai face mai bine să te scoli ?

„Bătrînul", cum i se adresase Hamlin cu afecțiune, se ridică cu ajutorul mîinii pe care i-o întinse acesta.

— O țigară ?

Brown luă cu un gest mecanic țigara oferită.

— Un foc ?

Jack răsuci scrisoarea, o aprinse și o ținu ca să-și aprindă Brown țigara. O ținu așa pînă arse toată și, de la fereastra deschisă, aruncă ce mai rămăsese — o stea de foc. O privi cum cade și apoi reveni la prietenul lui.

— Ascultă, bătrîne, spuse el punîndu-și mîinile pe umerii lui Brown, în zece minute o să fiu jos în drum și-o să dispar ca scînteia asta. N-o să ne mai vedem niciodată ; da' înainte de a pleca, ascultă sfatu' unui neghiob : vinde tot ce ai, ia-ți nevasta și pleacă din ținutu' ăsta. Aici nu-i nici de tine, nici de ea. Spune-i că trebuie să plece ; dacă nu vrea, silește-o. Nu te văita că nu poți fi sfînt și că ea nu poate fi înger. Fii bărbat și trateaz-o ca pe-o femeie. Nu fi nătărău. Te-am salutat.

Se smulse din strînsoarea lui Brown și se repezi ca fulgerul în jos pe scări. La ușa grajdului îl apucă de guler pe rîndașul buimac de somn și îl propti de perete.

— Pune-mi șaua pe cal în două minute, că dacă nu...

Fraza neterminată era înspăimîntător de sugestivă.

— Coniția a zis că luați brișca, se bîlbîi sărmanul om.

— Dracu' s-o ia de brișcă !

De îndată ce mîinile nervoase ale rîndașului uluit reușiră să potrivească curelele și cataramele, calul fu gata de plecare.

— S-a-ntîmplat ceva, domnu' Hamlin ? întrebă omul care, ca toți cei din categoria lui, admira înfocatul elan al stăpînului și pe care îl interesa cu adevărat fericirea acestuia.

— Dă-te la o parte !

Omul se trase îndărăt. O înjurătură, un salt, un ropot de copite și Jack se și găsea în mijlocul drumului. Într-o secundă ochii buimaci ai rîndașului nu mai vedeau decît un nor de praf în depărtare, spre care o stea ruptă din cer își deschidea o cale de foc.

Dar în zorii zilei, cei care locuiau în preajma drumului dinspre Wingdam auziră, la kilometri întregi depărtare, o voce limpede ca de privighetoare cîntînd peste cîmpuri. Cei care mai dormeau încă se răsuciră pe paturile lor tari și începură să viseze despre tinerețe, dragoste și zilele de odinioară. Bărbați cu fețele aspre și căutători avizi de aur ieșiți la muncă se opriră din treabă și se sprijiniră în tîrnăcoape să asculte cîntecul unui hoinar romantic care călărea agale spre trandafiriul răsăritului de soare.

IDILA DIN RED GULCH [1]

Sandy era beat criță. Zăcea sub un tufiș de azalee cam în aceeași poziție în care căzuse cu cîteva ore înainte. N-ar fi putut spune de cîte ore zace acolo și de fapt nici nu-i păsa ; cît va mai zăcea așa era o chestiune pe cît de neimportantă pe atît de neclară. O filosofie senină, izvorîtă din condiția lui fizică, îi inundase și îi saturase spiritul.

Trebuie să recunosc cu mîhnire că la Red Gulch spectacolul oferit de un bețiv, și în mod special de acest bețiv, nu constituia o noutate care să atragă atenția. Chiar în ziua aceea, ceva mai devreme, un geniu local al satirei ridicase la căpătîiul lui Sandy o piatră funerară provizorie cu următoarea inscripție : „Efectele băuturii lui McCorkle : ucide la două sute de metri", și o săgeată îndreptată spre cîrciuma lui McCorkle. Dar ca mai toate manifestările satirei locale, îmi închipui că și aceasta avea un caracter personal ; era mai degrabă o reflecție asupra lipsei de eleganță a procesului în sine, decît un comentariu asupra lipsei de decență a rezultatului. Cu excepția acestei intervenții hazlii, Sandy fusese lăsat în pace. Un măgar care se răzlețise de ceilalți rumegase tacticos toate ierburile firave din jur și se apucă să adulmece curios omul culcat. Un cîine vagabond, cu adînca simpatie pentru bețivi nutrită de întreaga sa specie, îi linse cizmele prăfuite și apoi i se ghemui la picioare și rămase așa, clipind dintr-un ochi în razele soarelui și simulînd depravarea prin modul în care, ingenios ca un cîine, îl flata implicit pe omul inconștient de alături.

Între timp umbrele pinilor se rotiseră încet, ajungînd să traverseze drumul și să brăzdeze întinderea pajiștii cu uriașe dungi negre și galbene. Nori mici de praf roșu, răscolit de căruțele care treceau în goana cailor, se scuturau peste omul culcat. Soarele se lăsă din ce în ce mai jos, dar totuși Sandy nu se clintea. Și deodată, așa cum se întîmplă și altor filosofi, tihna filoso-

1 „The Idyl of Red Gulch" apare în volumul *The Luck of Roaring Camp and Other Stories.*

fului nostru fu tulburată de intervenția unui sex fără preocupări filosofice.

„Domnișoara Mary", cum era ea cunoscută micuței cete de copii pe care, din pragul școlii de bîrne aflate în spatele pinilor, tocmai îi trimisese la casele lor, porni să-și facă plimbarea de după-amiază. Observînd un mănunchi foarte frumos de flori în tufa de azalee de pe cealaltă parte a drumului, traversă ca să-l culeagă, pășind cu grijă prin praful roșu, nu fără anumiți fiori de dezgust și unele circumlocuții de felină. Și atunci dădu pe neașteptate peste Sandy !

Bineînțeles că scoase țipătul staccato caracteristic sexului ei. Însă după ce plăti tributul slăbiciunii ei fizice, prinse curaj și se opri o clipă — la cel puțin doi metri de dihania lungită pe pămînt — ținîndu-și cu mîna fustele, gata de fugă. Dar dinspre tufiș nu veni nici un sunet și nici o mișcare. Atunci, cu piciorușul ei delicat, dădu la o parte inscripția satirică de la căpătîiul omului și murmură : „Animalelor !" — un epitet care în momentul acela probabil că definea perfect în mintea ei întreaga populație masculină din Red Gulch. Căci domnișoara Mary, obsedată de anumite noțiuni proprii, foarte rigide, poate că nu apreciase cum se cuvine cavalerismul exuberant al californianului pentru care acesta este pe bună dreptate cinstit de frații lui californieni și, ca nou-venită, își cîștigase poate pe bună dreptate reputația de-a fi „cu nasul pe sus".

Stînd acolo, mai observă și că razele piezișe ale soarelui încinseseră după părerea ei nepermis de tare capul lui Sandy, în timp ce pălăria îi zăcea uitată alături. Era nevoie de curaj, nu glumă, s-o iei de jos și să i-o așezi pe față, cu atît mai mult cu cît omul ținea ochii deschiși. Totuși ea reuși să facă lucrul acesta și să se retragă onorabil. Dar, aruncînd o privire în urmă, constată cu oarecare uimire că pălăria fusese dată la o parte și că Sandy se ridicase în șezut și bolborosea ceva.

Adevărul era că, în adîncurile calme ale minții sale, Sandy se bucura de căldura razelor de soare ; că încă din copilărie nu suferise să stea culcat cu pălăria pe cap ; că numai imbecilii fără nici o speranță de salvare purtau pălării ; și că era dreptul său inalienabil de-a se descotorosi de ele oricînd poftea. Așa declara conștiința

lui lăuntrică în străfundurile ei. Din nefericire, forma în care se exprima în afară era cît se poate de vagă și se limita la repetarea următoarei formule :

— Bun soarele ! Care-i baiu' ? Ce-i, soare ?

Domnișoara Mary se opri și, luîndu-și din nou inima-n dinți, de la distanța sigură la care se afla, îl întrebă dacă dorește ceva.

— Da' ce-i ? Care-i baiu' ? continuă Sandy pe un ton foarte ridicat.

— Scoală-te-n picioare, nenorocitule ! zise domnișoara Mary, înfuriată de-a binelea. Scoală-te și du-te acasă.

Sandy se ridică în picioare, clătinîndu-se. Era foarte înalt și domnișoara Mary începu să tremure. Înaintă cîțiva pași și se opri.

— Ce să caut acasă ? întrebă el deodată cu voce gravă.

— Du-te și fă o baie, răspunse domnișoara Mary, privindu-i cu profundă dezaprobare făptura soioasă.

Spre imensa ei groază, Sandy își trase brusc de pe el haina și vesta, le aruncă jos, își zvîrli cizmele din picioare și se năpusti ca turbat peste deal, în direcția rîului.

— Doamne sfinte ! O să se înece ! exclamă domnișoara Mary ; după care, cu o inconsecvență tipic feminină, se întoarse în fugă la școală și se zăvorî înăuntru.

În seara aceea, stînd la cină împreună cu gazda ei, soția fierarului, domnișoarei Mary îi veni ideea s-o întrebe dacă bărbatul ei se îmbătase vreodată.

— Abner, începu să zică doamna Stidger, gînditoare — ia să văd ! Abner nu s-a mai cherchelit de la ultimele alegeri.

Domnișoara Mary ar fi dorit s-o întrebe dacă, în asemenea ocazii, domnul Stidger prefera să stea lungit la soare și dacă i-ar fi făcut rău o baie rece ; dar toate acestea ar fi cerut și o explicație pe care ea nu era dispusă s-o dea. Așadar se mulțumi să-și caște indignată ochii mari, cenușii la doamna Stidger — un exemplar splendid de prosperitate sud-vestică — și apoi abandonară complet subiectul. A doua zi îi scrise prietenei sale din Boston : „Găsesc că pe aceste meleaguri persoanele sub influența alcoolului sînt cele mai puțin supărătoare. Mă refer, bineînțeles, la bărbați. Cît despre

femei, cred că nimic nu le-ar putea face suportabile".

În mai puțin de-o săptămînă, domnișoara Mary dăduse uitării acest episod, exceptînd faptul că din ziua aceea, aproape inconștient, în plimbările ei de după-amiază apuca o altă direcție. Observă totuși că, în fiecare dimineață, printre florile de pe catedră se găsea și un mănunchi proaspăt de azalee. Nu era nimic neobișnuit în asta, căci micii ei elevi știau cît de mult îi plac florile și invariabil îi împodobeau catedra cu asemenea flori albe ca de portocal și cu o mulțime de alte flori colorate ; dar la întrebările ei toți pînă la unu susținură că habar n-au cine aduce azaleele. Peste cîteva zile, tînărul Johnny Stidger din banca de la fereastră izbucni brusc într-un hohot de rîs aparent gratuit, care amenința disciplina întregii școli. Tot ce putu obține de la el domnișoara Mary a fost faptul că cineva „s-a zgîit" pe fereastră. Enervată și indignată, ea ieși la atac ca o albină din stup, gata să-l înfrunte pe intrus. Cînd dădu colțul școlii, se ciocni nas în nas cu bețivul de odinioară, acum perfect treaz și cu o figură nespus de sfioasă și vinovată.

În starea în care se afla, domnișoara Mary nu întîrzie să profite, ca orice femeie, de pe urma acestei situații. Dar se simți oarecum încurcată de faptul că, în ciuda unor ușoare urme ale stării deplorabile în care îl văzuse prima dată, specimenul părea prietenos — un fel de Samson blond, a cărui barbă mătăsoasă, de culoarea grîului copt, după toate aparențele nu fusese atinsă nici de briciul bărbierului și nici de foarfecele Dalilei. Așadar, vorbele usturătoare care o ardeau pe limbă i se stinseră pe buze și ea se mulțumi să primească scuzele lui bîlbîite, privindu-l trufașă pe sub gene și ferindu-și fustele, de parcă ar fi existat vreun pericol de contaminare. La intrarea în clasă ochii îi căzură pe azalee cu sentimentul unei revelații ; și apoi începu să rîdă și, după ea, toți omuleții din clasă ; și fără să-și dea seama, se simțiră cu toții nespus de fericiți.

Nu mult după asta, într-o zi toridă, doi băieței se căzneau în pragul școlii cu o căldare de apă pe care o căraseră cu mare greutate de la izvor. Domnișoara Mary, compătimitoare, le luă găleata și, de data aceasta, o porni ea însăși spre izvor. La poalele dealului o umbră îi ieși în cale și, blînd dar cu dibăcie, brațul unui om

în cămașă albastră o ușură de povară. Domnișoara Mary se arătă deopotrivă încurcată și supărată.

— Dacă ți-ai căra mai multe găleți din astea, se adresă ea disprețuitoare brațului albastru, fără a binevoi să-și ridice ochii spre proprietarul lui, ți-ar merge mai bine.

În tăcerea umilă care se lăsă după aceea ea își regretă vorbele, iar în pragul ușii îi mulțumi atît de dulce omului, încît acesta se împiedică. Ceea ce îi făcu pe copii să izbucnească din nou în rîs — un rîs căruia i se alătură și domnișoara Mary, pînă ce obrajii palizi i se colorară ușor. În ziua următoare, ca prin minune, lîngă ușă apăru un butoi și, tot ca prin minune, în fiecare dimineață butoiul era plin cu apă proaspătă de izvor.

Și să nu credeți că această tînără distinsă ducea lipsă de atenții. „Bill Spurcatu'", vizitiu pe diligență, des pomenit în ziare pentru „gestul galant" de-a oferi invariabil locul de pe capră sexului frumos, o scutise pe domnișoara Mary de această atenție, pe motiv că el are obiceiul să „suduie" cînd o ia la deal și îi rezervă jumătate din diligență. Cartoforul de Jack Hamlin, după ce, fără să scoată o vorbă, călătorise o dată cu ea în aceeași diligență, aruncă o carafă în capul unui partener de joc pentru că îndrăznise să-i pronunțe numele într-o cîrciumă. Mama împopoțonată a unui elev cu paternitate incertă zăbovea adesea în preajma templului acestei vestale istețe, neîndrăznind nici măcar o dată să-i calce pragul sacru, mulțumindu-se doar să-i venereze de la distanță preoteasa.

Cu asemenea pauze involuntare, peste Red Gulch treceră într-o procesiune monotonă ceruri albastre, arșițe strălucitoare, amurguri efemere și nopți înstelate. Domnișoara Mary ajunse o mare amatoare de plimbări în frumoasa și liniștita pădure. Poate credea și ea, ca doamna Stidger, că mireasma de conifere „îi face bine la piept", căci, fără îndoială, tusea o mai lăsase, iar pasul îi deveni mai vioi ; poate că învățase și ea lecția neîntreruptă pe care pinii răbdători nu ostenesc s-o repete deopotrivă urechilor atente și celor nepăsătoare. Și astfel, într-o bună zi, domnișoara Mary organiză un picnic pe Buckeye Hill și luă cu ea și copiii. Ce divină încîntare pentru ei toți să se vadă departe de drumul plin

de praf, de cocioabele răzlețite pretutindeni, de șanțurile pline cu apă gălbuie, de zgomotul neobositelor vehicule, de podoabele ieftine din vitrinele magazinelor, de strălucirea stridentă a vopselei și a sticlei colorate și de stratul subțire de poleială pe care îl îmbracă în astfel de locuri lipsa de civilizație! Odată lăsat în urmă și ultimul morman de pămînt și piatră colțuroasă, odată traversat și ultimul teren hidos, cum își mai deschidea codrul primitor în întîmpinarea lor șirurile lungi de copaci! Și poate tocmai pentru că nu se desprinseseră încă definitiv de la sînul doamnei Naturi, cum se mai repeziră copiii, cu mîngîieri stîngace, la pieptul acestei mame, umplînd văzduhul de rîsul lor zglobiu; și cum însăși domnișoara Mary — pretențioasă și felină, proteguită de puritatea imaculatelor ei fuste, manșete și gulerașe — uită de toate și se trezi alergînd ca o prepeliță moțată în fruntea puilor ei, pînă cînd zburdînd, rîzînd și gîfîind, cu o șuviță de păr castaniu fluturîndu-i rebelă și cu pălăria cu panglici atîrnîndu-i de gît, se izbi brusc, chiar în inima pădurii, de ghinionistul Sandy!

Nu e nevoie să fie menționate aici explicațiile, scuzele și conversația nu excesiv de inteligentă care urmară. Se părea totuși că domnișoara Mary îl cunoștea acum destul de bine pe acest fost bețiv. În orice caz, destul de bine pentru ca în curînd să fie acceptat de întregul grup; pentru ca toți copiii, cu istețimea dată celor neajutorați de Providență, să înțeleagă că găsiseră un prieten și să înceapă să se joace cu barba lui blondă și cu mustața mătăsoasă și lungă permițîndu-și și alte libertăți — așa cum se întîmplă cu toți neajutorații. Iar după ce el le aprinse un foc strașnic la rădăcina unui copac și le mai dezvălui și alte mistere ale vieții în pădure, admirația lor nu mai conteni. După două ore zvăpăiate, fără griji și fericite, Sandy se trezi culcat la picioarele învățătoarei într-o atitudine asemănătoare cu cea în care se aflase la prima lor întîlnire, privindu-i visător fața, în timp ce ea stătea pe coasta dealului împletind coronițe din flori și lauri. Asemănarea nu era nici măcar prea forțată. Mă tem că slăbiciunea unei firi delăsătoare, sclavă a simțurilor, care găsise în băutură un mijloc de exaltare visătoare, găsea acum în dragoste un stimulent similar.

Cred că și Sandy era vag conștient de acest lucru. Sînt sigur că ar fi fost bucuros să poată face ceva — să ucidă un urs cenușiu, să scalpeze un sălbatic sau să se sacrifice în vreun fel de dragul acestei învățătoare cu față palidă și ochi cenușii. Deși mi-ar plăcea să-l prezint într-o postură eroică, în clipa aceasta îmi opresc cu greu condeiul, și ceea ce mă împiedică să introduc un asemenea episod este doar puternica mea convingere că, de regulă, așa ceva nu se întîmplă în astfel de momente. Și nădăjduiesc că cititorul imparțial, care își amintește că în momentele de adevărată criză salvatorul nu este Adolphus, ci vreun străin insipid sau un polițai total lipsit de romantism, îmi va ierta omisiunea.

Așadar, rămaseră acolo netulburați — ciocănitorile sporovăindu-le deasupra capetelor și vocile copiilor răsunînd plăcut la poalele povîrnișului. Ce vorbiră contează mai puțin. Ce le trecu prin minte — și ar fi putut prezenta interes — nu răzbi la suprafață. Ciocănitorile nu aflară decît că domnișoara Mary era orfană și plecase din casa unchiului ei ca să vină în California în căutarea independenței și din motive de sănătate ; că și Sandy era orfan, că venise în California de dragul aventurii, că dusese o viață ușuratică, dar acum încerca să se schimbe, și alte asemenea amănunte care unei ciocănitori probabil că i se păreau o prostie și o pierdere de timp. Dar chiar cu fleacuri din astea după-amiaza se scurse în grabă și, cînd copiii se strînseră gata de plecare, iar Sandy cu o delicatețe pe care învățătoarea o înțelegea foarte bine se despărți tăcut de ei la marginea pădurii, domnișoara Mary simți că trăise cea mai scurtă zi din viața ei cenușie.

Așa cum vara lungă și uscată se vestejește pînă la rădăcini, tot așa „se trecu" și anul școlar — ca să folosim un eufemism local. Încă o zi, și domnișoara Mary va fi liberă și, cel puțin pînă la anul, cei din Red Gulch nu vor mai ști nimic de ea. Stătea singură la catedră cu fața culcată pe braț, cu ochii întredeschiși, pierdută într-una din reveriile în care, mă tem că punînd în pericol disciplina școlară, se cufunda cam des în ultimul timp. Avea poala plină de ferigi, licheni și alte amintiri din pădure. Era atît de absorbită de ele și de propriile-i gînduri, încît bătăile din ușă nu se făcură auzite sau

fuseseră traduse în graiul unor ciocănitori care îi persistau în memorie. Cînd în cele din urmă bătăile deveniră mai insistente, ea sări în picioare cu obrajii aprinși și deschise ușa. În prag stătea o femeie a cărei îmbrăcăminte stridentă și îndrăzneață contrasta puternic cu înfățișarea ei timidă și șovăitoare.

Domnișoara Mary o recunoscu dintr-o privire în femeia de moravuri îndoielnice pe mama elevului ei lipsit de tată. Poate că simți o dezamăgire, poate că era doar prea exigentă ; dar cînd, cu răceală în glas, o pofti să intre, aproape inconștient își aranjă gulerașul și mînecile albe și își netezi fustele sobre. Poate că din această cauză, după un moment de ezitare, stînjenită, femeia își lăsă fastuoasa umbrelă de soare deschisă afară în praf, proptită lîngă intrare, și se așeză tocmai la capătul unei bănci lungi. Începu cu o voce răgușită :

— Am auzit că plecați mîine și nu m-a lăsat inima să nu vin să vă mulțumesc pentru bunătatea care i-ați arătat-o lui Tommy al meu.

Tommy, spuse domnișoara Mary, era un băiat bun și merita mai mult decît atenția neînsemnată pe care i-o putea da ea.

— Mulțam, don'șoară ; mulțam frumos ! exclamă străina, aprinzîndu-se chiar mai tare decît culoarea la care cei din Red Gulch se refereau în glumă ca fiind „uniforma ei de paradă" și străduindu-se în zăpăceala ei să tragă banca cea lungă mai aproape de învățătoare.

— Vă mulțumesc, don'șoară pentru tot : să nu-i fiu eu mamă dacă s-a mai văzut un băiat mai bun, mai scump și mai blînd ca el. Și să mor eu dacă o mai fi pe lume o învățătoare ca a lui — mai blîndă, mai scumpă și mai ceva ca un înger.

Domnișoara Mary, care stătea afectată în spatele catedrei, sprijinindu-se de o riglă, auzind acestea deschise ochii mari, dar nu zise nimic.

— Știu eu că n-o să ascultați dumneavoastră complimente de la una de teapa mea, continuă ea grăbită. Nici din partea mea nu se face să dau buzna aici pentru asemenea treabă ; da' am venit să vă rog ceva — nu pentru mine, don'șoară — ferească sfîntu' — pentru scumpetea de copilaș.

Încurajată de o scînteie de interes în privirea tinerei învățătoare și ascunzîndu-și între genunchi mîinile în mănuși liliachii, ea continuă cu voce joasă :

— Cum să vă spun, don'șoară, băiatu' nu mă are decît pe mine și nu-s eu persoana potrivită să-l cresc. Anu' trecut m-am gîndit să-l dau la școală în Frisco, da' cînd am auzit c-o să vină și la noi o învățătoare, am așteptat să văd și m-am convins că băiatu' poate rămîne cu mine. Pe sufletu' meu, don'șoară, vă iubește tare mult ! Dacă l-ați auzi cum vorbește de dumneavoastră, cu vorbele lui frumoase, și dacă v-ar ruga el ce vă rog eu acuma, nu l-ați putea refuza. E normal, continuă ea precipitat, cu o voce care oscila între mîndrie și umilință, e normal să vă iubească fiindcă taică-su, cînd l-am cunoscut prima dată, era un domn și, mai devreme sau mai tîrziu, băiatu' trebuie să mă uite — așa că n-o să plîng eu din pricina asta. Și d-aia am venit să vă rog să-l luați pe Tommy — Dumnezeu să-l ajute ! cel mai bun și mai blînd băiat din cîți există — să-l... să-l... să-l luați pe Tommy cu dumneavoastră.

Între timp se ridicase de pe bancă și, luînd mîna tinerei între mîinile ei, căzu în genunchi.

— Am bani berechet și-s toți ai lui și-ai dumneavoastră. Băgați-l într-o școală bună unde să puteți merge să-l vedeți și ajutați-l să... să... să-și uite mama. Faceți cu el ce credeți. Da' și cel mai mare rău pe care i l-ați face tot un bine ar fi față de ce poate învăța de la mine. Luați-l cît mai departe de viața asta păcătoasă, de locu' ăsta înfiorător, de acest cuib al rușinii și durerii. Vreți ? Știu c-o să vreți — așa-i ? Vreți — trebuie să vreți, nu puteți spune nu ! O să-l faceți bun și curat ca dumneavoastră ; și cînd o să crească, să-i spuneți numele lui taică-su — un nume care nu mi-a scăpat de pe buze de ani de zile — numele de Alexander Morton, căruia oamenii de pe-aici îi zic Sandy ! Don'șoară Mary ! — De ce v-ați tras mîna ? Don'șoară Mary, spuneți ceva ! Vreți să luați copilu' ? Nu vă întoarceți privirea. Știu că n-ar trebui să vă uitați la una ca mine. Don'șoară Mary ! — Doamne, ai milă ! — se duce și mă lasă !

Domnișoara Mary se ridicase de pe scaun și, în lumina tot mai palidă a amurgului, se strecurase spre fereastra deschisă. Stătea acolo, proptită de pervaz, cu

ochii pironiți pe ultimele nuanțe trandafirii care se stingeau la apus. Fruntea ei aureolată de puritatea tinereții, gulerașul alb, mîinile albe împreunate mai păstrau ceva din această lumină, dar treptat totul se pierdu în întunerîc. Imploratoare, mama copilului se tîrîse în genunchi pînă la ea.

— Știu că aveți nevoie de timp să vă gîndiți. Aștept aici toată noaptea ; da' nu pot să plec pînă nu-mi spuneți ceva. Nu mă refuzați. Vreți ! — se vede pe fața dumneavoastră de înger — o față cum n-am văzut decît în vis. Se vede și în ochi, don'șoară Mary ! — vreți să-mi luați băiatu' !

Ultima rază roșie se strecură mai sus, inundînd cu o fărîmă din strălucirea ei ochii domnișoarei Mary, mai licări o dată, păli și se făcu nevăzută. Soarele apusese la Red Gulch. Vocea domnișoarei Mary răsună plăcut :

— O să-ți iau băiatul. Trimite-mi-l diseară.

Fericita mamă duse la buze poalele fustei domnișoarei Mary. Și-ar fi îngropat fața aprinsă în faldurile ei virginale, dar nu îndrăznea. Se ridică în picioare.

— Acest... acest om... îți cunoaște intențiile ? întrebă brusc domnișoara Mary.

— Nu, și nici habar n-are. Nici nu-l cunoaște.

— Du-te imediat la el... astă-seară... acum ! Spune-i ce-ai făcut. Spune-i că i-am luat eu băiatul și mai spune-i... că n-are voie să-și mai vadă... să-și mai vadă... copilul. Oriunde s-ar găsi... să nu vină la el ; oriunde l-aș lua, să nu ne urmeze ! Asta-i ! Acum pleacă, te rog... sînt obosită și... mai am încă o mulțime de treburi !

Se îndreptară împreună spre ușă. În prag, femeia se întoarse :

— Noapte bună !

Ar fi căzut la picioarele domnișoarei Mary. Dar în aceeași clipă fata întinse brațele și o strînse pe păcătoasă la pieptul ei neprihănit — după care închise ușa și trase zăvorul.

În dimineața următoare, Bill Spurcatu' apucă hățurile diligenței cu un sentiment neașteptat de mare responsabilitate, căci printre pasageri se afla și învățătoarea. Cînd diligența ajunse la drumul mare, dînd ascul-

tare unei voci plăcute „dinăuntru", el opri brusc caii și rămase respectuos în așteptare, în timp ce Tommy sări jos la comanda domnișoarei Mary.

— Nu tufa aceea, Tommy — cea de-alături.

Tommy își scoase iute din buzunar briceagul nounouț și, tăind o cracă din tufa înaltă de azalee, se întoarse cu ea la domnișoara Mary.

— Acuma-i totu-n ordine ?

— În ordine !

Și ușa diligenței se închise peste idila din Red Gulch.

MARK TWAIN

CUM L-A SPERIAT FILFIZONUL PE PĂDURAR [1]

Cu mai bine de treisprezece ani în urmă, pe cînd acum înfloritorul Hannibal, tînărul oraș de pe malul fluviului Mississippi, era doar un biet „depozit de lemne" înconjurat de cîteva cocioabe ale unor oameni aprigi care lucrau la pădure și pe cînd vaporul era privit ca o adevărată raritate, se petrecu următorul incident :

Un pădurar înalt și viguros stătea proptit de un copac la malul fluviului și privea lung un obiect care se apropia și pe care cititorii probabil că l-au și recunoscut cu ușurință ca fiind un vapor.

S-a scurs cam o jumătate de oră și vaporul a acostat, iar oamenii s-au apucat iute să încarce lemnul.

Printre numeroșii pasageri de pe vapor, atît bărbați cît și femei, se afla un tînăr filfizon cu o mustăcioară ucigătoare, care părea hotărît să impresioneze inimile tinerelor de la bord și care credea că în acest scop trebuie să săvîrșească cine știe ce faptă eroică. Văzîndu-l pe pădurarul nostru, tînărul socoti că i se oferă un minunat prilej de-a se face remarcat ; prin urmare, intrînd în cabină, spuse :

— Doamnelor dacă vreți să vă distrați puțin, ieșiți pe punte. Intenționez să-l bag în sperieți pe domnul acela de pe mal.

Doamnele dădură curs cererii, iar filfizonul nostru scoase de la piept un impresionant cuțit lung de vînătoare, și-l înfipse la brîu, apoi luînd în fiecare mînă cîte un pistol uriaș se arătă satisfăcut că totul e în regulă. Echipat astfel, coborî pe mal pășind cu un aer care părea

1 Publicată în revista *Carpet-Bag* din Boston, la 1 mai 1852, sub titlul *The Dandy Frightening the Squatter*. Această scurtă povestire reprezintă prima contribuție a lui Twain care vede lumina tiparului.

să spună : „O întreagă națiune și-a pus speranțele în mine.“ Ajungînd în dreptul pădurarului zise :

— În sfîrșit, am dat de tine, așa-i ? Ești omul pe care-l caut de trei săptămîni ! Fă-ți ultima rugăciune ! continuă el amenințînd cu pistoalele. Ești tocmai bun de ușă la grajd, cît despre gaura cheii, am eu grijă s-o fac chiar acum.

Calm, pădurarul îl cercetă un moment cu privirea, iar apoi făcînd un pas îndărăt, își plasă pumnul imens exact între ochii stupefiați ai adversarului, care, într-o secundă, se trezi zbătîndu-se în apele tulburi ale fluviului Mississippi.

Între timp pe punte se strînseseră toți pasagerii și țipătul care ieși din pieptul mulțimii îl aduse rapid la realitate pe mîhnitul nostru erou care, furișîndu-se spre vapor, se auzi strigat de cel care îl biruise :

— Ascultă-mă, tu de colo, cînd o să mai vii să dai găuri de cheie să nu-ți uiți vechile cunoștințe !

Iar doamnele votară în unanimitate ca pistoalele și cuțitul să fie date învingătorului.

CÎND S-A URCAT BIZONUL ÎN COPAC [1]

În dimineața următoare, cînd zorii încă nu mijiseră și ne aflam la aproximativ două sute cincizeci de kilometri de St. Joseph, ni s-a stricat diligența. Aveam de așteptat cinci sau șase ore și de aceea, răspunzînd invitației unor inși care tocmai porneau la o vînătoare de bizoni, ne-am urcat pe cai și ne-am alăturat grupului. Plăcerea de-a galopa pe întinderea preriei în roua proaspătă a dimineții era imensă, dar pentru noi vînătoarea se sfîrși cu necaz și ocară, deoarece un bizon rănit se luă după pasagerul numit Bemis, fugărindu-l aproape trei kilometri, după care bietul om își abandonă calul și se refugie într-un copac singuratic. Timp de aproximativ douăzeci și patru de ore Bemis, abătut, nu rosti

1 Povestirea „When the Buffalo Climbed a Tree“ face parte din capitolul VII al romanului *Roughing It.*

nici o vorbă despre cele întîmplate, dar încetul cu încetul i se mai înmuie supărarea și, într-un tîrziu, i se dezlegă și limba :

— N-a fost de glumă și nu știu ce i-o fi găsit pe mocofanii ăia să facă atîta haz pe socoteala mea. Credeți-mă că la un moment dat m-am supărat de-a binelea. L-aș fi împușcat pe loc pe lunganu' ăla deșirat și fără minte de-i zicea Hank, dacă asta n-ar fi însemnat să mai schilodesc încă vreo șase sau șapte indivizi — ceea ce s-ar fi întîmplat fără doar și poate ; vechiul meu pistol Allen e al naibii de întreprinzător. Să-i fi văzut eu pe vagabonzii ăia în copac în locu' meu ; nu le-ar mai fi dat mîna să se hlizească ! Dacă aveam și eu un cal mai de Doamne-ajută — da' așa, cînd am văzut că bizonu' se năpustește valvîrtej mugind, calu' meu s-a ridicat pe picioarele din spate. Șaua a prins să lunece, iar eu m-am apucat de grumazu' lui și, lipindu-mi fața de el, am început să mă rog. Atunci calu' a revenit pe pămînt, dar apoi s-a ridicat pe picioarele dinainte rămînînd așa o vreme, la care bizonu' pur și simplu a încetat să mai mugească și să mai spulbere nisipu' cu copitele, pentru ca să poată contempla în voie spectacolu' ăla inuman. Apoi bizonu' s-a repezit scoțînd un muget curat înspăimîntător — și unde mai pui că era așa de aproape de mine — iar lucru' ăsta a luat parcă literalmente mințile calului transformîndu-l într-un descreierat care o ia razna și să mor dacă n-a stat cîteva secunde în cap vărsînd lacrimi amare. Își ieșise cu totu' din minți — nu încăpea nici o îndoială, era limpede ca lumina zilei ! Și pe cuvînt că nu-și mai dădea seama ce face. În clipa aia bizonu' a trecut la atac, iar calu' s-a lăsat pe toate cele patru picioare și-a luat-o din nou la goană — după care zece minute în șir a făcut niște salturi acrobatice, unu' după altu', așa încît bizonu' a început și el să se zăpăcească și să nu mai știe pe unde s-o apuce — stătea acolo șuierînd, aruncînd nisipu' cu copitele, dînd drumu' din cînd în cînd unui muget și imaginîndu-și că la micu' dejun se va ospăta cu siguranță dintr-un cal de circ care valora pe puțin o mie cinci sute de dolari. Cît despre mine, mai întîi m-am trezit pe grumazu' lui — al calului, nu al bizonului —

apoi dedesubt și după aia pe crupă, cînd cu capu' cînd cu picioarele în sus — dar vă rog să mă credeți că era ceva îngrozitor și deloc vesel să simți cum te despici, te faci bucățele, te dai în spectacol în fața morții, ca să mă esprim așa. Apoi bizonu' s-a repezit să ne înhațe și s-a ales cu un smoc din coada calului (cel puțin așa bănuiesc, deși nu sînt sigur, în momentul respectiv fiind destul de prins cu altele), da' ceva, nu știu ce, i-a deschis calului pofta de singurătate convingîndu-l să plece în căutarea ei. Și atunci să fi văzut cum a luat-o la goană gloaba aia ramolită cu picioare de păianjen! Și să fi văzut cum a zbughit-o și bizonu' după cal — cu capu' lăsat în jos, cu limba scoasă și coada în sus, mugind ca toți dracii, secerînd la pămînt ierburile, răscolind pămîntu' și ridicînd trîmbe de nisip ca o vijelie! Pe crucea mea, era o cursă tare îndrăcită! Eu și șaua eram din nou pe crupă, iar eu aveam căpăstru' în dinți și mă țineam cu amîndouă mîinile de oblîncu' șeii. Mai întîi am lăsat în urmă cîinii; apoi am trecut pe lîngă un iepure, am depășit un coiot și tocmai ne distanțam de o antilopă, cînd blestemata de chingă a cedat și m-a aruncat în stînga, cam la treizeci de metri; iar cînd șaua a alunecat de pe crupa calului, acesta i-a tras o copită, trimițînd-o în văzduh la o înălțime de mai bine de patru sute de metri. Să mor dacă n-a fost așa. Eu am căzut lîngă trunchiu' singurului copac care se rătăcise pe întinderea a nouă ținuturi învecinate (după cum putea constata oricine chiar cu ochiu' liber); în secunda următoare îmi și încleștasem în el dinții și unghiile de la mîini și de la picioare, iar peste încă o secundă eram călare pe cea mai groasă ramură, blestemîndu-mi soarta cu vorbe care-mi învăluiau răsuflarea în fum de pucioasă. În sfîrșit scăpasem de bizon, numai de nu i-ar fi trecut prin cap un lucru, unu' singur. Și lucru' ăla mă îngrozea. Mă îngrozea de-a binelea. Se putea foarte bine ca bizonu' să nu se gîndească la el, da' tot așa se putea să se gîndească. M-am decis ce să fac în cazu' ăsta. De la locu' unde stăteam eu pînă la pămînt erau ceva mai mult de doispe metri. Am desfăcut cu grijă funia de la oblîncu' șeii...

— Șaua dumitale ? Cum adică, ți-ai suit și șaua în copac ?

— Dacă mi-am suit și șaua ? Ce vorbe-s astea ? Bineînțeles că nu. Cine poate face așa ceva ? Pur și simplu a ajuns singură în copac cînd a căzut din înaltu' cerului.

— Prin urmare asta era.

— Întocmai. Am desfăcut funia și am legat un capăt de o ramură. Era o funie dintre cele mai bune, de piele tare, netăbăcită, de care puteai atîrna tone întregi. La celălalt capăt i-am făcut un laț și i-am dat drumu' în jos să-i văd lungimea. Avea șase metri, ajungînd pînă la jumătatea distanței de la pămînt. Apoi am băgat în toate cele șase țevi ale vechiului meu pistol o încărcătură dublă. Mă simțeam satisfăcut. Îmi spuneam că dacă bizonu' nu se va gîndi la acel unic lucru de care mă temeam eu, cu atît mai bine — iar dacă se va gîndi, oricum tot bine o să fie — eram pregătit pentru orice eventualitate. Da', cum se întîmplă de obicei, de ce te temi de-aia nu scapi. Așa și cu mine. Urmăream acum bizonu' cu îngrijorare — o îngrijorare pe care numai cine a trăit o situație ca asta și a simțit cum îl paște moartea o poate pricepe. Brusc ochii bizonului se luminară de un gînd. Am fost sigur ! mi-am zis eu — dacă mă lasă acum curaju', sînt un om pierdut. Nici că se putea altfel : era exact cum mă temusem eu. Bizonu' se porni să se cațere în copac...

— Cine ? Bizonul ?

— Bineînțeles — cine altu' ?

— Dar bizonul nu se poate urca în copac.

— Nu poate, ziceți ? Dacă tot le știți pe toate, spuneți-mi, ați văzut vreodată vreun bizon care să încerce așa ceva ?

— Nu ! Nici măcar în vis.

— Păi, atunci de ce vorbiți ? Dacă n-ați văzut cu propriii voștri ochi un lucru, asta nu înseamnă că lucru' ăla nu există.

— Bine, bine — și mai departe ? Ce-a mai făcut ?

— Bizonu' a pornit să se cațere și s-a descurcat bine cam trei metri, după care a alunecat în jos. Am răsuflat mai ușurat. A încercat din nou — a ajuns puțin mai sus

— și din nou a lunecat. A mai luat-o încă o dată de la capăt, dar de data asta a fost foarte atent. Încetu' cu încetu' urca tot mai sus, iar mie îmi pierea tot mai mult chefu'. Înainta mereu — tot cîte trei centimetri — cu ochii aprinși, cu limba atîrnînd în afară. Din ce în ce mai sus — și-a săltat copita peste ciotu' unei ramuri și și-a ridicat privirile doar atît cît să spună : „Al meu ești, amice". Din nou mai sus — tot mai sus și tot mai nerăbdător pe măsură ce se apropia. Bizonu' era doar la trei metri de mine ! Am tras adînc aer în piept — și apoi mi-am zis : „Acum ori niciodată". Aveam frînghia gata încolăcită ; am lăsat-o încet pînă deasupra capului său ; brusc i-am dat drumu' să se desfășoare și lațu' i-a căzut drept în juru' grumazului. Cu iuțeala fulgerului scot la iveală vechiul pistol și i-l descarc drept în față. S-a auzit un bubuit îngrozitor care probabil l-a scos din minți pe sărmanu' bizon. Cînd s-a risipit fumu', ce să vezi ? Bizonu' atîrna în aer, la șase metri de pămînt, zbătîndu-se în toate chipurile, că nici n-aveai timp să-i mai ții socoteală ! Și nici n-am mai stat eu să-i țin socoteala — am coborît din copac și-am luat-o la sănătoasa spre casă.

— Și să credem fiecare cuvîntel din toată povestea asta, Bemis ?

— Să mă trăsnească Dumnezeu și să mor ca un cîine dacă nu-i adevăru' adevărat.

— Nu putem refuza să credem și nici nu intenționăm așa ceva. Dar dacă ar exista și niște dovezi...

— Dovezi ! M-ați văzut întorcîndu-mă cu lasoul ?

— Nu.

— Cu calu' ?

— Nu.

— Ați mai văzut urmă de bizon ?

— Nu.

— Păi, atunci ce mai vreți ? În viața mea n-am văzut niște oameni care să facă atîta caz de un fleac ca ăsta.

Am ajuns la concluzia că, dacă omul acesta nu era un mare mincinos, nici mult nu mai avea pînă să ajungă.

HANK MONK, VIZITIU VESTIT [1]

Nevada este străbătută de cîteva rîuri care au toate aceeași soartă misterioasă. „Se scurg" sau dispar în diferite lacuri — și li se pierde urma. Lacul Carson, lacul Humboldt, lacul Walker, lacul Mono, sînt toate niște pînze întinse de apă, care aparent nu se scurg nicăieri. Rîurile le alimentează continuu ; dar deși nu se vede nici un fir de apă scurgîndu-se din ele, nivelul le rămîne întotdeauna ridicat — nici nu scade, nici nu trece de limita maximă. Ce se întîmplă cu surplusul, doar Dumnezeu știe.

La marginea de apus a deșertului am făcut un scurt popas la Ragtown. Localitatea nu este marcată pe hartă, ea constînd dintr-o singură casă de bîrne.

Lucrul acesta îmi amintește de-o întîmplare. Tocmai părăsiserăm localitatea Julesburg, pe rîul Platte, și aflîndu-mă pe capră, alături de vizitiu, acesta îmi spuse :

— Dacă vreți, vă povestesc ceva să vă stricați de rîs nu alta. Într-o zi, un om de-i zicea Horace Greeley mergea și el cu diligența pe drumu' ăsta. La ieșirea din Carson City i-a zis lui Hank Monk, vizitiul, că are de ținut o cuvîntare în Placerville și că se grăbește să ajungă acolo cît s-o putea de repede. Hank Monk numa' ce-a pocnit o dată din bici și caii au și luat-o la goană. Diligența sălta în sus și-n jos cu atîta înverșunare, încît lui Horace i-au sărit toți nasturii de la haină și pînă la urmă a țîșnit și el cu capu', drept prin acoperișu' diligenței. Atunci numa' ce s-a pornit să urle la Hank Monk și să-l roage să meargă mai ușurel — acu' zicea, vezi Doamne, că nu mai e așa de zorit ca la început. Da' Hank Monk i-a spus : „Ține-te bine, Horace, și nu-ți fie frică, o să te duc s-ajungi taman la timp". Și să mor dacă nu l-a dus... ce-a mai rămas din bietu' om !

La o zi sau două după asta, un om din Denver ne opri la o răscruce, se urcă și el în diligență și începu să ne povestească o mulțime de lucruri despre regiune și despre exploatarea „Gregory Diggings". Părea o per-

1 Sub titlul „Hank Monk, the Renowned Driver", povestirea este introdusă în capitolul XX al romanului *Roughing It*.

soană deosebit de antrenantă și care cunoștea toate dedesubturile afacerilor din Colorado. Nu după multă vreme ne spuse :

— Dacă vreți, vă povestesc ceva să vă stricați de rîs nu alta. Într-o zi, un om de-i zicea Horace Greeley mergea și el cu diligența pe drumul ăsta. La ieșirea din Carson City i-a zis lui Hank Monk, vizitiul, că are de ținut o cuvîntare în Placerville și că se grăbește să ajungă acolo cît s-o putea de repede. Hank Monk numai ce-a pocnit o dată din bici și caii au și luat-o la goană. Diligența sălta în sus și-n jos cu atîta înverșunare, încît lui Horace i-au sărit toți nasturii de la haină și pînă la urmă a țîșnit și el cu capul, drept prin acoperișul diligenței. Atunci numai ce s-a pornit să urle la Hank Monk și să-l roage să meargă mai ușurel — acu' zicea, vezi Doamne, că nu mai e așa de zorit ca la început. Dar Hank Monk i-a spus : „Ține-te bine, Horace, și nu-ți fie frică, o să te duc s-ajungi taman la timp". Și să mor dacă nu l-a dus... ce-a mai rămas din bietul om !

După cîteva zile, la Fort Bridge, am luat cu noi un sergent de cavalerie cu o ținută îngrijită și cu adevărat ostășească. În toată călătoria, nimeni altcineva n-a fost în stare să ne ofere o asemenea abundență de informații militare succinte și bine orînduite. Era surprinzător să dai în aceste locuri sălbatice și deprimante peste un om care să cunoască atît de amănunțit tot ce se cuvine să știe cineva în meseria lui și care să aibă totuși numai gradul de sergent și un aer atît de modest. Căci preț de trei ore l-am ascultat cu un interes neabătut. În cele din urmă, ajungînd și la subiectul călătoriei transcontinentale, începu ca la comandă :

— Dacă vreți, vă povestesc ceva să vă stricați de rîs nu alta. Într-o zi, un om de-i zicea Horace Greeley mergea și el cu diligența pe drumul ăsta. La ieșirea din Carson City i-a zis lui Hank Monk, vizitiul, că are de ținut o cuvîntare în Placerville și că se grăbește să ajungă acolo cît s-o putea de repede. Hank Monk numai ce-a pocnit o dată din bici și caii au și luat-o la goană. Diligența sălta în sus și-n jos cu atîta înverșunare, încît lui Horace i-au sărit toți nasturii de la haină și pînă la urmă a țîșnit și el cu capul, drept prin acoperișul diligențe. Atunci numai ce s-a pornit să urle la Hank Monk

și să-l roage să meargă mai ușurel — acu' zicea, vezi Doamne, că nu mai e așa de zorit ca la început. Dar Hank Monk i-a spus : „Ține-te bine, Horace, și nu-ți fie frică, o să te duc s-ajungi taman la timp". Și să mor dacă nu l-a dus... ce-a mai rămas din bietul om !

Cînd ne aflam la opt ore de Salt Lake City, la o haltă se urcă în diligență un predicator — un om bun, blajin, cu glas domol, de care orice străin ar fi rămas entuziasmat la prima vedere. N-o să uit niciodată cît patos era în vocea lui cînd depăna în cuvinte simple povestea suferințelor neplînse, îndurate de poporul său rătăcitor. Nici o predică de la înălțimea amvonului n-a fost vreodată atît de frumoasă și de mișcătoare ca imaginea oferită de acest proscris asupra primei călătorii a mormonilor care au traversat marile prerii, făcîndu-și cu greutate și tristețe drum înainte spre locurile exilului, însemnîndu-și calea solitară cu morminte și stropind-o cu lacrimi. Vorbele lui ne-au tulburat într-o asemenea măsură, încît ne-am simțit cu toții ușurați cînd discuția o luă pe un făgaș mai lin, ajungînd la caracteristicile naturale ale regiunii ciudate în care ne găseam. Subiectele de conversație se succedau plăcut, pînă cînd în cele din urmă străinul începu :

— Dacă vreți, vă povestesc ceva să vă stricați de rîs nu alta. Într-o zi, un om de-i zicea Horace Greeley mergea și el cu diligența pe drumul ăsta. La ieșirea din Carson City i-a zis lui Hank Monk, vizitiul, că are de ținut o cuvîntare în Placerville și că se grăbește să ajungă acolo cît s-o putea de repede. Hank Monk numai ce-a pocnit o dată din bici și caii au și luat-o la goană. Diligența sălta în sus și-n jos cu atîta înverșunare, încît lui Horace i-au sărit toți nasturii de la haină și pînă la urmă a țîșnit și el cu capul, drept prin acoperișul diligenței. Atunci numai ce s-a pornit să urle la Hank Monk și să-l roage să meargă mai ușurel — acu' zicea, vezi Doamne, că nu mai e așa de zorit ca la început. Dar Hank Monk i-a spus : „Ține-te bine, Horace, și nu-ți fie frică, o să te duc s-ajungi taman la timp". Și să mor dacă nu l-a dus... ce-a mai rămas din bietul om !

La șaisprezece kilometri de Ragtown, am dat de un sărman pribeag care se așezase să-și dea obștescul sfîrșit.

Umblase cît îl ținuseră puterile, dar pînă la urmă îl lăsaseră picioarele și îl ajunseră foamea și oboseala. Ar fi fost inuman să-l lăsăm acolo. I-am plătit noi biletul pînă la Carson și l-am urcat în diligență. S-a scurs ceva timp pînă să dea vreun semn de viață ; dar frecîndu-i mîinile și picioarele și turnîndu-i coniac printre buzele întredeschise, l-am făcut în sfîrșit să-și recapete vag cunoștința. Apoi l-am hrănit cu grijă și, încetul cu încetul, omul începu să înțeleagă situația și ochii i se luminară de recunoștință. I-am aranjat printre sacii poștali un culcuș cît mai confortabil și i-am improvizat din hainele noastre o pernă. Părea a fi deosebit de recunoscător. Apoi își ridică spre noi privirea și spuse cu un glas slab în care tremura o emoție sinceră :

— Domnilor nu vă cunosc, dar mi-ați salvat viața ; și deși n-o să vă pot niciciînd recompensa pentru această faptă, simt că cel puțin sînt în stare să vă fac mai agreabilă o oră din lunga dumneavoastră călătorie. Înțeleg că faceți pentru prima oară drumul acesta, care mie unuia îmi este foarte cunoscut. În legătură cu asta, dacă vă face plăcere, vă pot povesti ceva să vă stricați de rîs, nu alta. Horace Greeley...

L-am întrerupt cu un glas impresionat :

— Sărmane necunoscut, n-ai decît să continui pe propriul risc. Ai în fața ochilor jalnica epavă a ceea ce a fost pînă nu demult un bărbat falnic și zdravăn. Ce m-a adus în starea de față ? Exact comedia pe care vrei să ne-o spui. Încet dar sigur, anecdota asta veche și răsuflată mi-a stors vlaga, mi-a răscolit tot pe dinăuntru, mi-a otrăvit viața. Ai milă de mine ! Scutește-mă de data asta măcar și povestește-mi mai bine despre tînărul George Washington și despre toporișca lui.

Eram salvați. Dar nu același lucru se poate spune și despre sărmanul bolnav. Încercînd să țină în el anecdota, a făcut un asemenea efort, încît a murit în brațele noastre.

Acum îmi dau seama că nici pe cel mai voinic locuitor din regiune n-ar fi trebuit să-l rog ce l-am rugat atunci pe omul acela ajuns doar o umbră ; căci, după șapte ani petrecuți pe coasta Pacificului, știu că dacă se întîmplă să fie de față un străin, nici un singur vizitiu și nici un

singur pasager de pe diligența transcontinentală nu poate să țină pentru sine această anecdotă și să supraviețuiască. Într-o perioadă de șase ani am străbătut de treisprezece ori cu diligența drumul dintre Nevada și California și am ascultat acea nemuritoare întîmplare de patru sute optzeci și unu sau optzeci și două de ori. Am pe undeva o listă. Nu exista să nu ți-o spună și vizitiii, și însoțitorii, și hangiii, și pasagerii întîmplători. Pînă și chinezii și indienii rătăcitori o povesteau. Mi s-a întîmplat ca același vizitiu să mi-o spună de două sau de trei ori în aceeași după-amiază. A ajuns pînă la mine în tot noianul de limbi lăsate moștenire de orașul Babel, asezonată cu whisky, coniac, bere, colonie, apă de gură, tutun, usturoi, ceapă și tot restul listei lungi de lucruri înmiresmate sau date pe gît de fiii omului. În viața mea n-am simțit atît de des mirosul unei anecdote așa cum l-am simțit pe-al acesteia ; și n-am cunoscut o anecdotă care să aibă un miros atît de variat. Ba mai mult, nici nu apucai să înveți s-o recunoști după miros, deoarece ori de cîte ori credeai că i-ai învățat mirosul, scotea la iveală un alt miros. Bayard Taylor a scris despre această venerabilă anecdotă, Richardson a publicat-o ; la fel și Jones, Smith, Johnson, Ross Browne și absolut orice individ cu har scriitoricesc care a pus piciorul vreodată pe marele drum transcontinental între Julesburg și San Francisco ; am auzit că e trecută și în Talmud. Am văzut-o tipărită în nouă limbi ; mi s-a spus că la Roma e folosită ca mijloc de tortură ; iar de curînd am aflat cu regret că va fi transpusă pe note. Consider că asemenea lucruri nu se fac.

Astăzi nu mai există diligențe pe drumul transcontinental, iar vizitiii constituie o rasă defunctă. Mă întreb dacă nu cumva au lăsat moștenire această celebră anecdotă urmașilor lor, frînarii și conductorii de la căile ferate și dacă aceștia din urmă nu cumva îl mai persecută cu ea pe nenorocitul pasager, pînă cînd acesta, ca și mulțimea călătorilor de odinioară, ajunge la concluzia că adevăratele glorii ale coastei Pacificului nu sînt nici Cheile Yosemite și nici arborii de sequoia, ci Hank Monk și aventura lui cu Horace Greeley.

POVESTEA LUI BAKER DESPRE GAIȚE [1]

Bineînțeles că și animalele vorbesc între ele. Nu încape nici o îndoială în această privință ; dar părerea mea este că foarte puțini oameni le pot înțelege. N-am întîlnit în viața mea decît un singur om care să fie în stare de așa ceva. Și am aflat că e în stare numai pentru că el însuși m-a asigurat de acest lucru. Era un miner între două vîrste, un suflet simplu, care ani de-a rîndul trăise singuratic printre munți și codri, într-un colț uitat al Californiei, și studiase obiceiurile unicilor săi vecini, tot felul de păsări și animale sălbatice, pînă cînd a socotit că poate să le tălmăcească exact orice remarcă. Omul acesta se numea Jim Baker. După părerea lui Jim Baker, unele animale au doar o educație limitată și nu folosesc decît cuvinte foarte simple — rareori cîte o comparație sau o înflorătură, în timp ce alte animale au un vocabular bogat, stăpînesc bine limba și se exprimă spontan și curgător ; în consecință acestea din urmă vorbesc foarte mult ; la place să vorbească ; sînt conștiente de talentul lor și sînt mîndre că pot „să-și dea aere". Baker susținea că, după o îndelungată și atentă examinare, ajunsese la concluzia că dintre toate păsările și animalele, cei mai buni vorbitori sînt gaițele. Zise el :

— Gaița e mai ceva decît orice altă viețuitoare. E mai schimbătoare și mai simțitoare decît toate celelalte la un loc ; și, să nu uităm, gaița e în stare să spună pe limba ei tot ce simte. Și nu folosește așa, fiece limbă, ci vorbește strașnic, exact ca-n cărți — cu o groază de metafore — o groază ! Cît despre cum îi merge gura — păi, n-ai să vezi în vecii vecilor o gaiță să nu-și găsească vorbele. Nici că s-a pomenit una ca asta. Vorbele dau afară din ea ! Și încă ceva : am tot băgat de seamă și nu există nici pasăre, nici vită, nici vreo altă viețuitoare care să vorbească așa de corect gramatical ca gaița. Se zice că pisica știe gramatică. Nu zic nu — dar stai să vezi o mîță înfuriată ; așteaptă să se ia la scărmăneală două mîțe noaptea pe acoperișul șurii, și atunci să tot

1 Intitulată *Baker's Blue-Jay Yarn*, povestirea constituie capitolul III al romanului în două volume *A Tramp Abroad*.

auzi gramatică de ți se încleștează fălcile! Neștiutorii cred că cel mai supărător lucru cînd se încaieră pisicile este *zgomotul* făcut de ele, dar lucrurile nu stau așa; de vină-i gramatica lor infectă care te zgîrie la ureche. Eu unul n-am auzit decît foarte rar ca o gaiță să facă greșeli gramaticale; și dacă se întîmplă să facă vreuna, se rușinează la fel ca oamenii; închide pliscul și pleacă.

Se poate spune despre gaiță că e o pasăre. Și într-un fel chiar este — fiindcă e acoperită cu pene și probabil nu e dusă la biserică; dar în celelalte privințe e tot atît de om ca oricare din noi. Și să vă spun eu de ce. Are toate talentele, instinctele, sentimentele și interesele posibile. O gaiță nu e cu nimic mai puțin principială decît un congresman. Gaița o să mintă, o să fure, o să înșele, o să trădeze; și din cinci făgăduieli solemne gaița o să calce patru. Pentru nimic în lume nu-i poți băga unei gaițe în cap că trebuie să-și respecte obligațiile. Și pe deasupra mai e ceva: gaița știe să se jure mai dihai decît orice om respectabil. Credeți că pisica se pricepe mai bine la jurăminte...?! Se pricepe și ea, dar dați-i unei gaițe ceva care să-i trezească interesul și să vedeți cum rămîne pisica de căruță. *Eu unul* sînt pe deplin lămurit — prea știu multe în privința asta. Și mai e ceva: cînd e vorba de ceartă — de-o ceartă bună, cum scrie la carte — gaița îi întrece pe toți: și pe oameni și pe toți sfinții. Da, domnule, cum e omul așa-i și gaița. Gaița poate să plîngă, să rîdă, să se rușineze, să judece, să facă planuri și să poarte discuții, gaiței îi place bîrfa și scandalul, gaița are simțul umorului; ea știe cînd se face de rîs la fel de bine ca și noi — poate chiar mai bine. Gaița care nu aduce cu omul, n-are decît să-și scoată firma, asta-i. Și acum o să vă spun o întîmplare absolut adevărată despre niște gaițe:

Tocmai pe cînd începeam să pricep și eu ca lumea limba gaițelor, s-a petrecut aici o mică întîmplare. Dacă nu mă pun pe mine la socoteală, acum șapte ani a părăsit meleagurile astea și ultimul locuitor. Acolo e casa lui — de atunci stă tot pustie; o casă din bîrne cu acoperișul din scînduri — o singură încăpere mare și-altceva nimic; nici măcar un tavan — suflă vîntul între dușumea și grinzile acoperișului. Ei bine, într-o dumi-

nică dimineața ședeam aici în fața cabanei mele cu pisica, mă încălzeam la soare, priveam dealurile albăstrii, ascultam frunzele foșnind în copaci și mă gîndeam la casa mea aflată departe, în celălalt capăt de țară și la toți ai mei, de care nu mai auzisem de treisprezece ani, cînd o gaiță coborî pe acoperișul casei cu o ghindă în cioc și zise : „Hei, cred c-am descoperit ceva !“ Bineînțeles că în momentul cînd a început să vorbească, ghinda i-a scăpat din cioc și s-a rostogolit în jos pe panta acoperișului, dar gaița nu s-a sinchisit ; o preocupa doar descoperirea ei. Dăduse peste o gaură într-o scîndură mai noduroasă. Își aplecă într-o parte capul, închise un ochi și îl lipi pe celălalt de gaură, ca un oposum care privește într-un ulcior ; apoi își ridică spre cer ochii strălucitori, bătu o dată sau de două ori din aripi — ceea ce, pricepeți, înseamnă satisfacție — și zise : „Arată ca o gaură, e așezată ca o gaură — afurisită să fiu dacă nu-i chiar gaură !“

Apoi își aplecă iar capul și se mai uită o dată ; de data asta își ridică privirea total satisfăcută, flutură și din aripi și din coadă și spuse : „Cred că nu-i prea mare ! Ce noroc pe mine ! — e o gaură a-ntîia !“ Prin urmare zbură pînă la ghindă, o luă în cioc, o aduse la marginea găurii, îi dădu drumul înăuntru și, tocmai își lăsa capul pe spate luminată de un zîmbet divin, cînd deodată, străduindu-se să audă ceva, rămase încremenită, zîmbetul îi pieri treptat ca urmă răsuflării de pe lama unui brici, și o privire surprinsă și ciudată îi luă locul. Apoi spuse : „Cum vine asta ? N-am auzit-o căzînd !“ Își lipi din nou ochiul de gaură și se uită îndelung ; se ridică și clătină din cap ; se duse de cealaltă parte a găurii și mai aruncă și de acolo o privire ; apoi din nou clătină din cap. O studie adînc timp de cîteva clipe, după care trecu la amănunte — începu să dea ocol găurii și s-o privească din toate unghiurile. Degeaba ! Se cocoță pe creasta acoperișului și, luîndu-și o atitudine gînditoare, un minut întreg se scărpină la ceafă cu piciorușul drept și în cele din urmă spuse : „Mă las păgubașă ; trebuie să fie o gaură al naibii de adîncă ; destul mi-am pierdut vremea pe-aici, mai bine să trec la treabă ; cred c-o să meargă. Încercarea moarte n-are.“

Prin urmare gaița își luă zborul și se întoarse cu încă o ghindă ; o aruncă în gaură și apoi se aplecă iute să vadă ce se întîmplă cu ea, dar era prea tîrziu. Rămase cam un minut cu ochiul lipit de gaură, apoi se ridică, oftă și spuse : „Fir-ar să fie ! Nu-i dau nicicum de capăt ; dar nici eu nu mă las". Veni cu o altă ghindă și își dădu toată silința să vadă ce se petrece cu ea, dar nu reuși. Își dădu iar cu părerea : „În viața mea n-am văzut o gaură ca asta. Cred că e o gaură cu totul specială". Apoi începu să se înfurie. Se stăpîni ea un timp, mergînd de colo-colo pe creasta acoperișului, clătinînd din cap și bolborosind ceva pentru sine ; dar curînd o cuprinse furia și, nemaiputîndu-se abține, se porni să suduie cumplit. În viața mea n-am văzut o pasăre care să pună la inimă un fleac ca acela. După ce s-a mai potolit, s-a dus iar la gaură, s-a mai uitat în ea cîteva secunde și apoi a zis : „Ai fi tu o gaură lungă, adîncă și fără pereche-n lumea asta — dar și eu m-am apucat să te umplu, și afurisită să fiu dacă n-o să te umplu chiar de-ar fi să trudesc o sută de ani !"

Și zicînd astea, își luă zborul. Nici dracu n-a văzut o pasăre muncind mai abitir. Se puse gaița pe muncă mai dihai ca un negru și, timp de aproape două ore jumate cît a tot cărat la ghindă, mi-a oferit unul din cele mai bune și mai captivante spectacole văzute de mine pînă atunci. Nici măcar o dată nu s-a oprit să mai arunce o privire — pur și simplu arunca ghinda înăuntru și pleca să mai aducă. Pînă la urmă ajunsese așa de ostenită, că nici să bată din aripi nu mai putea. Mai vine o dată leoarcă de sudoare, lasă capul în jos, aruncă ghinda în gaură și zice : „Cu asta cred că te-am umplut doldora !" Și se aplecă să se uite. Dacă mă credeți, cînd și-a ridicat din nou capul, era neagră de furie. Zice : „Am cărat ghindă cu nemiluita, să tot mănînce din ea o familie întreagă timp de treizeci de ani la rînd, da' să ajung direct la muzeu, cu burta plină de rumeguș, dacă sînt în stare să văd vreuna". De abia a mai avut putere să se cațere pe creasta acoperișului, să se sprijine cu spinarea de horn și apoi să-și adune impresiile și să-și descarce sufletul. Pe loc mi-am dat seama că ceea ce

luasem pînă atunci drept blasfemie era nimic față de ceea ce auzeam acum.

O altă gaiță care trecea pe acolo o auzi și ea înălțîndu-și rugile și se opri să întrebe ce s-a întîmplat. Nenorocita de gaiță îi povesti toată tărășenia și în încheiere zise : „Uite acolo-i gaura și, dacă nu mă crezi, du-te și convinge-te singură.“ Prin urmare noua venită s-a dus, s-a uitat și, cînd s-a înapoiat, a întrebat-o : „Cîte ai zis că ai băgat ?“ „Pe puțin două tone“, răspunse nefericita. Cealaltă gaiță se duse din nou să se uite. După toate aparențele, nu se dumirea defel. Așadar, scoase un țipăt și pe loc sosiră încă trei gaițe. Examinară împreună gaura, îi cerură primei gaițe să le istorisească totul de la început, întoarseră problema pe toate fețele și veniră cu atîtea păreri neroade, încît ai fi zis că sînt o ceată de oameni.

Mai chemară și alte gaițe ; apoi altele și altele, pînă cînd foarte curînd întregul văzduh era un iureș albastru. Să tot fi fost cam la o mie de păsări ; și nici că s-a auzit vreodată atîta zarvă și sfadă, atîtea înjurături și vorbe de ocară. Pe rînd, fiecare gaiță își lipea ochiul de gaură și apoi emitea în legătură cu misterul o părere și mai neghioabă decît cea a gaiței dinaintea ei. Se apucară să cerceteze și casa, de sus pînă jos. Ușa de la intrare era întredeschisă și, în cele din urmă, s-a întîmplat ca o gaiță bătrînă să meargă să se așeze pe ușă și să privească înăuntru. Bineînțeles, într-o clipă din tot misterul s-a ales praful și pulberea. Ghindele zăceau risipite prin toate ungherele dușumelei. Gaița cea bătrînă bătu din aripi și scoase un țipăt ascuțit : „Veniți repede“, strigă ea. „Veniți toate la mine ; să mor dacă nebuna asta n-a încercat să umple cu ghindă ditamai casa !“ Se năpustiră toate ca un nor albăstrui și, pe măsură ce ajungeau să se oprească în ușă și să arunce o privire în casă, pe loc le izbea cît de absurdă era sarcina la care se înhămase prima gaiță și, sufocîndu-se de rîs, se prăvăleau pe spate una după alta.

Și așa, domnul meu, au mai zăbovit încă vreo oră, cocoțate pe acoperișul casei și prin copaci, prăpădindu-se de rîs, la fel ca oamenii. Să nu-mi spună mie cineva că gaița e lipsită de simțul umorului ; sau de memorie.

Știu eu ce spun. În fiecare vară, vreme de trei ani, au venit aici ca să se uite pe gaură gaițe de pe întreg cuprinsul Statelor Unite. Ba chiar și alte păsări. Și toate au priceput poanta ; mai puțin o buhă venită din Nova Scotia să viziteze Valea Yosemite, care iată ce-a făcut cînd s-a întors acasă : s-a apucat să spună la toată lumea că nu vede ce-i de rîs în toată treaba asta. Dar, la urma urmelor, buha asta a rămas dezamăgită și de Valea Yosemite.

EDWARD EGGLESTON

LECȚIE PARTICULARĂ DE LA UN BULDOG [1]

— Și-așa, care va să zică, vrei să fii învățător ? Dumneata ? Și mă rog, tare-aș vrea să știu cum crezi c-ai să te descurci în districtu' Flat Crick ? Pe ultimii doi dascăli i-au pus băieții pe fugă, iar pe ăla de-a fost-naintea lor l-au bătut de l-au snopit. Vara mai treacă-meargă, că vin la școală numa' țîncii. Da' iarna, ca să fii dascăl la Flat Crick trebuie să fii *bărbat,* și încă isteț. Or să te-arunce, fiule, pe ușă afară de n-o să te vezi, și asta încă înainte de Crăciun.

Tînărul, care venise pe jos cale de vreo șaisprezece kilometri ca să obțină școala din acest district și care, la fiecare pas, își revizuise în minte știința agonisită, tremurînd de teamă ca nu care cumva comitetul de epitropi să spună că nu-i destul de bine pregătit, rămase uluit de aceste vorbe de bun venit din partea „bătrînului" Jack Means, primul epitrop peste care dăduse. La impresia produsă de aceste remarci amenințătoare se adăugau privirile pe care i le aruncau cei doi fii ai lui Jack Means. Cel mai mare, cu umeri musculoși, îl studia cu acea căutătură binevoitoare pe care un dulău o aruncă unui cățeluș înainte de a-l stîlci în bătaie. Lui Ralph Hartsook nu-i trecuse niciodată prin cap că s-ar putea să fie judecat după puterea mușchilor. Ideea de-a se vedea nevoit să folosească bătaia pentru a educa o șleahtă de sălbatici care nu voiau să fie educați îi spulberă orice entuziasm.

El singur venise pînă la locul unde Jack Means răzuia șindrilă în ograda casei lui. În vreme ce domnul Means ținea cuvîntarea pe care am reprodus-o mai sus

---

1 „A Private Lesson from a Bulldog", capitolul I din *The Hoosier Schoolmaster.*

și pe care o puncta scuipînd pînă hăt departe, un buldog uriaș se apropie să adulmece picioarele lui Ralph, iar lîngă ușă, o fată, într-o rochie ponosită, chicoti să se strice de rîs, nu alta, la gîndul încîntătoarei perspective de-a mai vedea încă un învățător atacat de crîncena fiară.

Vorbele descurajatoare ale domnului Means, mușchii vînjoși ai flăcăului care urma să fie unul din anarhicii lui elevi, fălcile buldogului fioros și chicotele nemiloase ale fetei îi dădură lui Ralph senzația că nimerise drept într-un bîrlog de fiare sălbatice. Frînt de oboseală, descurajat și dîrdîind de frică, se așeză pe o roabă.

— Hei, Bull ! strigă Jack Means la cîinele care își manifesta din ce în ce mai clar dorința de-a se înfrupta din tînărul pedagog. Hei, Bull ! șterge-o !

Cîinele se îndepărtă posac, dar nu înainte de a-i arunca lui Ralph o privire plină de promisiuni crîncene pentru viitor. Ralph ar fi dat orice să fie din nou în Lewisburg, de unde venise.

— Vezi dumneata, continuă domnul Means după ce scuipă gînditor, noi ăștia de pe-aici nu sîntem oameni gingași ca dumneata. Dacă socotești că-ți poți păzi pielea în școala din Flat Crick, eu unu' n-am de ce să mă opun. Da' dacă te cotonogește careva, să nu vii la noi să te plîngi. Flat Crick nu plătește nici un fel de asigurare ! Dacă, în afară de mine, mai sînt și alții în comitet ? Păi, mai sînt. Da' cum eu plătesc cele mai mari impozite, ăilalți mă lasă pe mine să mă ocup de școală. Poți să-i dai drumu' chiar de luni. Alți amatori nu s-au mai arătat. E nevoie de curaj, nu glumă, să vii la școala asta. Ultimu' învățător a umblat o lună cu ochiu' vînăt. Da', cum am zis, n-ai decît s-apuci tauru' de coarne. Recunosc că ai poate oarecare îndrăzneală, și asta înseamnă ceva în ochii băieților. Vino înăuntru și stai duminica asta la mine. Tot o să trebuiască să te aciuiești pe la cîte cineva, așa că de ce n-ai începe-o cu noi ?

Ralph nu intră în casă, ci rămase pe roabă, urmărindu-l pe Jack Means cum răzuia șindrila în vreme ce băieții crăpau butucii și ciopleau lemnul. Bull se apropie din nou amenințător să-l miroasă pe noul venit, și pentru eforturile lui se alese cu un picior din partea fiului mai vîrstnic. Dar cu unul din ochii lui roșii, cîi-

nele îl avertiză pe tînărul dascăl că o să aibă de suferit pentru toate loviturile primite din pricina lui.

— Dacă apucă Bull ceva, păi pentru nimic în lume nu-i mai scapă, îi zise fiul cel mare lui Ralph drept consolare.

Pentru Ralph se dovedi o binefacere faptul că, dacă tot era nevoit să se „aciuiască pe la cîte cineva", o începuse cu familia Means. Simțea că Flat Crick era exact ce-i trebuia lui. Își petrecuse viața printre cărți ; iar acum i se oferea o lecție în arta de-a mînui oamenii, căci cel care reușește să-i țină în frîul pe hojmalăii recalcitranți care frecventează iarna școlile din ținutul Hoopole dovedește că a învățat o bună parte dintr-una din cele mai dificile lecții ale vieții. Și, cu douăzeci și cinci de ani în urmă, pe vremea lui Ralph, lucrurile stăteau mult mai rău decît acum.

Fiul cel mare al domnului Means se numea Bud Means. Ralph nu reușise să afle care îi era adevăratul nume, căci în multe din familiile de prin partea locului băiatului mai mare i se spunea „Bud", în timp ce fata mai mare cîștiga prin naștere dreptul de-a i se spune „Sis" [1], ceea ce îngropa în uitare adevăratele nume de botez. Ralph procedă ca un adevărat general. Își dădu seama că prima sa mișcare strategică era aceea de a-l captura pe Bud Means.

După cină, cei doi băieți începură să se pregătească de ceva. Bull își ciuli urechile plin de demnitate, iar alte trei sau patru javre galbene, care îl urmau pe Bull peste tot, se apucară să latre fericite iscînd o hărmălaie stridentă.

— Bill, se adresă Bud Means fratelui său, întreabă-l pe învățător dacă nu vrea să vină să vîneze niște ratoni. Să-l învățăm minte, că prea-i scorțos tipu'.

— I-am zis destule, răspunse Bill.

— Mai bine zi că nu îndrăznești să faci una ca asta.

— Insulta asta să știi că n-o înghit, replică Bill și porni spre poarta lîngă care stătea Ralph privind cum apar stelele și aproape regretînd în sinea lui că pusese piciorul în Flat Crick. Ascultă, dom-le, începu Bill, de

1 În limbaj familiar — „Puișor" și respectiv, „Surioară".

cîtva timp dă tîrcoale pe-aici un raton care ne mănîncă găinile, și acuma vrem să încercăm să-l prindem pe ticălos. Crezi că ți-ar face plăcere să vii cu noi ?

— De ce nu ? răspunse Ralph. Nimic în lume nu mi-ar produce o plăcere mai mare, numai să nu mă ia Bull pe mine drept raton.

Și astfel, dînd dovadă de tact, Ralph își mai tîrî picioarele obosite încă vreo treisprezece-paisprezece kilometri pe dealuri și prin văi după Bud, Bill și Bull, la vînătoare de raton. Dar ratonul se cățără într-un copac. Băieții începură să se certe, susținînd fiecare că nu fusese treaba lui să aducă toporul și că celălalt era de vină că acum n-aveau cu ce doborî copacul. Dacă lui Ralph îi serveau la ceva mușchii, păi asta era la cățăratul în copaci. Prin urmare, rugîndu-l pe Bud să-l ajute să-și ia avînt, în doi timpi și trei mișcări ajunse pe craca de deasupra celei pe care stătea ratonul. Ralph habar n-avea ce afurisit poate fi un raton și de aceea dădu dovadă de mult mai mult curaj decît avea în realitate. Deși amenințat de colții ratonului, reuși să-i facă vînt cu piciorul de pe cracă drept printre dulăii care lătrau ascuțit și băieții care răcneau cît îi țineau puterile. Ralph nu-și putu stăpîni un sentiment de simpatie pentru animalul hăituit, care își vindea pielea cît putea mai scump, dîndu-le cîinilor de furcă și cu ghearele și cu colții. Avea senzația că era și el ca ratonul, încolțit de o haită de cîini care ar fi fost încîntați să scoată sufletul din el, așa cum făceau acum cu bietul raton Bull și toată haita lui. Cînd, în cele din urmă, Bull îl înșfăcă pe raton și îl dădu gata, Ralph nu-și putu opri admirația pentru modul reținut în care buldogul săvîrși această operație și în minte îi reveni remarca făcută de Bud : „Dacă apucă Bull ceva, pentru nimic în lume nu-i mai scapă".

Pe cînd se îndreptau spre casă — Bud ducea ratonul ținîndu-l de coadă — Ralph simți că nici pentru el vînătoarea nu fusese zadarnică. Bănuia că pînă și Bull, care venea în urma lui cu pas stînjenit și ochii roșii, îl respecta mai mult de cînd se cățărase în copac.

— E dat naibii dascălu' ăsta, îi spuse lui Bud tatăl său, după ce Ralph plecă să se culce. Cu el o să trebuiască s-o iei mai ușurel, ce zici ?

Dar Bud nu catadicsi să răspundă. Poate și pentru că știa că prin peretele subțire Ralph auzea întreaga conversație.

A doua zi Ralph se trezi fericit să constate că afară plouă. N-avea chef să meargă duminica la pescuit sau la vînătoare și, în plus, ploaia asta de durată îi dădea posibilitatea să se împrietenească cu Bud. Habar n-am cum s-a pornit, dar după micul dejun începu să depene tot felul de povestiri. Spunea povești pe nerăsuflate din noianul de cărți pe care le citise, iar Means „ăl bătrîn" și „coana Means", Bud Means, Bill Means și Sis Means îl ascultau cu ochii mari cum le povestea despre aventurile lui Sindbad marinarul și ale lui Robinson Crusoe, despre întîmplările lui Gulliver și despre peripețiile baronului Münchhausen.

Ralph prinsese peștele în plasă. Mințile flămînde ale acestor oameni pierduți în adîncurile codrilor se înfruptau din noua viață pe care imaginațiile lor o descopereau în aceste povestiri. Căci în biblioteca familiei lui Means nu exista decît o singură carte, iar aceea — un exemplar ponosit din „Povestea căpitanului Riley" — își pierduse de mult orice putere de atracție.

— Afurisit să fiu, declară Bill apăsînd pe cuvinte, dacă n-aș fi în stare să nu mă duc nici la circ cînd o mai veni, numa' să stau să-l ascult pe dom' învățător cum zice poveștile astea !

Pentru Bill era cel mai mare compliment pe care-l putea face.

Dar pe Ralph îl interesa să și-l apropie pe Bud. E bine să te asiguri că vasul cu cele mai multe tunuri este de partea ta și, cu cît admira mai mult mușchii vînjoși ai lui Bud Means, cu atît Ralph simțea mai tare dorința de a și-l face prieten. De aceea, ori de cîte ori reușea să povestească ceva deosebit de palpitant, urmărea cu înfrigurare privirea lui Bud. Dar tînărul filistin își păstra gîndurile pentru sine. Asculta, dar nu spunea nimic, iar sub sprîncenele stufoase ochii nu-i lăsau să se vadă nici o sclipire. Ralph nu izbuti să-și dea seama dacă ochii aceia erau adînci și de nepătruns, sau pur și simplu apatici. Sau poate cîte puțin din toate. Cînd sosi dimineața de luni, Ralph se simți și mai agitat. Plecă la școală însoțit de Bud.

— Cred că babacu' te-a cam băgat în sperieți, așa-i ?

Ralph fu cît pe ce să nege, dar gîndindu-se mai bine ajunse la concluzia că cel mai bun lucru e să spună adevărul. Recunoscu deci că modul în care îi descrisese domnul Means școala îl cam descurajase.

— Ce-ai să te faci cu băieții care nu știu de frică ? N-ai să le poți ține piept.

Și Ralph simți cum privirea lui Bud nu numai că-i cîntărea mușchii, dar îi scruta și chipul. Se mulțumi să răspundă :

— Nu știu.

— Ce-ai să faci cu mine, de exemplu ? și Bud se îmbățoșă de parcă ar fi vrut să dea afară tot surplusul de forță adunat în mușchii lui uriași.

— Cu tine n-o să am nici o problemă.

— Asta s-o crezi dumneata. Eu sînt capu' răutăților. Cu mîna mea l-am cotonogit pe ultimu' învățător.

Și din nou ochii lui Bud Means sclipiră din umbra sprîncenelor, urmărind efectul pe care vorbele lui îl aveau asupra tînărului subțirel de alături.

— Pe mine n-ai să mă cotonogești, zise Ralph.

— Auzi vorbă ! Numa' cu stînga să dau, și tot te-aduc la un pas de groapă fără nici măcar să mă opintesc, zise tînărul Means rînjind amenințător.

— Știu și eu asta la fel de bine ca și tine.

— Păi atunci, nu ți-e frică de mine ? și din nou îi aruncă lui Ralph o privire piezișă.

— Nu mi-e deloc frică, răspunse Ralph, minunîndu-se de propriul său curaj.

Făcură cîțiva pași în tăcere. Bud întorcea problema pe toate fețele.

— De ce nu ți-e frică de mine ? întrebă brusc.

— Pentru că tu și cu mine o să fim prieteni.

— Și ăilalți ?

— Nu mi-e frică nici de toți la un loc.

— I-auzi ! Să fiu al naibii ! Cum vine asta ?

— Așa bine. Nu mi-e frică de ei pentru că tu și cu mine o să fim prieteni și știu că îi poți da gata pe toți laolaltă. Tu o să-i pui cu botul pe labe, iar eu o să-i învăț carte.

Ca un adevărat diplomat, Bud se mulțumi doar să rîdă puțin pe înfundate, dar Ralph n-ar fi putut spune dacă consimțise sau nu să încheie alianța.

Cînd Ralph cercetă cu privirea fețele elevilor — fețele celor mai mici pline de răutate și curiozitate, fețele celor mai mari pe care disprețul se manifesta fără nici o rezervă — cînd, prin urmare, tînărul Hartsook privi aceste fețe, inima începu să-i bată, cuprinsă de trac. Nu puțini au fost cei ce s-au convins din proprie experiență că nu există public mai greu de înfruntat ca o clasă de elevi. Poate din cauză că nici o restricție convențională nu-i poate împiedica să rîdă atunci cînd faci sau spui ceva ridicol.

Această primă zi se dovedi precipitată și nesatisfăcătoare. Nefiind stăpîn pe sine, Hartsook nu reuși să-i stăpînească nici pe ceilalți. Spre seară în toată școala apărură simptomele indisciplinei. Sărmanul Ralph avea inima grea. Simțea că, dacă existase vreodată o cît de vagă urmă de alianță între el și Bud, aceasta dispăruse cu totul. Lui Hartsook i se părea că pînă și Bull își pierduse respectul pentru învățător. În noaptea aceea tînărul rămase ceasuri întregi cu ochii deschiși. În cele din urmă, însă, își găsi liniștea. Imaginea morții ratonului îi trecu prin minte ca o strălucire. Își aminti de muscătura fatală dată de Bull în tăcere. Își aminti și de faima pe care o avea Bull că „dacă apucă Bull ceva, pentru nimic în lume nu-i mai scapă". Se gîndi că ce le trebuie celor din Flat Crick e un buldog. O să devină așadar un buldog tăcut și invincibil. O să apuce și el în așa fel, încît să nu-i mai poată scăpa ceva pentru nimic în lume. Și apoi adormi buștean.

Dimineață Ralph se dădu jos din pat tacticos. Se îmbrăcă tacticos. Își trase cizmele indiferent ca un buldog. Încercă să se miște cum bănuia că s-ar mișca un buldog dacă ar fi om. Mîncă totul cu încetineală și indiferență, uitîndu-se în ochii tuturor în așa fel încît Bud începu să-l privească plin de curiozitate. Se pomeni comparîndu-se fără încetare cu Bull și descoperi că Bull exercita asupra lui o fascinație stranie. O porni spre școală de unul singur, fiindcă ceilalți plecaseră mai înainte. Intră în clasă păstrînd un aer rece și hotărît. Văzu din ochii băieților că puseseră la cale o farsă. Nu

îndrăzni să se așeze pe scaun de teama vreunui cui înfipt în el.

Toți aveau figuri grave. Ralph ridică atent capacul de la catedră. „Hau — hau ! Hau — hau !“ Vîrîseră înăuntru un cățeluș, și toată școala se porni mai întîi să chicotească, iar apoi să hohotească de rîs. După care, se lăsă o tăcere adîncă.

Elevii se așteptau ca învățătorul să fie cuprins de un acces de furie, căci ajunseseră să considere că întreaga lume se împarte în două categorii : de-o parte profesorul, reprezentînd legea și autoritatea, iar de cealaltă parte, elevii aflați într-o stare de răzvrătire cronică. Dacă îi jucai învățătorului o festă, se considera că dai dovadă de minte ascuțită ; dacă îl „cafteai“, erai încoronat erou al ținutului Flat Crick. Bud Means ajunsese asemenea erou, iar Bill, care era mai puțin vînjos, găsise prilejul să se remarce pe seama unui profesor cu o constituție mai firavă. De aici și cățelul vîrît sub capacul catedrei.

Ralph Hartsook, se înroși tot cînd dădu cu ochii de cățel. Dar îl salvă spiritul de buldog, rece și reținut, pe care și-l păstrase. Luă cățelul în brațe și îl mîngîie pînă cînd rîsetele se potoliră. Atunci, pe un ton solemn și hotărît, începu :

— Regret, și se uită de jur împrejurul încăperii cu o privire fermă și aspră — cu toții simțeau că urma cioc-nirea inevitabilă — regret că în școala aceasta poate să existe un elev atît de josnic — cuvîntul fu rostit apăsat și toți băieții mai mari puteau să jure că va avea loc o încăierare cu Bill Means și poate chiar cu Bud — atît de *josnic*... încît să-și... închidă *fratele* într-un asemenea loc !

Se auzi un rîs prelung și batjocoritor. Puțin mai conta dacă vorbele fuseseră într-adevăr de duh, căci printr-un singur gest Ralph își cîștigase întreaga școală de partea sa. După privirile semnificative ale băieților, Hartsook izbuti să-l identifice pe autorul farsei, și cu privirea sa aspră și fermă, exact privirea pe care Bull ar fi aruncat-o unui cățeluș, dar cu o voce deosebit de îndatoritoare, zise :

— William Means, vrei să fii atît de amabil și să scoți cîinele afară ?

Urmă un moment de tăcere adîncă ; dar magnetismul privirii lui Ralph întrecu puterile lui Bill Means. Rugămintea fusese prea politicoasă, iar privirea învățătorului prea nevinovată și fermă totodată. Mult timp după aceea Bill se întrebă adesea de ce nu „boicotase" invitația lui, mai degrabă decît să i se supună. Dar pînă la urmă Bill scoase cîinele afară. Se simți întîi surprins, apoi încolțit și copleșit, așa încît făcu exact ceea ce nu intenționase să facă. O săptămînă întreagă după aceea Bill se văzu nevoit să se războiască cu o mulțime de băieți pentru faptul că-l strigau „Cuțu Means". Bill susținea că regretă că nu l-a cotonogit pe loc pe învățător.

Și toată ziua aceea, ca și în următoarea, sclipirea de buldog din privirea învățătorului provocă o adevărată spaimă în sufletele răufăcătorilor. În ziua a doua după terminarea orelor, Bud își dădu cu părerea :

— Dascălu' ăsta n-o fi prea tare la bătaie, da' știu că scoate tunete și fulgere.

CUM A FOST ÎNCOLȚIT PREDICATORUL [1]

Dacă mi-ar fi trecut prin minte la timp să-mi intitulez povestirea cu unul din alesele titluri acum la modă, ca de pildă „Aprigii vînători din Vestul sălbatic", sau chiar cu unul din cele pe care le folosește literatura juvenilă la școala duminicală — adevărat lapte pentru prunci — în încercarea de a deveni mai atractivă, cum ar fi „Kike, tînărul vînător de urși", poate că aș fi reușit să-l delectez în aceste pagini pe cititor cu o descriere viguroasă a morții aprigului și mătăhălosului Bruin de mîna victoriosului Kike, și cu relatarea unei pasionante vînători de căprioare întreprinse de Morton.

După două săptămîni de felurite succese cum au toți vînătorii, cei doi descoperiră că e absolut necesar să îndure o zi privațiunile vieții de tabără și să facă o vizită la cea mai apropiată așezare ca să-și împrospăteze sto-

1 „Treeing a Preacher" face parte din capitolul VII al romanului *The Circuit Rider*.

cul de muniții. Prăvălia lui Wilkins, aflată în centrul așezării, era o construcție de bîrne cu două încăperi separate. Într-una proprietarul ținea spre vînzare praf de pușcă și alice, cîteva bonete, panglici ieftine, flori artificiale, vase de lut și de faianță ieftină, niște pînză țesută în casă, cupoane de stofă aspră și de material pentru blugi, sculuri de lînă și mosoare cu ață, tutun pentru fumat și tutun de mestecat, „ceai de prăvălie" — numit așa pentru a-l deosebi de ceaiurile de salvie, sassafras și cîrcei de viță folosite în mod curent — un stoc masiv de whisky și niște rachiu de mere. În celălalt capăt al casei se afla o cameră mare, cu sforî pe care erau înșirate la uscat bucăți de dovleac, înveselită de prezența unui cămin uriaș și luminată de cele patru ochiuri cu geam ale unei ferestruici. Această cameră cu trei paturi, precum și mansarda de deasupra, adăpostea pe Wilkins cu toată familia lui, servind totodată și de hotel de categoria întîi.

În tinerețea Vestului, duminica era o zi sacră pentru Diana și Bachus. Prin urmare, tinerii noștri prieteni se hotărîră să treacă pe la prăvălia lui Wilkins exact într-o asemenea zi, nu pentru că ar fi vrut să se odihnească, ci deoarece începuseră să se plictisească tot singuri și știau că duminica era imposibil să nu dea peste vreo petrecere și că era un prilej minunat ca, făcîndu-și noi ounoștințe la peste optzeci de kilometri de casă, să-și poată alunga cu un joc de cărți și alte distracții plictiseala adunată în peregrinările lor prin desișurile neumblate.

Morton și Kike sosiră la Wilkins exact la ora zece dimineața și găsiră în încăperea care servea și de cîrciumă și de prăvălie obișnuitul grup de pierde-vară. Noii veniți „puseră și ei umăru'" la toate întrecerile și jocurile : sărituri, aruncarea inelelor, trîntă, tras la țintă, pocher și toate celelalte, fiind curînd acceptați ca „tipi deștepți". Pentru cei de la frontieră nici nu exista o laudă mai mare ca aceasta ; pentru ei „tip deștept" era acela care știa să piardă la cărți fără să crîcnească blănile pentru care se trudise zile întregi la vînătoare, gata întotdeauna să dea pielicele de raton pe „un rînd de băutură pentru toată lumea" și în stare să nimerească de la nouă sute de pași o țintă de-o palmă fără să se grozăvească.

Tocmai cînd antrenul începuse să mai slăbească, în ușa cîrciumii se ivi un om într-un costum din stofă de casă, care își ducea în mînă una din ghete, dar nu prea arăta ca cei care trăiesc în pustietățile codrilor. Părea de-abia trecut de treizeci de ani, iar un observator atent ar fi putut ghici după fața lui că viața îi fusese plină de aventuri temerare și de vicisitudini. Se deslușeau pe ea urme de porniri contradictorii, destul de puternice, și o anumită slăbiciune de caracter ; pe chip îi era întipărită trista istorie a bunelor intenții peste care cresc patimi urîte și tovărășii răufăcătoare.

— Pun rămășag că-i unu' din ăia care dau cu gura, spuse unul din amicii lui Morton.

Se strînseră cu toții în jurul străinului, care începu să li se adreseze fiecăruia în parte de parcă i-ar fi cunoscut de cînd lumea. Apoi își dădu cu părerea că cea mai sigură cale de-a face cunoștință cu cei de față era să ciocnească un pahar și, cînd oamenii dădură pe gît băutura, plăti pentru toți, și nu cu pielicele, ci cu monede de argint.

— Ascultă, străine, începu Morton cu răutate, ești dat naibii de deștept. Da' pentru ce slujbă candidezi ?

— Domnilor, de as-dată m-ați ghicit. Mă bate gîndu' să candidez la postu' de șerif în alegerile viitoare, răspunse străinul care se străduia să vorbească la fel ca ei, pentru a-și cîștiga mai multă popularitate.

— Și cam care ți-e numele ? întrebă unul din cei prezenți.

— Acas' la mine mi se zice Marcus Burchard. Io-s din Jenkinsville. Am pornit în viață sărac lipit. Așa-s de învățat să umblu desculț, că ghetele îmi fac răni la picioare și de-aia mai toată vremea trebuie să duc una-n mînă.

Aici Morton își puse jos paharul și, uitîndu-se la străin plin de gravitate, interveni pe un ton sec :

— Ajunge, domnule Burchard ; n-am mai auzit pînă acuma o vorbire așa de bine ticluită. O să votăm toți pentru dumneata, numa' să nu aibă candidatu' ălălalt o minte și mai ascuțită. Da' totuși cred că-i peste putință. Te-ai descurcat a-ntîia.

Burchard era destul de isteț pentru a-și da seama că trebuia să rîdă împreună cu ceilalți la această remarcă și să se împrietenească cu Morton, care în mod evident era șeful și a cărui influență nu strica să și-o cîștige de partea lui.

Nicicînd nu te plictisești mai iute ca atunci cînd lenevești, pierzîndu-ți vremea cu tot felul de fleacuri ; și, pe măsură ce se înserа, oamenii simțeau că sînt sătui chiar și de colecția de anecdote hazlii alese cu grijă de către domnul Burchard — istorioare scurte, care fuseseră spuse exact în aceeași ordine prin absolut toate cîrciumile și prăvăliile din ținut. Din pură plictiseală, cineva propuse să meargă cu toții să asculte o predică la metodiști. Cel puțin aveau să se distreze pe seama ei. Temîndu-se de un eventual scandal, Burchard se scuză că nu-i poate însoți. I-ar fi plăcut și lui să se amuze, dar trebuia să persevereze. Și asta și făcea. La niște alegeri strînse, nici măcar voturile metodiștilor nu erau de lepădat.

Morton și Kike gustau din plin această expediție. Auziseră că metodiștii erau niște necioplіți, văicăreți și inculți, care sub masca evlaviei se dedau la cele mai mîrșave practici. Nu de puține ori domnul Donaldson tunase și fulgerase de la amvon împotriva lor, și oamenii noștri erau aproape siguri că puteau conta pe binecuvîntarea lui apostolică pentru o faptă atît de lăudabilă ca aceea de-a tulbura o adunare metodistă.

Predicatorul pe care îl auzeau se număra printre cei mai necioplіți metodiști. Predica îi era plină de forme dialectale și construcții agramate. Exemplele pe care le dădea erau extrem de infantile. Rezulta deci, fără putință de tăgadă, că era un predicator ineficient. Și totuși, aceste defecte se dovedeau mai degrabă a fi spre avantajul lui — graiul celor din pustietatea codrilor nu putea decît să impresioneze un auditoriu format din astfel de oameni. Dar cei din grupul sosit de la cîrciumă erau într-o asemenea dispoziție, încît nimic n-ar fi reușit să-i impresioneze. Veniseră la distracție și se apucară s-o caute cu orice preț. Morton avea ambiția să fie centrul atenției și printre noii săi prieteni, așa cum era acasă, și de aceea își folosi cel mai neprețuit talent al său. Predicatorul, domnul Mellen, tocmai „se înfierbîntase" ; se

apucase să-și zvîrle în dreapta și-n stînga crîncenele metafore, iar ascultătorii cădeau repede sub influența lui, cînd Morton Goodwin, care își cultivase talentele de ventriloc pentru a distra lumea la diverse petreceri și pentru a tulbura orele de la școala domnului Brady, se puse acum să chițăie ca un șobolan în cursă, privindu-l tot timpul pe predicator drept în ochi, ca și cum vorbele acestuia l-ar fi interesat profund. Femeile tresăriră speriate, iar frații mai vîrstnici își întoarseră fețele austere, aruncînd priviri aspre și dojenitoare spre cei mai tineri. Într-o clipă chițăitul încetă, înlocuit de schelălăitul ascuțit al unui cățeluș, care venea parcă dinspre partea unde se aflau femeile. Predicatorul, fratele Mellen, se opri și tocmai avea de gînd să roage lumea să dea afară cîinele, cînd după foiala din grupul celor tineri bănui că toată agitația vine de la ei.

— Nu vă speriați, dragi surori, zise el ; cățeii latră chiar și dacă merg în două picioare.

Gluma asta proastă nu făcu pe nimeni să rîdă, dar nici nu constitui un avantaj de durată pentru predicator, căci Morton, nefiind de prin partea locului, nu se sinchisi de părerea ascultătorilor, ci numai de aplauzele tinerilor cheflii cu care venise. Se hotărî deci să tacă, pînă cînd predicatorul ajunse la un nou moment culminant al predicii, agitîndu-și brațele vînjoase și țipînd cît îl ținea gura, străduindu-se să facă ziua Judecății de Apoi cît mai de temut în ochii ascultătorilor. În sfîrșit, cînd se referi la groaza care îi cuprinde pe păcătoși în ziua judecății, strigă cu voce dramatică :

— Ce sînt sunetele groaznice pe care le aud?

Și aici făcu o pauză, care s-ar fi dovedit foarte eficientă de n-ar fi fost acolo și tînărul Goodwin.

— Cra ! cra ! cra-ca ! cra ! începu el să imite o cioară.

— Tinere ! tună predicatorul. Atîrni de-un fir de păr în bătaia vîntului, chiar deasupra prăpastiei ăleia fără fund.

— La naiba ! țipă vocea lui Morton, dînd impresia că nu venea de nicăieri în mod special.

Acum domnul Mellen renunță să mai predice și-o porni spre grupul tinerilor, cu intenția evidentă de-a aplica unuia din ei o pedeapsă exemplară. Era un om nespus de voinic și fața lui arăta că avea de gînd să-i

dea afară pe toți. Atunci tinerii se grăbiră s-o șteargă, cu excepția lui Morton care nu se clinti din loc și înfruntă privirile predicatorului cu o expresie de nevinovăție jignită. Domnul Mellen rămase perplex. O voce care venea din diverse părți ale încăperii și nu aparținea nimănui ar fi întrecut pînă și puterile lui Hercule. Cînd oratorul descumpănit se întoarse să-și continue predica, Morton rosti cu voce pițigăiată, într-un falset care imita foarte bine inflexiunile glasului domnului Mellen :

— Atîrni de-un fir de păr în bătaia vîntului !

Iar cînd predicatorul, furios, se repezi aprig spre el, Goodwin tocmai dispărea pe ușă.

AMBROSE BIERCE

FEREASTRA BĂTUTĂ-N SCÎNDURI [1]

În 1830, doar la cîțiva kilometri de locul unde se ridică acum marele oraș Cincinnati, se întindea o pădure uriașă și aproape de nepătruns. Întreaga regiune era ici și colo populată cu oamenii „frontierei" — suflete fără astîmpăr, care nici nu-și ciopleau bine din pădurea virgină lemnul pentru o casă mai de Doamne-ajută atingînd acel grad de prosperitate numit de noi astăzi sărăcie că, împinși de un impuls misterios al firii, abandonau totul și își tăiau drum mai departe spre vest, înfruntînd noi primejdii și lipsuri în efortul de-a recuceri privilegii la care renunțaseră de bunăvoie. Mulți dintre ei părăsiseră deja regiunea, stabilindu-se în locuri mai îndepărtate, dar printre cei care rămăseseră era și unul dintre primii veniți. Trăia singur într-o casă de bîrne, înconjurat din toate părțile de măreția codrului cu al cărui întuneric și cu a cărui tăcere părea că se confundă, căci nimeni nu-l văzuse vreodată zîmbind sau rostind vreo vorbă de prisos. Își acoperea nevoile modeste vînzînd în orașul de pe malul rîului, cu bani sau contra schimb, blăni de animale sălbatice, căci nu cultiva nimic pe terenul care, dacă ar fi avut nevoie, l-ar fi putut reclama în baza dreptului de folosință neîntreruptă. Existau unele urme de „îmbunătățiri" — cîteva pogoane de teren din imediata apropiere a casei fuseseră cîndva curățate de copacii ale căror cioturi putrezite erau pe jumătate ascunse în noua vegetație venită să repare ceea ce devastase odinioară securea. După toate aparențele, zelul omului pentru agricultură arsese ca un foc de paie, stingîndu-se în cenușa pocăinței.

---

1 „The Boarded Window", din volumul *Tales of Soldiers and Civilians.*

Căsuța de bîrne lipite cu lut, cu hornul ei din nuiele și acoperișul din șindrilă umflată peste care erau așezați pari transversali, avea o singură ușă și, exact în dreptul ei, pe peretele opus, o fereastră. Aceasta din urmă, însă, era bătută în scînduri — nimeni nu-și amintea să fi fost vreodată altfel. Și nimeni nu știa de ce era așa ; evident, nu din pricină că stăpînului casei i-ar fi displăcut lumina și aerul, căci cu rarele prilejuri cînd prin acel loc retras se întîmplase să treacă vreun vînător, pustnicul fusese văzut stînd pe treaptă la soare, în pragul ușii, ori de cîte ori cerul îi oferea suficient soare. Bănuiesc că puțini din cei care mai sînt azi în viață au cunoscut vreodată secretul ferestrei, dar eu mă număr printre aceștia, lucru de care vă veți convinge la momentul potrivit.

Se spune că omul se numea Murlock. Arăta de șaptezeci de ani ; în realitate avea în jur de cincizeci. Fără îndoială că la acest proces de îmbătrînire mai contribuise și altceva în afară de numărul anilor. Părul și barba lungă, bogată îi erau albe, ochii stinși, cenușii, înfundați în orbite, fața brăzdată de o rețea de zbîrcituri care parcă se intersectau venind din două direcții. Era înalt și uscățiv, adus de spate — un om care purta pe umeri o povară. Nu l-am văzut niciodată ; toate aceste amănunte le-am aflat de la bunicul meu, de la care am auzit și toată povestea pe cînd eram doar un băiețandru. El îl cunoscuse pe Murlock chiar din zilele de demult ale sosirii lui acolo, cînd locuia undeva prin apropiere.

Într-o bună zi, domnul Murlock a fost găsit mort în casa lui de bîrne. Nu era nici timpul, nici locul pentru autopsii ori ziariști, și bănuiesc că toată lumea a căzut de acord că murise de moarte bună, căci altfel mi s-ar fi spus și mie și ar trebui să-mi amintesc. Știu doar că, probabil din dorința de-a face totul cum se cuvine, oamenii îl îngropară lîngă casă, alături de mormîntul soției sale, care i-o luase înainte cu atîta amar de ani, încît cei de prin părțile locului nu reținuseră nici cel mai mic amănunt din existența ei. Și cu asta se încheie ultimul capitol al acestei povești adevărate — exceptînd doar faptul că la mulți ani după aceea, însoțit de un prieten la fel de îndrăzneț ca și mine, am pătruns pînă la locul respectiv, ne-am încumetat să ne apropiem atît

de ruinele casei, încît să putem arunca cu o piatră, și apoi am rupt-o la fugă ca să nu dăm nas în nas cu stafia care, după cum știa orice băiat bine informat din împrejurimi, bîntuia locul. Întrucît, în mod firesc, această relatare se constituie pe baza raportului meu personal cu ceea ce se petrecuse, întîmplarea, făcînd parte din acest raport, prezintă o anume relevanță. Dar mai există și un capitol anterior — cel furnizat de bunicul meu.

Cînd domnul Murlock și-a construit casa și a început să lovească în stînga și-n dreapta cu securea ca să-și croiască loc de fermă — întreținîndu-se între timp cu ajutorul carabinei — era un bărbat tînăr, viguros și plin de speranțe. Pe coasta de est de unde venise, se căsătorise, după cum era moda, cu o tînără demnă sub toate aspectele de sincerul său devotament, care de bunăvoie și fără să se plîngă a împărțit cu el toate primejdiile și lipsurile. Din cîte se știe, numele nu i-a rămas înscris nicăieri ; farmecul minții, al ființei ei a rămas învăluit în tăcere, iar cei care se-ndoiesc sînt liberi să se îndoiască ; dar, slavă Domnului, eu nu mă număr printre aceștia ! În sprijinul faptului că s-au iubit și au fost fericiți, fiecare nouă zi din viața văduvului aducea destule confirmări, căci ce altceva dacă nu magnetismul unei amintiri sfinte ar fi putut ține acel spirit temerar înlănțuit de-o asemenea soartă ?

Într-o bună zi, întorcîndu-se de la vînătoare, dintr-un colț îndepărtat al pădurii, Murlock își găsi nevasta delirînd, doborîtă de febră. Pe distanță de kilometri întregi nu exista nici un doctor, nici un vecin, iar starea în care o găsise nu-i permitea lui Murlock să plece după ajutor. Așadar, omul se apucă s-o doftoricească cum se pricepea mai bine, dar la capătul celei de-a treia zile femeia intră în comă și se stinse fără a mai da nici cel mai mic semn că și-ar mai fi recăpătat cunoștința.

Din ceea ce știm despre o fire ca a lui Murlock, ne putem încumeta să introducem cîteva detalii în portretul sumar schițat de bunicul meu. Convingîndu-se că nevasta îi murise, el mai avu atîta judecată, încît să-și amintească de faptul că morții trebuie pregătiți pentru îngropăciune. Încercînd să se achite cît mai bine de această îndatorire sacră, se mai împotmoli și el pe ici, pe colo ; unele lucruri nu le făcu deloc cum trebuie, iar

altele, pe care le execută corect, le repetă de nu știu cîte ori. Neputința de-a se descurca în niște treburi simple și obișnuite îl umplu de o buimăceală asemănătoare cu cea a unui om beat care se minunează de răsturnarea unor legi naturale foarte cunoscute. Era surprins și de faptul că nu putea plînge — surprins și puțin rușinat; firește, nu e frumos să nu plîngi cînd îți moare cineva. „Mîine", rosti el cu voce tare, „o să fac cafeaua și-o să sap groapa și de-abia atunci o să-i simt lipsa, cînd n-o s-o mai văd, dar acuma — e adevărat că-i moartă, dar totu-i în ordine — într-un fel, așa trebuie să fie. Situația nu poate fi atît de rea precum pare."

Stătea aplecat asupra moartei în lumina palidă a înserării, ba aranjîndu-i părul, ba potrivindu-i cît mai bine hainele ei simple, executînd totul mecanic, fără suflet. Și totuși, în conștiință îi persista convingerea că totul e în ordine — că ea va fi din nou cu el, ca mai înainte, că totul se va explica pînă la urmă. Nu simțise încă pînă în acea zi durerea și de aceea nici nu i se dezvoltase capacitatea de-a o simți. Inima n-o putea cuprinde în întregime, și nici imaginația n-o putea concepe cu adevărat. Nu știa ce lovitură grea primise; de asta își va da seama mai tîrziu și pentru tot restul zilelor. Durerea este un artist cu puteri tot atît de variate ca și caracteristicile instrumentelor la care își cîntă cîntecele pentru morți, scoțînd din unele note înalte și ascuțite, din altele acorduri joase, grave, ale căror vibrații repetate răsună precum bătăile lente ale unei tobe îndepărtate. Pe unii îi surprinde; pe alții îi buimăcește. Pentru unii vine ca o lovitură de săgeată, care le trezește sensibilitatea la o viață de o nouă intensitate; pentru alții, ca o izbitură de măciucă ce-i strivește, amorțindu-i. Putem presupune că Murlock a fost lovit în acest de-al doilea mod, căci (și aici ne aflăm pe un teren mai sigur decît cel al unei simple presupuneri) nici nu-și sfîrși bine pioasa îndatorire că, lăsîndu-se pe un scaun lîngă masa unde era așezată moarta, își pironi privirea pe profilul ei alb în întunericul tot mai adînc, iar apoi, sprijinindu-și brațele pe marginea mesei, își culcă fața pe ele, tot fără lacrimi în ochi, sleit de puteri. În acel moment, prin fereastra deschisă veni un sunet lung, tînguios ca vaietul unui copil rătăcit în străfundurile

codrului întunecat. Dar omul nu se clinti. În mintea sa amorțită vaietul acela nefiresc, straniu, răsună din nou și mai aproape ca înainte. Poate era vreo fiară sălbatică ; poate vreun vis ; căci Murlock adormise.

După cîteva ore, așa cum a reieșit mai tîrziu, cel care adormise în timpul privegliului se trezi și, ridicîndu-și capul de pe brațe, ciuli atent urechea — nici el n-ar fi putut spune de ce. Stînd acolo, în bezna neagră, alături de moartă, amintindu-și totul fără să tresară, își încordă privirea să vadă — nici el nu știa ce. Simțurile i se ascuțiră, respirația i se tăie, sîngele i se opri în vine. Cine — ce anume îi tulburase somnul și unde să caute ?

Deodată, masa începu să i se clatine sub brațe și, în aceeași clipă, auzi sau își imagină că aude un pas ușor, catifelat — apoi altul — ca și cum pe podea ar fi călcat cineva în picioarele goale.

Rămase îngrozit, incapabil să strige sau să facă vreo mișcare. Vrînd-nevrînd aștepta — aștepta acolo în beznă veacuri întregi, plin de groaza pe care nimeni din cei care au cunoscut-o n-a mai trăit ca s-o poată descrie. Zadarnic încerca să rostească numele moartei, zadarnic se străduia să întindă mîna ca să vadă dacă ea mai era acolo, pe masă. Vocea îi era paralizată, mîinile și brațele grele ca plumbul. Apoi urmă ceva înspăimîntător. Parcă un corp greu fu smuls de pe masă cu o forță care împinse masa direct în pieptul lui, încît aproape că-l răsturnă de pe scaun, și în aceeași clipă Murlock auzi și simți ceva căzînd pe podea cu o bufnitură atît de violentă, încît se cutremură toată casa. Urmă apoi o încăierare și un vacarm imposibil de descris. Murlock se ridicase deja în picioare, căci groaza, prin însăși intensitatea ei, nu-i mai stăpînea facultățile. Se repezi, căutînd cu mîinile pe masă. Masa era goală !

Există un punct în care groaza se poate transforma în nebunie ; iar nebunia poate incita și la acțiune. Fără nici o intenție bine precizată, fără nici un motiv anume în afară de toana unui nebun, Murlock sări la perete, bîjbîind, își apucă arma încărcată și trase la întîmplare. La flăcăruia care lumină viu încăperea văzu o panteră uriașă care tîra moarta spre fereastră, cu colții înfipți în gîtul ei ! Apoi se lăsă o tăcere adîncă, iar bezna se

făcu mai neagră ca oricînd ; și cînd omul își veni din nou în fire, soarele urcase în înaltul cerului, iar codrul răsuna de cîntecul păsărilor.

Cadavrul zăcea lîngă fereastră, acolo unde îl lăsase fiara înspăimîntată de flacăra și de detunătura armei. Îmbrăcămintea moartei era în dezordine, părul răvășit, mîinile și picioarele întinse la întîmplare. Din gîtul sfîșiat se scursese o baltă de sînge care nu se închegase încă. Panglica cu care îi legase Murlock mîinile era ruptă ; pumnii îi erau încleștați. Iar între dinți se zărea o bucată din urechea fiarei !

ADEVĂRAT BLESTEM [1]

I

Ultimul nou-venit la Hurdy Gurdy nu stîrnise nici cel mai mic interes. Nici măcar nu fusese botezat cu cine știe ce poreclă pitorească și sugestivă, care de cele mai multe ori reprezintă singura urare de bun-venit a minerilor din tabără. În aproape oricare altă tabără din vecinătate noul venit s-ar fi ales în asemenea împrejurări cu un apelativ de genul „Enigmaticu'" sau „Naiba-l știe" — o expresie naivă menită să sugereze minților agere expresia spaniolă *quien sabe*. Omul sosi fără să provoace nici o undă de interes pe suprafața nemișcată a vieții sociale din Hurdy Gurdy — o așezare care, la nepăsarea generală a Californiei față de datele personale ale oamenilor, mai adăuga și o indiferență locală proprie. Trecuseră de mult vremurile cînd avea vreo importanță cine venea sau dacă venea cineva pe-acolo. Acum la Hurdy Gurdy nu mai locuia nimeni.

Doar cu doi ani în urmă așezarea se mîndrise cu o populație activă de două sau trei mii de bărbați, la care se adăuga chiar și o mînă de femei. Majoritatea celor dintîi munciseră pe rupte cîteva săptămîni pentru a demonstra, spre dezgustul celei de-a doua categorii, ce min-

1 Cu titlul „Holy Terror", nuvela este publicată în volumul *Tales of Soldiers and Civilians.*

ciuni spusese cel ce-i amăgise pînă în locurile acelea cu povești bine ticluite despre zăcăminte bogate de aur — pentru că veni vorba, o muncă lipsită în egală măsură de satisfacție spirituală și de profituri materiale ; căci încă din a treia zi de la întemeierea taberei, un glonte din pistolul unui cetățean preocupat de binele obștesc îl trimisese pe domnul cel plin de imaginație acolo unde nu-l mai putea atinge nici un fel de calomnie. Totuși, fabulațiile lui avuseseră de fapt un oarecare temei și de aceea mulți mai zăboviseră vreme îndelungată prin Hurdy Gurdy, deși acum erau de mult plecați cu toții.

Lăsaseră însă în urmă mărturii ample ale șederii lor. De la punctul unde Injun Creek se varsă în Rio San Juan Smith, de-a lungul malurilor celui dintîi, în sus, pînă la canionul de unde izvorăște, se întindeau două șiruri de cocioabe părăsite părînd gata să se prăbușească una în brațele celeilalte jelindu-și paragina ; în vreme ce un număr aproape egal de asemenea cocioabe se răzlețiseră de o parte și de alta pe povîrnișuri, cocoțîndu-se pe dîmburile înalte de unde își întindeau gîtul să vadă mai bine tabloul tulburător. Majoritatea acestor maghernițe se șubreziseră ca după foamete, ajungînd să arate ca niște adevărate schelete, pe care atîrna în zdrențe ceea ce s-ar fi putut lua drept piele, dar de fapt era pînză de cort. Pînă și mica vale răscolită și sfîșiată de lopeți și tîrnăcoape era urîtă, cu resturile unui jgheab lung ridicîndu-se rahitice ici și colo pe cîte o culme abruptă și pierzîndu-se stîngaci în depărtare pe picioroangele stîlpilor. Întregul peisaj avea aspectul răvășit și respingător care rămîne de obicei în urma unor lucrări întrerupte — aspect ce în orice țară fără istorie se substituie farmecului solemn al ruinelor lăsate de opera timpului. Orice bucată de pămînt neatinsă fusese năpădită de bălării și rugi sălbatici care se întinseseră pretutindeni și din ai căror umbră umedă și nesănătoasă vizitatorul interesat de asemenea curiozități ar fi putut obține nenumărate suveniruri legate de gloria apusă a acestei tabere — cizme desperecheate acoperite cu un strat verde de mucegai și burdușite cu frunze putrede ; cîte o pălărie de fetru rătăcită ; rămășițele întîmplătoare

ale unei flanele ; cutii goale de sardele turtite cu sălbăticie și o abundență surprinzătoare de sticle negre, împrăștiate pretutindeni cu o adevărată imparțialitate generoasă.

II

Era evident că pe omul care redescoperea acum tabăra de la Hurdy Gurdy nu-l interesa arheologia. Și privind în jur la jalnicele mărturii ale muncii irosite și ale speranțelor spulberate, pe care soarele răsăritului le învelea într-un auriu ieftin dîndu-le o strălucire ironică, el nu simți nevoia să adauge la suspinul său de oboseală și unul de emoție. Pur și simplu dădu jos de pe spinarea măgarului ostenit un sac plin cu unelte de minerit, mai mare decît bietul animal, priponi măgarul și, alegînd din sac o secure, o porni prin albia secată a pîrîului spre vîrful unui deal scund, plin de pietriș. Pășind peste un gard dărîmat din nuiele și scînduri, ridică de jos o scîndură, o crăpă în cinci și făcu cinci țăruși pe care îi ascuți la cîte un capăt. Începu apoi un fel de investigație minuțioasă, aplecîndu-se din cînd în cînd să examineze cîte ceva cu mare atenție. În cele din urmă se pare că răbdarea îi fu încununată de succes, căci omul se îndreptă brusc de spate, făcu un gest de satisfacție, rosti numele „Crestata" și imediat o porni mai departe, numărîndu-și pașii mari și egali. Apoi se opri și înfipse în pămînt unul din țăruși. După care se uită cu grijă în toate părțile, mai făcu un număr de pași pe o porțiune de teren foarte denivelată și mai înfipse încă unul. Parcurgînd dublul acestei distanțe în direcție perpendiculară pe cea de pînă atunci, îl fixă și pe al treilea și, repetînd toată procedura, împlîntă în pămînt pe al patrulea și apoi pe al cincilea țăruș. Pe acesta îl crăpă în vîrf și, în crăpătură, introduse un plic vechi de scrisori acoperit cu tot felul de semne complicate scrise cu creionul. Pe scurt, își revendica drepturile asupra dealului, în strictă conformitate cu legile mineritului în vigoare la Hurdy Gurdy ; fapt pentru care pusese la vedere și obișnuitul anunț.

Aici se cere o precizare, și anume că una din adăugirile aduse așezării Hurdy Gurdy — față de care așezarea însăși deveni mai tîrziu o simplă anexă — era cimitirul. Încă din prima săptămînă a existenței taberei, un comitet de cetățeni îi hotărîse cu grijă amplasamentul. Ziua imediat următoare se distinse prin disputa dintre doi membri ai comitetului referitoare la un loc mai potrivit, așa că ziua a treia marcă prin două înmormîntări inaugurarea cimitirului. Pe măsură ce tabăra se împuțina, cimitirul creștea ; și cu mult înainte ca ultimul locuitor, victorios deopotrivă asupra malariei perfide și asupra revolverului care amenința pe față, să-și fi luat adio de la Injun Creek, această așezare periferică se transformase într-o suburbie dacă nu populară, cel puțin populată. Iar acum, că orășelul avea paloarea galbenă și ofilită a unei senilități respingătoare, cimitirul — deși oarecum deteriorat de timp și împrejurări și fără a fi cu totul scutit de inovații în domeniul gramaticii și de experimente în cel al ortografiei, ca să nu mai vorbim de ravagiile coioților — răspundea nevoilor modeste ale locuitorilor lui cu deplinătate cumpănită. Întinzîndu-se pe două pogoane bune de pămînt, care cu lăudabilă chibzuială, dar cu nejustificată grijă, fuseseră alese pentru absența oricăror resurse minerale, cimitirul conținea doi sau trei copaci scheletici (unul cu o creangă laterală groasă, de care se mai bălăbănea și acum semnificativ o frînghie roasă de vreme), vreo cincizeci de movilițe de pămînt pietros, vreo douăzeci de inscripții pe lemn cu particularitățile literare mai sus menționate și o colonie de cactuși agresivi. Una peste alta, „Locul Domnului", cum fusese numit cu respect caracteristic, se putea lăuda pe bună dreptate cu o calitate fără doar și poate neprețuită : era un loc lăsat în părăsire. Și tocmai asupra celei mai populate părți a acestui tărîm își revendica dreptul de proprietate domnul Jefferson Doman. Dacă pentru ducerea la îndeplinire a proiectului său ar fi considerat utilă înlăturarea cîtorva morți, aceștia ar fi beneficiat de dreptul de a fi îngropați din nou în mod corespunzător.

III

Acest domn Jefferson Doman era de fel din Elizabethtown, New Jersey, unde cu șase ani în urmă își lăsase inima în păstrarea unei tinere sfioase, cu păr auriu, numită Mary Matthews, drept o garanție în plus că se va întoarce să-i ceară mîna.

— Știu eu prea bine că n-ai să te-ntorci viu — nimic nu-ți reușește, fusese remarca domnișoarei Matthews, care îi ilustra concepția despre ce înseamnă succesul și implicit părerea despre cum trebuie încurajat un om. Și mai adăugă : Dacă nu reușești, o să vin și eu în California. Tu o să dezgropi aurul și eu o să-l bag în săculețe.

Această teorie specific feminină privind depozitele aurifere nu avu nici un efect asupra inteligenței masculine : domnul Doman era convins că aurul se găsește în stare lichidă. El îi combătu intenția cu o remarcabilă înflăcărare, îi înăbuși suspinele pecetluindu-i tandru buzele cu mîna, îi zîmbi, uscîndu-i cu sărutări lacrimile și cu un vesel „Pa — pa !“ plecă în California să trudească pentru ea ani lungi, lipsiți de dragoste, cu curaj în suflet, cu speranță vie și cu o credință neclintită care nu-și uită nici o clipă chemarea. Între timp domnișoara Matthews acordase monopolul umilului ei talent de-a strînge aurul domnului Jo Seeman din New York, cartofor, care îi aprecia acest talent mai mult decît impresionantul ei geniu, pentru a scoate aurul din pungă și a-l dărui rivalilor lui din localitate. Într-adevăr, în ce privește această ultimă aptitudine, își manifestă dezaprobarea printr-un gest care le asigură — lui postul de lucrător la spălătoria închisorii statului New York, iar ei faimoasa poreclă de „Moll-Crestata“. Cam în această perioadă îi scrie ea domnului Doman o emoționantă scrisoare de renunțare, atașînd și poza ei pentru a dovedi că nu mai are nici un drept de a aspira să devină doamna Doman, și povestind atît de plastic cum căzuse de pe cal, încît „mîrțoaga“ cumpătată care îl adusese pe domnul Doman pînă la Red Dog să-și ia scrisoarea, la întoarcere se văzu nevoită să ispășească vina altuia, încasînd nenumărate lovituri de pinten. Dintr-un motiv foarte important, scrisoarea nu reuși să-și atingă scopul :

fidelitatea, care pînă atunci fusese pentru domnul Doman o chestiune de dragoste și datorie, deveni acum și o chestiune de onoare ; iar poza cu frumosul chip al iubitei, desfigurat jalnic de o tăietură ca de cuțit, își luă locul cuvenit în inima lui, în timp ce drăgălașa ei predecesoare începu să fie tratată cu o nerușinată lipsă de interes. Trebuie să recunoaștem că, informată de toate acestea, domnișoara Matthews păru mai puțin surprinsă decît ne-am fi așteptat, judecînd după aprecierile proaste privind generozitatea domnului Doman, confirmate de tonul scrisorii ei anterioare. Totuși, curînd după aceea scrisorile ei deveniră din ce în ce mai rare, iar apoi încetară cu totul.

Domnul Doman însă mai avea încă un corespondent — pe domnul Barney Bree din Hurdy Gurdy, odinioară din Red Dog. Acest domn, deși o figură de vază printre mineri, nu era miner. Cunoștințele lui în domeniul mineritului se limitau în special la admirabila mînuire a jargonului legat de această profesie, căruia îi aducea substanțiale contribuții, îmbogățindu-l cu un noian de expresii neobișnuite, remarcabile mai mult pentru acuratețea decît pentru frumusețea lor, și care impresionau pe inculții „ageamii" proaspăt sosiți în Vest prin profunzimea talentelor inventatorului lor. Cînd nu întreținea un cerc de ascultători admirativi din San Francisco sau din Est, putea fi de obicei găsit desfășurînd o activitate relativ lipsită de strălucire — și anume aceea de a mătura diverse săli de dans și de a goli scuipătorile.

După toate aparențele Barney avea în viață doar două pasiuni — atașamentul pentru Jefferson Doman, care îi făcuse odată un serviciu, și slăbiciunea pentru whisky, care în mod evident nu-i făcuse nici un serviciu. Se numărase printre primii căutători de aur sosiți la Hurdy Gurdy, dar nu prosperase și, încetul cu încetul, decăzuse ajungînd gropar la cimitir. Meseria aceasta nu era o vocație, dar sporadic Barney apela la ea cu mîini tremurînde ori de cîte ori o neînțelegere la masa de joc și trezirea lui după un chef prelungit se întîmplau să coincidă în timp. Într-o bună zi, domnul Doman primi la Red Dog o scrisoare cu ștampila „Hurdy, Cal." și,

fiind în acel moment ocupat cu altceva, o vîrî neglijent într-o crăpătură din perete ca s-o citească mai tîrziu. Dădu peste ea din întîmplare de abia după doi ani și o citi. Iată ce conținea :

Hurdy, 6 iunie

Dragă prietene Jeff, Am dat peste ea în țintirim. E oarbă și durdulie. Nu zic nu s-o dau și altuia — așa-s eu. Îmi țin fleanca pînă ciripești ceva, Cu drag,

BARNEY

P.S. Am înfundat-o cu „Crestata".

Cunoscînd cît de cît argoul minerilor din tabără și sistemul personal prin care își comunica ideile domnul Bree, domnul Doman nu întîmpină nici o dificultate în a pricepe din această epistolă neobișnuită că, în timp ce își îndeplinea obligațiile de gropar, Barney descoperise un strat de cuarț care nu se ghicea de la suprafață, că stratul era neîndoielnic bogat în aur ; că, pe considerente de prietenie, era dispus să-l accepte ca partener pe domnul Doman și că, în așteptarea răspunsului acestui domn, va păstra cu discreție secretul descoperirii. Din post-scriptum se deducea clar că, pentru a ascunde comoara, Barney îngropase peste ea rămășițele pămîntești ale unei ființe numite „Crestata".

Din evenimentele ulterioare relatate domnului Doman la Red Dog, reieșea că, înainte de a lua această măsură de precauție, domnul Bree avusese înțelepciunea să transforme o modestă parte a aurului ; în orice caz, cam de pe atunci începu s-o țină lanț cu chefurile și bețiile, făcînd cinste în dreapta și-n stînga, lucru rămas și astăzi printre cele mai îndrăgite tradiții în ținutul San Juan Smith, despre care se vorbește cu respect pînă hăt-departe la Ghost Rock și Lone Hand. La urmă, niște răposați cetățeni din Hurdy Gurdy, cărora domnul Bree le acordase cu milostenie ultimele servicii, îi făcură și lui loc printre ei și Barney rămase să se odihnească în pace.

IV

Terminînd de jalonat terenul pe care îl reclama, domnul Doman se întoarse din nou la punctul unde exclamația „Crestata" pusese capăt căutărilor sale printre morminte. Se aplecă încă o dată peste scîndura pe care stătea scris acest nume și, parcă în dorința de a verifica cele văzute și auzite, își trecu degetele peste literele săpate stîngaci în lemn. Ridicîndu-se din nou în picioare, rosti cu voce tare : „Era un adevărat blestem !" adăugînd astfel la scurta inscripție un epitaf surprinzător de sincer.

Dacă i s-ar fi cerut domnului Doman să-și confirme vorbele prin dovezi — ceea ce, avînd în vedere caracterul lor critic, fără îndoială că s-ar fi putut întîmpla — ar fi fost pus în încurcătură din lipsa unor martori onorabili și n-ar fi putut veni în cel mai bun caz decît cu lucruri din auzite. Cam în perioada în care „Crestata" se bucurase de faimă prin taberele de mineri — cînd, după cum s-ar fi exprimat redactorul ziarului *Hurdy Herald,* ea era „în plinătatea forțelor" — norocul îl părăsise aproape de tot pe domnul Doman, obligîndu-l să ducă o viață grea, veșnic pe drumuri în căutare de zăcăminte. Își petrecuse majoritatea zilelor în munți, însoțit cînd de unul, cînd de altul. Imaginea lui despre „Crestata" se născuse din relatările admirative ale acestor tovarăși întîmplători, proaspăt sosiți de prin diverse tabere ; el, unul, nu se bucurase de îndoielnicul privilegiu de-a o cunoaște personal și nici de răsplata precară a farmecelor ei. Și cînd, în cele din urmă, la sfîrșitul scandaloasei ei cariere în Hurdy Gurdy, îi citise din întîmplare în *Herald* necrologul lung pe o coloană (scris de un umorist al acestui ziar dinamic, în cel mai reușit stil al condeiului său), Doman plăti tribut cu un zîmbet memoriei ei și geniului istoriografului, după care o dădu uitării. Stînd acum lîngă mormîntul acestei colosale Mesaline, prin minte îi trecură principalele evenimente ale agitatei ei cariere, așa cum le auzise preamărite în jurul mai multor focuri de tabără și, poate într-o încercare inconștientă de autojustificare, își repetă că femeia aceasta fusese un adevărat blestem ; după care înfipse adînc tîrnăcopul în mormînt. În aceeași clipă un corb,

care se așezase tăcut pe ramura unui copac uscat chiar deasupra mormîntului, croncăni solemn, exprimîndu-și printr-un croncănit aprobator părerea lui despre toată povestea.

Dedicîndu-se cu mult zel descoperirii aurului, și punînd probabil acest lucru pe seama conștiinței sale de gropar, domnul Barney Bree săpase o groapă neobișnuit de adîncă, așa că era aproape de asfințit cînd domnul Doman, lucrînd încet și relaxat ca unul care „e sigur pe ceva" și nu se teme că altcineva i-ar putea revendica drepturile asupra terenului, dădu de sicriu și îndepărtă pămîntul de pe capac. Făcînd acest lucru, se trezi confruntat cu o dificultate pe care n-o prevăzuse ; coșciugul — o simplă ladă turtită, făcută, se pare, din scînduri nu prea solide — nu avea mînere și acoperea tot fundul gropii. Tot ce putea el face, fără a viola obligațiile sacre impuse de respectiva situație, era să lungească groapa atît cît să-i permită să stea la capul sicriului și să-și bage mîinile vînjoase dedesubt, pentru a-l ridica în picioare ; așa că se puse pe lucru. Apropierea nopții îi sporea eforturile. Nici nu se gîndea să-și abandoneze tocmai acum treaba și s-o reia a doua zi în condiții mai favorabile. Febra lăcomiei și spectrul groazei îl îndemnau cu o autoritate de fier să termine ceea ce începuse. Fără să mai piardă timpul se apucă să lucreze cu un zel cumplit. În capul gol, cu hainele răvășite, cu cămașa descheiată și pieptul dezgolit scăldat de sudoare, acest căutător de aur și jefuitor de morminte lipsit de remușcări trudea cu o energie uriașă, care aproape îi înnobila scopul odios ; și după ce ultimele scînteieri ale soarelui se stinseră pe culmile de la apus, iar luna plină se desprinse din umbrele care brăzdau întinderea violetă, ridică și el sicriul în picioare, sprijinindu-l de marginea de sus a gropii. Apoi, cum stătea în groapa care îi ajungea pînă la gît, privind sicriul luminat acum puternic de razele lunii, simți că brusc îl cuprinde un fior de groază văzînd pe sicriu uimitoarea fantomă întunecată a unui chip omenesc — umbra propriului său cap. O clipă, acest fapt simplu și firesc îl secă de orice vlagă. Zgomotul propriei sale respirații gîfîite îl înspăimîntă, și încercă să-l domolească, dar nu se putea face abstracție de plămînii gata să explodeze. Atunci, rîzînd în-

fundat și fără pic de entuziasm, începu să-și miște capul dintr-o parte în alta, pentru a obliga fantoma să repete mișcările. Posibilitatea de a-și afirma autoritatea asupra propriei sale umbre îi dădea o liniște încurajatoare. Temporiza lucrurile, împotrivindu-se lent, cu precauție inconștientă, unei catastrofe iminente. Simțea cum îl asaltau forțele nevăzute ale răului și negocia timpul cu inevitabilul.

Acum îi săriră în ochi, pe rînd, cîteva amănunte neobișnuite. Suprafața sicriului pe care își ațintise privirea nu era plată ; prezenta două striațiuni distincte : una longitudinală și alta transversală. În punctul unde se întîlneau, spre partea mai lată a sicriului, se afla o plăcuță de metal care reflecta lumina lunii cu o strălucire sumbră. De-a lungul marginilor sicriului, la distanțe mari unele de altele, se vedeau capete ruginite de cuie. Așadar, acest produs fragil al artei tîmplăriei fusese așezat în groapă cu fundu-n sus !

Poate că era una din glumele celor din tabără — o manifestare concretă a spiritului comic care își găsise expresia literară în talmeș-balmeșul necrologului ieșit de sub pana celui mai mare umorist din Hurdy Gurdy. Poate că era vorba de vreo semnificație ocultă care se refuza înțelegerii celor ce nu cunoșteau tradițiile locale. O ipoteză mai generoasă este că faptul se datora unui accident provocat de domnul Barney Bree, care făcînd înmormîntarea singur (fie intenționat, pentru a-și păstra secretul aurului, fie din cauza unei apatii generale), comisese o greșeală pe care ulterior n-a mai putut sau n-a mai fost interesat s-o îndrepte. Dar, indiferent de cum s-au întîmplat lucrurile, nu încăpea nici o îndoială că sărmana „Crestata" fusese îngropată cu fața în jos.

Atunci cînd groaza și absurdul se unesc, efectul este înspăimîntător. Acest om puternic și viguros, acest bărbat temerar care muncea în miez de noapte singur printre morți, înfruntînd sfidător întunericul și pustietatea, se simți brusc copleșit de o emoție ridicolă. Îl străbătu un fior rece — începu să tremure și își scuturâ umerii voinici de parcă ar fi vrut să se scape de atingerea unei mîini înghețate. I se tăie respirația, iar sîngele din vine, incapabil să-și stăvilească iureșul, se tălăzui fierbinte sub pielea rece sloi. Lipsit de oxigen, sîngele a-

juns la cap îi congestionă creierul. Toate funcțiile lui fizice trecură de partea inamicului ; propria sa inimă pornise la atac împotriva lui. Rămase nemișcat ; n-ar fi fost în stare să strige. Doar un coșciug îi mai lipsea ca să fie și el mort — mort ca moartea care îl înfrunta doar de la celălalt capăt al gropii și de care îl despărțea numai grosimea unei scînduri putrede.

Apoi, treptat, simțurile îi reveniră ; valul de groază care îi copleșise ființa începu să se retragă. Dar odată cu recăpătarea simțurilor, nu-și mai dădu seama de ce-i fusese frică. Văzu lumina lunii aurind sicriul, dar nu același sicriu de mai-nainte. Ridicîndu-și în sus privirile și întorcîndu-și capul, observă cu interes și mirare crăcile negre ale copacului uscat și încercă să estimeze lungimea funiei roase de vreme care se bălăbănea pe un braț fantomatic. Urletul îndepărtat și monoton al coioților îl surprinse ca ceva auzit în vis cu ani în urmă. Deasupra lui o buhă își flutură greoaie aripile tăcute, iar el încercă să ghicească încotro va zbura cînd va ajunge la stînca semeață care se înalța în razele lunii la o distanță cam de un kilometru. Urechea surprinse în umbra cactușilor mersul furișat al unui popîndău. Omul nu scăpa nici un amănunt ; toate simțurile îi stăteau la pîndă ; și totuși nu vedea sicriul. Asemeni celui care, uitîndu-se prea mult la soare, îl vede negru și apoi nu-l mai vede deloc, mintea lui, epuizîndu-și capacitatea de-a se înspăimînta, nu mai sesiza nimic înspăimîntător. Asasina își ascundea coasa sub mantie.

Cît ținu această perioadă de acalmie a luptei, în nări îi pătrunse un ușor miros dezgustător. La început crezu că provine de la un șarpe cu clopoței și, fără să vrea, încercă să se uite la picioare. Dar picioarele-i erau aproape invizibile în întunericul mormîntului. Un sunet răgușit, bolborosit, ca horcăitul unui om în ceasul morții, veni parcă din cer și în clipa următoare o umbră mare, neagră, amenințătoare, ca o închipuire a acelui sunet, coborî din vîrful copacului spectral, fîlfîi pe lîngă fața lui și se pierdu, înspăimîntătoare, în pîcla care învăluia pîrîul din depărtare. Era corbul. Întîmplarea îl trezi pe Doman din nou la realitate și din nou ochii îi căzură pe sicriul așezat în picioare, luminat acum de razele lunii pînă la jumătate. Văzu strălucirea plăcuței

de metal și încercă, fără să se clintească din loc, să citească ce scrie pe ea. Apoi încercă să-și imagineze ce oare se găsea în spatele ei. Imaginația lui înfierbîntată îi prezentă un tablou viu. Se pare că scîndurile nu mai constituiau un obstacol în calea ei și, în fața ochilor, îi apăru cadavrul livid al femeii moarte, învesmîntată în giulgiu, care îl privea absent cu ochi uscați, lipsiți de pleoape. Maxilarul de jos era căzut, iar buza de sus se ridicase într-un rînjet descoperind dinții. Pe obrajii scofîlciți se deslușea un adevărat mozaic de pete — efectul descompunerii. Printr-un proces misterios, pentru prima oară în ziua aceea în minte îi apăru poza lui Mary Matthews și, fără să vrea, compară frumusețea ei blondă cu aspectul respingător al chipului moartei : cel mai drag lucru din viața lui cu cel mai hidos lucru pe care și l-ar fi putut imagina vreodată.

Asasina începu să înainteze și, scoțîndu-și la iveală coasa, o înfipse în gîtul victimei. Cu alte cuvinte, mai întîi vag, apoi foarte clar, omul deveni conștient de o impresionantă coincidență — o legătură — o paralelă între chipul din poză și numele de pe scîndura de la capul groapei. Chipul era desfigurat, și numele descria un asemenea chip. Gîndul puse stăpînire pe el și îl cutremură, transformînd fața pe care imaginația lui o crease sub capacul sicriului. Contrastul deveni acum asemănare ; asemănarea, identitate.

Revizuind în memorie nenumăratele descrieri pe care le auzise la taclalele din jurul focurilor de tabără despre „Crestata", încercă, fără prea mult succes, să-și aducă aminte ce anume provocase cicatricea de la care i se trăgea femeii acest nume hîd ; și acolo unde nu-l ajuta memoria, intervenea închipuirea, pecetluind totul cu validitatea convingerii. În încercarea exasperantă de a-și aminti acele frînturi din viața femeii descrise de alții, mușchii mîinilor și ai brațelor i se încordară dureros, de parcă s-ar fi opintit să ridice o greutate uriașă. Trupul i se crispă și se contorsionă din pricina efortului. Tendoanele de la gît ieșiră în afară ca niște corzi întinse, iar respirația accelerată îi deveni șuierătoare și întretăiată. Catastrofa nu mai putea fi mult amînată, căci în caz contrar chinul îndoielilor n-ar mai fi lăsat

nimic loviturii de grație din clipa confruntării. Obrazul crestat din spatele capacului l-ar fi ucis chiar și prin lemn.

Coșciugul se mișcă, întrerupîndu-i gîndul. Ajunse la două palme de fața lui, făcîndu-se tot mai mare pe măsură ce se apropia. Plăcuța metalică ruginită, cu o inscripție imposibil de descifrat la lumina lunii, îl privea țintă în ochi. Hotărît să nu dea înapoi, el încercă să-și proptească mai zdravăn umerii de capătul gropii și ca urmare era cît pe ce să cadă pe spate. N-avea nici un sprijin ; fără să-și dea seama se deplasase spre inamic, strîngînd în mînă cuțitul greu pe care și-l smulse de la brîu. Între timp coșciugul nu mai înaintase și omul zîmbi la gîndul că nici înapoi nu mai putea da. Ridicînd cuțitul, izbi din toate puterile cu plăselele plăcuța metalică. Se auzi sunetul ascuțit, pătrunzător al loviturii și, cu un huruit sumbru, capacul șubrezit se sparse în bucățele, prăbușindu-se la picioarele lui. Viii și morții se aflau față în față — bărbatul cuprins de nebunie scoțînd un țipăt ascuțit — femeia liniștită, învăluită în misterul tăcerilor ei. Era un adevărat blestem !

V

Cu cîteva luni mai tîrziu, un grup de femei și bărbați din cele mai înalte cercuri ale orașului San Francisco trecură prin Hurdy Gurdy în drum spre Valea Yosemite. Se opriră să ia prînzul și, în timp ce se făceau pregătirile necesare, porniră să cerceteze tabăra pustie. Unul din ei fusese la Hurdy Gurdy în zilele de glorie ale așezării. Se numărase chiar printre cetățenii ei de vază ; și se spunea că la masa lui de joc se lăsau într-o singură noapte mai mulți bani decît într-o săptămînă la mesele tuturor concurenților lui la un loc ; dar fiind acum milionar și lansîndu-se între timp în afaceri mult mai mari, nu considera succesele de început destul de importante pentru a merita să le menționeze. Din expediție făcea parte și soția lui bolnăvicioasă, o doamnă celebră în San Francisco pentru petrecerile costisitoare pe care le organiza și pentru rigoarea și exigența ei față de poziția socială și „antecedentele“ invitaților. În timp ce se

plimbau printre cocioabele din tabăra pustie, domnul Porfer atrase atenția soției și prietenilor săi asupra unui copac uscat ce se înălța pe un deluşor dincolo de Injun Creek.

— După cum vă spuneam, zise el, am trecut prin tabăra asta în 1852 și mi s-a povestit că în decursul timpului „vigilenții" au spînzurat aici nu mai puțin de cinci oameni și că pe toți i-au spînzurat de copacul ăla. Dacă nu mă-nșel, frînghia se mai bălăbăne și acum de-o cracă. Haideți să mergem pînă acolo.

Nu adăugă la cele spuse că frînghia în cauză era poate una și aceeași cu frînghia de-a cărei îmbrățișare propriul său gît fusese atît de aproape, încît dacă domnul Porfer ar mai fi zăbovit un ceas prin părțile acelea nici c-ar mai fi scăpat.

Mergînd agale pe malul pîrîului în căutarea unui loc bun de trecere, excursioniștii dădură de scheletul ciugulit de păsări al unui animal pe care domnul Porfer, după o atentă examinare, îl identifică drept al unui măgar. Urechile atît de caracteristice dispăruseră, dar fiarele sălbatice și păsările mai lăsaseră neatinsă partea capului care nu se putea mînca și frîul rezistent din păr de cal, la fel ca și frînghia din același material legată de un țăruș înfipt adînc în pămînt. Alături zăceau părțile de lemn și de metal ale unor unelte de minerit. Se făcură obișnuitele remarci — cinice din partea domnilor, sentimentale și delicate din partea doamnelor. Nu după mult timp se aflau cu toții lîngă copacul din cimitir, iar domnul Porfer își mai lăsă ceva din demnitate, se postă sub frînghia putredă și, sigur de sine, o încolăci o dată în jurul gîtului, întrucîtva — se pare — spre propria lui satisfacție, dar spre marea spaimă a sensibilei sale soții, căreia spectacolul îi pricinui un șoc dureros.

Strigătul de uimire al unuia dintre membrii grupului îi strînse pe toți în jurul unui mormînt deschis, pe fundul căruia se ridica grămadă o amestecătură de oase omenești și rămășițe dintr-un coșciug spart. De tot restul se ocupaseră coioții și ulii, care îndepliniseră ultima tristă ceremonie. În grămadă se zăreau două cranii și, pentru a cerceta această abundență oarecum neobișnuită, unul din bărbații mai tineri avu tăria să sară

în groapă și să le ia dîndu-le celor de sus, înainte ca doamna Porfer să-și exprime totala ei dezaprobare față de o asemenea faptă atît de revoltătoare, lucru pe care îl făcu totuși cu deosebită sensibilitate și în cuvinte alese cu foarte multă grijă. Continuîndu-și cercetările în mormanul de pe fundul gropii, de data aceasta tînărul trimise sus o plăcuță metalică ruginită, scrisă cu litere pocite, pe care domnul Porfer le descifră cu greutate, citind apoi inscripția cu voce tare, într-o încercare cinstită și nu total lipsită de succes de a crea un efect dramatic pe măsura ocaziei și a talentelor sale retorice :

MANUELITA MURPHY

Născută la misiunea San Pedro. Decedată la Hurdy Gurdy.

Vîrsta : 47 ani

E plin iadul de ele.

Din respect pentru evlavia cititorului și pentru înțelegerea generoasă a doamnei Porfer față de cele două sexe, să nu ne referim la impresia penibilă produsă de această inscripție decît numai pentru a preciza că niciînd puterea de elocință a domnului Porfer nu se bucurase de o apreciere atît de spontană și de copleșitoare.

Următoarea pradă care îl recompensă pe jefuitorul de cadavre din groapă fu un smoc încîlcit de păr lung, negru, amestecat cu lut : dar aceasta însemna atît de puțin în comparație cu descoperirile anterioare, încît nu i se acordă cine știe ce atenție. Deodată, cu o exclamație scurtă și un gest triumfător, tînărul dezgropă o bucată de rocă cenușie și, după o sumară inspecție, o înmînă sus domnului Porfer. La lumina soarelui piatra sclipea cu un luciu gălbui — plină de punctișoare scînteietoare. Domnul Porfer i-o smulse din mînă, se aplecă o clipă asupra ei și apoi o aruncă nepăsător cu o simplă remarcă :

— Pirită de fier — aurul prostului.

Tînărul din puțul de prospecțiune rămase, după cît se pare, puțin descumpănit.

Între timp, doamna Porfer, incapabilă să mai asiste la această îndeletnicire neplăcută, se întoarse la copac și se așeză la rădăcina lui. Pe cînd își aranja o șuviță

rebelă de păr auriu, privirile îi fură atrase de ceea ce părea a fi, și de fapt într-adevăr era, tot ce mai rămăsese dintr-o haină veche. Uitîndu-se împrejur să se asigure că nimeni n-o vede săvîrșind o faptă atît de puțin demnă de o doamnă, își vîrî mîna plină de inele în buzunarul de la piept al hainei și trase afară un portvizit mucegăit. Iată ce conținea acesta :

Un pachețel de scrisori cu ștampila „Elizabethtown, New Jersey".

O buclă de păr blond legată cu o panglică.

O fotografie înfățișînd o fată frumoasă.

Idem, aceeași fată desfigurată înspăimîntător.

Un nume pe spatele fotografiei — „Jefferson Doman".

După cîteva clipe un grup de domni îngrijorați o înconjurau pe doamna Porfer, care stătea nemișcată la rădăcina copacului, cu capul căzut pe piept, strîngînd în pumn o fotografie mototolită. Soțul ei îi ridică încet capul, dezvăluind privirilor o față înspăimîntător de albă, cu excepția cicatricii lungi și hidoase, cunoscută tuturor prietenilor ei, pe care nici o artă din lume nu reușise s-o ascundă și care îi brăzda chipul palid ca un blestem veșnic viu.

Mary Matthews Porfer avusese neșansa să moară.

SUDUL

GEORGE WASHINGTON CABLE

'SIEUR GEORGE [1]

În inima orașului New Orleans se află o casă mare de cărămidă cu patru etaje, care stă acolo de aproape trei sferturi de veac. Camerele sînt închiriate unei categorii de oameni care le ocupă din simplul motiv că nu s-au zbătut să găsească în altă parte ceva mai bun și mai ieftin. Cu tencuiala cenușie căzută pe porțiuni întregi, casa are o înfățișare gravă de nobil scăpătat și stă sau, cum s-ar zice, atîrnă la colțul a două străzi vechi, ca un filfizon ponosit care se preface că ar căuta de lucru. Sub arcada ei principală funcționează o drogherie murdară. Pe una din străzi se află bazarul unei *modiste en robes et chapeaux* și alte dughene prăpădite; pe cealaltă stradă, deasupra unor uși imense de lemn cu grilaje peste buiandrugi, ferecate într-o adevărată dantelărie de fier, ca niște uși de donjon, scîrțîie o firmă (cu permisiunea șerifului), pe care de abia se mai disting cuvintele „Vinuri și băuturi spirtoase". O privire strecurată prin oricare din prăvălii dezvăluie pătratul unei curți interioare pline de frînghii cu rufe puse la uscat, de ale cărei ziduri laterale se agață cu disperare niște scări putrede, încercînd în zadar să se cațere cît mai sus și să scape de toată mizeria.

Întregul cartier a căzut de mult pe mîna prăvăliilor de categoria a cincea, ai căror patroni și ale căror patroane arborează anunțuri ispititoare ca *„Au gagne petit !"* Peste tot mișună o mulțime de copii, care printr-un miracol local nu sînt în pericol de-a fi accidentați, căci invadează trotuarele și acolo își văd de jocurile lor zgomotoase.

---

1 „'Sieur George" se numără printre nuvelele și povestirile strînse în volumul *Old Creole Days.*

Clădirea e o construcție cu multe ferestre la care se văd apărînd și dispărînd femei destul de arătoase, fie pentru a stropi florile și cactușii așezați afară pe niște policioare, fie pentru a atîrna diverse colivii cu canari. Soții lor strîng chirii pentru agenții unor franțuji bătrîni, puși spre conservare la Paris, sînt paznici la depozite de vinuri, ajutori de băgători de seamă la vamă și ajutori de copiști la tribunal (căci toți creolii de mîna a doua se dovedesc mari amatori de slujbe mărunte).

O cornișă atîrnă ca vai de ea, trimițînd, precum puștii de la internat, bucăți de mortar în capul trecătorilor.

Proprietarul e un anume Kookoo, un vechi creol de origine îndoielnică, pentru care, acum la bătrînețe, din perspectiva lui de proprietar, orice sugestie de reparație la casă înseamnă o insultă personală. Nu era decît un băiețandru cînd tatăl lui îi lăsase această moștenire, și în meseria asta de proprietar îmbătrînise, se smochinise și se făcuse tot mai tuciuriu — devenind un fel de mumie care din cînd în cînd prinde viață. Fumează *cascarilla*, poartă haine de diftină și e punctual ca un gîde.

Mulți ani la rînd, în fiecare seară, la venerabila proprietate a lui Kookoo venea, făcîndu-și loc cu greu printre cetele de copii ce se zbenguiau sub primele raze ale lunii, un bătrîn al cărui nume nu-l cunoștea nimeni, dar pe care toți vecinii îl învestiseră cu titlul de „'Sieur George".

De obicei era văzut pășind drept — mult prea drept — spre locuința lui, fără a se înclina nici în dreapta, nici în stînga, ci ba străduindu-se să înainteze anevoios ca și cum ar fi înfruntat o vijelie, ba zorindu-se sprinten, cu mers mărunt și ridicol ca de cățel, de parcă din spate l-ar fi amenințat un uragan. Urca foarte atent pe scara principală, oprindu-se uneori la jumătatea drumului unde moțăia vreo treizeci-patruzeci de minute, dar ajungînd în cele din urmă pe palier, și intra greoi în camera sa de la etajul al doilea, nu fără vădită bucurie că o găsește tot acolo. Cu excepția acestor ușoare semne că băuse, în rest omul putea fi ghicit dintr-o mie drept un mare avar. Într-o bună zi, acum un an sau doi, pur și simplu a dispărut.

Cu mulți ani în urmă, cînd casa era încă nouă, un tînăr fără alt bagaj în afară de un cufăr veni și închi-

rie camera de care am pomenit, și încă una, alăturată. Urma să stea vreo cincizeci de zile — și a stat cincizeci de ani și mai bine. Era un cartier select, și pe motivul acesta tînărul păstra camerele lună după lună.

Dar cam la un an după venirea lui, așa se vorbea, i se întîmplă ceva ce îi schimbă din temelii tot cursul vieții ; și din acea clipă începură să-i apară și să se acumuleze în el, devenind un obiect de profund studiu pentru Kookoo, simptomele unei decăderi ale cărei cauze scăpară aproape jumătate de veac puterilor limitate de pătrundere ale proprietarului. Aluzii la un duel, la un motiv necurat, la o dezmoștenire și multe alte zvonuri neautorizate se vînturară, ca apoi să se spulbere, în timp ce el deveni tot mai retras și, după unii, începu întîmplător să trădeze și unele semne ale obiceiului lipsit de demnitate pe care l-am mai observat împreună. Vecinii ar fi continuat să se poarte cu el amabil, dacă le-ar fi permis, dar el nu se destăinuia nimănui și *les américains* sînt oricum foarte trăsniți ; prin urmare, neputînd face altceva, îl ignorară.

Cu timpul omul deveni atît de retras, încît (deși s-ar fi putut să fie din motive de economie) nu lăsa să-i intre în casă nici măcar o slujnică, dereticîndu-și singur. Doar cei care la vremea aceea obișnuiau să cînte serenade vesele pe sub balcoane, ca să se distreze, îi aruncau și lui din cînd în cînd cîte o fărîmitură de la ospățul lor ; iar după un timp, nefiind în stare să-i descopere numele, se apucară să-l strige la întîmplare „George“ — dar adăugînd întotdeauna și cuvîntul „Monsieur“. Mai tîrziu, cînd el începu să aibă o ținută neglijentă, iar moda serenadelor se stinse, oamenii mai de rînd îndrăzniră să-i prescurteze titlul, reducîndu-l la „'Sieur George“.

Veniră și trecură multe anotimpuri. Orașul își schimbă înfățișarea ca un băiețandru în creștere ; rafinamentul și eleganța se mutară din centru, dar 'Sieur George își păstră în continuare camerele. Toată lumea îl cunoștea vag și îl saluta, dar nimeni nu părea să-l cunoască bine, dacă nu punem la socoteală vreo doi sau trei tovarăși de chef în uniforme albastre de la micul fort St. Charles. Adeseori se întorcea acasă tîrziu, ținînd la braț, de o parte și de alta, doi asemenea amici, cîntînd fiecare în legea sa și oprindu-se tot la douăzeci de pași să-și

spună cine știe ce secrete. Dar încetul cu încetul fortul se dărîmă, proprietățile statului și ale bisericii se topiră în fața cererii tot mai acute pentru terenuri de construcție, orașul se întinse ca un herpes — și într-o zi 'Sieur George iese din casa cea veche îmbrăcat în uniformă militară !

Vecinii creoli se reped cu capetele goale în mijlocul străzii, de parcă ar fi vorba de un foc sau cutremur. Habar n-au ce să facă, să spună sau să creadă : sînt cu toții dezorientați, prin urmare se simt aproape fericiți. Totuși nu departe se află fierăria unui neamț, și toate privirile se îndreaptă spre ea să vadă ce-o să facă *Jacob*. Jacob iese în stradă și, cu toți ochii ațintiți asupra lui, se apropie de Monsieur — îi adresează cîteva vorbe — cei doi își strîng mîna — discută ceva — Monsieur pune mîna pe sabie ! — Monsieur pleacă mai departe. Gloata se strînge în jurul fierarului, copiii bat din palme și sar în sus și-n jos morți de curiozitate :

— 'Sieur George se duce să lupte în Mexic !

— Ah ! exclamă o fetiță din mulțime, camerele lui 'Sieur George o să rămînă goale ; ce ciudat are să fie !

Proprietarul — același Kookoo — face și el parte din grup. Se năpustește în casă și-o ia în sus pe scări.

— De cinș'pe ani n-am mai pus piciorul în odăile alea !

Ajunge la ușă — închisă !

— E-ncuiată !

Pe scurt, cercetările ulterioare au scos la iveală că o doamnă tinerică, îmbrăcată în negru, care fusese văzută de cîțiva vecini că intră în casă, dar care nu fusese suspectată de asemenea intenții remarcabile, ocupase cele două camere împreună cu sclava ei, o femeie de vîrstă mijlocie, iar acum, prin crăpătura ușii întredeschise, oferea avans chiria pe o lună. Ce-ar fi putut face un proprietar decît să zîmbească ? Și totuși mai rămînea un pretext :

— Nu e nevoie de vreo reparație ?

— Nu, domnule !

Putea să intre să se convingă. Ce bucurie ! Își aruncă privirea înăuntru. Totul era în ordine. Podeaua intactă, pereții doar puțin crăpați, iar crăpăturile lipite cu ipsos, fără îndoială, de către însăși mîna grijulie a

lui 'Sieur George. Ochii lui Kookoo scrutară rapid cele două încăperi. Mobila era toată la locul ei. În plus, mai era și cufărul lui Monsieur. N-o să uite el așa curînd cufărul ăsta. Într-o zi, cu cincisprezece sau chiar mai mulți ani în urmă, pusese mîna să apuce cufărul, în dorința de a-l ajuta pe Monsieur să-și aranjeze apartamentul, dar Monsieur îi trăsese mîna la o parte și strigase la el să-i „dea drumu' !" *Mais !* Acum iată-l acolo, privind cu suspiciune țintă în ochii lui Kookoo, în timp ce slujnica doamnei, drăgălașă ca un cintezoi auriu, se duse și se așeză pe el. Era oare posibil ca în cufărul ăla să fie ascunsă vreo comoară ? Nu era exclus, căci Madame se arăta nerăbdătoare să închidă ușa, ceea ce și făcu.

Doamna era foarte prezentabilă — fusese și mai și, dar mai era încă tînără — vorbea o limbă aleasă și ținea pe lîngă ea o mulatră discretă și tăciturnă, o femeie înaltă, dreaptă, cu o privire aprigă, dar caracterizată de creolii tineri din vecinătate drept „al naibii de arătoasă".

Printre *les américains*, unde orice nou-venit așteaptă întotdeauna să fie vizitat de vecinii mai vechi, poate că doamna și-ar fi făcut prieteni, în ciuda faptului că era la fel de rezervată ca și 'Sieur George ; dar obiceiul creol fiind exact opusul și ea simțindu-se mulțumită de una singură — optă pentru mister mai degrabă decît pentru societate.

Sărmanul proprietar era teribil de îngrijorat ; în casa lui n-avea voie să se întîmple nimic *de trop*. Nu scăpa din ochi cele două camere, dar fără nici un rezultat, exceptînd descoperirea că Madame trudea cu acul pentru a-și cîștiga existența, nu-și cheltuia banii pe mare lucru în afară de corzi pentru harpă și păzea cu sfințenie micul cufăr al lui Monsieur. Aceste investigații prinseră bine stăpînei și slujnicei, căci în clipa cînd Kookoo anunță că totul este în bună regulă, ceilalți nu mai avură nimic de spus. Proprietarul nu reuși să scoată de la slujnica între două vîrste decît răspunsul la o singură întrebare.

— Madame, se temea el, își face griji *pour* bani, nu-i așa ?

— *Non ;* Mademoiselle [observați, Mademoiselle] are ceva avere, dar nu vrea să și-o irosească.

Uneori veneau s-o viziteze prietene în trăsuri foarte elegante, iar una sau două dintre ele se pare că o implorase — în zadar — să plece cu ele ; dar treptat vizitele se rărira, pînă cînd doamna și slujnica rămaseră singure pe lume. Și astfel trecură anii și războiul cu Mexicul.

Voluntarii se întoarseră acasă ; se instaură pacea, iar orașul continuă să se întindă în toate părțile ; numai 'Sieur George nu se mai întorcea. Orașul năpădi, ca buruienile, ținuturile din jur. Cîmpiile, potecile și pădurile, care fuseseră odinioară locurile favorite unde 'Sieur George se refugia de lume, erau acum invadate de case cu un etaj în zona „Old Third" și de minunate vile și grădini în zona „Lafayette". Ca un satîr de măcelar, străzile spintecau vechile plantații coloniale, ai căror stăpîni dintîi nici nu visaseră că orașul va ajunge pînă la ele — și 'Sieur George tot nu se întorcea. Casa de cărămidă cu patru etaje îmbătrîni și se urîți, iar cartierul deveni șters și întunecat. Teatre, procesiuni, galanterii, instituții guvernamentale, bănci, hoteluri și afaceri se mutară în Canal Street și mai departe ; cu ele plecară pînă și cerșetorii. Micuțul cufăr îmbătrîni și se ponosi, și totuși stăpînul lui întîrzia să apară ; iar doamna, deși oarecum schimbată de trecerea timpului, contempla din balcon scurtele amurguri ale Sudului și, în fiecare dimineață, slujnica scutura una sau două carpete uzate peste balustrada șubredă ; și totuși nici una dintre ele nu-și făcuse nici prieteni, nici dușmani.

Din cauză că de la bun început fuseseră întreținute cu zgîrcenie, cam jumătate din timp cele două camere aveau acum nevoie de reparații, locatarele fiind astfel nevoite să se mute cînd într-una, cînd înapoi în cealaltă : totuși proprietarul, spre marea lui amărăciune, de abia dacă reuși să arunce cîte o privire cufărului, oferindu-și întotdeauna serviciile cu o secundă mai tîrziu, cînd, greu sau ușor cum o fi fost, femeile îl și mutaseră singure. Pentru Kookoo lucrul era semnificativ.

Tîrziu într-o seară aprigă de iarnă — anotimp cînd, spre uimirea unui întreg oraș de copii, zăpada se așternu pe străzi mai bine de-o palmă — la ușa dinspre coridor a celor două camere se auzi o bătaie ușoară. Doamna deschise și dădu cu ochii de un bărbat înalt, deșirat,

încărunțit, un om complet necunoscut, iar alături de el — Monsieur George ! Amîndoi bărbații erau istoviți, acoperiți de cicatrici și zdrențăroși. Fruntea lui 'Sieur George păstra amintirea unei săbii mexicane, care îi lăsase și o dîră lungă prin părul alb.

Proprietarul îi condusese el însuși pînă la ușă ; era o ocazie fantastică. Mademoiselle îi pofti pe toți înăuntru și încercă să le ofere tuturor cîte un scaun ; dar nereușind, 'Sieur George se îndreptă direct spre celălalt capăt al camerei și *se așeză pe cufăr*. Gestul era atît de evident, încît Kookoo îl reținu cu mintea-i pătrunzătoare.

'Sieur George era calm sau, după toate aparențele, se calmase. Mulatra stătea alături de el în picioare, și ei îi adresă el șoptit aproape în întregime puținele vorbe pe care le rosti, lăsînd-o pe Mademoiselle să se ocupe de tovarășul lui. Străinul vorbea avîntat și de la bun început păru să placă doamnei ; dar dacă el îi plăcea, nu același lucru s-ar fi putut spune despre tot restul. Doamna părea să considere că proprietarul n-avea ce căuta acolo ; la fel părea că gîndește și 'Sieur George în privința însoțitorului său ; iar cele cîteva vorbe dintre Mademoiselle și 'Sieur George se dovediră destul de reci. Slujnica părea aproape satisfăcută, dar nu se putea împiedica de-a arunca din cînd în cînd stăpînei cîte o privire îngrijorată.

Peste două zile bărbații veniră din nou, de data asta mai bine îmbrăcați. În mod evident, lui 'Sieur George nu-i plăcea cel care-l însoțea, dar nici nu vroia să se descotorosească de el. Străinul era un tip care gesticula tot timpul teatral, mult mai tînăr decît Monsieur, un om care vorbea întruna în franceza creolă, dînd invariabil importanță mărunțișurilor, incapabil să sesizeze o problemă cu adevărat importantă. O dată, pe cînd cei doi se pregăteau să plece, Kookoo se nimeri — accidente se mai întîmplă — exact sub scară Cînd începură să coboare, tocmai vorbea bărbatul cel înalt : „...Mai bine să-l îngropi..." îl auzi spunînd proprietarul luat prin surprindere, care pe loc își ținu răsuflarea, gîndindu-se la cufăr ; dar nu se mai rosti nici o altă vorbă.

Peste o săptămînă, cei doi veniră iar. Peste încă o săptămînă veniră iar. Și iar veniră peste încă o săptămînă !

Proprietarul începu să-și deschidă ochii. Probabil că Mademoiselle era curtată. Acum era clar de ce lui 'Sieur George i-ar fi convenit să nu fie însoțit de bărbatul înalt ; dar din clipa cînd vizitele lui deveniră regulate, reieși tot atît de clar de ce nu se descotorosea de el ; — pentru că nu ar fi făcut o impresie bună dacă ar fi venit singur prea des. Poate că la acest sentiment tandru se gîndise bărbatul înalt cînd spusese : „mai bine să-l îngropi". Mult timp după aceea, din prima cameră, transformată acum în salon, se auzea adesea o conversație veselă ; și săptămîni la rînd, ori de cîte ori cei doi prieteni coborau de sus, bărbatul înalt era întotdeauna foarte bine dispus și nerăbdător să-l îmbrățișeze pe 'Sieur George, care — „pișicherul", gîndea proprietarul — încerca să pară grav, mulțumindu-se doar să zîmbească încurcat. „Aha ! Crezi, Monsieur, că tare mai ești șiret, *mais* nu-i ajungi lui Kookoo nici la degetul mic" ; și curiosul proprietar dădea din cap și zîmbea și din nou dădea din cap, cum e perfect îndreptățit să facă orice om convins că, după ce douăzeci de ani fusese chinuit de un mister, acum în sfîrșit ajunsese în stare să-l dezlege ; ghicise ce zace în mintea lui 'Sieur George ; încetul cu încetul, va ghici și ce zace în cufăr.

Mai trecură, destul de iute, cîteva luni și pentru toți ochii din interiorul sau din vecinătatea bătrînei case deveni limpede că bănuiala proprietarului nu era chiar atît de neîntemeiată ; că, de fapt, Mademoiselle urma să se mărite.

Într-o anume după-amiază ploioasă de primăvară, o singură birjă închiriată trase în fața vechii intrări principale și, după ce se iscă puțină agitație și un grup cenușiu de copii plouați se strînseră lîngă intrare, 'Sieur George, înfășurat într-o haină de curînd transformată, sări jos și o luă pe scări în sus. Peste o clipă reapăru, conducînd-o jos pe Mademoiselle, împodobită cu voal și coroniță. Mademoiselle încă mai era frumoasă tare. Frumusețea ei era matură — pîrguită bine — poate chiar ceva prea bine, dar numai o idee ; și cum cobora scările, cu florile de mireasă răspîndind în jur o mireasmă încîntătoare, părea victima fermecătoare a unei jertfe păgîne. Mulatra, în straie de sărbătoare, venea în urma ei.

Proprietarul avea de îndeplinit o îndatorire față de obște. Pe ultima treaptă o opri pe slujnică :

— Stăpîna ta se duce *pour marier* 'Sieur George ? Mă bucur, mă bucur din inimă !

— Să se mărite cu 'Sieur George ? Nici gînd, Monsieur.

— Nu ? Nu se mărită cu 'Sieur George ? *Mais comment ?*

— Se mărită cu bărbatul cel înalt.

— *Diable ! Cu cel înalt !* și cu mîinile la cap, privi îndelung trăsura care se îndepărtă, pierzîndu-se în ploaie.

Kookoo se întoarse să intre în casă și, deodată, se clătină sub povara unui gînd copleșitor — nu luaseră și cufărul cu ei ! Se năpusti în sus pe scări, la fel cum făcuse cu șapte ani în urmă, dar din nou : „Ah ! Of !“ — ușa era încuiată și chiria plătită pînă la ultima centimă.

Tîrziu în aceeași noapte, un om scund și voinic, cu haina udă, intră orbecăind în casă, urcă împleticindu-se scările care scîrțiiau sub picioare, reuși după numeroase încercări să descuie ușa de la cele două camere și, prăbușindu-se peste cufăr, se cufundă într-un somn adînc, pînă cînd razele dimineții se cățărară pe balcon și, pătrunzînd prin geam, îi luminară strălucitor ceafa. Bătrînul Kookoo, trecînd tocmai atunci prin fața ușii, rămase surprins s-o vadă ușor întredeschisă — o împinse încet și îl văzu înăuntru pe 'Sieur George ridicîndu-se de lîngă cufărul misterios ! Se întorsese să fie din nou chiriașul lui, în cele două camere.

Pentru a doua oară, 'Sieur George era schimbat — schimbat din rău în mai rău ; dintr-un om retras și reținut, din cauza vîrstei sau poate a întîmplărilor care îi lăsaseră pe frunte îngrozitoarea cicatrice, devenise un guraliv. Cînd uneori i se oferea de lucru (căci el nu-și căuta niciodată singur), atunci și ultimul bănuț cîștigat se ducea pe ceva care îl făcea să arate mai murdar și mai zdrențăros. Acum era bună cunoștință cu proprietarul, cum era de altfel cu toți vecinii, și își povestea aventurile din închisorile mexicane și orașele cubaneze, incluzînd detalii exacte despre greutățile și primejdiile înfruntate împreună cu „lunganul“ care se căsătorise cu Mademoiselle, și care nu era nici din Mexic, nici din Cuba, ci get-beget din Louisiana.

— Lui i-a plăcut de mine, spunea el, nu mie de el ; dar odată ce s-a lipit de mine, n-am avut tăria să-l alung. Faptul că Madame i-a acordat atenție e unul din capriciile femeiești pe care un bărbat nici nu trebuie să se aștepte să le priceapă. Nu era el pentru ea, așa cum nu sînt zdrențele pentru o regină, și aș fi fost în stare să-i tai capul individului în seara cînd m-a îmbrățișat și mi-a spus cum acceptase ea să se sinucidă. Bineînțeles că și alte femei minunate comit în fiecare zi aceeași nebunie, numai că ele nu așteaptă pînă ajung de treizeci și patru sau de treizeci și cinci de ani. De ce nu-mi place de el ? În primul rînd pentru că e bețiv !

Aici Kookoo, ale cărui slabe cunoștințe de limba engleză împiedicau receptarea inteligentă a istorisirii, începea întotdeauna să rîdă, ca și cum poanta intervenea exact în acest punct.

Totuși, cu toată flecăreala lui, Monsieur nu scăpă nici un cuvîntel despre cum fusese el înainte de-a pleca ; iar marele mister al cufărului rămînea același mister, mai mare cu fiecare nouă zi.

Și astfel cele două camere deveniră scena unor întîmplări foarte neobișnuite, dacă nu chiar stranii ; dar cea mai neobișnuită dintre ele bănuiesc că a fost aceea cînd, într-o zi, 'Sieur George intră plîngînd ca un copil, în brațe cu un prunc — o fetiță — minunatul vlăstar al bețivului pe care el îl disprețuia atît de profund și al sărmanei, înșelatei, distrusei și acum răposatei Madame. El se îngriji cît putu mai bine de orfană, căci orfană a și rămas foarte curînd : într-o dimineață îl pescuiră pe lungan din apele vechiului bazin, iar 'Sieur George a fost nevoit să se ducă la morga din Trémé să identifice cadavrul. Nu angajă nici un fel de doică — iar pe slujnica doamnei o vînduse tatăl ; prin urmare călăuzi singur fetița printre toate micile necazuri și la toate marile cotituri ale copilăriei, fără să primească nici o mînă de ajutor, pînă cînd într-o seară, după ce săptămîni și luni de zile închisese strîns ochii în fața realității ca omul cînd încearcă să doarmă la soare, se trezi că fata devenise femeie. Era o seară fumurie de noiembrie, prima zi rece de toamnă. Fumul preriilor în flăcări încețoșa apusul, aerul era plin de cenușa ierbii și a trestiei, puști zdrențăroși tîrau acasă curmeie, iar

cînd niște cărbuni căzură dintr-o căruță în fața casei lui Kookoo, un copil încasă lovituri cu ghiotura, jefuit de pradă de către o *blanchisseuse de fin.*

Bătrînul se întorsese acasă cu mers sigur. Urcă direct sus, fără a se opri să mai moțăie pe scară, intră în cameră cu pas ușor și tăcut și se așeză în ușa care se deschidea spre balconul ruginit.

Era o cameră mică, arătînd jalnic în comparație cu ce fusese odinioară ; la urma urmelor, la fel ca și 'Sieur George. Era întunecată și neaerisită, pe pereți se zăreau pete de igrasie, iar pe alocuri tencuiala din tavan căzuse lăsînd să se vadă șipcile. Mobile erau puține și sărăcăcioase, printre ele la loc de cinste aflîndu-se cufărul cel mic și ciudat. Podeaua era făcută din scînduri late prinse în cuie, care se ondulaseră în două valuri largi, de parcă ar fi fost tîrîte de apele timpului pînă departe, unde se simte mareea.

Totuși podeaua era curată, patul așternut frumos, masa de chiparos la locul ei, iar mirosul pereților igrasioși parțial izgonit de o mușcată pusă pe pervazul ferestrei.

Nici nu se așezase bine jos, că o persoană nevăzută îl strigă din camera alăturată (închiriată tot de el), dorind să știe dacă el era ; primind un răspuns afirmativ, continuă :

— Tată George, ia ghici cine a fost astăzi pe-aici.
— Kookoo să ceară chiria ?
— Da, dar n-o să mai revină.
— Nu ? De ce ?
— Pentru că nu-i mai datorezi nici un ban.
— Nu ? Și de ce nu ?
— Pentru că i-am dat eu.
— Imposibil ! De unde ai luat banii ?
— Nu ghicești ? Azilul.
— Nu cumva pentru broderie ?
— Nu ? Și, mă rog, de ce nu ? *Mais oui !* — zise rîzînd persoana nevăzută și apoi intră în cameră.

Era o fată în jur de șaisprezece ani, foarte frumoasă, cu părul și ochii foarte negri. În tot orașul n-ai fi găsit o figură și o siluetă care să contrasteze atît de izbitor

cu întreaga ambianță. Fata se așează la picioarele lui 'Sieur George și, încrucișîndu-și mîinile pe genunchii lui, își culcă pe ele capul, întorcîndu-și spre el fața plină de inocență copilărească, amestecată cu înțelepciune feminină, și păru să se angajeze într-o conversație care nu se putea auzi din coridor.

Nu se știe ce și-au spus, dar deodată ea se ridică în picioare, el își deschise brațele, și fata se așează pe genunchii lui și îl sărută. Urmă un moment de tăcere, amîndoi rămînînd cu un zîmbet melancolic pe buze și cu privirile pierdute jos în stradă, dincolo de balconul vechi și ruginit. După un timp ea se ridică, spunînd ceva despre schimbarea vremii și, îndreptîndu-se spre cămin, aprinse un chibrit, vîrîndu-l printre barele grătarului. Bătrînul se trase lîngă foc, ea aduse din cămăruța ei un scăunel și se așează alături, culcîndu-și capul pe genunchii lui, iar el începu s-o mîngîie pe frunte cu mîna-i bătucită.

Și apoi, pe un ton schimbat — grav și trist — 'Sieur George începu un monolog lung și monoton.

Au stat așa, el vorbind întruna și ea ascultîndu-l, pînă cînd tot cartierul se cufundă într-un somn adînc — toți vecinii, dar nu și Kookoo.

Kookoo dăduse la bătrînețe în patima ascultatului pe la uși ; în noaptea aceea își lipi de gaura cheii cînd ochiul, cînd urechea, căci 'Sieur George spunea lucruri care nu erau destinate ascultătorilor din afară. O auzi pe fată plîngînd și pe bătrîn zicînd :

— Acum trebuie să pleci. Oricît aș vrea, de-acum nu mai ești în siguranță aici și nu mai e nici cuviincios să rămîi cu mine. Dumnezeu știe cum o să suport eu asta și unde o să te duci ; dar Domnul te are în pază, copila mea, și o să-ți găsească un loc. Eu am pricinuit moartea bunicului tău ; eu am tocat toată averea bietei tale mame, Dumnezeu s-o odihnească : ăsta să fie ultimul rău pe care îl fac. Întotdeauna am avut cele mai bune intenții, adăugă el aproape ca pentru sine.

Din ce reușise să înțeleagă Kookoo, probabil că aceste cuvinte rezumau exact povestea spusă de bătrîn fetei. Ea își aplecă fruntea pînă aproape de podea și, cu fața ascunsă în palme, rosti printre sughițuri :

— Nu pot să plec, tată George ; oh, tată George, nu pot să plec !

În acel moment 'Sieur George, care toată ziua își păstrase cu fermitate hotărîrea, începu să se gîndească, încurajat de tonul implorator al orfanei, la cel mai nesăbuit act pe care îndrăznise să-l comită vreodată. Îi spuse fetei înlăcrimate că nu e sînge din sîngele lui ; că el nu-i este nici un fel de rudă ; că făgăduise bunicului ei să se îngrijească de urmașa lui și că, deși făgăduiala nu fusese ținută întocmai cum s-ar fi cuvenit, ar fi fost și mai rău călcată dacă ar alunga-o acum într-o lume atît de „milostivă".

— În toți anii ăștia am încercat să-ți fac numai bine. Cînd te-am luat — un boț de om — te-am luat să împarți cu mine și binele și răul. Vroiam să-ți acord toată grija în zilele copilăriei și pînă la urmă să mă dovedesc a-ți fi fost o adevărată binefacere. Pe-atunci eram convins că, ajunși aici, vom avea o viață îmbelșugată, iar tu îți vei putea alege o casă dintr-o lume întreagă plină de case și de prieteni. Nu înțeleg unde am greșit ! Aici se opri o clipă, gînditor, și imediat continuă cu oarecare precipitare în glas : Am crezut că o educație mult mai bună decît cea primită la căminul orfanilor va asigura farmecului tău gingaș un mediu ales ; că mame și surori nobile vor arde de nerăbdare să te aibă în familiile lor și că, devenind femeie, mugurul fericirii tale va înflori deschizîndu-și petalele minunate și răspîndind o mireasmă încîntătoare. Mi-aș fi dat viața pentru asta ; și într-un fel mi-am și dat-o ; dar știu că viața mea a fost o afacere foarte proastă și că n-am reușit să cumpăr cu ea nimic bun. M-am gîndit la ceva, dar mi-e teamă să-ți spun. Gîndul ăsta nu mi-a venit de azi, de ieri ; mă muncește de mult — de luni de zile.

Fata privea nemișcată tăciunii aprinși, ascultînd concentrată.

— Și ascultă-mă, draga mea, dacă te-aș putea face să gîndești la fel, ai putea rămîne cu mine !

— Cît timp ? întrebă ea cu o tresărire.

— Cît m-ar lăsa cerul. Dar există o singură cale, spuse el, tatonînd terenul, o singură posibilitate de-a rămîne împreună. Mă înțelegi ?

Ea ridică ochii spre bătrîn cu o privire dureros de întrebătoare.

— Dacă ai vrea, scumpo, să fii... soția mea ?

Fata scoase un țipăt slab, sfîșietor și, strecurîndu-se iute în camera ei, pentru prima oară în puținii ani pe care-i avea încuie ușa dintre ei.

Iar bătrînul, fără a se clinti din loc, începu să plîngă.

Privind atent pe gaura cheii, Kookoo descoperi că cei doi se uitaseră în cufăr. Capacul era deschis, dar cufărul fiind cu spatele spre ușă, Kookoo tot nu reușea să vadă ce conține — indiferent dacă era închis sau deschis. Se aplecă din nou și se holbă pe gaura cheii pînă cînd mai să-l lase ciolanele bătrîne. 'Sieur George parcă era de piatră, numai că piatra n-ar fi putut plînge așa.

Fiecare oscior din gît îl ardea de durere. Bucuros ar fi dat și zece dolari — zece dolari frumușei ! — numai să-l vadă pe 'Sieur George ridicîndu-se de pe scaun și întorcînd cufărul.

Ia te uită 'Sieur George se ridică — ce față !

O porni spre pat și, ajungînd la cufăr, se opri, îl privi, murmură ceva despre „ruină" și încă ceva despre „avere", împinse capacul cu piciorul și se aruncă în pat.

Bătrînul Kookoo se duse și el să se culce, dar nu profită prea mult de patul lui ; somnul nu vroia să se lipească de proprietarul nostru.

De aproape o jumătate de veac, bănuia că chiriașul lui ascunde în casă o comoară, și în seara aceea îl auzise recunoscînd singur că în cufăr se afla o avere. În viața lui nu se simțise Kookoo mai sărac. Îl cuprinse o furie de adevărat creol la gîndul că un chiriaș de-al lui poate fi deținătorul unei asemenea averi, în timp ce el, proprietarul, se zbătea în sărăcie.

Și el, Kookoo, știa prea bine ce-o să facă chiriașul. Căci dacă nu știa ce ține 'Sieur George în cufăr, cel puțin știa ce ține lîngă cufăr, și mai știa că în noaptea aceea o să ia din acel ceva destul ca să doarmă buștean.

Nimeni n-ar fi bănuit vreodată că Kookoo e în stare de-o crimă. Prea îi era groază de riscurile neprevăzute ale necinstei ; mai era și bătrîn, slab, și pe deasupra un mare laș. Cu toate acestea, cînd mai rămăseseră încă două sau trei ore pînă în zori, bătrînelul fără somn se

sculă, își trase cu greutate hainele pe el și, doar cu ciorapii în picioare, se îndreptă spre apartamentul lui 'Sieur George. Cum se întîmplă adesea în această regiune, noaptea de noiembrie era caldă și senină ; stelele sclipeau ca niște diamante atîrnate în cerul albastru închis, și în dreptul fiecărei ferestre, grilaj sau spărturi în zid, luna limpede și scînteietoare își revărsa razele strălucitoare peste hoțul cu părul nins care se strecura de-a lungul galeriilor igrasioase, îndreptîndu-se spre străvechiul coridor unde se afla camera lui 'Sieur George.

Deși doar puțin împinsă, ușa lui 'Sieur George protestă cu un scîrțîit puternic. Proprietarul, leoarcă de sudoare rece din cap pînă-n picioare și dîrdîind de se zgîlțîia podeaua, așteptă cîteva minute și de abia după aceea intră în apartamentul luminat de razele lunii. Chiriașul, fără să se fi clintit din poziția în care se culcase, dormea adînc. Iar sărmanul laș tremura acum în așa hal, încît nici nu știa cum să îngenuncheze în fața cufărului fără să-și piardă echilibrul. De două ori, de trei ori, fu cît pe ce să cadă cu capul înainte. Îl străbătură fiori de gheață. Dar omul de pe pat se mișcă și atunci gîndul de-a rata ocazia îi încordă nervii. Se lăsă încet în genunchi, puse mîna pe capac și îl ridică, astfel încît razele lunii pătrunseră în interior. Cufărul era plin ochi, burdușit doldora cu bilete de loterie !

La scurt timp după ce se lumină de ziuă, de la fereastra lui, Kookoo o zări pe orfană în colțul străzii. Fata rămase acolo o clipă și apoi dispăru în ceața care se revărsa dinspre fluviu. O văzuse pentru ultima oară.

Dar Domnul are acum grijă de ea. De-atunci fata l-a mai văzut o singură dată pe 'Sieur George. Urcase în foișorul casei pe care acum o socotește căminul ei și începuse să privească orașul răsfirat pretutindeni. În depărtare, spre sud și spre vest, marele fluviu strălucea în lumina apusului. De-a lungul malurilor șerpuite, hornuri fumegînd în slujba comerțului, magazine ale surplusului de bogăție, grădini ale opulenței, turle a sute de lăcașuri sfinte, și mii și mii de case mari și de cocioabe acopereau pămîntul fertil ce aparținuse odinioară unor oameni slabi, care asemenea lui își vînduseră fraților dreptul cîștigat prin naștere, hectare întregi pe care 'Sieur George le văzuse în cei cincizeci de ani ai șederii

sale pe aceste meleaguri ajungînd prin tot felul de șiretlicuri în mîinile fraților din Nord, oamenii cu ochi albaștri. Privirile i se opriră în imediata ei apropiere, pe o zonă tăcută și părăginită de locuințe umile, neglijată de oamenii legii și ocolită de toți cei ce iubesc confortul, unde cîndva se întinsese surîzătoare marea plantație a bunicului ei ; și puțin mai încolo îl zări, tîrîndu-și pașii peste întinderea mlăștinoasă a iazului, pe 'Sieur George, care se îndrepta spre prerii pe urmele razelor de la apus, în căutarea unui culcuș printre ierburile înalte.

Ea se întoarse ca arsă, își adună fusta de pînză roz și, privind atent prin vălul de lacrimi unde pune piciorul, coborî spirala scărilor abrupte și se îndreptă spre obișnuitul ei loc de închinăciune, de sub lumînările înmiresmate ale altarului din capela azilului.

'Sieur George a rămas fără nici un adăpost. Nu reușește să dea de orfană. Cei de la azil se pare că nu știu nimic de ea. Dacă ar găsi-o acum și ar putea lua de la ea măcar zece dolari, numai pe trei zile, știe el o combinație de numere cu care ar repara tot trecutul ; imposibil să dea greș — crede el. Dar nu-i în stare s-o găsească, iar scrisorile pe care i le scrie — conținînd toate această combinație unică — dispar în cutia poștală și totul are un sfîrșit.

PLANȚAȚIA „BELLES DEMOISELLES“ [1]

Inițial, cel care primise pămîntul fusese contele..., presupuneți că se numea De Charleu ; vechii creoli nu iartă pomenirea numelui său în public. Era intendent al regelui Franței. Într-o bună zi, chemat în Franța să explice fericitul accident în urma căruia toate registrele lui de socoteli arseseră odată cu sediul intendenței, își lăsă acasă soția, o *comptesse* din tribul indienilor Choctaw.

1 Publicată pentru prima oară în 1874 în revista *Scribuer's Monthly*, nuvela este ulterior inclusă în volumul *Old Creole Days*.

Sosit la curte, scuzele lui au fost acceptate, acordîndu-i-se totodată și terenul pe care ulterior s-a ridicat plantația „Belles Demoiselles". Dar mai uită și omul cîte ceva! Într-o asemenea clipă de uitare, contele se căsători cu o franțuzoaică bogată și frumoasă, pe care „o scoase în lume" aducînd-o în Louisiana. Și cum „totul e bine cînd se sfîrșește cu bine", în urma unei foamete care bîntuia colonia, contesa de Choctaw muri de inaniție, lăsînd doar niște orfani metiși aciuiți la marginea societății, purtînd noul nume al bunei noastre franțuzoaice și pomeniți în testamentul lui Monsieur.

Cît despre noua contesă — ea trăi doar un an, îi lăsă lui Monsieur un fiu drăgălaș, căci malaria o luă pentru totdeauna din lumea aceasta deșartă.

Din acest fiu descinse mîndra familie creolă De Charleu. Se înălță, generație după generație, semeață, zveltă, ca un palmier; și în sfîrșit, în epoca la care mă voi referi, înflori cu o frumusețe rară de agavă în surorile Artemise, Innocente, Felicité, gemenele Marie și Martha, Leontine și micuța Septima — șapte fete încîntătoare, a căror reședință primi pe bună dreptate numele de „Belles Demoiselles".

Terenul acordat contelui fusese inițial un promontoriu lung ca un vîrf de săgeată, în jurul căruia treceau învolburate, fierbînd și spumegînd de mai mare groaza, apele fluviului Mississippi. Niște vîrtejuri imense se căscau rotindu-se fioros sub malul scund, iar apoi se închideau, și altele le luau locul, căscîndu-se, rotindu-se și dispărînd. De la zeci de metri adîncime clocotul apelor scotea la suprafață cercuri întinse de mîl strălucitor, care porneau parcă să plutească — se scufundau, se întorceau sub ape și doar cu un șuierat ușor năvăleau din nou în sus și din nou se lăsau în voia apelor și dispăreau. La fiecare cîteva minute din malul argilos se prăbușea peste asediator o bucată mare, și pămîntul se retrăgea cu o jumătate de metru — uneori chiar cu un metru — iar fluviul contorsionat se năpustea după el, pînă cînd în cele din urmă apele înghițiră promontoriul; și marele fluviu, descriind o magnifică meandră, își văzu de drum fără să mai pretindă nimic; malul părea acum solid, „surpătura" rămăsese un accident dat uitării, iar proprietatea micșorată devenise o lungă și

întinsă fîșie arcuită de pămînt, străjuită de sălcii și răsunînd pe mile întregi de foșnetul trestiei de zahăr.

Călătorind în sus pe Mississippi într-o ambarcațiune din acele zile de demult, cam pe cînd începeau să se zărească turlele albe ale vechii catedrale St. Louis, călătorul putea mai mult ca sigur să distingă chiar la dreapta lui dincolo de digul de pămînt, conacul „Belles Demoiselles", cu veranda spațioasă și acoperișul roșu ivindu-se ca un chiparos deasupra digului, precum pasărea în cuib, pe jumătate ascuns de sălciile pe care unul din răposații De Charleu — cel căsătorit cu cineva din familia Marot — le plantase de-a lungul unei alei pe creasta digului.

Casa orientată spre răsărit se ridica neclintită, neobișnuit de aproape de fluviu, cu o verandă imensă pe părțile laterale, iar în față cu niște scări care coborau generoase, ca niște brațe deschise în întîmpinarea unui copil. De pe verandă se vedea fluviul pe o distanță de zece mile ; în prim plan, grădina umbroasă, plină de flori frumoase și rare ; ceva mai încolo, cîmpuri întinse de orez și trestie de zahăr și locuințele sclavilor, iar de-a lungul orizontului, brîul întunecat al pădurii de chiparoși.

Stăpîn era bătrînul colonel De Charleu — Jean Albert Henri Joseph De Charleu-Marot, „colonel" prin bunăvoința primului guvernator american. Monsieur — care nu stătea de vorbă cu cei care nu-i spuneau „colonele" — era un bătrîn venerabil. Mersul îi era apăsat, spatele drept, mintea clară și ageră, figura clasică, liniștită, demnă, impresionantă, manierele curtenitoare, vocea melodioasă — fascinantă. Își avusese și el viciile lui — de-o viață ; dar le purtase, ca toți cei din neamul lui, cu un calm al conștiinței și o curățenie a vorbelor care nu lăsaseră nici o pată pe reputația lui de gentleman. Jucase în cazinourile de pe Royal Street, băuse bine prin restaurantele din Orleans Street, își străpunsese adversarul în duel pe terenul de lîngă abator și dansase și se luase la harță de nenumărate ori la balurile mulatrilor din teatrul St. Philippe. Chiar și acum, cu toată curtoazia, dărnicia și ospitalitatea lui princiară, era deosebit de mîndru și de zgîrcit, iar în adîncul sufletului său aspru nu iubea pe nimeni în afară de el, de numele lui și de fiicele lui lipsite de mamă. Dar și ce fiice ! — frumusețea

lor răpitoare scuza din plin dragostea nețărmurită a tatălui. Acesta nu reușise să se împotrivească niciodată voinței celor șapte zeițe. Chiar dacă i-ar fi cerut să-l deposedeze de drepturi pe bătrînul De Carlos...

Aici mi-e cam greu să-mi dau cu părerea.

Bătrînul De Carlos era o rudă extrem de îndepărtată din ramura Choctaw. Cu această unică excepție, împuținat tot mai mult ca urmare a unor alianțe nechibzuite și a cîtorva decese survenite în șanțurile vechiului New Orleans, șirul firav al descendenților nevestei indiene ajunsese la sfîrșit. Sub influența spaniolă, numele devenise De Carlos ; dar ultimul său purtător era cunoscut de toată lumea, și cunoscut doar, drept Charlie Indianul.

Un lucru știu că nu l-ar face nici un creol. Nici unul nu și-ar tăgădui legăturile de sînge, indiferent de natura lor. În primul rînd, pentru că nici unul nu se rușinează de păcatele sale sau ale părintelui său, și în al doilea rînd — cum va mărturisi el însuși — pentru că e tot „numai suflet !“

Prin urmare, diferiții moștenitori ai averii De Charleu respectaseră întotdeauna cu strictețe drepturile și interesele ramurii De Carlos, în special dreptul lor de proprietate asupra unui șir de case dărăpănate dintr-o zonă a orașului, care odinioară fusese socotită foarte sărăcăcioasă, dar care acum începea să devină extrem de căutată. Aceste case îl întreținuseră, și încă din belșug pe ultimul De Carlos de-a lungul unei vieți lungi și trîndave ; și întrucît toată gospodăria lui o constituiau el și o negresă bătrînă și infirmă, concluzia irezistibilă era că „omul are bani“. Bătrînul Charlie, deși avea sînge indian, era în mod evident un alb tuciuriu, cam de aceeași vîrstă cu colonelul De Charleu, fericit în profunda lui neștiință, viclean, surd și, cel puțin din reputație, neîndurător.

El și colonelul discutau întotdeauna englezește. Găseau că această rară iscusință, pe care primul o deprinsese de la negustorii veniți în jos pe fluviu, iar cel de-al doilea de la soția lui scoțiană — le oferea un admirabil mijloc de comunicare, corespunzînd totodată mai bine decît franceza scopului similar îndeplinit de bățul legat de zăbalele cailor ca să-i țină la distanță. Din cînd în

cînd, mai mult în glumă, engleza își găsea drum și printre domnișoarele de la „Belles Demoiselles", indicînd întotdeauna că părintele lor urma să aibă treabă cu bătrînul Charlie.

De fapt, pe colonel îl tulbura o veche dorință de-a cumpăra casele lui Charlie. Nu intenționa cîtuși de puțin să-l elimine cu mijloace incorecte ; se mîndrea că e un om drept ; dar ar fi dat orice să vadă din nou toată averea strînsă la un loc. Dorința i se născuse în ceasurile lungi ale vieții lui trîndave și îmbelșugate și puțin îi păsa de un amănunt atît de neînsemnat ca acela că era deja îndatorat bătrînului Charlie pentru banii luați cu împrumut, și față de care, bineînțeles, „Belles Demoiselles" valora de zece ori mai mult. Terenuri, case, chirii — ar dispune de toate cum i-ar conveni, se gîndea el, ar putea să le vîndă, să le păstreze sau să le dea o altă întrebuințare. Ehei, dacă ar avea el toată moștenirea bătrînului ! Ar putea realiza ceea ce îl roagă „de atîția ani" iubitele *belles demoiselles :* o casă — și încă ce casă ! — în veselul oraș. Ici ar da jos șirul de cosmelii și și-ar ridica zidul grădinii ; colo, șandramaua aia lungă unde se împletesc frînghii ar putea face loc unui umbrar acoperit cu viță ; în locul brutăriei de dincolo s-ar putea face o seră splendidă ; iar unde se află acum depozitul de vinuri s-ar putea înălța casa. Ar fi cea mai frumoasă din tot statul. Nimeni n-ar trece pe lîngă ea fără să spună — „Palatul familiei De Charleu ; o familie de viță nobilă, veche de cînd Franța, oameni care iubesc eleganța și dărnicia, un bătrîn venerabil cu șapte fiice pe cît de frumoase pe atît de fericite ; cine se încumetă să le ceară mîna trebuie să renunțe la propriul său nume !"

Casa ar fi durată din piatra adusă cu vaporul de la „les Yankées" și ar avea sus un foișor spațios, aurit în vîrf ca să strălucească puternic, și de acolo s-ar putea vedea în depărtare, dincolo de șerpuirea sclipitoare a fluviului, acoperișul roșu al reședinței „Belles Demoiselles". Lîngă poarta mare de piatră s-ar afla ghereta portarului și ar fi un adevărat privilegiu să poți arunca chiar și o privire dincolo de ea.

Erau într-adevăr o familie destul de distinsă și cu destulă imaginație pentru ca să poată nutri dorințe alese,

dar totodată și destul de fericită unde se afla, pentru ca să nu-și mai dorească și altceva decît să trăiască acolo pentru tot restul zilelor.

Pentru aceia care, indiferent prin ce împrejurare, pătrundeau în grădina conacului „Belles Demoiselles" într-o după-amiază de vară, la ceasul cînd cerul se înroșește în așteptarea serii, era o încîntare să vadă familia adunată pe dalele de la picioarele scărilor, pălăvrăgind și glumind veselă în sunetul cristalin al rîsetelor care anunță întotdeauna prezența unui stol de fete. Tatăl putea fi văzut în mijloc, centrul atenției și al complimentelor, devenit prin acordul unanim al frumoaselor sale copile martor, judecător, arbitru și critic, dar și unic vasal a șapte suverane absolute, care ba își trăgeau toate scaunele aproape pentru a discuta înverșunat despre cine știe ce pas nou de dans ori cine știe ce podoabă, ba săreau în jurul lui cu tot felul de remarci însuflețite, dorind s-o vadă pe cea mai mare dintre ele punîndu-i la butonieră un buchețel de violete, ba își exprimau cu exclamații ascuțite, tipic feminine, uimirea și încîntarea la vederea unor flori mai neobișnuite culese de cele două gemene.

Pe măsură ce se lăsa seara, deveneau mai tăcute și se strîngeau tot mai aproape în jurul tatălui lor. Adesea își abandonau scaunele și se așezau pe treptele de jos, cîte două sau trei pe fiecare treaptă, lăsîndu-se în voia farmecului gingaș al apropierii nopții. Cine trece pe-acolo la asemenea ceas călătorind pe apele fluviului, după ce își îndreaptă mai întîi privirile asupra acoperișului impunător al conacului înconjurat de grădina umbroasă, profilată pe fundalul incandescent al apusului de soare, poate auzi vocile grupului de fete ascuns privirilor înălțîndu-se în armoniile suave ale unui cîntec de seară, devenind din ce în ce mai clare și mai impetuoase, încălzindu-se pe măsură ce fiorul muzicii le dă un nou patos, beneficiind nu după mult timp de inflexiunile mai adînci ale vocii tatălui ; apoi, cînd lumina zilei se stinge, peste tot coboară liniștea și călătorul știe că frumoasa casă și-a strîns în cuib puii sub aripile ei ocrotitoare.

Și totuși, dintr-un simplu capriciu, fetelor le făcea plăcere să nu pară mulțumite.

— Arti ! se adresă într-o dimineață una din surori alteia, în holul încăpător — cu prefăcută uimire în ochii dilatați — o să se întîmple ceva !

— *Comm-e-n-t !* — nedumerire prelungită.

— Papa se duce în oraș !

Știrea zboară în sus pe scări.

— Inno ! — una alteia în pragul ușii — o să se întîmple ceva !

— *Qu'est-ce-que c'est !* — încercare nereușită de-a vorbi cu glas aspru.

— Papa se duce în oraș !

Vestea neobișnuită era adevărată. În după-amiaza aceleiași zile, colonelul aruncă rîndașului dîrlogii calului și se îndreptă spre bătrînul Charlie care stătea pe banca lui sub un copac umbros, cu capul înfășurat, după cum se obișnuia, într-o pînză de Madras. „Bătrînul" era vădit sub efectul băuturii și salută cu un zîmbet politicos, fără a se încumeta să se scoale în picioare.

— Hei, Charlie ! și colonelul își ridică glasul pentru a compensa surzenia rudei sale. Cum mai merg treburile cu prietenul meu Charlie ?

— Ei ?! exclamă Charlie dezorientat.

— Îi merge bine prietenului meu Charlie ?

— Înăuntru — strig-o, și făcu un gest ca și cum ar fi intenționat să se ridice.

— *Non, non !* N-am nevoie. Vorbitorul se opri ca să tragă aer în piept. Cum stai cu chiriile ?

— Of ! se văicări Charlie, o s-ajung la sapă de lemn.

— Cît ceri pe ea ? întrebă plantatorul cu indiferență, arătînd spre casă cu vîrful biciului.

— Pe ce ? întrebă Charlie Indianul.

— Pe *casă !* Cît ceri pe ea ?

— Nu cred, zise Charlie.

— Cît vrei să *iei* pe ea ? strigă plantatorul.

— Iepe, pentru ce ?

— Cît vrei să *iei* pentru tot ce ai aici ?

— Nu vreau să vînd !

— Îți dau eu *zece mii de dolari.*

— Zece mii pentru casa asta ? Nici gînd. Ce, ăsta-i preț ? Casa asta veche e a naibii de bună — casa asta. (Bătrînul Charlie și colonelul nu înjurau niciodată unul în prezența celuilalt). În patruzeci de ani casa asta veche

n-a avut nevoie de nici un strop de vopsea ! Pe casa asta veche iau cincizeci de mii.

— Cincizeci de mii de *picayuni* [1], da, spuse colonelul.

— E o casă bună. Aduce o grămadă de bani, continuă surdul.

— Ea te-a făcut cu bani, nu-i așa, Charlie ?

— *Non*, n-am făcut nimic. Sînt prea dat naibii, ăsta-i baiu'. E o casă bună — face bani gîrlă — un sac pe săptămînă. Da' la mine nu fac purici banii. Prea-s dat naibii.

— Charlie !

— Ei ?

— Spune-mi cît face ?

— Nu fac *nimic*. Prea-s dat naibii !

— Cît iei ?

— Of ! Cît beau ? Am băut ș-așa destul — mai că m-am îmbătat.

— Cît iei pe casă ?

— Vrei s-o cumperi ?

— Nu știu (ridică din umeri) *poate*, dacă o dai ieftin.

— E-o casă a-ntîia.

Se lăsă o lungă tăcere. După un timp Charlie începu :

— Bătrînul Charlie Indianul e un om de nimic, un gunoi.

— *C'est vrai, oui !* confirmă colonelul cu glas scăzut.

— Are în el sînge indian.

Colonelul dădu aprobator din cap.

— Da' mai are și ceva sînge nobil, așa-i ?

Colonelul dădu din nou din cap, nerăbdător.

— *Bien !* Sîngele de indian al bătrînului Charlie îl îndeamnă : „Vinde casa, Charlie, nu fi prost !“. *Mais*, sîngele nobil îi spune : „Charlie, dacă vinzi casa asta veche, Charlie, om de nimic, pe care contele De Charleu a făcut-o pentru străbunică-ta, să te ia dracu', că mie nu-mi pasă“.

— Dar tot o s-o vinzi, bătrîne, nu-i așa ?

— Nu !

Și acest *nu* se rostogoli, pierzîndu-se în niște legăminte șoptite, precum tunetul care scapă peste apele gol-

1 Monedă spaniolă valorînd 6 cenți, care circula în Louisiana înaintea Războiului Civil.

fului. Înfuriat, bătrînul colonel se răsuci pe călciie și o luă din loc.

— Colonele ! strigă Charlie, ridicîndu-se nesigur în picioare.

Plantatorul se întoarse cu o privire încruntată și întrebătoare.

— Fac tîrgu' cu tine ! zise Charlie.

Colonelul se lăsă amăgit.

— Care-i tîrgul ? întrebă el.

— Casa mea pe casa ta !

Bătrînul colonel se albi la față de furie. Veni repede înapoi și se opri exact în fața rubedeniei sale.

— Charlie ! rosti el.

— Charlie Indianul, — și asta cu o plecăciune de om cherchelit.

Dar de data asta colonelul își recăpătase stăpînirea de sine.

— Să-ți vînd ție „Belles Demoiselles" ? întrebă el cu glas trufaș, și apoi pufni în rîs. Ha, ha, ha ! și se îndepărtă călare.

Un nor, dar nu foarte negru, umbri buna dispoziție a celor de pe plantația „Belles Demoiselles". Bătrînul stăpîn, a cărui prezență radioasă îl făcuse întotdeauna să pară un fel de Saturn strălucitor în cercul luminos al fiicelor sale, căzu pradă unor accese de melancolie izvorîte din lungi perioade de reverie încruntată ; se plimba adeseori singur și devenea irascibil ori de cîte ori discuta afaceri cu vechilul.

Nu era de mirare. Fiicele lui îl știau cît e de zgîrcit în afaceri și așa își explicau de ce nu reușise să cadă la înțelegere cu bătrînul Charlie în privința construcțiilor — ca să le zicem așa. Ele începură să subestimeze „Belles Demoiselles". Dacă bătea vîntul dinspre nord, era prea frig pentru călărie. Dacă dădea o ploaie, se făcea prea mult noroi ca să mergi cu trăsura. Dimineața grădina era prea umedă. Seara cosașii erau o pacoste. Orice mic necaz devenea o catastrofă ; orice durere de cap se interpreta ca un semn prevestitor de malarie, iar de îndată ce, cu exuberanța lor înnăscută, acest stol de copile fără griji și nevoi izbucneau în rîs în fața tatălui lor, își și dădeau peste cap ochii de franțuzoaice, își ridicau spre

cer mîinile și, cu pumnii încleștați și cu o falsă vehemență, se jurau și iar se jurau că rîseseră doar de propria lor nenorocire și că o să moară dacă nu se mută în splendidul oraș. „Oh ! teatrul ! Oh ! strada Orleans ! Oh ! carnavalul ! Place d'Armes ! balul !“ și, cu irevérență tipic franțuzească, implorau cerul, se prăbușeau una în brațele celeilalte, se roteau prin hol în pași de vals și sfîrșeau spectaculos căzînd una peste alta, iar ochii lor plini de veselie dădeau vina pe podeaua lunecoasă care într-o bună zi avea să le omoare pe toate șapte.

Îmboldit astfel, iubitorul tată reuși ca din întîmplare — întîmplare neprevăzută — să-l vadă pe bătrînul Charlie și să-și sporească oferta, dar degeaba. În cele din urmă se duse la el protocolar.

— Păi, începu surda, îndepărtata lui rubedenie, la ce-ți folosește ? De ce nu stai acolo unde-o să fii întotdeauna fericit ? Asta-i o magherniță veche, o gaură de șobolani — bună pentru Charlie Indianul — asta-i ! De ce nu stai acolo unde-o să fii întotdeauna fericit ? De ce naiba nu cumperi în altă parte ?

— Asta nu te privește pe tine, i-o reteză plantatorul.

Adevărul era că motivele nu-l satisfăceau nici chiar pe el. Se lăsă o tăcere sumbră. Apoi Charlie spuse :

— Ei bine, ascultă : o să-ți vînd casa bătrînului Charlie.

— *Bien !* și celelalte șandramale, zise colonelul.

— Așteaptă, spuse Charlie. O să-ți vînd casa și celelalte șandramale. După aia mă abțiguiesc și mă duc să mă culc ; în somn vine dracu' și-mi zice : „Charlie ! Bătrîne Charlie, gunoi afurisit, trezește-te ! Ce faci aici ? Unde-i casa pe care Monsieur le Compte a dat-o străbunicii tale ? Nu vezi că domnu' ăla De Charleu a venit, a dărîmat-o și-a clădit-o iar ? Of, Charlie, afurisitule, bătrîn nebun, gunoiule, indian de nimic !“

— Îți ofer patruzeci de mii de dolari, spuse colonelul.

— Pe casă ?

— Pe tot.

Surdul clătină din cap.

— Patruișcinci, zise colonelul.

— De ce mint ? De ce-mi spui mie „De ce minți ?“ Nu-s eu unu' din ăia.

— *Non, non !* Îți dau *patruzeci și cinci !* strigă colonelul.

Charlie clătină iarăși din cap.

— Cincizeci !

Din nou indianul clătină din cap.

Cifra se ridica mereu.

— Șaptezeci și cinci !

Răspunsul cu care s-a ales a fost invitația să se care și să-l lase în pace pe proprietar, care fiind, în anumite privințe pe care le-am amintit, cel mai josnic dintre muritori, nu făcea cinste unui asemenea domn distins.

Ce n-ar fi dat „distinsul domn" să blesteme — dar în fața bătrînului Charlie ! în numele mîndriei, cum să facă așa ceva ? Se urcă pe cal și dădu să plece.

— Îți spun eu ce-o să fac, zise Charlie.

Celălalt așteptîndu-se la așa ceva, se întoarse fără să descalece și zîmbi.

— Cît îmi datorează pînă acum „Belles Demoiselles" ? întrebă surdul.

— O sută optzeci de mii de dolari, răspunse ferm colonelul.

— Așa ! exclamă Charlie. Nu-mi mai trebuie „Belles Demoiselles".

Rîsul tăcut al bătrînului colonel lăsă să se înțeleagă că, oricum, asta nu schimba nimic.

— Da' eu, continuă Charlie, eu... am în mine sîngele lui le Compte De Charleu — măcar o picătură, așa-i ?

Colonelul dădu din cap că așa-i.

— *Bien !* Dacă mă car de-aici și nu mă duc la „Belles Demoiselles", oamenii or să zică — or să zică : „Io-te ce *minciună* gogonată a tot îndrugat bătrînu' Charlie ! Parcă n-ar fi neam cu străbunică-su nici cît negru sub unghie ! Nu i-a mai rămas nici o picătură din sîngele lui De Charleu să-i salveze sufletu' afurisit de indian păcătos !" Nu, stimabile ! La ce bun toți banii ? Nu, domnule ! Casa mea, pe casa ta !

Se întoarse să intre în casă, puțin prea repede pentru a-l mai putea vedea pe colonel fluturînd spre el amenințător cravașa. După care plecă și colonelul.

Călărind agale spre casă, de două sau de trei ori, în ciuda supărării, colonelul izbucni în rîs amintindu-și de

orgoliul de familie al bătrînului Charlie și de oferta lui îndrăzneață. Și de fiecare dată se surprinse privind cu ochi ceva mai buni — nu oferta cu schimbul, ci absurda loialitate ancestrală a bătrînului. Era mult mai mult decît s-ar fi așteptat de la ruda lui „decăzută" și, în plus, nu ceva foarte diferit de propria lui toană cu casa — așa că propunerea fu dată uitării.

Această ultimă înfrîngere îl afectă atît de tare pe stăpînul de la „Belles Demoiselles", încît fiicele lui, citindu-i pe chip mîhnirea, începură să aibă remușcări. Își iubeau tatăl cum numai fiicele o pot face și, cînd văzură că pretinsa lor tristețe îl chinuie amarnic, puseră frîu nemulțumirilor, îi arătară o tandrețe mai mult decît obișnuită și, eroic și cu ostentație, ajunseră la concluzia că nu există loc mai minunat ca „Belles Demoiselles". Numai că noua lor atitudine îl impresionă pe colonel chiar mai mult decît cea veche, adîncindu-i și mai tare nemulțumirea. Era un om bogat, scutit de grijile bogaților, fără necazuri reale, cu fericirea sălășluindu-i în casă precum parfumul florilor în grădină. Și totuși, deliberat, cu o maliție zitate premeditată, cum s-ar zice, omul acesta luă de guler fericirea și o izgoni la oraș, unde ar fi putut-o urma cu ușurință, dacă exact aceeași absurditate ancestrală, din a cărei cauză Charlie Indianul refuza să-și vîndă șandramalele la dublul valorii lor, nu l-ar fi împiedicat să-și aleagă orice alt loc din oraș pentru a-și construi casa.

Dar curînd farmecul naturii și sufletele voioase din jurul lui ieșiră biruitoare ; clipele încordate de supărare trecură și, nu după mult timp, văpaia anului mai pîlpîi o dată de Crăciun, se micșoră și se stinse.

Anul Nou veni și se duse, frumoasa grădină a conacului „Belles Demoiselles" își puse veșmînt de primăvară, cele șapte surori încîntătoare începură din nou să alerge de la un trandafir la altul, căldura dragostei din familie subțiase ca un abur norul nemulțumirii, iar în amintire singura cicatrice a rănii din anul precedent rămăsese curata neobrăzare a bătrînului Charlie de a se împotrivi capriciului familiei De Charleu. Cupa fericirii părea să se umple din nou odată cu creșterea apelor fluviului.

Ce umflat era fluviul! Înfricoșătorul curent se rostogolea, fierbea și se rotea în trecerea lui vijelioasă, împingînd din urmă lungi flotile funerare de resturi smulse țărmurilor. Oamenii stăteau de strajă zi și noapte cu ochii pe dig. În nopțile cu vînt li se alătura chiar și bătrînul colonel, simțindu-și cumva inima mai ușoară în mijlocul emoției și agitației generale, căci în fiece clipă fluviul își repezea cîte un braț alb peste culmea digului, de parcă ar fi vrut să sară de cealaltă parte. Dar digul rezistă, veni vara și apele se retraseră în matcă, dovedindu-se incapabile de-a pricinui vreun rău.

Într-o după-amiază de vară neobișnuit de blîndă, bătrînul colonel Jean Albert Henri Joseph De Charleu-Marot, simțind nevoia de a medita în liniște, reuși să scape de sub oblăduirea fiicelor sale și se urcă pe creasta digului unde obișnuia să se plimbe. Acolo se așeză pe o bancă de piatră — locul lui favorit. În față se întindeau cîmpurile; alături se înălța conacul lui maiestuos; și totul fiind atît de tihnit — poate datorită prezenței feminine — se porni să cugete oarecum sentimental asupra propriului său trecut. Nu prea avea cu ce să se mîndrească. Își consumase toată dimineața vieții într-un iureș de nebunii și pozne și, ajuns la amiaza ei se trezise în vîrtejul strălucitor al unei existențe ametitoare. Orgoliul îl împiedicase să devină util și-l făcuse să disprețuiască onorurile cîștigate prin dîrzenie; jocurile de noroc îi umbriseră prosperitatea; moartea îi răpise divina soție; o delăsare voluptuoasă îi ipotecase pămînturile și totuși casa lui se afla tot acolo; ogoarele lui înmiresmate erau încă roditoare, numele îi aducea destulă faimă; și acolo, printre flori și copaci, ca niște îngeri în grădina paradisului, erau cele șapte zeițe, tot ce adora mai mult pe lumea asta.

Tocmai atunci un sunet slab în spatele lui îl făcu să se ridice în picioare. Își aruncă neliniștit privirile spre marginea dinspre apă a fîșiei înguste de pămînt dintre dig și fluviu. Nu se vedea nimic deosebit. Se opri, cu urechea îndreptată spre apă, pe față cu o expresie de așteptare și teamă. Pleosc! Se auzi deodată un singur pleoscăit, ca și cum o namilă ar fi alunecat în fluviu, iar de sub mal ieșiră niște valuri mici care se răspîndiră în semicercuri largi pe suprafața apei!

— Dumnezeule !

Colonelul se repezi la poalele digului și își croi drum printre bălării, spre marginea malului. Era un mal abrupt, înalt cam de un stat de om. Nu înaintă chiar pînă la marginea lui, ci se prăbuși în genunchi la o distanță de cîțiva metri, frîngîndu-și mîinile, jelind, plîngînd și privind țintă cu ochii plini de lacrimi o crăpătură lungă și îngustă aproape imperceptibilă în desișul ierbii, care se arcuia în ambele direcții luînd-o spre fluviu.

— Dumnezeule ! hohoti el. Doamne Dumnezeule !

Și Dumnezeu răspunse pe loc chemării : iarba vînjoasă se întinse și plesni ; încet crăpătura se căscă și lin, treptat, fără alt zgomot în afară de clipocitul final al apei, o tonă sau chiar mai mult de pămînt lunecă în clocotul vîrtejului și dispăru.

În aceeași clipă o adiere rebelă de vînt aduse cu ea din grădina conacului „Belles Demoiselles" rîsetele vesele și nepăsătoare ale încîntătoarelor lui stăpîne.

Bătrînul colonel sări în picioare și trecu în grabă de cealaltă parte a digului. Apoi, impunîndu-și o atitudine mai controlată, intră iute în casă și ceru să i se pregătească imediat calul.

— Spuneți fetelor să nu-și facă griji, lăsă el vorbă. O să mă întorc diseară, și o luă în ropot de copite pe un drum lateral care ducea spre oraș.

— Charlie, strigă plantatorul venind cu calul pînă la o fereastră la care se vedea scufia de noapte a bătrînului, cum ai zis tu, Charlie — casa mea pe casa ta ; așa-i Charlie — ce zici ?

— Salut ! spuse Charlie. De unde-ai apărut la ora asta ?

— Vin de la birt din strada St. Louis. (O mică fărîmă de adevăr).

— Ce vrei ? îl întrebă Charlie posac.

— Să facem tîrgul.

Ruda decăzută își trase scufia de pe urechi.

— Așaa ! rosti el cu aer nesigur.

— Da, bătrîne ! Ce zici : casa mea în schimbul casei tale — cum ai spus — e bine-așa, Charlie ?

— Nu știu, răspunse Charlie. Acu' mai că e ca și-a mea. De ce nu stai tu în ea ?

— *Pentru că nu vreau!* strigă colonelul înfuriat. Ești mulțumit cu explicația asta? Ai face mai bine să mă iei în serios. Am spus — da!

Charlie nici nu tresări măcar; dar cum îl mai încîntă pe colonel răspunsul lui, cînd Charlie zise:

— Tot un drac e. O iau! — *mais,* îmi dai proprietatea imediat.

— Nu toată plantația, Charlie; doar...

— Tot un drac e, zise Charlie. Asta aranjăm noi. *Mais,* ce-ți veni de nu vrei s-o mai ții? Mie nu-mi face trebuință. Mai bine ține-ți-o tu.

— Să nu îndrăznești să-ți bați joc de mine, moșule! țipă plantatorul.

— Nici gînd! zise celălalt. Nici gînd! Tu singur îți bați joc de tine, nu vezi?

Colonelul se holbă consternat; Charlie continuă:

— Ia să vedem! „Belles Demoiselles" face de trei ori mai mult decît ce am eu aici. Am dat raită pe-acolo acu' două săptămîni. Ah, frumoase locuri! Uite-așa se unduia trestia în vînt, grădina mirosea taman ca un buchet de flori, pe fluviu valurile săltau cînd sus, cînd jos, și șapte *belles demoiselles* călăreau pe cai iuți. „Frumos, foarte frumos!" zice bătrînu' Charlie. Ah! *Monsieur le père,* ce om fericit, ce fericit! Da! continuă el, în timp ce colonelul se holba la el, le Compte De Charleu a avut două familii. Una de indieni nenorociți din tribu' Choctaw, alta de neam, plină de *noblesse.* A dat nenorociților de indieni Choctaw gaura asta de șobolani; „Belles Demoiselles" a dat-o lui bunicu-tu, da' acu' nu ești mulțumit. Ce să fac eu cu „Belles Demoiselles"? În doi ani mă dă gata. Și tu ce-o să faci cu casa bătrînului Charlie, ia spune? O s-o dărîmi și-o să rămîi ca prostu' de rîsu' lumii la bătrînețe. Mai bine n-aș mai face nici un tîrg!

Plantatorul trase cu furie aer în piept, dar Charlie continuă neabătut:

— Mai bine n-aș face tîrgu', *mais* o să-l fac pentru tine — la fel cum ar spune Monsieur le Compte: „Charlie, bătrîne, vreau să-mi schimb casa cu a ta".

Atîta timp cît îl bănuise pe Charlie de ironie, colonelul se arătă mînios, dar cînd la urmă Charlie păru a fi cu adevărat sincer, începu să aibă mustrări de conștiință.

Nu era cîtuși de puțin un om sensibil, dar nenorocirea descoperită de curînd îl descumpănise, și această ciudată, nemeritată și dezinteresată loialitate față de familie venind din partea lui Charlie îl impresionă în adîncul sufletului. Să mai încerce oare să-l atragă în groapa pe care i-o săpase ? Începu să ezite ; — nu, mai bine o să-i arate casa la lumina zilei și, dacă n-o să observe că malul se prăbușește, o să fie greșeala lui ; — tîrgu-i tîrg.

— Știi ce, începu plantatorul, vino astă-seară cu mine ; mîine înainte de micul dejun o să vedem totul împreună și o să încheiem tîrgul.

— De ce ? întrebă Charlie.

— Pentru că eu trebuie să fiu în oraș mîine dimineață.

— N-am chef, ripostă Charlie. Cum o să mă car pînă acolo ?

— O să-ți dau eu un cal.

— Bine — tot aia-i — tot un drac. O să merg.

Și s-au dus.

După ce călăriseră o bucată bună pe drumul umbrit de trandafirii agățători, colonelul întoarse capul și strigă către ruda lui „umilă" :

— Ține drumul, bătrîne.

— Ei ?

— Ține drumul.

— Aha, da ; bine ; îmi țin vorba ; n-o să ne jucăm nici un renghi, așa-i ?

Dar colonelul parcă nici nu-l auzea. Începuse să i se facă silă de planul lui meschin. Nu numai că bunătatea dezinteresată a bătrînului Charlie impunea ; dar elogiul adus de el conacului „Belles Demoiselles" îi răscolise dragostea profundă pentru frumoasa casă. E adevărat că, dacă n-o părăsea, la viteza cu care se rupea acum malul, casa va fi înghițită de fluviu în cel mult trei luni ; dar nu era oare mai bine s-o piardă așa, decît să-și vîndă dreptul dobîndit prin naștere ? Și pe deasupra — revenind la gîndul dintîi — să-și trădeze propriul său sînge ! Era bineînțeles vorba doar de Charlie Indianul, dar oare în cuvintele rostite de el nu vorbise sîngele familiei De Charleu ? Fără voia lui, colonelul oftă adînc.

După un timp, cei doi ajunseră pe un drumeag care dădea în spatele plantației și în curînd, venind din spa-

tele unui grup de copaci, dădură cu ochii de vilă. Semăna atît de tare cu o piatră prețioasă scînteind printre copacii întunecați din jur, sau cu un licurici uriaș ascuns în frunzișul des, simboliza atît de evident luxul și bucuria, încît sărmanul proprietar scăpă din nou un oftat din sufletul prea plin.

— Ce-i ? întrebă Charlie.

Colonelul trase doar de hățuri și, descălecînd mașinal începu să admire priveliștea din fața lui. Ușile și ferestrele înalte și arcuite stăteau larg deschise spre frumusețea verii ; lumina strălucitoare a candelabrelor cădea pe frunzișul scînteietor al laurilor și al magnoliilor, iar ici și colo pe veranda spațioasă felinarele colorate se legănau în adierea ușoară a vîntului. La urechi ajungea zvon de petrecere, muzică de harpă, iar prin dreptul unei ferestre mai strălucitoare decît restul se văzură, o dată sau de două ori, trecînd ca niște năluci umbrele dansatorilor. Dar ce să mai spunem de umbrele care treceau ca niște năluci prin sufletul stăpînului acestui conac încîntător.

— Bătrîne Charlie, începu el privindu-și cu dragoste casa, am ajuns amîndoi moșnegi, așa-i ?

— Daa, confirmă apatic Charlie.

— Și-am făcut amîndoi la vremea noastră destule lucruri rele, așa-i, Charlie ?

Surprins de tonul blînd, Charlie repetă :

— Daa !

— Și tu și cu mine ne cunoaștem ca nimeni alții.

— Afurisit să fiu dacă nu-i așa.

— Dar nu m-ai văzut niciodată înșelînd pe cineva !

— Nu, sună impasibil răspunsul.

— Și crezi că tocmai acum o să te-nșel ?

— Habar n-am, zise Charlie. Nu-mi vine-a crede.

— Ascultă bine, bătrîne, și vocea începu să-i tremure. N-o să te-nșel tocmai acum. Pe toți sfinții ! — îți spun bătrîne — mai bine nu face tîrgul !

— De ce ? întrebă Charlie cuprins de furie, dar în aceeași clipă amîndoi își îndreptară repede privirile spre casă.

Colonelul ridică înnebunit mîinile spre cer, se repezi înainte un pas sau doi și, scoțînd un țipăt sfîșietor de spaimă și durere, se prăbuși în mijlocul drumului. Bă-

trînul Charlie stătea încremenit de groază. „Belles Demoiselles", regatul frumuseții feciorelnice, lăcașul veselici și al dansului, vibrînd și strălucind de bucurie, dispăru brusc cu un singur vaiet sălbatic de groază — cufundîndu-se, cufundîndu-se adînc, adînc, în apele nemiloase, fără fund, ale fluviului Mississippi.

Mintea sărmanului tată rătăci în beznă douăsprezece luni nesfîrșite ; nici nu se scurseră bine jumătate din ele, că el căzu la pat ; și în fiece zi și în fiece noapte, bătrînul Charlie, „umilul" și „nătărăul", îl păzea cu atenție, îl îngrijea cu dragoste, de dragul numelui, al nenorocirilor și al inimii lui zdrobite. Nici un picior de femeie nu trecu pragul camerei bolnavului, ale cărei lucarne dinspre apus lăsau să se vadă arhitectura îmbîcsită a șandramalelor bătrînului ; doar Charlie și un doctor priceput — unul cu interes, celălalt cu bunătate, speranță și răbdare — doar ei doi păsiră în această cameră, dar prin fereastră intra mireasma dulce a viței transplantate de pe malul unde fusese „Belles Demoiselles". Vița prindea în păienjenișul florilor razele apusului și le trimitea pe patul bolnavului ; în miez de noapte strîngea lucirile cercetătoare ale lunii și adesea îl trezea pe bolnav făcîndu-l să se uite cu ochii goliți de rațiune la frumusețea petelor mici, argintii, risipite pe podea.

Încetul cu încetul se observa parcă, nu parcă, ci sigur — că în întunericul minții bolnavului mijesc din nou timid zorii. Lin, liniștit, crescînd nevăzut de la o zi la alta, flacăra rațiunii îi lumină ochii, vorbirea îi deveni coerentă ; dar, totodată, puterile slăbiră și mai mult în corpul împuținat și doctorul declară că Monsieur era în același timp și mai bine și mai rău.

Într-o seară, pe cînd Charlie stătea lîngă fereastra cu viță, ținînd în mînă pipa stinsă, privirea bătrînului colonel căzu pe ochii lui și rămase acolo neclintită.

— Charlie, rosti el cu un efort, și încîntat, bătrînul care făcea pe infirmiera veni iute la marginea patului și își aplecă spre bolnav urechea cea bună. Urmară cîteva încercări nereușite, și apoi colonelul șopti, zîmbind cu tristețe :

— N-am făcut tîrgul.

În cazul de față, pentru Charlie adevărul era o chestiune de ordin secundar; principalul era să dea un răspuns plăcut. Așadar, clătină hotărît din cap ca unul care ar spune : „Ba da, l-am făcut, am făcut un schimb pe încredere !“, dar cînd văzu cum bolnavului îi piere zîmbetul, încercă cealaltă soluție și clătină din cap cu și mai multă vigoare, pentru a arăta că nici măcar nu ajunseseră să se tocmească ; și zîmbetul reveni.

Charlie dorea să se convingă că bolnavul recunoaște vița. Se apropie de fereastră cu spatele și, zîmbind cu toată fața, își băgă mîna prin frunziș, dădu din cap și aruncă o privire plină de tîlc.

— Știu, zise colonelul cu ochi strălucitori, multe săptămîni.

În ziua următoare...

— Charlie...

Urechea cea bună se aplecă pe dată.

— Cheamă un preot.

Preotul veni și rămase singur cu el toată după-amiaza. Cînd plecă, bolnavul arăta epuizat, cu ochii duși în fundul capului, dar zîmbea și nu lăsă să i se ia crucifixul de pe piept.

Sosi încă o dimineață. Chiar înainte de-a se mijì de ziuă, lui Charlie, culcat pe o saltea de paie, i se păru că e strigat și se apropie de pat.

— Bătrîne, șopti bolnavul cu ultimele puteri, tot se mai surpă ?

Charlie dădu din cap.

— N-o să te-alegi cu nimic.

— O, nu-i nimic, zise Charlie, și două lacrimi mari i se rostogoliră pe obraji. Nu-i nimic.

Colonelul mai șopti o dată :

— *Mes belles demoiselles !* în paradis — în grădină — o să fiu cu ele la răsăritul soarelui, — și așa a și fost.

JOEL CHANDLER HARRIS

FRATELE IEPURE SE DISTREAZĂ LA BAC [1]

Într-o seară cînd băieţelul veni în fugă la casa lui moş Remus îl auzi pe bătrîn discutînd cu alţi negri despre un accident întîmplat la Armour's Ferry. Frînghia cu care era tras bacul la traversarea rîului Oconee se rupsese şi bacul o luase pe rîu în jos. Doi catîri înhămaţi la o căruţă săriră în apă şi se înecară.

— Măiculiţă Doamne, exclamă moş Remus după plecarea celorlalţi negri. De-ar fi fost fratele Urs barcagiu, nici vorbă să se fi întîmplat aşa trăsnaie.

— Acuma moş Johnny Roach e barcagiu, remarcă băieţelul ca să zică şi el ceva.

— Omu' ăla-i bătrîn, spuse moş Remus ; e bătrîn şi ramolit. Aşa-i de cînd îl ştiu. Are păru' alb şi se bîţîie din toate încheieturile. Ehei ! Fratele Urs era altceva. Era tînăr şi n-avea un fir de păr alb. Oamenii veneau şi-i dădeau cîte-un ban numa' să-l vadă cum se ridică şi trage bacu' de partea aialaltă a rîului. Ascultă vorba lui moş Remus, alea erau vremuri, nu glumă.

Aici moş Remus se opri, privi ţintă focul din vatră şi oftă. Impresia pe care o lăsa băieţelului era că el însuşi trecuse rîul pe bac pe vremea cînd de bac se ocupa fratele Urs. Dar care era povestea ? Copilul îl privea pe bătrîn drept în ochi, aşteptînd răbdător.

— Fratele Urs era un barcagiu cum nu s-a mai văzut altu' pe lume, zise moş Remus după o vreme, scoţîndu-şi ochelarii şi ştergîndu-i de genunchi. Ce-i adevărat nu-i păcat. Da' o dată chiar că s-a întrecut pe el. Nu mai ţin eu minte cam la ce ceas al zilei sau în ce zi a lunii, da' ştiu că era cam între două răsărituri de soare. Fratele

1 „Brother Rabbit Has Fun at the Ferry" a apărut în colecţia de povestiri *Uncle Remus and His Friends.*

Urs stătea la umbră, gîndindu-se ce bine ar fi să pice cineva și să-i bage un bănuț în buzunar. Era cît pe ce să moțăie iară, cînd auzi că strigă cineva. Omu' de pe ălălalt mal răcnește : „Măi !“ Fratele Urs se scoală de jos și se stropșește la el : „Cum ți-ar pica să-ți zică cineva : Măi !?“ Omu' răcnește înapoi : „Vino să mă iei dincolo“ ; fratele Urs răspunde : „Hei !“

Omu' călărea o iapă sură și iapa avea după ea un mînz. Fratele Urs se apucă să îndrepte bacu' spre ălălalt mal și în gînd își și număra bănuții.

„Of, frînghia-i lungă, ține-o strîns, ține-o strîns,
Of, frînghia-i lungă, ține-o strîns —
Un ban pentru iapă, un ban pentru stăpîn,
Și un drum de la mine pentru mînz.“

Bacu' se răsuci și fratele Urs strigă : „Urcă-te, dom'le, și simte-te ca acasă“. Și pe loc, urmă moș Remus rezemîndu-se de speteaza scaunului și ridicîndu-și sprîncenele, da' chiar atunci, pe loc, se iscă tot necazu'. N-a fost nimeni de vină. Nimeni n-a căutat-o cu lumînarea. A venit așa, din senin, ca pojaru'.

— Da' care-a fost necazul, moș Remus ? întrebă băiețelul.

— S-a iscat, așa frumușel, din senin, repetă bătrînul cu glas solemn. Omu' s-a apucat să-și îndemne iapa să se urce pe bac, da' afurisita de iapă își pune capu-n pămînt și numa' ce scoate un fel de sforăit și nu vrea să se clintească. Omu' caută s-o convingă, da' ea nu se lasă. Îi dă pinteni, îi dă bice, da' ea se învîrte în loc și tot nu se lasă. O apucă înnebunită cînd într-o parte, cînd într-alta. Ce nu face ? numa' pe bac nu vrea să urce în ruptu' capului. Atunci omu' descalecă și încearcă s-o ducă de dîrlogi, da' iapa îl tîrăște după ea pe nisip, de parcă ditamai omu' n-ar fi fost decît un fulg. Fratele Urs încearcă să dea și el o mînă de ajutor, da' degeaba. Văzînd mînzu' că maică-sa e-așa de speriată, numa' ce începe și el să necheze și s-o ia la goană în neștire, ca porcu' cînd se trezește în spinare cu o vadră de lături fierbinți. Acu' lucrurile stăteau și mai prost.

Erau toți acolo. Omu' își căznea mintea, fratele Urs și el își căznea mintea, da' degeaba. După o vreme, fratele

Urs se uită de jur împrejur, și ce-i văd ochii ? Pe-o buturugă stă picior peste picior, zgîindu-se la ei, nimeni altu' decît fratele Iepure. Era chiar el, în carne și oase, arătînd ca și cum nimic nu se întîmpla. De unde stătea el, fratele Urs nu putea să spună dacă fratele Iepure rîde sau plînge, da' tare mai era schimonosit la față. Atunci fratele Urs l-a strigat, da' fratele Iepure a scuturat din cap. Fratele Urs l-a rugat să vină să le dea o mînă de ajutor să urce iapa pe bac, da' fratele Iepure iar a scuturat din cap. Fratele Urs mai să se apuce să urle, da' i-a venit un gînd mai bun și-a pornit-o bălăbănindu-se greoi spre locu' unde ședea fratele Iepure. Era și timpu' să vină unde să se poată înțelege amîndoi. Strigă la el fratele Iepure : „Ce naiba faceți voi acolo ? De ce trăznăi vă mai țineți ? Stau aici și mă uit la voi și să mor de rîs cînd văd ce faceți, tu cu omu' ăla și cu ființele alea nenorocite".

Fratele Urs încercă să-l lămurească, da' fratelui Iepure nu-i stă gura : „Du-te de unde ai venit, frate Urs, și mai prostește-te un pic cu ei. Lasă-mă să-mi fac și eu porția de rîs ! Hai, frate Urs — hai, du-te ! Să mă mai distrez și eu pînă termin de mestecat tutunu' ăsta și să-mi priască ziua. Du-te și mai fă-te un pic de baftă !

Atunci fratele Urs se apucă să-i povestească fratelui Iepure ce s-a-ntîmplat și fratele Iepure se pune să rîdă și să țipe, mai să dea ortu' popii. Răcnește cît poate : „Să mor io, frate Urs, dacă n-am crezut că vă țineți într-adins de șotii". Fratele Urs răcnește și el : „Nici gînd, ferească sfîntu' ! Omu' ăla vrea să treacă dincolo, îi arde buza să treacă, da' să nu mă-ntrebi cum m-oi descurca". Zice fratele Iepure : „Frate Urs, dacă-ți mai faci probleme, o să cred că te-a lovit strechea. Am auzit că o mulțime au pățit așa". Atunci fratele Urs îi spune că și el crede că l-a lovit strechea, fiindcă nu-i în stare să născocească ceva ca s-o facă pe afurisita de iapă să urce pe bac. Fratele Iepure se uită încruntat la el și iar se schimonosește la față. Și zice fratele Iepure : „Păi cum, frate Urs, e simplu ca și cînd ai dormi într-un balansoar". Zice fratele Urs : „Cum să fac, frate Iepure ? Dacă-mi spui, poți să-mi ceri ce vrei și-o să fac tot ce-mi ceri". „S-a făcut, frate Urs !" zice fratele Iepure.

„N-ai decît să împingi mînzu' pe bac și iapa o să vină după el."

Bătrînu' frate Urs s-a întors șontîc-șontîc înapoi la rîu și, după ce-a ajuns acolo, a mînat mînzu' pe bac și iapa a venit și ea, ca și cum acolo ar fi văzut lumina zilei și-ar fi trăit de cînd lumea pe bacu' ăla. Cînd a văzut fratele Urs așa ceva, a strigat : „În regulă !" Omu' îl întrebă cine i-a spus ce să facă. Fratele Urs i-a răspuns că fratele Iepure și nu se mai oprea să-l tot lămurească ce ființă de nădejde e fratele Iepure și că nimeni nu poate să-l ducă de nas și nimeni nu-l poate întrece. Omu' stă și ascultă și după aia zice c-o să se-ntoarcă pe-acolo peste-o zi sau două și că pune rămășag o ulcică plină cu miere pe-o strachină cu smîntînă că el o să-l întreacă pe fratele Iepure. Fratele Urs a primit rămășagu' și amîndoi și-au dat mîna ca să-l pecetluiască.

Așa... Și nu după multă vreme omu' se întoarce, și de data asta aduce două iepe. El călărea pe una și pe-ailaltă o trăgea după el — numa' că semănau amîndouă ca două picături de apă. Aveau culoarea la fel, statura la fel și pasu' tot ăla. Fratele Urs l-a trecut pe om de partea aialaltă și omu' i-a zis că-i vremea să vadă cum rămîne cu rămășagu'. Zice el, omu' : „Una din iepe-i mama și aialaltă-i mînza ei. Acu, fă bine și-l poftește pe fratele Iepure să-mi spună care-i una și care-i alta. Și să nu care cumva să se uite-n gura lor."

Fratele Urs s-a uitat lung de tot la el și-a clătinat din cap. Îi zice omu' : „Du-te și adu-mi strachina cu smîntînă". Fratele Urs se uită, se tot uită și iar scutură din cap. Zice iar omu' : „Du-te și adu-mi strachina cu smîntînă".

Fratele Urs e înnebunit fiindcă simte miros de miere venind din desagii omului și îi lasă gura apă. Omu' iar repetă : „Du-te și adu-mi strachina cu smîntînă". Da' nici fratele Urs n-are de gînd să se dea bătut așa ușor. El aranjase cu fratele Iepure să-l cheme cînd o să se întoarcă omu' și s-a urcat pe vîrfu' dealului și a început să strige după el. N-a trecut mult și-a apărut și fratele Iepure. Venea valvîrtej, ca vîntu' și ca gîndu'.

Îi zice fratele Urs : „Dacă ai și ți ce te-așteaptă, pun rămășag că nu te-ai grăbi așa". Apoi se apucă să-i po-

vestească fratelui Iepure toată tărășenia. Fratele Iepure pufnește-n rîs, da' fratele Urs tare mai arată amărît. Fratele Iepure îi spune fratelui Urs să se ducă și să ia două brațe de iarbă și să le pună înaintea iepelor. Fratele Urs face întocmai și iepele se pun pe mîncare ; numa' că una și-a dat repede gata grămada și s-a apucat să mănînce și din aialaltă. Și iapa care mînca acolo și-a ridicat capu'. Zice fratele Iepure : „Aia de-și ține capu-n sus, aia-i mama".

Omu' n-are ce face. Spune că se dă bătut și după aia îl întreabă pe fratele Iepure cum a putut să ghicească. Îi zice fratele Iepure : „Mînza, pentru că-i mai tînără, are dinții buni. Dinții buni mestecă iarba repede. Cînd mama vede că mînza și-a isprăvit porția, e gata să i-o dea pe-a ei. Dacă mama s-ar fi repezit la grămada mînzei, i-ar fi arătat ea, mînza."

Omu' a rămas cu gura căscată, da' tot nu era mulțumit. I-a dat fratelui Urs ulcica de miere, da' i-a zis că mai are una și că vrea să pună rămășag pe ea că data viitoare o să-l păcălească el pe fratele Iepure. Fratele Urs a bătut laba.

Și omu' nostru își luă caii, luă un coșuleț și plecă în pădure. N-a stat mai mult de-o clipă că s-a și întors. Ținea coșulețu' sus, ca să nu vadă fratele Iepure ce-are înăuntru și îl atîrnă de-o cracă. Apoi îl întrebă pe fratele Iepure ce-i în coș. Fratele Iepure se gîndește și după aia zice : *„Să-ți spună vrabia"*. Omu' se încruntă la el și zice : „Ce fel de ființă ei mai fi și tu ?" El dădu coșu' jos' că n-avea încotro, și să vezi și să nu crezi„ în coș era o vrabie. Îi dădu fratelui Urs și aialaltă ulcică și, cînd o porni la drum, se întoarse și strigă la fratele Iepure și-i zise : „Ești un iepure de țintirim, asta ești".

Fratele Iepure zîmbește, da' o vorbă nu scoate. Tare-i bună mierea.

— Moș Remus, întrebă băiețelul cînd bătrînul se opri, cum a știut fratele Iepure că în coș e o vrabie ?

— Cine a zis, fiule, c-a știut ?

— N-ai zis așa ?

— Ia adu-ți aminte bine. Cînd omu' l-a întrebat pe fratele Iepure ce-i în coș, el i-a răspuns că să-i spună vrabia, fiindcă numai o vrabie care zboară deasupra poate spune ce-i în coș.

— Așa-i ! rosti băiețelul oftînd. Eu credeam că fratele Iepure a știut.

— I-a șoptit norocu', fiule ; fratele Iepure avea un noroc de speriat.

FREE JOE ȘI RESTUL LUMII [1]

Numele de Free Joe [2] trezește în amintire un ecou comic. E imposibil de precizat de ce, căci Joe fusese cea mai umilă, mai simplă și mai serioasă dintre toate ființele de pe pămînt, un om lipsit din păcate de orice element care ar fi putut sugera vreo urmă de umor. Mai mult decît atît, e cert că în 1850 cetățenii așezați ai sătucului Hillsborough din Georgia nu erau cîtuși de puțin dispuși să-l vadă pe Free Joe într-o perspectivă comică și nici numele, nici prezența lui nu le provoca vreun zîmbet. Era un atom negru, rătăcind de colo-colo, fără stăpîn, suflat de vînturile împrejurărilor și total ineficient.

Problemele unei generații devin paradoxurile următoarei, îndeosebi dacă intervine un război sau vreun incident similar care să limpezească atmosfera și să adîncească înțelegerea lucrurilor. Așa, de pildă, în 1850 Free Joe reprezenta nu numai o problemă de larg interes, ci în ochii vigilenți din Hillsborough el era întruchiparea pericolului vag și misterios care pîndea neobosit la periferiile sclaviei, gata să dea un semnal ascuțit și spectral în mlaștinile de nepătruns și să se strecoare sub stelele miezului de noapte să ucidă, să jefuiască și să prade — un pericol veșnic amenințător și totuși care nu îmbrăca o anume formă ; intangibil și totuși real ; imposibil și totuși nu improbabil. Uneori peste fațada

1 „Free Joe and the Rest of the World" apare în volumul *Free Joe and Other Georgia Sketches.*

2 Joe cel liber.

senină și surîzătoare a liniștii și siguranței cădeau în contururi palide umbrele îngrijorătoare ale răzvrătirii. Pe acest fundal invizibil era normal ca figura lui Free Joe, deși simplă și umilă, să capete proporții exagerate. Indiferent unde s-ar fi dus sau ce-ar fi făcut, el nu scăpa de degetul mustrător al atenției și de ochiul aprins al suspiciunii. Îi erau băgate în seamă și cele mai inofensive cuvinte, îi erau remarcate și cele mai mici gesturi.

În asemenea împrejurări era firesc ca situația deosebită în care se afla să i se reflecte în purtări și obiceiuri. Sclavii rîdeau zgomotos în fiecare zi, dar Free Joe rîdea din an în Paște. Sclavii cîntau în timpul lucrului și dansau cînd petreceau, în schimb nimeni nu-l auzise vreodată pe Free Joe cîntînd și nu-l văzuse dansînd. În atitudinea lui exista ceva jalnic și emoționant, dorința lui de-a se face plăcut avea în ea ceva înduioșător. Firea îi era cît se poate de prietenoasă și părea încîntat cînd reușea să-i distreze pe puștii care transformaseră piața publică într-un adevărat teren de joacă. Uneori îi amuza punîndu-și cîinele numit Dan să facă tot felul de giumbușlucuri, sau le spunea povești stranii despre viețuitoarele pămîntului și despre păsările văzduhului; iar adeseori se lăsa convins să povestească cum își dobîndise libertatea. Era o poveste scurtă, dar tragică.

În anul 1840, cînd un negustor de sclavi cu fire hîtră ajunse în sătucul Hillsborough însoțind o caravană de negri viguroși, bărbați și femei, în drum spre Mississippi, el descoperi acolo o mulțime de lucruri care să-l intereseze. În ziua și la ceasul acela, în sat se aflau cîțiva tineri cărora nici prin cap nu le trecea să se căiască pentru diferitele excese ale trupului. Tocmai acestor tineri li se adresă negustorul de sclavi care își zicea maiorul Frampton. Era din Virginia, declara el; și pentru a dovedi cele spuse, îi îndrumă pe toți tinerii cu chef din Hillsborough spre un butoiaș cu rachiu de piersice, aflat într-una din căruțele lui cu coviltir. În mințile tinerilor existau mai puține îndoieli în privința vîrstei și calității rachiului decît în privința locului de baștină al negustorului — că maiorul Frampton s-ar fi născut sau nu în Virginia era o chestiune care trebuia

gîndită și cercetată, dar în legătură cu aroma și tăria rachiului de piersici nu existau nici un fel de dubii.

După propria sa opinie, maiorul Frampton se număra printre oamenii cu cea mai desăvîrșită educație. Își petrecuse verile la Virginia Springs ; fusese la Philadelphia, la Washington, în Richmond, la Lynchburg și în Charleston și acumulase o experiență bogată care se dovedea folositoare. Sătucul Hillsborough era ascuns printre pădurile din centrul Georgiei și înfățișarea lui inocentă îl impresiona pe Frampton. Îi privi pe tinerii atît de dornici să-i guste rachiul ca pe niște băiețandri prea mari pentru vîrsta lor, pe care trebuia să-i familiarizeze cu cîte ceva din cunoștințele lui despre arte și științe. Drept care maiorul, își înălță la figurat vorbind, corturile, devenind și el pentru moment parte integrantă a inocenței caracteristice satului Hillsborough. Și un om mai înțelept ar fi făcut fără îndoială aceeași greșeală.

Sătucul prezenta unele avantaje, potrivite parcă special de Providență pentru a corespunde diferitelor planuri și intenții ale maiorului Frampton. Chiar în fața judecătoriei se ridica podiumul pentru licitații admițînd că ar fi intenționat să-și vîndă o parte din sclavi ; avea la îndemînă o porțiune de aproximativ cinci sute de metri pe care, dacă dorea, putea să guste din plăcerile unei curse de cai ; în apropiere se aflau desișuri retrase de pini, în cazul că ar fi avut chef să-și petreacă timpul liber asistînd la pasionate lupte de cocoși ; iar la etajul circiumei se găseau diferite camere libere și izolate, dacă ar fi intenționat să-și încerce norocul la zaruri sau la cărți.

Maiorul Frampton profită cu mai mult sau mai puțin noroc de toate aceste avantaje, pînă în ziua cînd începu celebrul joc de pocher cu judecătorul Alfred Wellington, un bărbat impunător, cu barbă albă revărsată pe piept și cu ochi albaștri, blajini, care îi dădeau o înfățișare de patriarh milostiv. La Hillsborough istoria acestui joc de pocher la care au participat maiorul Frampton și judecătorul Alfred Wellington e mai mult decît o legendă, căci mai trăiesc și astăzi vreo trei sau patru oameni care au stat în jurul mesei și au urmărit evoluția jocului. Se zice că la diferite stadii ale jocului,

maiorul Frampton obișnuia să rupă cărțile cu care jucau și să trimită după un pachet nou, dar rezultatul era întotdeauna același. Ochii albaștri, blajini ai judecătorului Wellington continuau, cu cîteva excepții, să nu țină seama de cărțile care păreau invincibile — obicei dobîndit printr-o serie de antrenamente de la Saratoga pînă la New Orleans. Maiorul Frampton își pierdu banii, caii, căruțele și sclavii, în afară de unul singur — sluga lui personală. Cînd ghinionul lui atinse această limită, maiorul întrerupse jocul. Soarele strălucea puternic și întreaga natură era voioasă. Se spune că și maiorul părea vesel. Dar indiferent cum era, făcu o vizită la judecătorie și semnă actul prin care îi reda servitorului său libertatea. Odată încheiată și treaba aceasta, maiorul Frampton se vîrî într-un desiș de pini și își zbură creierii.

Negrul eliberat în felul acesta ajunse să fie cunoscut sub numele de Free Joe. Obligat prin lege să-și aleagă un tutore, îl alese pe judecătorul Wellington, în special deoarece Lucinda, soția sa, se afla printre negrii cîștigați de judecător de la maiorul Frampton. Cîțiva ani Free Joe cunoscu ceea ce se cheamă un trai fericit. Lucinda, soția lui, avea tot ce-i trebuia, iar lui îi venea relativ ușor să se întrețină ; așa încît, luînd în considerație toate împrejurările, nu e de mirare că Joe deveni oarecum delăsător.

Necazurile lui începură odată cu moartea judecătorului Wellington. Sclavii judecătorului, inclusiv Lucinda, reveniră fratelui său vitreg, pe nume Calderwood, stăpîn dur și în general un tip grosolan — un om cu multe excentricități ale minții și ale firii. Vecinii aveau obiceiul să se refere la el numindu-l „Spite“ [1] și se pare că nimeriseră atît de bine, încît tot ținutul nu-l cunoștea decît ca „Spite“ Calderwood. Probabil că lui îi plăcea distincția pe care i-o oferea acest nume, în orice caz nu se simțea jignit și rareori pierdea prilejul să arate că îl merită.

Calderwood locuia cam la patru sau cinci kilometri distanță de Hillsborough, și Free Joe își vizita nevasta de două ori pe săptămînă : miercurea și sîmbăta seara.

1 Răutate, venin (engl.).

Într-o sîmbătă, pe cînd stătea în fața locuinței Lucindei, se întîmplă să treacă pe-acolo Calderwood.

— Seara bună, stăpîne, zise Free Joe, scoțîndu-și pălăria.

— Tu cine mai ești ? exclamă brusc Calderwood oprindu-se și privindu-l țintă.

— Îmi zice Joe, stăpîne. Sînt omu' lu' Lucinda.

— Care ți-e stăpînul ?

— Domnul John Evans, stăpîne, mi-e tutore.

— Mare vorbă — „tutore" ! Arată-mi permisul.

Free Joe scoase respectivul document și Calderwood îl citi cu voce tare, rar, ca și cum i-ar fi fost greu să-i priceapă sensul : „Permis : *Prin prezenta se certifică faptul că tînărul Joe Frampton are permisiunea mea să-și viziteze soția numită Lucinda.*"

Hîrtia era datată la Hillsborough și semnată *„John W. Evans"*.

Calderwood o citi de două ori și apoi se uită la Free Joe ridicîndu-și sprîncenele și arătîndu-și dinții decolorați.

— Văd aici niște vorbe mari. Bănuiesc că Evans a ajuns să fie proprietar peste sclavii mei. Cînd vine să-i ia în primire ?

Free Joe își frămînta în mîini pălăria. Era speriat rău.

— Lucinda mi-a zis, stăpîne, că nu-i bai să vin, dacă-mi caut de treabă.

Calderwood rupse în bucățele permisul și îl aruncă.

— Să nu prind pe-aici picior de negru liber, exclamă el. Drumu-i acolo. Te duce pînă la oraș. Și să nu care cumva să te mai prind pe-aici. Ține minte ce-ți spun !

A fost un spectacol jalnic cînd Free Joe a plecat, cu cățelușul Dan furișîndu-se pe urmele lui. Spre cinstea lui Dan, se cuvine totuși menționat că avea blana zbîrlită și că se uita mereu înapoi și mîrîia. Poate că avea el avantajul de a fi neînsemnat, deși e greu de imaginat cum un cîine cu destul curaj ca să-și zbîrlească blana sub privirile lui Calderwood ar fi putut fi la fel de neînsemnat ca Free Joe. Dar parcă nefericirea luă un aspect și mai deprimant cînd negrul și cățelușul ajunseră la drumul mare și o porniră spre Hillsborough.

Se pare că după acest incident, Free Joe își făcu o idee mai limpede în privința situației în care se afla. Își dădu seama că, deși liber, era de fapt mai neajutorat decît toți sclavii la un loc. Nefiind proprietatea nimănui, orice om îi era stăpîn. Știa că devenise obiect de suspiciune și de aceea își mobiliză slabele resurse (ah ! jalnic de slabe !) pentru a cîștiga, nu înțelegere și bunăvoință, ci toleranță ; depunea toate eforturile pentru a atenua împrejurările care amenințau să-i facă situația mult mai proastă decît a celorlalți negri — care aveau prieteni pentru că aveau stăpîni.

Cei din propria lui rasă îl considerau pe Free Joe un exilat. Dacă în secret sclavii îl invidiau pentru că era liber (lucru îndoielnic, dată fiind starea lui deplorabilă), pe față îl disprețuiau și nu pierdeau nici un prilej să-l trateze cu insolență. Poate că într-o oarecare măsură faptul se datora și atitudinii pe care Free Joe o adoptase față de ei. Fără îndoială, instinctul îi spunea că, ținîndu-se departe de sclavi, avea mai multe șanse să obțină din partea albilor acea toleranță pe care o rîvnea și fără de care starea sa jalnică ar fi devenit și mai jalnică.

Cel mai mare necaz era faptul că nu i se îngăduia să-și vadă nevasta ; dar curînd descoperi ceva care să-l scoată din încurcătură. Din ziua în care Calderwood îi interzisese să mai calce în ograda lui, Joe luase obiceiul să rătăcească în direcția aceea atît cît îi permitea prudența. Lîngă ograda lui Calderwood, dar nu pe pămîntul lui, trăia un bătrîn numit Micajah Staley cu sora lui, Becky Staley. Erau niște oameni bătrîni și extrem de săraci. Bătrînul Micajah avea un braț paralizat ; dar, în ciuda acestui fapt, reușea să-și cîștige o existență mizeră cu strungul pe care-l avea.

Pe cînd era sclav, Free Joe i-ar fi disprețuit pe acești reprezentanți ai unei categorii de albi sărăntoci considerați gunoi omenesc, dar acum îi găsea în diferite privințe plini de înțelegere și de solicitudine. Seara, din spatele cocioabei lor îi putea auzi pe negrii lui Calderwood cîntînd și uneori avea impresia că distinge vocea înaltă a Lucindei ridicîndu-se deasupra celorlalte voci.

Nu departe de casa lui Staley creștea în pădure un plop falnic și Free Joe obișnuia să șadă ore întregi proptit de trunchiul lui, cu privirile îndreptate spre ograda lui Calderwood. Cîinele Dan se cuibărea și el alături și cei doi păreau că se simt minunat.

Într-o sîmbătă după-amiază, stînd la rădăcina iubitului său plop, pe Free Joe îl prinse somnul. Nici el nu știa cît dormise, dar cînd se trezi cîinele îl lingea pe față, luna strălucea puternic, iar Lucinda stătea înaintea lui rîzînd. Văzînd că Free Joe adormise, cîinele își pierduse răbdarea și hotărîse să dea pe contul lui o raită prin ograda lui Calderwood. Lucinda era tentată să privească întîmplarea ca pe ceva supranatural.

— Ședeam colea, la foc, zise ea, de-mi frigeam niște carne, cînd numa' c-aud la ușă — hîrș, hîrș. Întorc carnea pe partea aialaltă și-ascult, da' am crezut că n-am auzit nimic. După o vreme, iară — hîrș, hîrș. Mă ridic și deschid ușa. Așa am făcut, și Domnu' fie lăudat! în prag era scumpu' de Dan și mi-a părut că are coastele lipite una de alta. I-am dat un codru de pîine și, cînd să plece, m-am luat după el, că mi-am zis: da' dacă negru' meu o fi pe undeva pe-aproape? Să știi, omule, că-i dat naibii cîinele ăsta al nostru.

Free Joe rîse și își mîngîie ușor cîinele pe cap. Multă vreme după aceea nimic nu-l mai împiedică să-și vadă soția. Nu trebuia decît să aștepte la rădăcina plopului pînă cînd cîinele alerga și-o aducea și pe ea acolo. Dar după un timp ceilalți negri descoperiră că Lucinda se întîlnea cu Free Joe în pădure, și faptul ajunse în curînd la urechile lui Calderwood. Calderwood era ceea ce se numește un om de acțiune. Nu rosti nici un cuvînt; dar într-o bună zi o puse pe Lucinda în brișcă și o cără tocmai la Macon, la o sută de kilometri depărtare. O luă cu el la Macon, dar înapoi veni singur; și de-atunci n-o mai văzu nimeni din Hillsborough sau de prin împrejurimi.

Multe nopți la rînd Free Joe continuă să vină în pădure s-o aștepte. Micuțul Dan pleca vesel în goană și lipsea timp îndelungat, dar întotdeauna se întorcea fără Lucinda. Scena aceasta se repetă de nenumărate ori. Păsări mari de apă țipau și iar țipau, ca niște vînători fantomatici rătăcind de-a lungul unui țărm îndepărtat;

buha se cutremura înfiorată în adîncurile pădurii ; ulii trecînd în zbor pe aripi tăcute croncăneau de parcă ar fi gustat din plin uriașa farsă căreia îi căzuseră victime Free Joe și micuțul Dan ; iar alte păsări de noapte schimbau chemări în întuneric. Fiecare noapte părea mai singuratică decît cea de dinainte, dar răbdarea lui Free Joe nu se temea de singurătate. Sosi însă clipa cînd micuțul Dan refuză să se mai ducă în căutarea Lucindei. Cînd Free Joe îl îndemna s-o ia spre ograda lui Calderwood, cîinele neliniștit se foia pur și simplu încoace și încolo scheunînd ; apoi se cuibărea, sub plop, și își făcea un culcuș bun.

Într-o seară, în loc să meargă la plopul din pădure s-o aștepte pe Lucinda, Free Joe se duse acasă la Staley și, ca să fie și mai bine primit, cum se exprimă el însuși, luă cu el și un braț de așchii de pin. Domnișoara Becky Staley avea prin părțile acelea reputație de mare ghicitoare și deseori atît școlărițe cît și persoane mai în vîrstă, mai în glumă, mai în serios, îi încercau puterile în această privință.

Free Joe depuse umila sa ofrandă de așchii lîngă vatră și apoi se așeză pe trepte, lăsîndu-și pălăria direct pe pămînt.

— Don'șoară Becky, zise el după scurt timp, pentru numele lui Dumnezeu, unde socotești matale să fie Lucinda mea ?

— Domnu' are grijă de negri ! exclamă doamna Becky pe un ton care parcă reproducea, printr-o curioasă potrivire între sunet și privire, aspectul ei general de femeie uscățivă. Da ! Domnu' are grijă de negri ! Că dară ai văzut-o toată vremea. E la Spite Calderwood, așa socotesc eu. Unde alta să fie ?

— N-am văzut-o, don'șoară Becky. Să mor dacă am văzut-o, iaca se-mplinește luna !

— Păi, ce te tot frămînți atîta ? zise domnișoara Becky cam tăios. În tinerețile mele era socotit semn rău cînd un negru se perpelea atîta după o femeie.

— Așa-i, zise vesel Free Joe, de acord cu afirmația. Așa-i, numa' că femeia mea și cu mine am crescut împreună și n-au fost multe zilele cînd să nu fim laolaltă, ca acuma.

— Poate și-o fi găsit pe altu', remarcă Micajah Staley din colțul lui. Știi vorba aia : „Alt stăpîn, alt negru".

— Așa-i, știu eu vorba asta, da' femeia mea nu-i de-alea. Eu și ea am crescut laolaltă. Or fi ei și negri mai ceva ca mine, adăugă Free Joe privindu-și cu ochi critic hainele ponosite, da' nimeni n-o cunoaște pe Lucinda mai bine ca mine. Să spună și Dan — pe sufletu' meu.

Neprimind nici un răspuns, Free Joe continuă :

— Don'șoară Becky, te-aș ruga mult, așterne cărțile alea și vezi ce face Lucinda. Că dacă-i bolnavă, mă duc la ea. N-au decît să mă înhațe și să mă bată, da' eu tot mă duc la ea.

Domnișoara Becky își pregătí cărțile, dar mai întîi luă o ceașcă pe fundul căreia rămase niște zaț de cafea. Învîrti ceașca încet, încet și apoi o răsturnă cu gura în jos pe marginea vetrei, lăsînd-o să se usuce.

— Întîi și-ntîi o să-ți ghicesc în ceașcă și de-abia după aia o să-ntind cărțile să văd ce spun.

În timp ce amesteca atent cărțile, focul din vatră ardea încet și în lumina lui intermitentă femeia uscătivă, cu păr cărunt, părea că-și merită strania reputație pe care i-o făcuseră zvonurile și clevetirile. Mai mestecă puțin cărțile, privind țintă ultimele zvîcniri ale focului ; apoi, aruncînd peste tăciuni o așchie de pin, împărți pachetul de cărți în trei teancuri pe care le păstră în poală. Luă primul teanc și cercetă atent cărțile, una după alta. La primul pachet îl adăugă pe cel de-al doilea. Evident, cărțile nu arătau ceva satisfăcător. Ea nu zise nimic, dar se încruntă și privirea îi deveni și mai încruntată pe măsură ce adăuga și restul cărților, cercetîndu-le pe toate cele cincizeci și două. Deși se încrunta, părea a fi plină de curiozitate. Fără a schimba poziția cărților, le mai cercetă o dată, pe rînd. Apoi aruncă în foc o bucată mai groasă de lemn de pin, amestecă din nou cărțile, le împărți în trei și din nou le supuse aceleiași investigații atente și critice.

— Nu țin minte ziua cînd cărțile astea să mai fi arătat așa ceva, zise după un timp. Ce e și ce nu e, n-o să-ți spun eu ție, da' cărțile nu mint.

— Ce spun cărțile, don'șoară Becky ? se interesă negrul pe un ton a cărui solemnitate creștea din cauza nerăbdării.

— Spun ce este. Astea la care mă uit acuma, explică domnișoara Becky, arată trecutu'. Alea de colo sînt prezentu', și restu' sînt viitoru'. Iacă aicea o boccea — bătînd ușor cu degetul în asul de treflă — și aici se vede un drum limpede ca lumina zilei. Asta-i Lucinda.

— Unde-i ?

— Aicea — dama de verde.

Free Joe zîmbi. Ideea îi făcea o imensă plăcere.

— Măi, măi, exclamă el. Asta m-a dat gata ! Dama de verde ! Cînd o s-audă Lucinda una ca asta, grozav o să se mai bucure !

Domnișoara Beckey continuă să descifreze cărțile, cînd într-o direcție, cînd într-alta.

— Asta-i bocceaua, ăsta-i drumu', asta-i Lucinda și aicea e Spite Calderwood.

Ea întoarse cărțile spre negru și puse degetul pe popa de treflă.

— Așa să-mi ajute Al de sus ! exclamă Free Joe rîzînd pe înfundate. Io-te cum mai seamănă. Da' cum ? Chiar el e ! Și ce-i cu el, don'șoară Becky ?

Bătrîna adăugă și cel de-al doilea teanc de cărți și apoi al treilea, cercetînd fiecare carte critic și pe îndelete. Bucata de lemn se învăluise într-o mantie de flăcări, luminînd întreaga încăpere și scoțînd straniu în relief figura domnișoarei Becky, care ședea aplecată deasupra cărților. Ea se încruntă amenințător la cărți și bolborosi ceva pentru sine. Apoi își lăsă mîinile să-i cadă în poală și din nou privi lung focul. În spate umbra îi dansa și-i sălta pe perete și pe podea, de parcă uitîndu-se peste umărul ei în viitor ar fi văzut un spectacol extraordinar. După un timp bătrîna luă ceașca întoarsă de pe marginea vetrei. Zațul răscolit formase ceea ce părea a fi o hartă teribil de complicată.

— Ăsta-i drumu', zise domnișoara Becky după scurt timp ; ăstea-s rîuri care trebuiesc trecute și aicea-i bocceaua care trebuie dusă la drumu' ăsta. Ea se opri și oftă. Pe cărți nu stă scrisă nici o vorbuliță și de la mine n-o să afli nimic. Cajy, fii bun și dă-mi luleaua.

— Becky, io nu mă pricep la cărțile tale, zise Cajy, dîndu-i luleaua, da' cred că pot să-ți cîrpesc olecuță vorbele greșite, fiindcă mai deunăzi, cînd terminam de făcut tăvălugu' pentru dom' Perdue, numa' ce-aud că zdrăngăne ceva pe drum. Mă uit și-l văd pe Spite Calderwood cum trece-n brișcă și lîngă el ședea Lucinda. Mai să-mi zboare de tot din cap treaba asta.

Free Joe se așează pe pragul ușii și începu să-și răsucească pălăria pe toate părțile, trecînd-o dintr-o mînă într-alta.

— Nu care cumva ai văzut dacă s-au și întors, meștere Cajy ? întrebă el după un timp.

— Numa' noaptea să se fi întors tot pe drumu' ăsta, cînd io dormeam, zise domnul Staley, cu aerul omului obișnuit să-și cîntărească bine vorbele. Că doară nu m-am mișcat din atelier decît ca să mă urc în pat.

— Bine zis, dom'le ! exclamă Free Joe pe un ton plin de uimire și venerație, interpretat, se pare, de domnul Staley drept un tribut adus forței extraordinare a celor declarate de el.

— Dacă vrei să știi părerea mea, continuă bătrînul, ți-o spun pe șleau. Părerea mea asta-i : că Spite Calderwood s-a cărat și-a luat-o și pe Lucinda. Pe crucea mea ! Cînd l-o întîlni Spite Calderwood pe Ucigă-l-toaca în mijlocul drumului, o să se lase cu încăierare, nu glumă. Ține minte ce-ți spun !

Free Joe, tot răsucind pălăria, se ridică și se sprijini de tocul ușii. Părea încurcat. Nu după mult timp zise :

— E vremea să plec și eu. Cînd o s-o mai văd pe Lucinda, o să-i spun ce-a zis don'șoara Becky de dama de verde. Să mor dacă n-o fi așa. Și dacă nici asta n-o s-o bucure, păi atunci nici c-a fost vreodată negresă să se bucure de ceva.

Se opri o clipă, de parcă s-ar fi așteptat la o remarcă sau un comentariu, la o recunoaștere a nenorocirii lui sau cel puțin la o confirmare a părerii lui că Lucinda se va bucura foarte tare cînd va afla că fusese identificată cu dama de pică ; dar nici domnișoara Becky, nici fratele ei nu rostiră un cuvînt.

— Acum șade-n brișcă lîngă Conu' Spite, ș-acuma se grozăvește că-i damă de pică. Bă, omule, puicuța asta a ta neagră o s-ajungă departe ; să mor dacă nu-i așa.

Cu un scurt „Noapte bună, don'şoară Becky, meştere Cajy", Free Joe ieşi în întuneric, urmat de micuțul Dan. Se îndreptă spre plopul unde de atîtea ori se întîlnise cu Lucinda şi se aşeză jos. Rămase acolo timp îndelungat; rămase acolo pînă cînd micuțul Dan, pierzîndu-şi răbdarea, o porni spre ograda lui Calderwood. În zorii cenuşii ai dimineții, moțăind sprijinit de trunchiul plopului, Free Joe auzi cam la un kilometru depărtare cîinii de vînătoare ai lui Spite Calderwood lătrînd aprig.

— Hîş! exclamă el, scărpinîndu-se în cap şi rîzînd de propria lui teamă, cîinii ăştia o-ncălzesc un pic pe coana vulpe.

Numai că dulăii îl fugăreau pe Dan, şi cățelușul nu se mai întoarse. Free Joe aşteptă şi iar aşteptă, pînă ce se sătură de-atîta aşteptat. Reveni în noaptea următoare şi iar aşteptă, şi tot aşa în multe nopți care urmară. Aşteptarea îi era zadarnică, dar el n-o considera zadarnică. Prăpădit şi ponosit cum era, Free Joe se dovedise destul de înțelept pentru a-şi clădi o teorie proprie. Era convins că Dan o găsise pe Lucinda şi că, într-o noapte cînd luna va străluci puternic printre copaci iar el va dormi la rădăcina plopului, cîinele îl va deştepta din vise şi, cînd va deschide ochii, o va vedea pe Lucinda aplecată deasupra lui, rîzînd fericită, ca în zilele de odinioară; şi apoi îşi mai imagina şi cum o să-i distreze pe amîndoi povestea cu dama de pică.

Nimeni n-ar putea spune cîte nopți petrecu Free Joe la rădăcina plopului aşteptîndu-i pe Lucinda şi pe micul Dan. Nici el însuşi nu le ținuse şirul şi nu le numărase nici Micajah Staley sau sora lui. Se făcu vară şi apoi toamnă. Într-o seară, Joe se duse la casa lui Staley, tăie pentru cei doi bătrîni un braț de lemne şi se aşeză să se odihnească pe treptele de la intrare. Era întotdeauna recunoscător — şi parcă mîndru — cînd domnişoara Becky îi dădea o ceaşcă de cafea, lucru pe care ea se învrednicea uneori să-l facă. În seara aceea, Joe se simțea mai recunoscător ca de obicei.

— Bag samă că te odihneşti un picuț ca să te vezi cu Lucinda în pădure, zise Micajah Staley, zîmbind lugubru; situația nu era lipsită de aspecte comice.

— Or să vină ei, or să vină sigur, replică Free Joe. Pun rămăşag c-or să vină; şi cînd or veni, o să-i aduc

într-un loc unde să-i puteți vedea cu ochii voștri, și matale și don'șoara Becky.

— Nu, sări domnul Staley cu un gest iute și hotărît de dezaprobare. Asta nu ! Să nu-i aduci în nici un loc. Stai sănătos cu ei, cît poți.

Free Joe rîse pe înfundate și se pierdu în noapte, iar cei doi bătrîni se așezară să privească focul. În cele din urmă, Micajah spuse :

— Ce zici de negru' ăsta ? Uită-te la el. E fericit ca pasărea în înaltu' cerului. Mai c-aș fi-n stare să-mi dau și ailaltă mînă, numa' să pot să stau așa nepăsător și să fac haz de necaz ca negru' ăsta !

— Negrii-s tot negri, zise domnișoara Becky zîmbind sumbru și n-ai ce-i face ; da' dacă mă gîndesc mai bine, am văzut o groază de albi de-o mie de ori mai răi ca Free Joe. O fi rîzînd el — ca toți negrii — da' am văzut cum îi tremura bărbia cînd se vorbea de Lucinda. Ș-ascultă ce-ți spun, continuă ea, punîndu-și puțin frîu și apăsînd aproape cu violență pe cuvinte. Ucigă-l-toaca și-a ascuțit ghearele pentru Spite Calderwood. O să vezi !

— Eu, Rebecca ? protestă domnul Staley, strîngîndu-și brațul paralizat : Eu ? N-am nevoie să văd nimica.

— Numa' atunci o să știi, zise domnișoara Becky, rîzînd cu poftă de figura speriată a fratelui ei.

În dimineața următoare se întîmplă ca Micajah Staley să intre în pădure după niște lemne. La rădăcina plopului îl văzu pe Free Joe și rămase cam surprins.

— Scoală-te de-acolo, strigă el, și du-te de-ți cîștigă și tu o pîine. Rău am mai ajuns dacă ditamai negru' poate să stea și să sforăie în pădure cît e ziua de lungă, cînd toți oamenii își caută de treabă. Scoală-te de-acolo !

Neprimind nici un răspuns, domnul Staley se duse la Free Joe și îl zgîlții de umăr ; dar negrul nu răspunse. Era mort ! Pălăria îi căzuse, capul îi era aplecat, iar pe față i se întipărise un zîmbet de parcă atunci cînd moartea îi apăruse dinainte, el se înclinase și-i zîmbise, umil pînă la sfîrșit. Hainele îi erau numai zdrențe ; mîinile aspre și bătătorite ; pantofii legați cu sfoară ; era în culmea mizeriei. Uitîndu-se la el, nici un trecător n-ar fi putut crede că o ființă atît de umilă fusese chemată în fața Atotputernicului.

KATE CHOPIN

NÉG CRÉOL [1]

Demult, cînd se născuse, primise numele de César François Xavier, dar nimeni nu se gîndise vreodată să-l strige altfel decît Chicot, sau Nég, sau Maringouin. La piața franceză, unde muncea dînd ajutor vînzătorilor de pește, oamenii îi spuneau Chicot, bineînțeles atunci cînd nu i se adresau cu vorbe care mai ușor se rostesc decît se așternpe hîrtie. Dar la urma urmelor te puteai simți fericit dacă reușeai să-i spui cumva, indiferent cum, atît era de negru, slăbănog, șchiop și zbîrcit. Umbla legat la cap și îmbrăcat cu tot felul de zdrențe pe care se îndurau să i le dea de pomană pescarii și nevestele lor. O iarnă întreagă purtase o jachetă veche de damă cu mîneci bufante.

Printre cele cîteva convingeri surprinzătoare nutrite de Chicot se număra și aceea că el fusese creat de „Michié St. Pierre et Michié St. Paul". În privința lui „Michié bon Dieu", își avea el părerea lui, și pe deasupra nu una prea măgulitoare. Această idee năstrușnică în legătură cu originea sa, o datora primelor învățături propovăduite de tînărul său stăpîn, un credincios îndoielnic și un mare *farceur* la vremea lui. Chicot fusese o dată ciomăgit de un preot irlandez tînăr și solid pentru că își exprimase convingerile religioase, iar altă dată un sicilian îl înjunghiase exact pentru același lucru. Așadar, învățase să-și țină gura la subiectul acesta.

Exista în schimb un subiect despre care vorbea în voie și asupra căruia insista în permanență. De ani de zile încercase să-i convingă pe cei din jur că oameni mai

1 „Nég Créol" apare în volumul *A Night in Acadie*. Luat din franceza dialectală vorbită în Louisiana, titlul se traduce prin „negru creol".

bogați, mai culți și mai puternici ca progeniturile stăpînului său nici că se mai pomeniseră. Această rasă prosperă de ființe omenești locuia în cele mai impunătoare case din New Orleans. Toate personalitățile de vază, ale căror nume le cunoștea oricine, se numărau, se jura el, printre nepoții, strănepoții sau, în unele cazuri mai puțin frecvente, printre rudele îndepărtate ale stăpînului său, răposat de-un car de ani. Doamnele care veneau la piață cu trăsura, sau ale căror veșminte elegante atrăgeau atenția și admirația nevestelor de pescari, erau toate *des'tites cousines* ale fostului său stăpîn, Jean Boisduré. Nu aștepta nici un fel de recunoaștere din partea acestor ființe superioare, ci se simțea încîntat să poată perora cu ceasurile despre demnitatea și prestanța pe care le-o confereau obîrșia nobilă și bogăția.

Chicot avea întotdeauna la el o traistă de iută în care băga tot ce cîștiga. Spăla tejghelele la piață, curăța de solzi peștele și făcea tot felul de treburi pentru negustorii ambulanți, care de regulă îi plăteau serviciile în natură. Din cînd în cînd mai vedea și el culoarea argintului și punea mîna pe cîte un bănuț, dar în general se mulțumea cu orice și rareori ridica pretenții. Se bucura cînd primea de la evrei cîte o batistă și era recunoscător dacă indienii Choctaw îi dădeau pe ea în schimb o sticlă de *filé*. Măcelarul îi arunca un os pentru supă, iar vînzătorul de pește cîțiva crabi sau o pungă cu oreveți. Mătăhăloasa *mulatresse, vendeuse de café,* se îngrijea de ființa lui interioară.

Odată Chicot se trezi acuzat de un vînzător ambulant de pantofi că ar fi încercat să fure o pereche de pantofi de damă. El susținea că doar se uitase la ei. În piață izbucni un scandal îngrozitor. Meridionalii cu sînge fierbinte se strînseră laolaltă și începură să scoată niște țipete ca de șobolani ; cîțiva măcelari gasconi răgeau ca taurii. Nevasta lui Matteo îl amenința cu pumnul pe păgubaș, împroșcîndu-l cu tot felul de ocări pe care nimeni nu le înțelegea. De jos de unde stăteau, indiencele Choctaw își întoarseră încet ochii în direcția scandalului, fără să se sinchisească ; în vreme ce un polițist îl trase după el pe Chicot, apucîndu-l de mîneca bufantă și agitîndu-și bastonul. Scăpă ca prin urechile acului.

Nimeni nu știa unde locuiește Chicot. Nici un om, nici chiar un nég créol care trăiește printre trestiile și sălciile din Bayou St. John într-un coteț de găini construit aproape numai din carton gudronat, nu se va mîndri cu locuința lui și nu va atrage atenția asupra amenajărilor lui casnice. Cînd, după închiderea pieței, Chicot dispărea în direcția străzii St. Philip, șchiopătînd aplecat pare-se sub povara traistei, era ca și cum din scenă ar fi ieșit un actoraș pe care publicul nu-l mai urmărește cu imaginația în culise, ci pur și simplu îl dă uitării pînă cînd reapare într-un alt act.

Exista totuși o persoană pentru care plecările și venirile lui Chicot însemnau mai mult decît atît. În *la maison grise*, ca era cunoscută sub numele de La Chouette pentru simplul motiv că se cocoța ca o cucuvea tocmai sus, sub acoperișul șandramalei, și începea să ocărască în dreapta și-n stînga în izbucniri mînioase și neașteptate. Cu patruzeci sau cincizeci de ani în urmă, cînd pentru scurt timp jucase roluri mărunte cu o trupă de actori francezi (o escapadă care o băgase în mormînt pe bunica ei), i se spunea Mademoiselle de Montallaine. Cu șaptezeci și cinci de ani în urmă fusese botezată Aglaé Boisduré.

Indiferent la ce oră apărea bătrînul negru la ușa ei, Mamzelle Aglaé îl punea întotdeauna să aștepte pînă își termina rugăciunile. Apoi îi deschidea ușa și, fără să rostească o vorbă, îi făcea semn să se așeze, întorcîndu-se pentru a îngenunchea în fața unui crucifix și a unui vas cu apă sfințită de pe o măsuță, care, în închipuirea ei, reprezenta un altar. Chicot știa că făcea așa numai ca să-l necăjească pe el ; era convins că își programa să-și înceapă rugăciunile exact cînd auzea pașii lui pe scară. Stătea și, cu priviri posace, o urmărea pe femeia înaltă, uscățivă, prost îmbrăcată, cum îngenunchează și citește dintr-o cărticică sau își termină de spus rugăciunile. Aprig mai era conflictul religios care izbucnise între ei cu ani în urmă ; în ceea ce o privea pe Mamzelle Aglaé, devenise și ea la fel de intolerantă ca și Chicot. Ajunsese să-i deteste cu atîta înverșunare pe Sfîntul Petru și pe Sfîntul Pavel, încît le tăiase pozele din cartea de rugăciuni.

Mamzelle Aglaé se prefăcea întotdeauna că n-o interesează ce are Chicot în traistă. De data asta el scoase din traistă o bucăţică de carne de vacă şi o băgă în coşul aşezat pe podeaua goală. Ea îl privi cu coada ochiului şi continuă să şteargă praful de pe masă. El mai scoase o mînă de cartofi, nişte bucăţi de peşte, cîteva plante medicinale, un metru de pînză şi un boţ mic de unt învelit în frunze de salată. Era mîndru de unt şi dorea ca şi ea să-l remarce. Îl întinse spre ea şi o rugă să-i dea ceva pe ce să-l pună. Ea îi dădu o farfurioară şi se uită indiferentă şi resemnată, ridicînd din sprîncene.

— *Pas d'sucre, Nég ?*

Chicot clătină din cap şi începu să se scarpine la ceafă, arătînd ca o imagine neagră a chinului şi suferinţei. Nici urmă de zahăr ! Dar mîine o să ciupească el de ici de colo şi-o să aducă o ceaşcă plină.

Mamzelle Aglaé se aşeză apoi şi se apucă să-i povestească lui Chicot ceva confidenţial care nu se mai sfîrşea. Se plîngea amarnic şi totul se referea la o durere în picior, care se strecura ca un şarpe iute şi înţepător, încolăcindu-i-se în jurul mijlocului, luînd-o în sus pe şira spinării şi răsucindu-i-se împrejurul omoplaţilor. Şi mai erau şi *les rheumatismes* de la degete ! Putea să se convingă cu ochii lui cît de noduroase îi erau degetele. Nici nu le putea mişca ; nu era în stare să ţină nimic în mînă şi chiar în dimineaţa aceea scăpase jos o farfurioară şi o făcuse ţăndări. Şi dacă i-ar spune că a închis măcar o clipă ochii toată noaptea ar fi o mincinoasă, bună de trimis în focul gheenei. Stătuse la fereastră *la nuit blanche,* ascultînd orologiul bătînd orele şi căruţele trecînd huruind spre piaţă. Chicot clătină din cap şi începu să turuie, asaltînd-o cu un potop de vorbe compătimitoare şi de remedii sugestive împotriva reumatismului şi a insomniei : plante medicinale, sau *tisanes,* sau *grigris,* sau toate trei la un loc. Parcă se pricepea el ! Mai exista şi Purgatory Mary, suflet caritabil, a cărei meserie în viaţă era să se roage pentru umbrele din purgatoriu — ea îi adusese lui Mamzelle Aglaé o sticluţă cu *eau de Lourdes,* dar o nimica toată ! Pentru cît de bine i-a făcut, mai bine şi-ar fi ţinut ea apa de la Lourdes. Ce-a fost ? Nici o picătură ! Nici cît să vindeci o muscă

sau un țînțar ! Mamzelle Aglaé avea să-i arate lui Purgatory Mary ușa cînd o să mai vină, nu numai din cauza avariției dovedite de ea în privința apei de Lourdes, ci în plus pentru că intra cu picioarele murdare și, după ce pleca ea, scoteai un făraș de gunoi.

Și Mamzelle Aglaé dorea să-l informeze pe Chicot că, dacă cei care locuiesc dedesubt nu înțeleg să se poarte ca lumea în *la maison grise,* o să fie moarte de om. Era convinsă că nu trăiau decît pentru ca s-o chinuiască și s-o supere pe ea. Femeia de jos ținea permanent pe scări o căldare cu apă murdară, sperînd ca Mamzelle Aglaé să cadă fie peste ea, fie în ea. Și mai știa că îi învăța pe copii să se strîngă în holul de la intrare și pe scări și să țipe, să facă scandal și să sară în sus și-n jos, tropăind ca niște cai, cu intenția de-a o face pe ea să-și ia singură zilele. Chicot ar trebui să anunțe polițistul de rond și să pună să-i aresteze, dacă se poate, și să-i arunce în temniță, unde le e locul.

Chicot ar fi fost extrem de alarmat dacă s-ar fi întîmplat ca Mamzelle Aglaé să nu se plîngă de ceva. Nu-i trecuse niciodată prin cap că ar putea fi altfel. În sinea lui simțea că, dacă vreun muritor are dreptul să se certe cu soarta, apoi acel muritor e Mamzelle Aglaé. Sărăcia ei era o adevărată rușine și el își lăsa întotdeauna capul în jos în fața ei și simțea că roșește.

Într-o zi o găsi pe Mamzelle Aglaé întinsă pe pat și legată la cap. În ziua aceea singura ei obiecție era un „Ai — ai — ai ! Ai — ai — ai !" care însoțea fiecare respirație. O mai văzuse el așa și înainte, în special cînd vremea era umedă.

— *Vous pas bezouin tisane, Mamzelle Aglaé ? Vous pas veux mo cri gagni docteur ?*

Ea nu voia nimic : „Ai — ai — ai !"

El își goli traista foarte atent, ca să n-o deranjeze ; și ar fi vrut să rămînă cu ea și să se culce pe podea, în caz că ar fi fost nevoie de el, dar femeia care locuia dedesubt veni și ea sus. Era irlandeză și avea mînecile suflecate.

— O să-i dau un băț gros, Nég, și n-are decît să bată în dușumea și-o s-o auzim careva, sau Janie sau careva din noi.

— Ești prea bună, Brigitte. Aie — aie — aie ! *Une goutte d'eau sucré, Nég !* Femeia aia, Purg'tory Mary — cînd o vezi, ma bonne Brigitte, cere-i să spună o rugăciune *là-bas au Cathédral.* Aie — aie — aie !"

Nég îi auzi văicăreala pînă jos pe scări. O auzi în timp ce străbătea șchiopătînd străzile, dîndu-i impresia că face parte din zgomotul orașului ; o auzea în huruitul roților, în sunetul dogit al clopotelor de la căruțe și în vocile trecătorilor.

Se opri la dugheana doftoroaiei Mimotte și cumpără o *grigri* — una ieftină de cincisprezece cenți. Mimotte avea amulete la toate prețurile. Chicot intenționa s-o introducă pe aceasta a doua zi în camera lui Mamzelle Aglaé — undeva pe lîngă altar — spre nedumerirea și rușinea lui „Michié bon Dieu", care refuza sistematic să se ocupe de fericirea unui vlăstar al familiei Boisduré.

Cînd se lăsă noaptea printre trestiile de la malul bălții, Chicot încă mai auzea vaietul femeii, amestecat acum cu orăcăitul broaștelor. Dacă ar fi fost convins că, luîndu-și propria sa viață acolo jos în apa neagră, i-ar fi putut ușura ei soarta, n-ar fi ezitat să-și sacrifice restul existenței devotate ei în întregime. Trăia pentru a o sluji pe ea. Nici el însuși nu-și dădea seama de asta ; dar la urma urmelor Chicot știa așa de puține lucruri, și acelea atît de denaturat ! De la unul ca el, cu greu te-ai fi putut aștepta chiar și în clipele lui cele mai lucide să recurgă la auto-analiză.

În ziua următoare Chicot adună în piață o mulțime de bunătăți. Se văzu nevoit să muncească din greu, să inventeze tot felul de scheme, chiar să se și smiorcăie puțin : dar se alese cu o portocală, puțină înghețată și o *chou-fleur*. Nu-și bău obișnuita ceașcă de *café au lait*, ci o rugă pe Mimi Lambeau s-o pună în cutiuța nouă de tablă pe care evreul care vindea articole de galanterie i-o dăduse în schimbul unei porții de creveți. Totuși, de data asta, Chicot se ostenise în zadar. Cînd ajunse în camera de sus a cunoscutei *maison grise*, îi fu dat să afle că Mamzelle Aglaé murise în timpul nopții. Își așeză traista în mijlocul podelei și rămase acolo, tremurînd și scîncind încet, ca un cîine bolnav.

Totul fusese pregătit. Irlandeza se dusese după doctor, iar Purgatory Mary chemase un preot. Mai mult

decît atît, femeia o dichisise pe Mamzelle Aglaé ca să arate cum se cuvine. Acoperise masa cu o pînză albă și o trăsese la capul patului, punînd pe ea crucifixul și două lumînări aprinse în sfeșnice de argint; aceste mici ornamentate luminau și înfrumusețau camera sărăcăcioasă. Purgatory Mary, îmbrăcată într-un negru ponosit, grasă și cu respirația gîfîită, citea cu glas șoptit dintr-o carte de rugăciuni. Ea păzea moarta, dar și sfeșnicele de argint pe care le împrumutase pe propria garanție de la o societate de binefacere. Pe ușă tocmai ieșea cineva — un reporter de știri senzaționale, fericit că adulmecase o asemenea știre în cămăruța de la ultimul etaj al acestei *maison grise*.

Toată dimineața Janie escortase în sus și în jos pe scări o lungă procesiune de haimanale, dornice să vadă rămășițele pămîntești ale răposatei. Una dintre ele — o fetiță, care se spălase pe față și încercase să se aranjeze puțin pentru această ocazie — refuză să se lase tîrîtă afară. Rămase pe scaun ca la spectacol, fascinată pe rînd cînd de fața prelungă, nemișcată a lui Mamzelle Aglaé, cînd de bolboroseala lui Purgatory Mary și de sfeșnicele de argint.

— Fă bine, omule, și te așază în genunchi și spune o rugăciune pentru răposata! porunci femeia.

Dar Chicot clătină din cap și refuză să-i dea ascultare. Se apropie de pat și puse o clipă o labă mică, neagră pe trupul înțepenit al lui Mamzelle Aglaé. El nu mai avea ce face aici. Își ridică de jos traista și vechea pălărie ponosită și plecă.

— Păgîn cu suflet negru! bombăni femeia. Închide ușa, fetițo.

Fetița coborî de pe scaun și se duse în vîrful picioarelor să închidă ușa, pe care Chicot o lăsase deschisă. Revenind la locul ei, își pironi ochii pe pieptul lui Purgatory Mary, care respira greoi.

— Hei, Chicot! strigă nevasta lui Matteo în dimineața următoare. Omu' meu a citit la gazetă de o femeie de-i zice Boisduré, care cică a fost de neam mare. A dat ortu' popii undeva prin St. Philip — săracă lipită. N-o fi cumva din neamu' ăla Boisduré de care tot vorbești?

Chicot clătină din cap încet, şi cu emfază, tăgăduind totul. Nu, nicidecum, femeia nu era nici un fel de rudă cu familia pe care o cunoştea el. Nu-i povestise el nevestei lui Matteo de destule ori — de cîte ori să-i mai repete ? — despre averea şi despre poziţia lor socială ? Fără îndoială că era vorba de o Boisduré din *les Attakapas ;* nu dintre cei pe care-i ştia el.

A doua zi, prin apropiere trecu un cortegiu funerar — un dric şi una sau două trăsuri. Din cortegiu făceau parte preotul care fusese la Mamzelle Aglaé, un binevoitor gentleman creol al cărui tată cunoscuse în tinereţe familia Boisduré şi doi pierde-vară, care însă mirosind cum stă povestea, îşi luară tălpăşiţa.

— Ia vezi, Chicot ! strigă nevasta lui Matteo. Du-te şi tu la-nmormîntare. Trebuie că-i femeia aia, Boisduré, de care vorbirăm ieri.

Dar Chicot nu-i acordă nici o atenţie. Ce să caute el la înmormîntarea unei femei care murise pe strada St. Philip ? Nici măcar nu-şi întoarse capul spre cortegiu. Continuă să-şi curețe de solzi peştele.

PRUNCUL LUI DÉSIRÉE [1]

Fiind o zi plăcută, Madame Valmondé se hotărî să plece la L'Abri, ca s-o vadă pe Désirée şi pe pruncul ei.

Îi venea să rîdă cînd se gîndea că Désirée are un copil. Ca ieri, Désirée însăşi nu era decît un prunc ; atunci cînd Monsieur, intrînd călare pe porţile plantaţiei Valmondé, o găsise adormită la umbra stîlpului de piatră. Micuţa se trezise în braţele lui şi începuse să plîngă după „Dada". Cam atîta ştia să spună sau să facă. Unii socoteau că probabil copilaşul se rătăcise prin părţile acelea fiind tocmai la vîrsta cînd începuse să umble. Dar convingerea majorităţii era că fetiţa fusese dinadins lăsată acolo de nişte texani, a căror căruţă cu coviltir traversase fluviul chiar ceva mai jos de plantaţie cu bacul lui Coton Mais. Cu timpul, văzînd că nu poate avea copii,

1 „Désirée's Baby" a apărut în volumul *A Night in Acadie.*

Madame Valmondé renunțase la orice speculație în afară de aceea că Désirée îi fusese trimisă de o providență generoasă. Căci, pe măsură ce creștea, fata se făcea frumoasă și blîndă, afectuoasă și sinceră — idolul plantației Valmondé.

Nu fusese deci de mirare că într-o zi, pe cînd fata stătea rezemată de același stîlp de piatră la a cărui umbră fusese găsită cu optsprezece ani în urmă, Armand Aubigny, trecînd pe acolo călare și văzînd-o, se îndrăgostise de ea. Așa se îndrăgosteau toți cei din neamul Aubigny, ca păliți de-un glonte. De mirare era că nu se îndrăgostise de ea mai înainte ; căci o cunoștea de pe vremea cînd tatăl lui îl adusese la vîrsta de opt ani de la Paris, după moartea mamei (alături de care se afla). Pasiunea născută în el în ziua aceea cînd o văzuse pe Désirée rezemată de poartă se dezlănțuise ca o avalanșă, sau ca focul din prerii, sau ca o forță care dărîmă toate obstacolele.

Madame Valmondé își aplecă spre Désirée fața impunătoare, o sărută și o clipă o cuprinse drăgăstos în brațe. Apoi se întoarse la copilaș.

— Nu se poate să fie ăsta ! exclamă ea surprinsă. (Pe vremea aceea la alde Valmondé se vorbea franțuzește).

— Știam eu că ai să rămîi uimită de cum a crescut ! rîse Désirée. Micuțul meu *cochon de lait* ! Uită-te, mamă, la piciorușele și la unghiuțele lui — unghii în toată regula. Zandrine i le-a tăiat în dimineața asta. Nu-i așa, Zandrine ?

Femeia își înclină maiestuos capul înfășurat în turban :

— *Mais si*, Madame.

— Și să-l auzi cum țipă, continuă Désirée, te asurzește. Mai zilele trecute, Armand l-a auzit tocmai de la casa lui La Blanche.

Madame Valmondé nu-și dezlipise o clipă ochii de la copilaș. Îl luă în brațe și se duse cu el la fereastra cea mai luminată. Cercetă cu privirile pruncul îndeaproape, apoi se uită la Zandrine la fel de cercetător, dar ea avea fața întoarsă, cu ochii pierduți peste cîmpuri.

— Da, copilașul a crescut, s-a schimbat, zise Madame Valmondé încet, așezînd pruncul lîngă mama lui. Armand ce spune ?

Pe fața lui Désirée se așternu o strălucire care întruchipa însăși fericirea.

— Oh, Armand e cel mai mîndru tată din cîți există. Cred că, în special, pentru că are un băiat care să-i poarte numele ; deși el spune că nu — că ar fi iubit la fel de mult și o fată. Dar știu eu că nu-i adevărat. Știu că zice așa ca să-mi facă mie plăcere. Și, ce spui, mamă, adăugă ea trăgînd mai aproape de ea capul doamnei Valmondé și vorbi în șoaptă, n-a mai pedepsit pe nimeni — pe nici un negru — de cînd s-a născut copilul. Nici măcar pe Négrillon, care s-a prefăcut că și-a ars piciorul ca să nu iasă la muncă, — a rîs de el și a spus că Négrillon e un mare ticălos. Oh, mamă, sînt atît de fericită. Mi-e de-a dreptul frică.

Tot ce spunea Désirée era adevărat. Căsătoria și mai tîrziu nașterea fiului său potoliseră mult firea poruncitoare și aspră a lui Armand Aubigny. Lucrul acesta o făcuse pe Désirée extrem de fericită, deoarece ea îl iubea cu disperare. Cînd se încrunta el, ea tremura, dar tot îl iubea. Cînd el zîmbea, ea nu cerea Domnului o mai mare binecuvîntare. Dar fața frumoasă și întunecată a lui Armand nu mai fusese prea des sluțită de încruntături din ziua cînd tînărul se îndrăgostise de ea.

Pe cînd pruncul avea aproape trei luni, Désirée se trezi într-o bună dimineață cu convingerea că în aer plutește ceva care îi amenință liniștea. La început fusese ceva prea nedeslușit pentru a putea fi sesizat. Fusese doar o părere care o neliniștise ; un aer misterios pe fețele negrilor ; vizite neașteptate din partea unor vecini îndepărtați, care cu greu își puteau justifica amabilitatea. Apoi, o schimbare ciudată, îngrozitoare în atitudinea soțului, pe care nu îndrăznise să-l roage să se explice. Cînd îi vorbea, Armand o făcea ferindu-și privirile din care parcă pierise vechea scînteie a dragostei. Lipsea de acasă și, cînd nu lipsea, îi evita pe ea și pe copil fără nici o scuză. Și, parcă brusc, spiritul lui Satana puse stăpînire pe el în raporturile cu sclavii. Désirée se simțea atît de nenorocită, de parcă ar fi fost în pragul morții.

Într-o după-amiază toridă, stătea în camera ei doar în *peignoir*, învîrtindu-și apatică în jurul degetelor șuvițele lungi, castanii și mătăsoase de păr risipite pe umeri.

Pruncul, aproape gol, dormea pe patul ei mare de mahon, care acoperit pe jumătate cu un baldachin de satin semăna cu un tron somptuos. Unul din băieţeii lui La Blanche, progenituri ai unui alb cu o mulatră — şi el aproape gol — stătea făcînd lin vînt pruncului cu un evantai din pene de păun. Străduindu-se să pătrundă prin ceaţa ameninţătoare pe care o simţea strîngîndu-se în jurul ei, Désirée, tristă şi absentă, îşi pironise ochii pe prunc. Privirile îi trecură de la copilaşul ei la băieţelul care stătea lîngă el şi înapoi la copilaşul ei, iarăşi şi iarăşi. „Ah !“ scăpă ea un ţipăt, pe care nici nu-şi dădu seama că-l rostise. Sîngele îi îngheţă în vine şi faţa i se acoperi de o sudoare rece.

Încercă să spună ceva băieţelului, dar la început nu reuşi să scoată nici un sunet. Cînd se auzi strigat pe nume, băieţelul ridică privirile şi îşi văzu stăpîna arătîndu-i uşa. Puse jos evantaiul mare şi moale şi, supus, plecă pe furiş în vîrful picioarelor.

Désirée rămase nemişcată cu privirile aţintite asupra pruncului şi cu faţa împietrită de groază.

În clipa aceea soţul ei intră în cameră şi, fără să o observe, se îndreptă spre masă şi începu să caute printre hîrtiile risipite pe ea.

— Armand, îl strigă Désirée cu o voce care i-ar fi străpuns inima, dacă ar fi avut inimă. Dar el nu-i dădu nici o atenţie. Armand, zise ea din nou. Apoi se ridică şi o porni spre el clătinîndu-se. Armand, gîfîi ea încă o dată, apucîndu-l de braţ, uită-te la fiul nostru. Ce înseamnă asta ? Spune-mi.

Uşor, dar glacial, el îi desprinse degetele de pe braţ şi îi împinse mîna la spate.

— Spune-mi ce înseamnă asta ! strigă ea deznădăjduită.

— Înseamnă, răspunse el încet, că fiul nostru nu e alb ; înseamnă că tu nu eşti albă.

O înţelegere rapidă a ceea ce însemna pentru ea această acuzaţie o îmbărbătă, făcînd-o să tăgăduiască cu un curaj neobişnuit :

— E o minciună ; nu-i adevărat. Sînt albă ! Uită-te la părul meu, e castaniu, şi ochii sînt cenuşii, Armand, ştii bine că sînt cenuşii. Şi pielea e albă, urmă apucîndu-l

de mînă. Uită-te la mîna mea, e mai albă decît a ta, Armand, rîse ea isteric.

— La fel de albă ca mîna lui La Blanche, replică el cu cruzime și plecă, lăsînd-o singură cu copilașul lor.

Cînd se simți în stare să țină tocul în mînă, Désirée trimise o scrisoare disperată lui Madame Valmondé.

„Mamă scumpă, mi se spune că nu sînt albă. Armand mi-a spus că nu sînt albă. Pentru numele lui Dumnezeu, spune-le că se înșală. Tu știi că nu-i adevărat. O să mor. Trebuie să mor. Nu se poate să fiu atît de nefericită și totuși să trăiesc."

Răspunsul sosi la fel de scurt :

„Iubita mea Désirée. Întoarce-te acasă la Valmondé, vino la mama ta care te iubește. Vino cu copilul."

Cînd primi scrisoarea, Désirée se duse cu ea în camera de lucru a soțului ei și o puse deschisă pe biroul la care stătea el. După ce o lăsă acolo, deveni o stană de piatră : tăcută, albă, nemișcată.

Fără să rostească o vorbă, el își aruncă privirea rece peste vorbele așternute pe hîrtie. Nu făcu nici o remarcă.

— Să plec, Armand ? întrebă ea cu o voce ascuțită în care tremura neliniștea așteptării.

— Da. Pleacă.

— Chiar vrei să plec ?

— Da, vreau să pleci.

Socotea că Atotputernicul îl tratase nedrept și cu cruzime și simțea că într-un fel, acum cînd sfîșia inima nevestei lui, nu făcea decît să-i plătească lui Dumnezeu cu aceeași monedă. Mai mult decît atît, n-o mai iubea din pricina jignirii inconștiente aduse casei și numelui lui.

Ea se întoarse, porni ca buimăcită de o lovitură și se îndreptă încet spre ușă, sperînd ca el s-o cheme înapoi.

— La revedere, Armand, murmură ea.

El nu-i răspunse. Era ultima lovitură dată de el sorții.

Désirée plecă să-și caute copilul. Zandrine se plimba cu el de la un capăt la celălalt al galeriei întunecate.

Îl luă pe micuț din brațele doicii fără nici o explicație și, coborînd treptele, se pierdu pe sub crengile de stejar.

Era o după-amiază de octombrie ; soarele tocmai cobora la apus. Pe ogoare negrii culegeau bumbac. Désirée nu-și schimbase nici veșmîntul alb, subțire, și nici papucii. Capul îi era descoperit și razele soarelui scoteau din șuvițele ei castanii o strălucire aurie. Nu o apucă pe drumul larg, bătut, care ducea pînă hăt departe, la plantația Valmondé. O luă peste un cîmp pustiu, unde mirișteа îi zdreli picioarele delicate, cu încălțămintea lor atît de firavă, și îi sfîșie veșmîntul subțire.

Dispăru printre trestiile și sălciile care creșteau dese pe malul bălții adînci și vîscoase, și nu se mai întoarse niciodată.

După cîteva săptămîni, la L'Abri se petrecea o scenă curioasă. În mijlocul curții bine măturate ardea un foc strașnic. Armand Aubigny stătea pe terasa spațioasă de unde se vedea tot spectacolul și el era cel care furniza negrilor materialul necesar întreținerii focului.

Negrii așezară pe rugul hrănit și pînă atunci cu bogăția minunatului trusou de nou născut un leagăn delicat din salcie, cu toate accesoriile lui elegante. Urmară apoi rochii de mătase, la care se adăugară altele de catifea și de satin ; dantele și broderii ; bonete și mănuși ; toate de calitate aleasă.

Ultimul lucru destinat focului era un pachet de scrisori ; scurte mîzgălituri pe care Désirée i le trimisese în perioada cît fuseseră logodiți. În fundul sertarului de unde le scosese se mai vedeau niște rămășițe dintr-o scrisoare. Dar nu era de la Désirée ; era o parte dintr-o scrisoare veche a mamei lui către tatăl lui. Începu s-o citească. Mama lui mulțumea Domnului pentru fericirea dăruită de dragostea soțului ei :

„Dar mai presus de orice", scria ea, „zi și noapte mulțumesc bunului Dumnezeu că ne-a orînduit în așa fel viața încît iubitul nostru Armand să nu afle niciodată că mama lui care îl adoră aparține unei rase blestemate să poarte stigmatul sclaviei."

O FEMEIE RESPECTABILĂ [1]

Doamna Baroda se simți ușor iritată la vestea că soțul ei își invitase prietenul, pe Gouvernail, să vină să stea o săptămînă sau două la ei la plantație.

Toată iarna avuseseră o mulțime de oaspeți și o bună parte din timp și-o petrecuseră în New Orleans la tot felul de distracții. Tocmai aștepta cu nerăbdare o perioadă netulburată de odihnă și de tête-à-tête cu soțul ei, cînd acesta o informă că Gouvernail vine să stea la ei o săptămînă sau două.

Gouvernail era un om despre care ea auzise multe, dar pe care nu-l întîlnise. Fusese prieten din facultate cu soțul ei ; acum era ziarist, dar nu se putea spune despre el în nici o privință că ar fi fost un om monden sau un petrecăreț, ceea ce constituia poate unul din motivele pentru care ea nu-l cunoscuse pînă atunci. Dar, firește, își formase în minte o imagine despre el. Și-l închipuia înalt, subțire, cinic ; cu ochelari și cu mîinile în buzunare ; hotărît lucru, nu-i plăcea. Într-adevăr, Gouvernail era destul de zvelt, dar nu era nici foarte înalt și nici foarte cinic ; mai mult, nici nu purta ochelari, și nici nu stătea cu mîinile în buzunare. Iar ei îi plăcu destul de mult cînd îl cunoscu.

De ce însă — nici ea nu reuși să-și explice, deși încercă s-o facă. Nu se simți în stare să-i descopere acestui om nici una din acele însușiri strălucite și promițătoare care Gaston, soțul ei, o asigurase de nenumărate ori că-l caracterizează pe prietenul lui. Dimpotrivă, omul rămăsese tăcut și receptiv în fața strădaniilor ei guralive de a-l face să se simtă ca acasă și a verbozității sincere și ospitaliere a lui Gaston. Purtarea lui curtenitoare față de ea ar fi mulțumit-o și pe cea mai exigentă femeie ; numai că el nu-i solicitase direct nici măcar o clipă aprobarea, sau cel puțin părerea.

Odată instalat la plantație, părea să-i placă să stea în porticul spațios, la umbra unuia din masivii stîlpi corintici, trăgînd alene din trabuc și ascultîndu-l atent

1 „A Respectable Woman" face parte din povestirile incluse în volumul *A Night in Acadie*.

pe Gaston, care-i împărtășea din experiența lui de plantator de trestie de zahăr.

„Asta mai zic și eu viață", rostea el cu adîncă satisfacție cînd adierea care aluneca peste cîmpul cu trestie de zahăr îl mîngîia cu mireasma și căldura atingerii ei catifelate. Îi făcea de asemenea plăcere să se joace cu cîinii mari, care se strîngeau în jurul lui, frecîndu-i-se prietenește de picioare. Nu se omora după pescuit și nu manifestă nici pic de entuziasm cînd Gaston îi propuse să meargă împreună la vînătoare.

Personalitatea lui Gouvernail o punea în încurcătură pe doamna Baroda, dar îl plăcea. Într-adevăr, era un tip simpatic și inofensiv. După cîteva zile, cînd nu ajunsese să-l cunoască cu nimic mai mult decît la început, renunță să se mai mire și rămase doar intrigată. În această stare fiind, îi lăsa mai tot timpul pe soțul ei și pe musafir singuri. Apoi, constatînd că Gouvernail părea să nu-i fi observat comportarea, își impuse pur și simplu compania, însoțindu-l în plimbările lui spre moară și de-a lungul rîului. Încerca permanent să pătrundă dincolo de reținerea în care fără voie se învăluise musafirul.

— Cînd are de gînd să plece prietenul tău ? își întrebă ea într-o bună zi soțul. În ceea ce mă privește, mă plictisește la culme.

— Mai stă cel puțin o săptămînă, draga mea. Nu înțeleg ce ai, omul nu te deranjează cu nimic.

— Ai dreptate ; dar aș fi mai bucuroasă dacă m-ar deranja, dacă ar fi și el ca toată lumea și ar trebui să mă gîndesc ce să fac ca să se simtă bine.

Gaston luă între mîini fața frumoasă a soției sale și rîzînd îi privi drăgăstos ochii neliniștiți. Această conversație avea loc în budoarul doamnei Baroda.

— Ești plină de surprize, *ma belle*, îi zise el. Nici chiar eu nu pot spune dinainte cum vei reacționa într-o anumită împrejurare.

O sărută și se întoarse la oglindă să-și potrivească cravata.

— Acum, de pildă, continuă el, îi dai atîta importanță lui Gouvernail și te agiți atîta din pricina lui — ultimul lucru pe care l-ar dori sau la care s-ar aștepta bietul om.

— Mă agit ? sări ea ofensată. Prostii ! Cum poți spune una ca asta ? Halal agitație ! Dar să nu uiți că tu singur ai zis că e un tip deștept.

— Așa și este. Dar acum e și el, sărmanul, epuizat de prea multă muncă. De asta l-am și invitat să vină să se odihnească puțin.

— Parcă ziceai că e un om de opinie, replică ea neîmpăcată. Mă așteptam să fie cel puțin o persoană interesantă. Mîine dimineață mă duc în oraș să-mi aranjez toaletele de primăvară. Anunță-mă și pe mine cînd a plecat domnul Gouvernail ; mă găsești la mătușa Octavia.

În seara aceea se așeză singură pe o bancă sub un stejar de la marginea aleii prunduite. Nu-și mai amintea ca gîndurile sau intențiile să-i fi fost cîndva atît de confuze. Din toate însă nu-și dădea seama decît de senzația unei necesități distincte de a pleca de-acasă a doua zi dimineață.

Doamna Baroda auzi pași călcînd pe pietriș, dar nu reuși să distingă în întuneric decît capătul roșu al unui trabuc aprins. Știa că e Gouvernail, căci soțul ei nu fuma. Spera că prezența ei nu va fi remarcată, dar o trădă albul rochiei. Gouvernail își aruncă trabucul și se așeză pe bancă alături de ea ; fără cea mai mică bănuială că ea ar putea avea vreo obiecție.

— Doamnă Baroda, soțul dumneavoastră m-a rugat să vă aduc șalul acesta, spuse el întinzîndu-i un șal alb, străveziu, pe care ea îl punea uneori pe cap și pe umeri.

Ea luă șalul murmurînd niște mulțumiri și îl lăsă în poală.

El făcu cîteva remarci banale privind efectul nociv al aerului nopții în acel anotimp. Apoi, cu privirile pierdute în întuneric, începu să murmure, aproape pentru sine :

„Noapte a vînturilor Sudului — noapte cu stele mari !
Noapte îngăduitoare — care încă mai greșești."

Ea nu răspunse în nici un fel acestei apostrofe destinate nopții care, evident, nu-i fusese adresată ei.

Gouvernail nu era în nici o privință un om sfios, căci nu-și făcea probleme cum să se poarte. Perioadele în

care părea atît de rezervat nu țineau de constituția lui, ci erau rezultatul unor stări sufletești. Stînd acolo lîngă doamna Baroda, tăcerea i se destrămă.

Începu să vorbească nestînjenit, într-un fel intim, cu o voce joasă, tărăgănată, care nu era deloc neplăcută. Povesti despre zilele îndepărtate ale studenției, cînd el și Gaston însemnau atît de mult unul pentru celălalt; despre zilele nemăsuratelor și oarbelor ambiții, ale intențiilor mărețe. În prezent, cel puțin, îi mai rămăsese o înțelegere filosofică e existenței — o simplă dorință de-a i se permite să existe, și să se bucure din cînd în cînd de cîte o adiere de trăire autentică, asemenea celei pe care o respira acum.

Mintea ei nu-i prindea decît vag vorbele. Făptura ei fizică era aceea care se simțea copleșită. Nu se gîndea le ce spune el, doar îi sorbea modulațiile vocii. Simțea nevoia să întindă mîna în întuneric și să-i atingă fața sau buzele cu vîrfurile sensibile ale degetelor. Simțea nevoia să se lipească de el și să-i șoptească ceva — indiferent ce — cum ar fi făcut dacă n-ar fi fost o femeie respectabilă.

Cu cît creștea în ea impulsul de a se apropia de el, cu atît se trăgea de fapt mai departe. De îndată ce considera că gestul ei n-ar fi însemnat o impolitețe prea mare, se ridică și îl lăsă acolo singur.

Înainte ca ea să fi ajuns în casă, Gouvernail își aprinsese un alt trabuc, terminîndu-și apostrofa către noapte.

În noaptea aceea doamna Baroda se simți foarte tentată să-i povestească soțului ei — totdeauna plin de înțelegere — despre nebunia care o cuprinsese. Dar nu cedă tentației. Pe lîngă că era o femeie respectabilă, mai era și o femeie cu judecată; și știa că în viață există bătălii pe care omul trebuie să le poarte singur.

Cînd Gaston se trezi în dimineața următoare, soția lui plecase la oraș. Luase un tren foarte matinal. Nu reveni pînă ce nu se asigură că Gouvernail nu se mai afla sub acoperișul ei.

După plecarea lui veni o dată vorba, în treacăt, că n-ar fi rău să mai vină și vara următoare. Mai bine zis, Gaston ar fi dorit-o din tot sufletul; dar dorința lui cedă în fața împotrivirii înverșunate a soției sale.

Totuși, înainte de sfîrșitul anului, ea însăși propuse din proprie inițiativă ca Gouvernail să fie invitat din nou. Soțul ei rămase surprins și încîntat totodată că sugestia venea din partea ei.

— Mă bucur, *chère amie,* să constat că în sfîrșit ai trecut peste aversiunea față de el ; zău că n-o merita.

— Oh, exclamă ea surîzătoare, după ce îi pecetlui buzele cu o sărutare lungă, drăgăstoasă. Am trecut peste toate, o să vezi. De data asta voi fi foarte drăguță cu el.

CIORAPII DE MĂTASE [1]

Micuța doamnă Sommers se trezi într-o bună zi posesoarea sumei de cincisprezece dolari. I se părea o sumă foarte mare și modul în care banii îi umflară și îi burdușiră vechiul și ponositul ei *porte-monnaie* îi dădu un sentiment de importanță cum nu mai avusese de ani de zile.

O muncea în special gîndul cum să-i investească. O zi sau două umblă de colo pînă colo cufundată parcă în visare, dar de fapt absorbită în calcule și speculații. Nu vroia să acționeze pripit, să facă ceva ce s-ar fi putut să regrete mai tîrziu.

Dar în ceasurile tăcute ale nopții, cînd nu închidea un ochi frămîntînd în minte tot felul de planuri, se pare că reușea să vadă clar calea pe care s-o apuce pentru a-și utiliza judicios banii. O să adauge unu sau doi dolari la obișnuita sumă rezervată pentru pantofii lui Janie, așa încît or să țină mult mai mult ca de obicei. O să cumpere atîția și atîția metri de șifon ca să facă poale noi la cămășile băieților și corsaje la bluzele lui Janie și Mag. Inițial intenționase să le peticească pe cele vechi. Lui Mag i-ar trebui o rochie nouă. Văzuse ea niște modele frumoase într-o vitrină, un adevărat chilipir. Și

1 „A Pair of Silk Stockings", publicată pentru prima oară în revista *Vogue* din 16 septembrie 1897, a apărut ulterior în volumul *The Complete Works of Kate Chopin.*

încă o să-i mai rămînă destul pentru ciorapi — cîte două perechi de fiecare. Şi cînd te gîndeşti că mult timp de aici înainte n-o să mai fie nevoită să cîrpească ! O să cumpere şepci pentru băieţi şi berete de marinar pentru fete. Imaginea puişorilor ei, care măcar o dată în viaţă o să arate aranjaţi şi dichisiţi, ca scoşi din cutie, o umplea de emoţie, iar nerăbdarea o făcea să se frămînte învîrtindu-se în aşternut.

Vecinii vorbeau uneori de nişte „zile mai bune", pe care micuţa doamnă Sommers le cunoscuse înainte de a-i fi trecut prin cap să devină doamna Sommers. Pe ea, una, nu o încerca niciodată dorinţa morbidă de-a arunca o privire retrospectivă. Nu avea timp pentru trecut — nici măcar o secundă. Nevoile prezentului îi absorbeau întreaga fiinţă. Uneori o înfricoşa imaginea întunecată a viitorului ca un monstru numai piele şi os, dar din fericire „mîine înseamnă niciodată".

Doamna Sommers era o persoană care ştia ce înseamnă un chilipir ; care putea să petreacă ceasuri întregi făcîndu-şi drum, centimetru cu centimetru, spre obiectul dorit care se vindea la un preţ avantajos. Dacă era nevoie, putea să-şi facă loc cu coatele ; învăţase să apuce marfa, s-o ţină cu îndîrjire şi stăruinţă şi să nu se dezlipească de ea pînă cînd nu îi venea rîndul să fie servită, indiferent cînd.

Dar în ziua aceea se simţea puţin obosită şi slăbită. Mîncase ceva în fugă — ba nu ! dacă se gîndea bine, pînă să dea de mîncare copiilor, să aranjeze prin casă şi să se pregătească de cumpărături, uitase să mai pună gura pe ceva !

Se aşezase pe un scaun rabatabil în faţa unei tejghele aproape goale, încercînd să-şi adune puterea şi curajul pentru a porni la atac prin mulţimea nerăbdătoare care asedia raionul cu stămburi şi pînzeturi. O cuprinse un fel de moleşeală de mult uitată şi îşi sprijini la întîmplare braţul pe tejghea. Nu purta mănuşi. Treptat deveni conştientă de faptul că mîna ei dăduse peste ceva foarte moale, foarte plăcut la pipăit. Coborîndu-şi privirea, constată că mîna i se odihnea pe un teanc de ciorapi de mătase. Alături pe un afiş se anunţa o reducere de preţ de la doi dolari şi cincizeci de cenţi la un dolar şi nouăzeci şi opt de cenţi ; iar o fată din spatele tejghelei

o întrebă dacă nu cumva dorește să vadă colecția lor de ciorapi. Zîmbi de parcă ar fi fost rugată să examineze o diademă de diamante ca s-o cumpere. Dar continuă să pipăie — acum cu amîndouă mîinile ciorapii moi, eleganți și lucioși, ridicîndu-i în sus să le vadă strălucirea și să-i simtă alunecîndu-i printre degete ca șerpii.

Două pete de roșeață îi apărură brusc pe obrajii palizi. Își ridică privirile spre fată :

— Credeți că în grămada asta pot găsi și măsura opt și jumătate ?

Da, se găseau o mulțime de ciorapi măsura opt și jumătate. De fapt, majoritatea ciorapilor din grămadă erau măsura opt și jumătate. Iată aici o pereche bleu deschis ; una de culoarea levănțicăi, ciorapi negri, sau în diferite nuanțe cafenii și cenușii. Doamna Sommers alese o pereche de ciorapi negri și îi privi atent și îndelung, pretextînd că examinează țesătura, care după cum o asigurase vînzătoarea era excelentă.

— Un dolar și nouăzeci și opt de cenți, cugetă ea cu voce tare. Bine, o să iau perechea asta.

Îi dădu fetei o hîrtie de cinci dolari și așteptă pînă primi restul și pachetul. Ce pachețel minunat ! Îl vîrî în adîncurile sacoșei vechi și ponosite, unde se pierdu imediat.

După aceea doamna Sommers nu se mai îndreptă spre raionul mărfurilor cu preț redus. Luă liftul pînă la un etaj superior unde se aflau toaletele pentru femei. Aici, într-un colț retras, își schimbă ciorapii de bumbac cu cei noi de mătase pe care tocmai îi cumpărase. Nu simțea nici o nevoie acută să-și explice gestul sau să găsească o justificare satisfăcătoare pentru ceea ce făcuse. Nu se gîndea la nimic. Pentru moment părea că renunțase la această preocupare laborioasă și istovitoare, lăsîndu-se în voia unui impuls mașinal care îi direcționa acțiunile și o elibera de orice responsabilitate.

Ce plăcut i se lipea mătasea de piele ! Simți nevoia să se rezeme un moment de speteaza moale a scaunului tapisat și să guste acest deliciu. Ceea ce și făcu timp de cîteva clipe. Apoi își puse pantofii, își strînse ciorapii de bumbac și îi băgă în sacoșă. După ce termină toate acestea, o porni direct spre raionul de încălțăminte și se așeză pe unul din scaunele destinate cumpărătorilor.

Era o femeie cu gusturi dificile. Vînzătorul nu știa în ce categorie s-o plaseze ; pantofii ei nu se potriveau deloc cu ciorapii de mătase și era o persoană care evident nu se mulțumea cu orice. Doamna Sommers ridică puțin fustele și își întoarse ușor piciorul într-o parte și capul în cealaltă, privind în jos la botinele strălucitoare, cu vîrf ascuțit. Piciorul și glezna arătau minunat. Nici nu-și dădea seama că-i aparțineau, că erau părți ale trupului ei. Vroia ceva excelent și elegant, spuse ea tînărului care o servea, și un dolar sau doi în plus nu conta atîta timp cît obținea ceea ce dorea.

De mult nu mai probase doamna Sommers niște mănuși. În rarele ocazii cînd își cumpărase o pereche, fuseseră întotdeauna mănuși de la „solduri", atît de ieftine, încît ar fi fost ridicol și inutil să te aștepți să ți se potrivească exact pe mînă.

Acum cotul i se odihnea în pernuța de pe tejgheaua raionului de mănuși, unde o fată tînără, drăguță, plăcută, delicată și plină de îndemînare trase o mănușă lungă de piele de căprioară pe mîna doamnei Sommers. O netezi peste încheietura mîinii, închise cu dibăcie butonii și amîndouă femeile se pierdură o clipă sau două într-o contemplare admirativă a delicatei mîini înmănușate. Dar mai erau și alte locuri unde se puteau cheltui banii.

Puțin mai jos pe aceeași stradă, în vitrina unei prăvălioare, se ridicau vrafuri de cărți și reviste. Doamna Sommers cumpără două reviste scumpe, din cele pe care obișnuia să le citească pe vremea cînd era obișnuită și cu alte lucruri plăcute. Ceru vînzătorului să nu i le ambaleze. De cîte ori traversa cîte o stradă, își ridica fusta cît putea de sus. Ciorapii, botinele și mănușile mulate pe mînă săvîrșiseră adevărate minuni în ținuta ei — îi dăduseră un aer de siguranță, o senzație că aparține lumii bine îmbrăcate.

Îi era tare foame. Altă dată și-ar fi amăgit pofta de mîncare pînă acasă, unde și-ar fi făcut un ceai și ar fi îmbucat ce s-ar fi găsit. Dar impulsul care o însuflețea acum nu-i permitea nici măcar să se gîndească la așa ceva.

În colț se găsea un restaurant. Nu intrase niciodată înăuntru ; zărise uneori în treacăt de afară damascul

imaculat, cristalele scînteietoare și chelnerii cu pas ușor servind clienții din lumea bună.

Intrarea ei nu stîrni nici un fel de uimire sau consternare, cum se temuse în adîncul sufletului. Se așeză la o masă mică, de o persoană, și un chelner atent se apropie imediat să-i ia comanda. Nu vroia să mănînce prea mult ; rîvnea după ceva gustos și aspectuos — cîteva stridii, un cotlet frumos cu salată, ceva dulce — de exemplu crème-frapée, un pahar de vin alb, iar la urmă o cești de cafea.

Așteptînd să fie servită, își scoase alene mănușile și le așeză alături. Apoi luă o revistă și începu s-o răsfoiască, tăindu-i paginile cu muchia neascuțită a cuțitului. Totul era cît se poate de plăcut. Damascul arăta chiar mai imaculat decît i se păruse ei prin geam, iar cristalele mai scînteietoare. La mese mici ca a ei luau prînzul domni și doamne distinse, care n-o băgau în seamă. Se auzea o muzică plăcută, discretă și de afară venea o adiere ușoară. Doamna Sommers lua o îmbucătură, citea două vorbe, sorbea din vinul de culoarea chihlimbarului și își mișca degetele de la picioare în ciorapii de mătase. Nu conta la cît se va ridica nota de plată. Numără chelnerului banii și îi puse și un bacșiș pe tavă, la care acesta se înclină în fața ei ca în fața unei prințese.

Îi mai rămăseseră niște bani și următoarea tentație se prezentă sub forma unui afiș anunțînd un matineu.

După scurt timp doamna Sommers intra în sala teatrului. Piesa începuse și se părea că sala era plină. Dar ici și colo se mai găsea cîte un loc liber și plasatoarea îi indică un asemenea loc, între două doamne splendid îmbrăcate, care veniseră la teatru ca să-și omoare timpul, să ronțăie dulciuri și să-și etaleze cu ostentație toaletele. Erau și mulți alții care veniseră numai pentru piesă și pentru actori. Se poate afirma fără ezitare că nici unul din cei prezenți nu se comporta ca doamna Sommers față de ceea ce îi înconjura. Ea acumula totul — scena, actorii și spectatorii — într-o unică impresie atotcuprinzătoare, absorbea totul, se entuziasma de toate. Rîdea la scenele comice și plîngea la toate scenele tragice — ea și femeia de alături, îmbrăcată țipător. Cele două femei schimbară chiar cîteva remarci în această privință,

iar femeia îmbrăcată țipător își șterse lacrimile, se mai smiorcăi nițel într-un pătrățel de dantelă parfumată și o pofti pe micuța doamnă Sommers să se servească din cutia ei de bomboane.

Piesa se sfîrși, muzica încetă și spectatorii se ridicară să plece. Era ca și cum s-ar fi terminat un vis frumos. Oamenii se risipiră care-ncotro. Doamna Sommres se opri la colț să aștepte tramvaiul.

Unui bărbat cu ochi pătrunzători, care stătea în fața ei, îi făcea, se pare, deosebită plăcere să-i studieze fața mică și palidă. Era complicat să descifreze ce vedea acolo. De fapt nu vedea nimic — doar să fi avut o putere magică să descopere dorința vie, năzuința ei fierbinte ca tramvaiul să nu se mai oprească nicicînd și nicăieri, ci să meargă așa, la nesfîrșit.

CHARLES WADDELL CHESNUTT

SOȚIA TINEREȚII LUI [1]

1

Domnul Ryder urma să dea un bal. Existau mai multe motive pentru care momentul era prielnic unui asemenea eveniment.

Domnul Ryder putea fi pe bună dreptate numit decanul societății Vinele Albastre. Inițial, Vinele Albastre fusese o asociație a oamenilor de culoare, organizată într-un orășel din nord imediat după război. Scopul ei era să stabilească și să mențină norme sociale respectabile printre niște oameni a căror condiție socială lăsa loc aproape nelimitat pentru mai bine. Printr-o întîmplare, combinată poate cu o anumită afinitate naturală, membrii societății erau în general mai mult albi decît negri. La un moment dat, o persoană din afară emise plină de invidie părerea că numai cei care au pielea atît de albă încît să li se vadă vinele albastre pot fi admiși ca membri. Cei care nu se numărau printre puținii favorizați de soartă, adoptară rapid această părere și de atunci, deși avea un nume mai lung și mai pretențios, societatea rămase cunoscută pretutindeni sub denumirea de Societatea Vinelor Albastre, iar membrii ei sub aceea de Vine Albastre.

Vinele Albastre negau faptul că s-ar fi impus cuiva o atare cerință pentru a fi admis în cercul lor și declarau, dimpotrivă, că singurele elemente luate în considerație erau caracterul și gradul de cultură ; și că dacă majoritatea membrilor aveau pielea deschisă la culoare, era din cauză că de regulă asemenea persoane avuseseră mai multe șanse să se califice ca membri. Părerile erau contradictorii și în privința utilității acestei societăți. Unii

1 „The Wife of His Youth" apare în volumul *The Wife of His Youth and Other Stories of the Color Line.*

o atacaseră cu violență ca fiind o ilustrare concludentă tocmai a prejudecății de pe urma căreia rasa neagră avusese cel mai mult de suferit, dar mai tîrziu, cînd reușiră să pătrundă și ei în societate, cei care formulaseră respectivele critici se apucară să susțină cu zel și seriozitate că societatea este o barcă de salvare, o ancoră, un bastion și o pavăză — un stîlp de nori ziua și un stîlp de foc noaptea, conducîndu-și oamenii prin ținuturile sălbatice ale vieții sociale. O altă premiză obligatorie pentru obținerea calității de membru era ca solicitantul să se fi născut om liber ; și deși lucrul acesta nu figura printre cerințele impuse, nu e mai puțin adevărat că, dacă s-ar fi impus o asemenea cerință, foarte puțini membri ar fi fost în situația de a nu corespunde. Dacă mai existau unul sau doi membri mai vechi veniți din Sud, după ce scăpaseră din lanțurile sclaviei, biografia lor prezenta destule elemente romantice în stare să le purifice originea de aspectele mai puțin plăcute.

Deși nu existau asemenea teste în vederea admiterii, Vinele Albastre își aveau propriile teorii despre respectivul subiect și nu erau cu toții la fel de liberali în privința lucrurilor pe care, în grup, le respingeau. Domnul Ryder se număra printre cei mai conservatori. Deși nu era membru fondator al societății, vocația sa de lider social se afirmase atît de convingător, încît foarte repede el deveni șeful și consilierul societății, păstrătorul normelor și al tradițiilor ei. El îi orienta activitatea socială, se îngrijea de organizarea timpului liber și, ori de cîte ori scădea interesul membrilor, ceea ce se mai întîmpla uneori, el sufla în tăciuni stîrnind din nou flacăra vie.

Popularitatea lui mai avea și alte explicații. Deși nu era atît de alb ca unii dintre membri, înfățișarea îi conferea o superioritate față de ei. Avea trăsături fine, părul aproape lins, era întotdeauna îngrijit îmbrăcat ; manierele îi erau ireproșabile și moralitatea dincolo de orice suspiciune. Sosise în Groveland pe cînd era un puști și, obținînd postul de curier la o companie de căi ferate, cu timpul, muncind din greu, reușise să promoveze în postul de secretar însărcinat cu repartizarea materialelor pe întreaga companie a căilor ferate. Deși lipsa unei educații timpurii îngreunase dezvoltarea sistematică a inteligenței sale native, nimic nu-l împiedicase să

citească pe rupte sau să-și formeze gusturi literare ferme. Pasiunea lui era poezia. Putea să recite pagini întregi din marii poeți englezi ; și dacă uneori mai pronunța greșit cîte ceva, privirea, vocea și gesturile lui răspundeau la orice schimbare de sentiment cu o precizie care dezvăluia un suflet poetic și dezarma orice critic. Era cumpătat și pusese ceva bani deoparte ; locuia pe o stradă respectabilă, într-o casă spațioasă al cărei proprietar era. Interiorul era frumos mobilat, conținînd printre altele o bibliotecă bună, bogată în volume de poezie, un pian și niște gravuri valoroase. Cu el în casă stătea și o tînără pereche care îi purta de grijă și îi ținea companie ; căci domnul Ryder era burlac. La început, cînd devenise membru al societății, fusese considerat o adevărată achiziție, și atît domnișoarele tinere cît și mamele lor făcuseră tot felul de manevre ingenioase ca să-l acapareze. Totuși, pînă în ziua cînd doamna Molly Dixon veni să viziteze orașul Groveland, nici o femeie nu reușise să-l facă să-și dorească situația de om însurat.

Doamna Dixon sosise la Groveland de la Washington la începutul primăverii și, înainte de sfîrșitul verii, cîștigase inima domnului Ryder. Avea o mulțime de calități care o făceau atrăgătoare. Era mult mai tînără decît el ; de fapt domnul Ryder ar fi putut ușor să-i fie tată, deși nimeni nu-i știa exact vîrsta. Avea pielea mai albă decît el și beneficiase de o educație mai aleasă. La Washington se învîrtise în cele mai bune cercuri de culoare din țară și predase la diferite școli din oraș. Firește, o asemenea ființă superioară fusese întîmpinată călduros de societatea Vinele Albastre, acordîndu-i-se un rol de frunte în toate activitățile. La început domnul Ryder se simți atras de farmecele ei exterioare, căci era o femeie foarte frumoasă, de cel mult douăzeci și cinci de ani ; apoi de manierele ei distinse și de mintea ei ascuțită. Soțul ei fusese funcționar superior și, cînd murise, îi lăsase o substanțială asigurare pe viață. Doamna Dixon venise în vizită la niște prieteni din Groveland și, găsind și orașul și oamenii pe gustul ei, își prelungise nelimitat șederea. Nu se arătase plictisită de atențiile domnului Ryder, ci din contră îi dăduse nenumărate semne

de încurajare ; şi, într-adevăr, un bărbat mai tînăr şi mai puţin precaut decît el i s-ar fi destăinuit mult mai curînd. Totuşi el se hotărîse şi nu-i rămăsese decît să stabilească clipa cînd s-o ceară de nevastă. Decise să dea un bal în cinstea ei şi, la un moment dat în timpul balului, să-i ofere mîna şi inima lui. Nu avea temeri speciale în privinţa rezultatului, dar cuprins de o uşoară nostalgie romantică dorea ca atunci cînd va primi răspunsul aşteptat, întreaga ambianţă să se armonizeze cu propriile-i sentimente.

Domnul Ryder era ferm hotărît ca balul să facă epocă în istoria mondenă a oraşului Groveland. Firește, nimeni nu putea şti mai bine decît el toate petrecerile care avuseseră loc în ultimii ani şi ce se cerea făcut pentru a le eclipsa. Balul lui trebuia să fie la înălţimea doamnei în cinstea căreia era dat, iar lista invitaţilor să impună un exemplu pentru viitor. În ultima vreme observase chiar printre membrii propriului său cerc o toleranţă crescîndă, aproape o nepăsare faţă de problemele sociale şi de cîteva ori în diferite ocazii mondene fusese obligat să se întreţină cu persoane a căror înfăţişare şi îndeletnicire în viaţă erau departe de standardul pe care considera el că s-ar cuveni să-l menţină orice societate. Avea teoria lui în această privinţă.

— N-am nici o prejudecată rasială, spunea el, dar noi, cei cu sînge amestecat, sîntem ca între două pietre de moară. Soarta noastră pluteşte între perspectiva de-a fi absorbiţi de rasa albă şi aceea de-a dispare în sînul rasei negre. Prima nu ne vrea încă, dar cu timpul poate că ne va accepta. Cea de-a doua ne-ar primi cu braţele deschise, dar pentru noi lucrul acesta ar însemna un pas înapoi. Fără a pricinui nimănui rău, cu dragoste şi înţelegere pentru fiecare, trebuie să facem tot ce ne stă în putinţă pentru noi şi pentru cei care ne vor urma. Autoconservarea este prima lege a naturii.

Prin exclusivitatea sa, balul dat de el avea să servească tocmai la contracararea tendinţelor nivelatoare, iar căsătoria cu doamna Dixon avea să contribuie la încurajarea procesului ascendent de asimilare pe care el îl dorea şi-l aştepta.

2

Balul urma să aibă loc vineri seara. Casa fusese pusă la punct, covoarele strînse, holurile și scările împodobite cu palmieri și tot felul de plante în ghivece; și după-amiază domnul Ryder se așeză în veranda de la intrare, pe care umbra unei viițe cățărate pe niște sîrme o transformase într-un plăcut loc de odihnă. Se aștepta ca la cină să țină el toastul cînd se vor închina paharele „în cinstea doamnelor" și tocmai de aceea se înarmă cu niște citate corespunzătoare dintr-un volum de Tennyson, poetul său favorit. Volumul era deschis la poezia „Femei de vis". Ochii îi căzură pe următoarele versuri, pe care le citi cu voce tare ca să le cumpănească mai bine efectul :

O mîndră doamnă am văzut în preajmă,
Ca marmura de albă și tăcută,
Vlăstar divin de zei, dulce fantasmă.
La chip neîntrecută.

Își notă în gînd versul și, întorcînd pagina, citi strofa care începea :

O dulce, pală Margaretă,
Aleasă, pală Margaretă...

Cîntări o clipă versurile și hotărî că nu merg. Doamna Dixon era cea mai puțin palidă dintre doamnele invitate la bal ; era durdulie, cu obrajii mai degrabă rumeni și cu o fire vioaie. Prin urmare, domnul Ryder răsfoi repede paginile pînă ce ochii i se opriră la descrierea reginei Guinevere :

Părea că-i dulcea Primăvară,
Mătasea rochiei licărea ca iarba,
La gît îi strălucea de aur salba,
Verzi pene fremătau ca nalba
Prinse în falnic smoc.

Frumoasă cum pe lume nu e,
Regină fără asemănare,

Ce-nseamnă orice renunțare,
Față de dulcea încîntare
De-a pune-o sfîntă sărutare
Pe buzele-i de vis.

În timp ce domnul Ryder murmura aceste cuvinte, plin de emoție admirativă, auzi clanța de la poartă și un pas ușor răsunînd pe trepte. Întoarse capul și în fața ușii văzu o femeie.

Era o femeie mărunțică nici măcar de un metru și jumătate, bine proporționată pentru înălțimea ei. Deși stătea dreaptă și privea în jur cu ochii vii și strălucitori, părea destul de bătrînă ; căci fața îi era brăzdată de zeci de riduri, iar ici și colo de sub bonetă se vedeau ieșind fire de păr cărunt. Purta o rochie albastră de pînză cu o croială demodată, peste umeri avea un șal mic, roșu, prins cu o broșă veche de aramă, și o bonetă mare împodobită din belșug cu flori artificiale de un roșu și un galben obosit. Și femeia era foarte neagră, așa încît cînd deschise gura să vorbească, gingiile fără dinți dezvăluite privirilor nu erau roșii, ci albastre. Arăta ca o relicvă a vieții de pe plantațiile de odinioară, scoasă la lumină de bagheta magică a unui vrăjitor, la fel cum imaginația poetului însuflețise grațioasele făpturi despre care domnul Ryder tocmai citise.

El se ridică de pe scaun și se apropie de ea.

— Bună ziua, doamnă, zise.

— Seara bună, dom'le, răspunse ea, dîndu-se brusc înapoi cu o reverență de modă veche. Vocea îi era stridentă și ascuțită, dar întrucîtva slăbită de vîrstă. Asta o fi casa unde stă dom' Ryder, dom'le ? întrebă, privind neîncrezătoare în jur și uitîndu-se spre ferestrele deschise prin care se putea vedea cîte ceva din pregătirile pentru bal.

— Da, răspunse el cu un aer protector, de superioritate, fiind fără să-și dea seama flatat de comportarea ei. Eu sînt domnul Ryder. Aveți vreo treabă cu mine ?

— Da, dom'le, dacă nu vă deranjez prea tare.

— Nu, deloc. Luați loc, aici sub viță, unde e mai răcoare. Cu ce vă pot ajuta ?

— Să-mi fie cu iertare, dom'le, continuă ea, după ce se așeză pe marginea unui scaun, să-mi fie cu iertare,

da' îmi caut bărbatu'. Am auzit că sînteți om mare și că stați de mult prin părțile astea și m-am gîndit că n-o să vă fie cu supărare dac-o să vin să vă întreb de n-ați auzit cumva de-un mulatru cu numele de Sam Taylor care să umble prin biserici și să întrebe de femeia lui, 'Liza Jane ?

Domnul Ryder păru că se gîndește o clipă.

— Au existat multe asemenea cazuri imediat după război, spuse el, dar de-atunci s-a scurs atîta vreme că le-am uitat. Acum sînt foarte rare. Dar să aud povestea și poate că-mi voi împrospăta memoria.

Ea se așeză mai confortabil pe scaun și își încrucișă în poală mîinile uscățive.

— Mie-mi spune 'Liza, începu ea, 'Liza Jane. De mică l-am avut de stăpîn pe conașu' Bob Smif, tocma-n Missouri. Acolo m-am și născut. Cînd am mai crescut, m-am luat c-un om, de-i zicea Jim. Numa' că Jim a murit și după aia m-am măritat c-un mulatru pe nume Sam Taylor. El era liber din născare, da-i muriseră și mama și tata și atunci albii l-au băgat la stăpînu' meu să muncească pîn' s-o mai coace la minte. El muncea la cîmp și io eram bucătăreasă. Într-o zi Mary Ann, slujnica stăpînei, dă buzna-n bucătărie și zice : „'Liza Jane, stăpînu' vrea să-l vîndă pe Sam".

— Fugi d-aicea, îi zic eu, — omu' meu îi liber !

— N-are a face. Am auzit pe stăpînu' cum îi spunea stăpînei că mîine o să-l ia pe Sam, că are nevoie de bani și că știe el un loc unde o să ia o mie de dolari pe Sam — și fără întrebări.

Seara, cînd s-a întors Sam de la cîmp, i-am povestit cum vroia stăpînu' să-l vîndă, și Sam a fugit. Da' nu mai avea mult pîn' să i se-mplinească sorocu' și mi-a zis că la vremea cînd o să-aibă douășunu de ani o să se-ntoarcă și-o să m-ajute să fug, sau o să strîngă bani și-o să mă cumpere. Și știu sigur că și-ar fi ținut vorba, că tare mai ținea la mine, dragu' de el. Da' cînd s-a întors nu m-a mai găsit, că nu mai eram acolo. Stăpînu' a auzit că io l-am îndemnat pe Sam să fugă și-a pus de m-au biciuit și m-au vîndut undeva în josu' rîului. După aia a-nceput războiu' și, cînd s-a terminat, toți negrii s-au risipit care-ncotro. Io m-am întors de unde-am plecat, da' Sam nu era acolo și n-am putut afla ce-i cu el. Da-mi

zicea inima c-a fost pe-acolo să mă caute și că, dacă nu m-a găsit, a plecat să-mi dea de urmă.

Și de-atunci mă tot caută, adăugă ea simplu, ca și cum douăzeci și cinci de ani n-ar fi fost decît vreo două săptămîni, și știu io că mă caută, fiindcă grozav mai ținea la mine, dragu' de el, și știu și c-a plecat să-mi dea de urmă și de-atunci mă tot caută — numa' dacă nu cumva s-o fi betegit de ceva și nu-i mai umblă mintea și d-aia nu-și poate aduce aminte ce-a juruit. M-am dus în josu' rîului, că m-am gîndit că și el s-o fi dus pe-acolo să mă caute. Am fost la New Orleans, la Atlanta, la Charleston și în Richmond și după ce-am colindat tot Sudu', am venit și în Nord. Că știu io că-ntr-una din zilele ăstea tot o să-l găsesc, zise ea încet, sau o să mă găsească el pe mine, și-atunci o să fim amîndoi fericiți, în libertate, cum am fost și pe vremuri, înainte de război.

Se opri o clipă și un zîmbet i se așternu pe față, iar ochii strălucitori se învăluiră în melancolia unei priviri pierdute în depărtare.

Aceasta era în esență povestea bătrînei. Pe ici, pe colo, se mai abătuse ea de la subiect. Cînd termină, domnul Ryder se uită la ea cu o privire ciudată.

— Cum te-ai descurcat în toți anii ăștia? o întrebă el.

— Cu gătitu', dom'le. Sînt o bucătăreasă a-ntîia. Nu cumva știți pe cineva care are trebuință de-o bucătăreasă bună? Stau la o familie de negri, aici după colț, și dacă vreți, dom'le, puteți să-mi spuneți.

— Chiar speri să-ți găsești soțul? Poate că-i mort de mult.

Ea clătină din cap cu înverșunare.

— Nu, asta nu. Nu-i mort. Toate semnele și presimțirile îmi spun lucru' ăsta. Numa' săptămîna trecută am visat trei nopți la rînd c-o să-l găsesc.

— Poate că s-a însurat cu altcineva. Căsătoria făcută pe vremea sclaviei nu l-ar fi împiedicat, fiindcă n-ați trăit împreună după război, și după lege căsătoria aceea nu are nici o valoare.

— Pentru unu' ca Sam asta nu contează. Nu-i el omu' să fi luat altă femeie pînă n-a aflat ce-i cu mine. Sînt sigură, adăugă ea. Toți anii ăștia ceva mi-a spus c-o să-l găsesc înainte să-mi dau sfîrșitu'.

— Poate că între timp s-a rostuit mai bine, a ajuns cineva în lumea asta și nu mai vrea să-l găsești.

— Cum să ziceți așa vorbă, dom'le ? replică ea. Nu-i Sam omu' ăla. E-adevărat c-a fost bun cu mine, da' altfel nu prea era de folos la nimeni altcineva, că era dintre cei mai trîndavi muncitori de pe plantație. Acu' cînd l-oi găsi, parcă văd că o să mă pun pe muncă să-l pot ține, că el nu muncește decît dacă n-are-ncotro. Da' adevăru-i că el era liber și nu era plătit pentru ce muncea și d-aia nici nu-i găsesc prea mare vină. Poate că, de cînd a fugit, s-o fi descurcat mai bine, da' n-aș crede.

— Puteai să fi trecut pe lîngă el pe stradă de o sută de ori în acești douăzeci și cinci de ani și să nici nu-l recunoști ; timpul aduce schimbări foarte mari.

Ea zîmbi neîncrezătoare.

— L-aș recunoaște dintr-o mie. Că n-a existat un al doilea mulatru ca bărbatu-meu Sam. De douășcinci de ani îi port cu mine poza asta.

— Pot s-o văd și eu ? întrebă domnul Ryder. S-ar putea să-mi ajute să-mi amintesc dacă l-am văzut vreodată în carne și oase.

În timp ce femeia scotea din sîn un pachețel mic, el observă că pachețelul era legat cu o sfoară prinsă în jurul gîtului ei. Desfăcînd sfoara, bătrîna dădu la o parte cîteva rînduri de cîrpe și scoase la iveală dintr-o cutiuță neagră un daghereotip. Domnul Ryder privi portretul atent și îndelung. Era cam șters din pricina timpului, dar trăsăturile se mai puteau distinge și nu era greu să ghicești ce fel de om aveai în față.

Închise cutiuța și, cu o mișcare lentă, i-o înapoie :

— Nu cunosc pe nimeni în oraș cu numele ăsta, spuse el, și nici n-am auzit ca cineva să se intereseze de o asemenea problemă. Dar dacă îmi lași adresa, o să văd ce pot face și, dacă descopăr ceva, o să te anunț.

Femeia îi dădu numărul unei case din vecinătate și plecă după ce îi mulțumi călduros.

Domnul Ryder notă adresa pe ultima filă a volumului de Tennyson și, după ce femeia plecă îndepărtîndu-se cu pași mărunți, se ridică în picioare și rămase uitîndu-se după ea cu o privire ciudată. Observă cum cele cîteva persoane pe lîngă care trecea se întorceau și se uitau după ea cu îngăduință, zîmbind amuzați. După ce o văzu

dînd colțul, se urcă sus în dormitor și rămase mult timp în fața oglinzii de la trusa lui de toaletă, contemplînd gînditor imaginea propriului său chip.

3

La ora opt încăperea unde avea loc balul era o adevărată revărsare de lumini, iar oaspeții începuseră să se adune ; căci înainte de începerea dansului trebuia audiat un program literar, și mai trebuiau îndeplinite și niște obligații mondene de rutină. Un servitor negru în frac aștepta la ușă și îndruma oaspeții spre încăperile unde se lăsau hainele.

Evenimentul avea să rămînă mult timp în memoria oamenilor de culoare din oraș ; nu numai din cauza toaletelor și a fastului, ci pentru nivelul ridicat de inteligență și cultură prin care se distingea întreaga adunare. Printre invitați erau mai mulți profesori, cîțiva doctori tineri, trei sau patru juriști, niște cîntăreți profesioniști, un redactor, un locotenent din armata Statelor Unite care își petrecea concediul în oraș și alte persoane cu diferite îndeletniciri alese ; erau cu toții oameni de culoare, deși privindu-i pe cei mai mulți dintre ei n-ai fi putut remarca nici o deosebire frapantă față de albi. Majoritatea femeilor purtau rochii de seară, iar fracurile și pantofii de lac erau o adevărată uniformă la bărbați. În timp ce se adunau invitații, un grup de muzicanți instalați într-un alcov în spatele unui șir de palmieri cîntau melodii de succes la instrumente de coarde.

Dansul începu la nouă și jumătate. La ora unsprezece se servi cina. Domnul Ryder părăsise balul puțin înainte de pauză, dar reapăru la cină. Masa se dovedi la înălțimea ocaziei și oaspeții o cinstiră cum se cuvine. După ce se termină de servit cafeaua, domnul Solomon Sadler, maestru de ceremonii, bătu în masă ca să se facă liniște. Rosti apoi o scurtă cuvîntare de deschidere, complimentînd gazda și pe invitați, iar apoi prezentă în ordine toasturile serii. Fiecare prezentare era primită cu o strălucită etalare de spirit, ca după o masă copioasă.

— Ultimul toast, spuse domnul Sadler cînd ajunse la capătul listei, este cel care trebuie să-și găsească ecou

în sufletul fiecăruia. Nu se poate ca vreunul dintre noi, reprezentanții sexului tare, să nu fi depins într-un moment sau altul al vieții de cîte o femeie — pentru a afla ocrotire în copilărie, atașament în anii maturității, grijă și alinare la bătrînețe. Distinsa noastră gazdă a încercat să trăiască singur, dar frumoasele chipuri pe care le văd acum în jurul meu dovedesc că și el apelează tot la sexul mai slab pentru a dobîndi ceea ce face ca viața să merite a fi trăită — apropierea și dragostea prietenilor — și dacă ce se aude e adevărat, cît de curînd el va jura supunere deplină unei asemenea ființe. Și acum, domnul Ryder va toasta „în cinstea doamnelor".

Cînd se ridică să ia cuvîntul, potrivindu-și ochelarii pe nas, domnul Ryder avea în ochi o privire melancolică. Începu prin a vorbi despre femeie ca despre un dar ceresc și, după cîteva remarci privind relațiile dintre sexe, spuse :

— Dar poate că cea mai distinsă calitate a femeii este credința și devotamentul ei față de cei dragi. Viața e plină de exemple, dar nici unul nu e mai impresionant decît cel care mi s-a oferit chiar astăzi.

Apoi, în cuvinte simple dar sugestive, el relată povestea spusă de femeia care îl vizitase în după-amiaza aceea. O reproduse în același dialect molcom care îi venea cu ușurință pe buze, în timp ce invitații ascultau plini de înțelegere și de atenție. Căci povestea trezise în multe inimi un ecou înfiorat. Dintre cei prezenți unii văzuseră, iar alții își auziseră tații și bunicii povestind despre nedreptățile și suferințele îndurate de vechea generație, și în clipele mai întunecate încă mai simțeau cu toții o umbră plutind amenințător deasupra lor. Domnul Ryder continuă :

— Un asemenea devotament și o asemenea încredere sînt rare chiar și printre femei. Multe ar fi căutat un an, unele ar fi așteptat cinci ani, cîteva ar fi continuat poate să spere chiar și zece ani ; dar această femeie și-a păstrat dragostea și credința într-un om pe care nu l-a mai văzut și despre care nici n-a mai auzit de douăzeci și cinci de ani.

Ea a venit la mine astăzi, în speranța că aș putea-o ajuta să-și găsească soțul pierdut de-atîta amar de vreme.

Și după plecarea ei am dat frîu liber imaginației și mi-am închipuit următorul caz pe care îl voi prezenta în fața domniilor voastre.

Să presupunem că acest soț, curînd după ce a reușit să fugă, a aflat că soția lui fusese vîndută undeva departe, dar că toate încercările lui de a-i da de urmă n-au dus la nici un rezultat. Să presupunem că el era tînăr, iar ea mult mai în vîrstă decît el, că el era aproape alb, iar ea era neagră ; că această căsătorie a lor era o căsătorie între sclavi, care ar fi devenit legală numai dacă ar fi fost confirmată după război. Să mai presupunem că omul acesta a reușit să ajungă în Nord, ca mulți dintre noi ; și aici, avînd posibilități mai mari, a profitat de ele și în toți acești ani a ajuns să se deosebească precum ziua și noaptea de flăcăul neștiutor care fugise de frica sclaviei. Mai mult, închipuiți-vă că, datorită hărniciei, cumpătării și studiului, a ajuns să fie considerat demn de societatea unor oameni ca cei de aici, din jurul meu, care îmi onorează masa și îmi umplu inima de bucurie ; căci sînt destul de bătrîn ca să îmi mai amintesc de zilele cînd în această țară n-ar fi putut avea loc o asemenea reuniune. Să mai presupunem că, pe măsura trecerii anilor, imaginea trecutului s-a estompat tot mai mult în memoria acestui om, pînă cînd în cele din urmă nu-i mai apărea în minte decît rareori și atunci numai în vis. Și, în sfîrșit, să presupunem că află cu totul întîmplător că soția lui din tinerețe, soția al cărei nivel îl depășise cu mult — care nu păși alături de el în dificila ascensiune pe scara socială, o femeie peste care își lăsaseră amprenta șirul anilor și viața de trudă — mai trăiește și îl caută, dar că n-ar putea sub nici un motiv să-l mai recunoască sau să-i dea de urmă dacă el însuși n-ar dori să-și dezvăluie identitatea. Vă întreb, prieteni, ce-ar trebui să facă omul acesta ? Voi admite că e un om care iubește cinstea și care se străduiește să fie drept cu toți semenii săi. Voi merge chiar mai departe, admițînd că poate își pusese inima la picioarele alteia, pe care spera s-o poată numi în curînd tovarășa lui de viață. Ce să facă, sau mai degrabă ce-ar trebui să facă omul acesta, într-un asemenea moment de grea cumpănă ?

După părerea mea s-ar putea să ezite și mi-am închipuit că-i sînt un vechi prieten și că el vine să-mi ceară sfatul; și am analizat situația împreună. M-am străduit să fiu imparțial. După ce am întors amîndoi problema pe toate fețele, m-am adresat prietenului meu cu minunatele cuvinte pe care le cunoaștem cu toții:

Și, mai ales, nu te minți pe tine,
Și-așa cum vine noaptea după zi,
Nu vei putea pe nimenea minți.

Apoi, i-am pus în sfîrșit întrebarea: „Ai de gînd s-o recunoști de nevastă?"

Iar acum, doamnelor și domnilor, dragi comeseni și prieteni, vă întreb, ce putea face omul acesta?

În glasul domnului Ryder vibra ceva care tulbură adînc inimile celor din jur. Era mai mult decît o simplă înțelegere pentru o situație imaginară; părea mai degrabă o rugăminte personală. Cei prezenți remarcară de asemenea faptul că privirea lui întrebătoare, în care se citea renunțarea, se opri în special asupra doamnei Dixon.

Ea îl ascultase cu buzele întredeschise și cu ochii încărcați de emoție. Și fu prima care rupse tăcerea:

— Ar fi trebuit s-o recunoască de nevastă.

— Da, se auziră ecouri din toate părțile ar fi trebuit s-o recunoască de nevastă.

— Dragi comeseni și prieteni, interveni domnul Ryder, vă mulțumesc tuturor. Este exact răspunsul pe care-l așteptam, căci vă cunosc inimile.

Se întoarse și se îndreptă spre ușa închisă a unei camere alăturate, urmărit de privirile mirate și curioase ale celor prezenți. Reveni într-o clipă, ținînd-o de mînă pe femeia care-l vizitase în după-amiaza aceea, uimită și speriată de contactul brusc cu această lume veselă și strălucitoare. Era îmbrăcată îngrijit, în culori cenușii, și avea pe cap boneta albă a unei femei în vîrstă.

— Doamnelor și domnilor, zise el, aceasta este femeia și eu sînt bărbatul a căror poveste ați ascultat-o. Îngăduiți-mi să v-o prezint pe soția tinereții mele.

COPIII ȘERIFULUI [1]

Districtul Branson din Carolina de Nord este un ținut retras al unuia din cele mai cumpătate și mai conservatoare state americane. Societatea districtului Branson este aproape primitivă în simplitatea ei. Majoritatea albilor muncesc pe ferme proprii și nici chiar înainte de război nu existaseră aici familii într-atît de bogate, încît, prin comparație, vecinii lor să fie incluși în categoria „albilor săraci".

Pentru districtul Branson, la fel ca pentru majoritatea așezărilor din Sud, războiul constituie marele eveniment istoric care le pune în umbră pe toate celelalte. A fost epoca de la care se datează toate evenimentele locale — nașteri, decese, căsătorii, furtuni și inundații. Nu există descriere a vieții din Sud care să fie perfectă fără a scoate în evidență influența covîrșitoare a marii conflagrații.

Totuși valul pustiitor al războiului, care trecuse vijelios peste drumurile și orașele țării, tulburase aproape imperceptibil, comparativ vorbind, curgerea lentă a vieții în această regiune aflată departe de căi ferate sau de căi de navigație. Războiul făcuse ravagii la nord, în Virginia, la vest, în Tennessee, și pe coasta oceanului ; dar bubuitul tunurilor nu tulburase ecourile din districtul Branson, unde cele mai puternice sunete auzite erau pocnetele carabinei cîte unui vînător, lătratul gros al cîte unui cîine de vînătoare sau cîntecul melodios al cîte unui negru trecînd prin pădurea de pini. Mărșăluind spre mare, armata generalului Sherman trecuse pe la est, dar nici o șleahtă răzlețită de „haimanale" nu pătrunsese dincolo de hotarele districtului Branson. E adevărat că războiul răpise ținutului bărbații în floarea tinereții, dar povara taxelor, îndoielile și incertitudinea, precum și durerea înfrîngerii finale fuseseră suportate de oameni cu o apatie care anihilă jumătate din forța dezastrului.

Cea mai mare asemănare cu viața de la oraș pe care și-o permite districtul Branson se poate constata în să-

1 „The Sheriff's Children" a apărut în volumul *The Wife of His Youth and Other Stories of the Color Line.*

tucul numit Troia, reședința districtului, un cătun cu o populație de patru sau cinci sute de oameni.

Zece ani aproape că nu lasă nici o urmă în înfățișarea acestor retrase localități din sud. Dacă se construiește cumva vreo cale ferată care se întîmplă să străbată vreuna din ele, întîmplarea mai impulsionează puțin localitatea ; obștea amorțită este înviorată de sîngele proaspăt al civilizației care pulsează de-a lungul celor mai îndepărtate ramificații ale uriașului nostru sistem de drumuri comerciale. La epoca despre care scriu, în Troia nu ajunsese încă nici o cale ferată. Dacă un călător obișnuit cu viața agitată a orașelor ar fi trecut călare prin Troia într-o zi de vară, și-ar fi putut imagina cu ușurință că se află într-un sat pustiu. N-ar fi văzut împrejur decît case dărăpănate de trecerea anotimpurilor, care habar n-aveau ce înseamnă o urmă de vopsea și pe ale căror acoperișuri în multe cazuri creștea un strat gros de mușchi. Ici și colo ar fi dați peste cîte un porc cu coastele ieșindu-i în afară, scormonind leneș cu rîtul la drumul mare și nu o dată s-ar fi văzut probabil nevoit să tulbure somnul cîte unui ciine gălbejit care moțăia în soarele fierbinte și renunța cu mare greutate la locul său din mijlocul drumului plin de praf.

De obicei sîmbăta satul își lua o înfățișare ceva mai însuflețită, iar copacii care umbresc piața din fața judecătoriei și strada principală serveau drept stîlpi unde se priponeau un număr apreciabil de cai, catîri și boi pipernicițî ai fermierilor veniți să tîrguiască în cele două sau trei prăvălii din localitate.

Omorurile erau evenimente rare în districtul Branson. Orice cetățean bine informat ar fi putut să numere toate crimele săvîrșite aici în ultimii cincizeci de ani și să spună pentru fiecare caz în parte dacă ucigașul scăpase fie prin fugă, fie prin achitare, sau dacă suportase rigorile legii. De aceea, într-o vară, cam la zece ani după război, în Troia se iscă mare vîlvă cînd se răspîndi într-o vineri dis-de-dimineață vestea că bătrînul căpitan Walker, care servise în războiul din Mexic sub comanda lui Scott și își lăsase un braț pe cîmpul de luptă de la Gettysburg, fusese ucis mișelește în timpul nopții. Practic orice activitate se opri și oamenii se adunară grupuri-grupulețe să discute crima și să facă tot felul de specu-

lații asupra identității criminalului. Din mărturiile depuse în fața juriului în aceeași dimineață se aflase că un mulatru necunoscut fusese văzut în seara trecută, îndreptîndu-se spre casa căpitanului Walker, iar vineri dis-de-dimineață un fermier care venea la Troia îl întîlnise la ieșirea din sat. Mai existau și alte împrejurări care se pare că stabileau o legătură între acest străin și crima comisă. Șeriful strînse un grup de oameni înarmați și cu toții se porniră să-l caute, pentru ca în aceeași seară, cînd majoritatea locuitorilor Troiei se aflau la cină, suspectul să fie prins și băgat la închisoarea districtului.

Pînă în dimineața următoare vestea ajunsese în cele mai îndepărtate colțuri ale ținutului. În sîmbăta aceea în orășel sosiră mai mulți oameni ca de obicei — bărbați bărboși cu pălării de pai, cu cămăși albastre țesute în casă și pantaloni cafenii în a căror croială nedefinită intrase o mulțime de material ; femei în rochii din stofă de casă, cu niște bonete mititele și cu fețe la fel de inexpresive ca și mohorîtele dealuri de nisip care le ofereau o subzistență precară.

Crima constituia aproape unicul subiect de discuție. Un șir neîntrerupt de curioși se perindară pe lîngă sicriu să vadă chipul impunător al bătrînului veteran, acum țeapăn și rece ; și nu puțini fură cei care vărsară cîte o lacrimă în amintirea zîmbetului voios și a glumelor — uneori răsuflate, de obicei slabe, dar întotdeauna spuse din tot sufletul — cu care căpitanul se deprinsese să-și întîmpine cunoștințele. În inimile acestor oameni aspri creștea mînia împotriva criminalului care le ucisese prietenul și o puternică senzație că pedeapsa înscrisă în lege era mult prea ușoară pentru o asemenea fărădelege.

Spre ora amiezii, în prăvălia lui Dan Tyson se strînseră mai multe persoane.

— Ce-mi auziră urechile, că judecătoru' Kyahtah îi beteag și nu poate să înceapă procesu' diseară, spuse cineva și că trebuie să-l amîne pentru săptămîna aialaltă ?

Pe fețele oamenilor se citea dezamăgirea.

— Asta-i cea mai murdară și mai josnică crimă din cîte s-au făcut pe la noi, zise altul cu obidă în glas.

— Io cred că negru' a crezut că dom' căpitan are nisciva bîștari, remarcă al treilea vorbitor.

— Dom' căpitan, zise un altul, atotștiutor, cu un aer de superioritate, avea două butoiașe cu bani de pe vremea Confederației, că zicea și el că o veni ziua cînd or fi iar buni la ceva.

Această afirmație dădu naștere unei discuții asupra valorii ipotetice a banilor emiși de statele Confederației ; dar după scurt timp conversația reveni la tema crimei.

— Cu ștreangu' scapă prea ușor un criminal ca ăsta, spuse cineva. Decît să-i pună ștreangu' de gît, mai bine l-ar arde de viu.

Se lăsă o tăcere impresionantă, în timpul căreia o carafă plină cu whisky circulă de la unul la altul, pînă la ultima picătură.

— Ia spuneți, începu un fermier gîrbovit, despre care, în ciuda expresiei sale pașnice și a ochilor cenușii spălăciți, se știa că se numărase printre cei mai îndrăzneți discipoli ai unui șef de poteră, ce-aveți de gînd să faceți ? Dac-o să stați cu mîinile-n sîn s-o să lăsați un prăpădit de negru să-l omoare pe ăl mai bun alb din Branson fără să ziceți nici o vorbuliță și fără să mișcați un deget, *io unu'* mă car din asemenea locuri.

Vorbele lui schimbară radical tonul și făgașul discuției. Dacă teama de a-l pierde pe fermierul gîrbovit contribuise sau nu la cele ce urmară este un amănunt nesemnificativ pentru această povestire ; dar, în orice caz, oamenii hotărîră să-l linșeze pe negru. Căzură cu toții de acord că era cel mai neînsemnat lucru care se putea face pentru a răzbuna moartea prietenului ucis și că era un mijloc potrivit de a-i cinsti memoria. Aveau ei niște noțiuni vagi despre măreția legilor și despre drepturile fiecărui cetățean, dar în fierbințeala clipei toate acestea se cufundară în uitare ; un alb fusese ucis de către un negru !

— Căpitanu' a fost un bătrîn ostaș, zise cu glas solemn unul din prietenii lui. O să doarmă mai liniștit cînd o s-audă că s-a-ntrunit o curte marțială și s-a făcut dreptate.

Se înțeleseră cu toții să se întîlnească în fața prăvăliei lui Tyson la cinci după-amiază și de acolo s-o pornească spre închisoarea situată cam la un kilometru mai

la sud de judecătorie. După ce se stabiliră toate preliminariile și se desemnă un comitet care să se ocupe de întreaga poveste, oamenii se împrăștiară care-ncotro, unii pe la casele lor să mănînce, alții să mai recruteze participanți la linșaj.

Era ora cinci fără douăzeci cînd un negru înspăimîntat, gîfîind și leoarcă de sudoare, dădu buzna le ușa din dos a casei șerifului Campbell, situată în apropierea închisorii, dar puțin mai departe decît aceasta de judecătorie. Veni să-i deschidă o negresă cu turban.

— Bună, soră Nance !

— Bună, frate Sam !

— Acasă-i șerifu' ? întrebă negrul.

— Acasă, frate Sam, stă la masă, răspunse ea.

— Fii drăguță și cheamă-l să vină pînă la ușă, soră Nance.

Femeia se uită în sufragerie, intră și peste cîteva clipe apăru și șeriful. Era un bărbat înalt, musculos, mai rumen în obraji decît sînt de regulă cei din Sud. Doi ochi cenușii, ageri, afundați în orbite priveau de sub sprîncenele stufoase, iar gura avea o expresie poruncitoare pe care barba bogată, odinioară de culoarea nisipului dar acum presărată din abundență cu fire albe, nu reușea s-o ascundă în întregime. Era o zi fierbinte. Șeriful își scoase haina și vesta și își descheiase la gît cămașa albă.

— Ce dorești, Sam ? îl întrebă el pe negru, care stătea cu pălăria în mînă, ștergîndu-și sudoarea de pe față cu mîneca zdrențuită a cămășii.

— Vor să-l spînzure pe omu' care-i la închisoare. Chiar acu'. Vin încoa'. Stam culcat pe-un sac cu porumb în prăvălie, după niște butoaie cu făină, și numa' ce-l aud pe doftoru' Cain și pe Kunnel Wright că vorbesc de treaba asta. Am șters-o pe ușa din dos și-am dat fuga aici cît am putut de repede. V-am auzit o dată cu urechile mele la prăvălie cînd ați zis că n-o să dați voie la nimeni să ia pe cineva din închisoare, decît dacă-o trece peste cadavru' dumneavoastră și m-am gîndit să vă spun că vin toți încoa', ca să-l puteți apăra pe arestat.

Șeriful asculta calm, dar trăsăturile feței părură să-i împietrească și în ochi i se aprinse o privire hotărîtă. Spinarea i se îndreptă și mai mult și, fără să-și dea

seama, şeriful adoptă atitudinea unui soldat care dintr-o clipă în alta se aşteaptă să dea ochi cu inamicul.

— Îţi rămîn îndatorat, Sam, răspunse el. O să-l apăr pe arestat. Cine sînt cei care vin ?

— Păi, nici nu ştiu cine *nu* vine, replică negrul. Dom' McSwayne, doftoru' Cain, maioru' McDonal', Kunnel Wright şi încă alţii o grămadă. M-am speriat aşa de tare, c-am uitat juma' din ei. Da' cred că acuş trebuie să pice şi ei, aşa că mai bine-o şterg, că nu vreau să zică nimeni c-am fost amestecat în treaba asta.

Negrul privi nervos de-a lungul drumului spre oraş şi se pregăti s-o ia din loc.

— Nu vrei să mănînci mai întîi ceva ? întrebă şeriful.

Negrul aruncă o privire pofticioasă spre uşa deschisă şi trase în nări mirosul îmbietor de varză cu carne de porc.

— Azi n-am timp, răspunse el, da' poate vrea sora Nance să-mi dea ceva ca să mănînc pe drum.

Peste cîteva clipe Nance îi aduse un sandviş uriaş : o turtă de mămăligă tăiată în două, cu o bucată groasă de slănină la mijloc şi cîţiva cartofi copţi. Negrul îşi puse iute pe cap pălăria ponosită, vîrî cartofii în buzunarele pantalonilor încăpători şi, luînd sandvişul în mînă, traversă în grabă drumul şi se pierdu în pădurea de dincolo de el.

Şeriful intră în casă şi îşi puse haina şi pălăria. Apoi luă o puşcă de vînătoare cu două ţevi şi o încărcă cu alice mari. Umplînd cu cartuşe magazia unui revolver, îl băgă şi pe acesta în buzunarul de la haină.

O fată frumoasă, într-o rochie de pînză, urmărea surprinsă aceste pregătiri cu o privire neliniştită.

— Unde te duci, tată ? întrebă ea — nu auzise discuţia cu negrul.

— Mă duc pînă la închisoare, răspunse şeriful. S-a adunat o gloată de oameni care vin să-l linşeze pe negrul închis acolo. Dar n-o să le meargă, adăugă el apăsat.

— Tată dragă, nu te duce ! îl imploră fata agăţîndu-se de braţul lui. Or să te împuşte dacă nu-l laşi pe mîna lor.

— Nu-ţi bate capul cu mine, Polly, zise tatăl cu glas liniştitor, eliberîndu-şi uşor braţul din strînsoarea ei. O

să am grijă și de mine și de negru. Nu există om în Branson ca să mă împuște pe mine. Și, în afară de asta, prea de multe ori am înfruntat focul, ca să mă mai împiedice cineva să-mi fac datoria. Tu stai închisă în casă, continuă el, și, dacă te supără cineva, ia pistolul ăla vechi din sertarul de sus de la birou. E el cam demodat, dar acum cîțiva ani a făcut treabă bună.

Fata se cutremură auzind aluzia la acea întîmplare sîngeroasă, dar nu se mai împotrivi plecării tatălui ei.

În privința averii, educației și poziției sociale, șeriful din Branson întrecea cu mult media locuitorilor acestui district. Familia lui se număra printre puținele din ținut care înainte de război stăpîniseră moșii întinse și numeroși sclavi. Absolvise universitatea din Chapel Hill și continuase să se țină la curent cu literatura și cu ideile avansate. În tinerețe făcuse și cîteva călătorii și era considerat în tot ținutul drept o autoritate în problemele legate de restul lumii. La început suporter înflăcărat al Statelor Unite, se opusese mișcării secesioniste din statul său atîta timp cît împotrivirea mai ajuta la stăvilirea opiniei publice. Cedînd însă în cele din urmă forței împrejurărilor, intrase în armata Confederației, destul de tîrziu după începerea războiului, și se distinsese în cîteva bătălii, avansînd cu timpul la gradul de colonel. După război depusese jurămîntul de credință și se trezise ales de oameni drept cel mai indicat candidat pentru postul de șerif, în care se văzuse votat fără nici un fel de opoziție. Ocupa acest post de cîteva mandate și se bucura de simpatia unanimă a alegătorilor săi.

Indiferent dacă i se spunea colonelul sau șeriful Campbell, după cum persoana care i se adresa se întîmpla să considere mai important titlul militar sau cel civil, el avea un înalt simț de răspundere față de slujba sa. Jurase să-și facă datoria cu credință, și ca șerif își cunoștea îndatoririle poate mai bine decît și le înțelesese în alte perioade ale vieții. Iată de ce, cînd își pregăti armele și o porni spre închisoare, nu avu nici o ezitare în privința a ceea ce avea de făcut. Cît despre Polly, nu-și făcea nici un fel de griji în privința ei.

Șeriful tocmai încuiase în urma lui ușa grea de la intrarea în închisoare, cînd vreo șase călăreți urmați de o mulțime de oameni pe jos apărură de după o cotitură

a drumului, apropiindu-se de închisoare. Se opriră în fața gardului de bîrne care înconjura clădirea, în timp ce cîțiva din comitetul de organizare se îndreptară spre casa șerifului. Unul din ei descălecă și bătu în ușă cu cravașa.

— E-acasă șerifu' ? întrebă el.

— Nu, tocmai a plecat, răspunse Polly care venise la ușă.

— Ne trebuie cheile închisorii, continuă el.

— Nu sînt aici, zise Polly, șeriful le-a luat cu el. După care adăugă, cu falsă indiferență : Îl găsiți la închisoare.

Omul plecă, iar Polly se repezi în camera din față și începu să privească îngrijorată printre șipcile obloanelor verzi de la fereastra care dădea spre închisoare. Între timp, emisarul revenise la tovarășii săi și îi anunțase cele aflate. După toate aparențele, șeriful aflase de planul lor și se pregătea să opună rezistență.

Unul din ei o luă înainte și se apucă să bată la ușa închisorii.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă șeriful dinăuntru.

— Vrem să vorbim ceva cu dumneata, răspunse purtătorul de cuvînt.

În ușă exista o mică ferestruică, pe care șeriful o deschise și prin care se adresă celor de afară.

— Dați-i drumu', băieți ! Spuneți ce doriți. Nu vă cunosc pe nici unul și nu-mi dau seama ce treburi vă aduc pe la mine.

Șeriful nu considera necesar ca într-o asemenea împrejurare să arate că recunoaște pe careva în mod deosebit ; în astfel de cazuri de execuții în afara legii, pe parcursul cercetărilor ulterioare se ridica uneori problema identificării făptașilor.

— Sîntem un comitet de cetățeni și vrem să intrăm în închisoare.

— Pentru ce ? Nu-i mare greutate să intrați aici ; majoritatea oamenilor nu știu cum să se țină cît mai departe.

Gloata nu era însă dispusă să aprecieze o glumă, și vorbele de duh ale șerifului nu se bucurară de nici un succes la acest auditoriu prea puțin receptiv.

— Vrem să vorbim cu negru' care l-a omorît pe căptanu' Walker.

— Puteți vorbi cu el cînd o să fie dus la judecătorie. Curtea se întrunește săptămîna viitoare. Știu eu care vă e dorința, dar astăzi nu se poate să mi-l luați de-aici. Vreți să furați unui sărman pîinea de la gură ? Eu primesc șaptezeci și cinci de cenți pe zi ca să-l păzesc pe arestatul ăsta, și altul nu mai am. Nu-mi pot lăsa familia să sufere numai ca să vă fac vouă plăcere.

Unul sau doi tineri din grup începură să rîdă la gîndul că șeriful Campbell ar suferi fără cei șaptezeci și cinci de cenți pe zi ; dar privirile încruntate ale celor din jur îi făcură imediat să tacă.

— Dacă nu ne dai drumu', strigă o voce, o să spargem ușa.

— N-aveți decît, răspunse șeriful ridicînd glasul ca să-l audă toată lumea. Dar să nu spuneți că nu v-am avertizat. Primul care încearcă o să fie burdușit cu alice. Sînt șeriful districtului, îmi știu datoria și am de gînd să mi-o fac.

— La ce bun să te împotrivești, șerifule ? parlamentă unul din capii gloatei. Negru' ăsta tot o să atîrne în streang ; o merită cu vîrf și îndesat ; și trebuie și noi să facem ceva ca să-i învățăm minte pe negri unde le e locul, că dacă nu, o s-ajungă albii să nu mai poată trăi în Branson.

— Oameni buni, n-are rost să mai discutăm, răspunse șeriful. Pe stradă sînt și eu alb ca și voi, dar aici la închisoare sînt șerif și dacă se hotărăște ca negrul ăsta să fie spînzurat aici, la noi, intenționez să duc la îndeplinire sentința. Așa că mai bine ați face stînga-mprejur și v-ați întoarce la Troia. Ați făcut o plimbare plăcută și mișcarea v-a priit. Mă știți doar. Am avut parte de ghiulele și de praf de pușcă berechet și-am mai înfruntat și pînă acum focul față-n față cu inamicul și n-am de gînd să părăsesc închisoarea asta atîta timp cît mă mai pot servi de armă.

Anunțîndu-și astfel hotărîrea, șeriful închise și zăvorî ferestruica și începu să caute cea mai bună poziție de unde să poată apăra clădirea.

Oamenii se dădură puțin înapoi, iar căpeteniile se apucară să discute ceva cu voce joasă.

Închisoarea districtului Branson era o clădire mică de cărămidă cu un etaj, construită solid, fără nici o intenție de ornamentație arhitectonică. Două coridoare despărțeau atît parterul cît și etajul în cîte două celule mari. Din coridoare în celule se intra prin niște uși cu gratii de fier. Rareori se aflau în închisoare mai mulți deținuți și de aceea ferestrele de la parter fuseseră bătute în scînduri. După ce închise ferestruica, șeriful se urcă la etaj pe o scară îngustă de lemn. Aici coridorul nu avea fereastră la capătul dinspre fațadă și cea mai convenabilă poziție din care se puteau urmări mișcările mulțimii de jos era la fereastra din fața a celulei ocupate de prizonierul solitar.

Șeriful descuie ușa și intră în celulă. Cu fața galbenă, palidă de groază, prizonierul se ghemuise într-un colț, privind înfricoșat prin semi-întunericul din încăpere. Fruntea i se brobonise de o sudoare rece, dinții îi clănțăneau de spaimă.

— Pentru Dumnezeu, șerifule, murmură el răgușit, nu-i lăsa să mă linșeze ; nu l-am omorît eu pe bătrîn.

Șeriful se uită la nefericitul care se chircise de spaimă, cu o privire în care se amestecau disprețul și sila.

— Ridică-te, zise el tăios. Probabil că, mai devreme sau mai tîrziu, o să fii spînzurat, dar asta n-o să se întîmple astăzi, atîta cît depinde de mine. O să-ți scot cătușele și, dacă nu reușesc să le țin piept celor de-afară, descurcă-te cum poți. Dacă mă împușcă, mă consider absolvit de orice responsabilitate.

Deținutul avea lanțuri la picioare și cătușe la mîini. Șeriful le descuie pe toate și toate căzură zăngănind la pămînt.

— Nu te apropia de fereastră, zise șeriful. Dacă te văd, s-ar putea să tragă.

Șeriful împinse la fereastră o laviță de lemn care făcea parte din mobilierul sărăcăcios al celulei și își puse revolverul pe ea. Apoi își luă pușca și se așeză la marginea ferestrei, de unde putea cu riscuri minime să urmărească mișcările celor de jos.

Oamenii nu se așteptaseră la o împotrivire fermă. Firește, prevăzuseră un protest formal și poate chiar un oarecare exces de zel, care să-l scuze pe șerif în ochii oricărui chițibușar în materie de proceduri legale. To-

tuși, nu veniseră pregătiți de luptă și nici unul din ei nu părea dornic să pornească un atac împotriva închisorii. Căpeteniile gloatei se strînseră să se sfătuiască, făcînd uz de o mulțime de gesturi însuflețitoare, concludente pentru șerif, deși distanța care îl despărțea de ei nu-i permitea să audă ce spun. În cele din urmă, unul dintre ei se desprinse de grup și se întoarse călare la gloata care aștepta cu nerăbdare noi ordine.

— Oameni buni, zise emisarul, va trebui s-o lăsăm moartă deocamdată. Șeriful ne-a amenințat că va trage, și de data asta ne-a luat pe nepusă masă. Nici unul din noi nu vrea însă să-l urmeze pe căpitanul Walker. În afară de asta, șeriful e om bun și nu vrem să-i facem nici un rău. Dar, adăugă el, ca pentru a da asigurări gloatei care începuse să manifeste semne de dezamăgire, negrul n-are decît să-și spună rugăciunile, că nu mai are mult de trăit.

În rîndul oamenilor se stîrni un murmur de mulțumire și cîteva voci insistară să se pornească la atac împotriva închisorii. Dar pînă la urmă ultimul cuvînt îl avură pacifiștii și gloata se retrase posomorîtă.

Șeriful rămase la fereastră pînă cînd dispărură cu toții la cotitura drumului. Nu-și slăbi atenția nici după ce și ultimul om se făcu nevăzut. Retragerea se putea dovedi un simplu truc, după care să urmeze o nouă încercare. Într-adevăr, avea atenția atît de concentrată asupra a tot ce se petrecea afară, încît nici nu-l văzu, nici nu-l auzi pe arestat cînd se furișă tîrîndu-se pe podea, întinse mîna, luă revolverul care se afla pe laviță în spatele șerifului și se strecură tiptil înapoi în colțul încăperii.

Imediat după ce ultimul om dispăru după cotitură, se auzi un foc de armă tras din pădurea de peste drum și un glonte trecu șuierînd pe lîngă fereastră, înfigîndu-se în tocul de lemn, la cîțiva centimetri de locul unde stătea șeriful. Iute ca gîndul, cu un instinct născut dintr-o experiență de luptă, el își ridică pușca și trase două focuri spre locul în care o trîmbă palidă de fum indica de unde fusese trimis glonțul. Rămase o clipă privind atent, apoi își propti pușca de fereastră și întinse mașinal mîna în spatele lui să ia cealaltă armă. Lavița

era goală. Făcînd această constatare, șeriful întoarse capul și se trezi privind exact în gura revolverului.

— Nu te mișca ! porunci prizonierul cu ochi strălucitori și obraji aprinși de emoție.

În sinea lui șeriful își blestemă neglijența din pricina căreia ajunsese în această situație dificilă. Nu se așteptase la așa ceva. Se bizuise pe lașitatea și pe supunerea dovedită de negri în prezența unui alb înarmat ca pe ceva de la sine înțeles. Șeriful era un om curajos, dar își dădu seama că prizonierul avea un imens avantaj asupra lui. Cei doi bărbați rămaseră așa o clipă, duelîndu-se inofensiv cu privirile.

— Și acuma, ce-ai de gînd să faci ? întrebă șeriful cu un calm aparent.

— S-o șterg, bineînțeles, zise arestatul cu un glas care îl făcu pe șerif să-l privească mai atent, cu o senzație involuntară de neliniște ; dacă omul nu era nebun, era într-o stare vecină cu nebunia, și prin urmare la fel de periculos. Șeriful simțea că trebuie să-l țină de vorbă pe prizonier și să încerce să dobîndească un avantaj asupra lui. Bărbatul disperat, cu privirea ascuțită, care stătea înaintea lui, era cu totul altă ființă decît nenorocitul care cu cîteva clipe în urmă se tînguia implorînd în genunchi îndurare.

În sfîrșit șeriful rupse tăcerea :

— Asta ți-e recunoștința pentru că mi-am riscat viața ca să ți-o apăr pe-a ta ? Dacă n-aș fi fost eu, acum ai atîrna de craca cine știe cărui copac din apropiere.

— E adevărat, spuse prizonierul, mi-ai salvat viața, dar pentru cîtă vreme ? Cînd ai intrat aici, ai spus că voi fi judecat săptămîna viitoare. Cînd s-au hotărît să se retragă, oamenii m-au amenințat că nu mai am mult de trăit. Nu-mi rămîne decît pur și simplu să aleg între două știranguri.

— Omul cît trăiește speră, răspunse șeriful. Rosti această banalitate complet mecanic, în timp ce mintea încerca cu înfrigurare să descopere o portiță de ieșire. Dacă ești nevinovat, o poți dovedi.

Mulatrul nu-l slăbea din ochi pe șerif.

— Nu eu l-am omorît pe bătrîn, replică el ; dar nu voi reuși să mă dezvinovățesc nici în vecii veciloi. Am fost la el acasă la ora nouă. De acolo am furat haina care

era pe mine cînd m-au prins. Chiar și cu o judecată, tot aș fi condamnat, exceptînd cazul că s-ar descoperi înainte adevăratul criminal.

Șeriful știa și el prea bine lucrul ăsta. În timp ce se gîndea ce argument să mai folosească, prizonierul continuă :

— Aruncă-mi cheile — sau nu, mai bine descuie ușa.

O clipă șeriful rămase nehotărît. Ochii mulatrului sclipiră amenințător. Șeriful traversă încăperea și descuie ușa care dădea în coridor.

— Acum coboară și descuie ușa de jos.

Inima șerifului tresări. Poate că va găsi un moment prielnic să scape. Coborî scara îngustă, urmat îndeaproape de prizonier. Ajuns la ușă, vîrî cheia mare de fier în broască. Broasca ruginită ceda greu. Șerifului nu-i rămînea decît să împingă ușa.

— Stai ! tună vocea mulatrului, care intuise parcă gîndul șerifului. Încearcă să miști un deget, și-o să-ți zbor creierii.

Șeriful se supuse, dîndu-și seama că nu se ivise prilejul potrivit.

— Acum ia-o pe lîngă zidul coridorului și întoarce-te sus.

Ținînd revolverul îndreptat spre șerif, mulatrul urcă și el scările în urma lui. Șeriful se aștepta ca prizonierul să-l încuie în celulă și apoi să fugă cît mai repede. Aproape ajunsese la concluzia că, date fiind împrejurările, cel mai bun lucru pe care îl putea face era să se arate supus și să încerce să-l prindă din nou pe arestat după ce se va da alarma. Nu o dată înfruntase șeriful moartea pe cîmpul de bătaie. Și doar cu cîteva minute în urmă, bine înarmat, îndrăznise să înfrunte o sută de oameni de care nu-l despărțea decît un zid de cărămidă ; dar acum simțea instinctiv că nu era de glumă cu omul disperat din fața lui și era prea prudent ca să-și riște viața cu atît de slabi sorți de izbîndă. O avea pe Polly căreia trebuia să-i poarte de grijă și exista o limită, dincolo de care simțul datoriei amenința să devină donchihotesc și chiar prostesc.

— Vreau să scap, zise deținutul, și nu vreau să fiu prins ; fiindcă în cazul acesta știu că voi fi spînzurat pe

loc. Mă tem, adăugă el oarecum gînditor, că pentru a mă salva voi fi nevoit să te ucid.

— Doamne Sfinte! exclamă șeriful cu o groază involuntară; n-o să-l omori pe omul căruia îi datorezi viața.

— Nici nu știi cît adevăr grăiești, replică mulatrul. Într-adevăr, îți datorez viața.

Șeriful tresări. Chiar și în momentul acela de grea cumpănă mai era în stare să se mire.

— Cine ești? îl întrebă el surprins.

— Sînt Tom, fiul negresei Cicely, răspunse celălalt; închisese ușa și îi vorbea șerifului printre gratii. Nu-ți mai amintești de Cicely — Cicely, cea pe care ai vîndut-o cu copil cu tot negustorului de sclavi care se îndrepta spre Alabama?

Șeriful își amintea prea bine. De cîte ori nu regretase fapta aceea. Vechea poveste cu datorii, ipoteci și recolte proaste. Se certase cu mama copilului. Prețul oferit pentru ea și copil fusese neobișnuit de mare, iar el cedase în fața combinației de furie și lipsuri materiale.

— Pentru numele lui Dumnezeu! exclamă el cu răsuflarea întretăiată. Doar n-o să-ți ucizi propriul tată!

— Ce fel de tată? ripostă mulatrul. Eu sînt cel care aș fi îndreptățit să-mi reclam drepturile, dar în ceea ce te privește nu văd cum ai putea să ceri ceva în numele acestei relații. Cum ți-ai îndeplinit față de mine rolul de tată? Mi-ai dat numele, sau măcar cel mai mic ajutor? Alți albi au dat fiilor lor de culoare bani și libertate, i-au trimis în statele libere din Nord. *Tu* însă m-ai vîndut și m-ai trimis în mlaștinile unde se cultivă orez.

— Cel puțin ți-am dat viața de care te agăți acuma, murmură șeriful.

— Viața? exclamă deținutul cu un rîs sarcastic. Ce fel de viață? Mi-ai dat sîngele tău, trăsăturile tale — nu e nevoie să te uiți de două ori la noi ca să constați lucrul ăsta — mi-ai dat și o mamă negresă. Nenorocita! A murit sub loviturile biciului fiindcă avea destulă demnitate de femeie pentru a nu-și vinde sufletul. Mi-ai dat suflet de alb, dar m-ai făcut sclav și mi-ai zdrobit sufletul.

— Dar acum ești liber, zise șeriful.

Nu se îndoise, nu putea să se îndoiască de vorbele mulatrului. Recunoștea fervoarea care clocotea sub pielea

măslinie și ardea în ochii negri care îi sfidau pe ai lui. Vedea în acest mulatru ceea ce ar fi putut deveni el însuși dacă n-ar fi căzut victimă precauțiilor părintești și opiniei publice.

— Liber, dar la ce bun ? replică mulatrul. Liber cu numele, dar disprețuit, batjocorit și dat la o parte de niște oameni cu care am mai multe în comun decît cu cei din rasa mamei mele.

— Există școli, zise șeriful. Văd că ai mers la școală.

Observase că mulatrul vorbea mai bine și mai corect decît majoritatea celor din Branson.

— Da, am mers la școală și mi-am închipuit că lucrul acesta o să producă adevărate minuni în viața mea. Dar ce-am învățat ? Am învățat să simt că nici învățătura, nici înțelepciunea, oricît de mari ar fi ele, nu-mi pot schimba culoarea pielii și că voi purta veșnic ceea ce în țara mea constituie un semn al degradării. Dacă stau și mă gîndesc mai bine, nici n-am nevoie de o asemenea viață. Nu omul, ci animalul din mine fuge de spînzurătoare. Nu-ți datorez nimic, continuă el, și nici nu aștept să-mi dai nimic ; și nu s-ar face decît dreptate dacă m-aș răzbuna pentru nedreptățile îndurate de mama mea și de mine. Și totuși, nu mă pot împăca cu ideea că trebuie să te ucid ; pînă acum n-am luat viața nimănui — fiindcă nu eu l-am omorît pe căpitan. Îmi promiți că, dacă nu te împușc, nu vei da alarma și nu vei încerca să mă prinzi pînă mîine dimineață ?

Atît de absorbiți de discuția și de năvala propriilor lor gînduri erau cei doi bărbați, încît nici unul din ei nu auzise pasul ușor care urcase tiptil scările și nici nu văzuse silueta zveltă care se furișa de-a lungul coridorului îndreptîndu-se spre mulatru.

Șeriful ezita. Lupta dintre dragostea de viață și simțul datoriei era crîncenă. Ar putea părea ciudat că un om care fusese în stare să-și vîndă propriul copil ezita acuma, cînd viața îi era în cumpănă. Dar influența dăunătoare a sclaviei otrăvise chiar și izvoarele vieții, creînd noi standarde de dreptate. Șeriful era cinstit ; conștiința sa fusese pur și simplu deformată de mediul în care trăia. Să nu ne întrebăm care i-ar fi fost răspunsul ; soarta îl scuti de necesitatea de-a lua o hotărîre.

— Taci, zise mulatrul, nu trebuie să promiți nimic. Chiar dacă ai face-o, tot nu te-aș crede. Viața ta în schimbul vieții mele ; pentru mine nu există decît o cale sigură : moartea ta.

Își ridică brațul să tragă, cînd deodată se văzu o străfulgerare și se auzi o detunătură venind din spatele lui, din coridor. Brațul îi căzu moale, iar revolverul îi scăpă din mînă.

Șeriful își reveni primul din uimire și, năpustindu-se la ușă, o deschise și se repezi să-și recupereze revolverul căzut. Îl împinse pe arestat în celulă și încuie ușa în urma lui, apoi se întoarse la Polly, care stătea sprijinită de zid, aproape leșinată, cu amîndouă mîinile pe inimă.

— Oh, tată, am sosit la timp ! țipă ea cu un glas isteric și, izbucnind în hohote de plîns, se aruncă în brațele tatălui ei. I-am urmărit pînă au plecat cu toții, zise ea. Am auzit focul tras din pădure și te-am văzut și pe tine trăgînd. După aceea, cînd n-ai mai ieșit afară, m-am temut ca nu care cumva să se fi întîmplat ceva sau să fi fost rănit. Am luat celălalt pistol și am alergat încoace. Cînd am văzut că ușa nu e încuiată, am priceput că ceva nu e în regulă și, auzind voci, m-am strecurat pe scări și am ajuns sus exact cînd îți spunea c-o să te omoare. Oh, era cît pe ce să fie prea tîrziu !

După ce fata se mai liniști, șeriful o lăsă acolo și intră din nou în celulă. Brațul mulatrului sîngera din cauza unei răni destul de superficiale. Bravada lui făcuse acum loc apatiei. Pe față nu i se zărea nici o urmă de teamă sau dezamăgire, nici un fel de simțămînt. Șeriful o trimise pe Polly acasă după fețe și legă rana deținutului cu dibăcie ostășească, dobîndită în anii petrecuți în armată.

— O să chem un doctor să te panseze mîine dimineață, zise el arestatului. Rana o să meargă foarte bine dacă stai liniștit. Dacă te întreabă doctorul ce s-a întîmplat, spune-i că te-a atins glonțul tras din pădure. N-o să-ți ajute la nimic să se știe că ai fost împușcat pe cînd încercai să evadezi.

Arestatul nu rosti nici o vorbă de mulțumire sau de reproș, ci păstră o tăcere întunecată. După ce brațul fu pansat, Polly și tatăl ei se întoarseră acasă.

În seara aceea șeriful se dovedi a fi neobișnuit de adîncit în gînduri. La cină își puse sare în cafea și își

turnă oțet peste clătite. La multe întrebări de-ale lui Polly dădu niște răspunsuri la nimereală. Cînd se bägă în pat să se culce, nu reuși să închidă ochii preț de cîteva ore.

În ceasurile tăcute ale nopții, rămas singur cu conștiința, în minte îi năvăli un potop de gînduri neobișnuite. Cu o oră sau două în urmă, stînd față-n față cu moartea, încercase o senzație similară cu cea atribuită celor care se înecă — un fel de limpezire a spiritului, cînd vălul de prejudecăți și pasiuni întunecate ale trupului e dat o clipă la o parte și toate faptele săvîrșite în viață apar în lumina limpede a adevărului, dezvăluindu-și proporțiile și relațiile exacte dintre ele — o stare sufletească în care omul se vede pe sine așa cum e. Imediat după momentul salvării, acest sentiment făcuse loc o vreme unor emoții mult mai diferite Dar acum, în tăcerea miezului de noapte, șeriful își recăpătă ceva din acea claritate a spiritului. Își dădu seama că datora și el ceva acestui fiu al său — că nici legea și nici tradiția nu puteau distruge o responsabilitate înnăscută în natura umană. Și astfel, cel puțin în ochii Celui de Sus, nu putea să se lepede de consecințele păcatului său. Dacă n-ar fi păcătuit, această nălucă nedorită nu s-ar fi întors nicicînd să-l urmărească din trecutul uitat. Pe măsură ce-l năpădeau aceste gînduri, mînia împotriva mulatrului pălea și în locul ei izvora o milă nesfîrșită. O mînă de părinte ar fi reușit poate să potolească patimile pe care le văzuse arzînd în ochii prizonierului cînd acesta rostise cu disperare cuvintele prin care își osîndea părintele la moarte. Șeriful simțea că ar fi putut să-i salveze spiritul înfocat din degradarea sclaviei ; că l-ar fi putut trimite în Nordul liber pentru a-i da acolo, sau în altă țară, prilejul de a-și canaliza în direcții mai onorabile și mai utile talentele care se îndreptaseră spre crimă, poate chiar spre demență ; ar fi putut, cu mai puțin efort, să-i fi oferit acestui fiu al său firavul simulacru de libertate de care se bucură toți cei asemenea lui într-o societate bazată pe sclavie sau cel puțin — și tot ar fi fost ceva — ar fi putut ține băiatul pe plantație, ușurîndu-i pe cît posibil poverile sclaviei.

Șeriful își reaminti de propria-i tinerețe. Moștenise un nume onorabil pe care trebuia să-l păstreze cu cinste ;

avusese de construit un viitor ; imaginea unei mirese tinere și frumoase îl îndemnase înainte spre fericire. Bietul nenorocit care zăcea acum pe o saltea de paie între zidurile de cărămidă ale închisorii nu avusese nimic din toate acestea — nici nume, nici tată, nici mamă în adevăratul sens al cuvîntului — și pînă cu puțini ani în urmă nici măcar un viitor, și acela vag și nebulos, depinzînd în formă și esență de soluționarea lentă a unei ecuații cu mai multe necunoscute.

Conștiința redeșteptată a șerifului trecu firesc de la ce ar fi putut face la ce ar mai putea încă face. Îi trecu prin minte, ca simplă ipoteză, gîndul că l-ar putea lăsa pe arestat să scape ; dar jurămîntul său de credință, datoria sa de șerif, îl împiedicau să ia o asemenea hotărîre, și șeriful își scoase din cap această idee. Putea însă să cerceteze împrejurările omorului, să răstoarne cerul și pămîntul pentru a-l descoperi pe adevăratul criminal, căci el unul nu se mai îndoia de nevinovăția prizonierului ; putea să angajeze un avocat care să-l apere, și poate chiar să influențeze opinia publică în favoarea lui. Odată obținută achitarea, șeriful s-ar fi putut gîndi la un plan prin care să-și ispășească într-o anumită măsură crima săvîrșită împotriva propriului său fiu — împotriva societății — împotriva firii.

Ajungînd la această concluzie, șeriful căzu într-un somn agitat din care se trezi tîrziu în dimineața următoare.

Plecă la închisoare înainte de a-și lua micul dejun și îl găsi pe arestat culcat pe salteaua de paie cu fața spre perete ; cînd șeriful lovi cu cheia în gratiile ușii, acesta nu făcu nici o mișcare.

— Bună dimineața, spuse șeriful pe un ton menit să-l trezească pe prizonier.

Nu se auzi nici un răspuns. Șeriful se uită mai atent la corpul întins pe saltea, care părea să fi înțepenit într-o poziție nefirească.

Descuie grăbit ușa și, pătrunzînd în celulă, se aplecă peste corpul întins. Nu se auzea nici un fel de respirație ; șeriful întoarse corpul cu fața în sus — era rece și țeapăn. Prizonierul își smulsese bandajul de pe rană, lăsînd să i se scurgă tot sîngele din vine. Era clar că murise de cîteva ore, în timpul nopții.

NOUA ANGLIE

SARAH ORNE JEWETT

STÎRCUL ALB [1]

I

Într-o seară de iunie, aproape de ora opt, codrul se și învăluise în umbră, deși un apus strălucitor de soare mai licărea încă slab printre trunchiurile copacilor. O fetiță își mîna spre casă vaca, greoaie, înceată, cu purtări supărătoare, dar totuși o prețioasă tovarășă de drum. Lăsară în urmă și bruma de lumină care mai era, afundîndu-se în adîncul codrului, dar picioarele cunoșteau poteca și puțin mai conta dacă ochii o vedeau sau ba.

Toată vara aproape că nu existase seară în care vaca cea bătrînă să poată fi găsită așteptînd la țarcul din pășune ; din contră, cea mai mare plăcere a ei era să se ascundă prin desișuri și, deși purta la gît ditamai talanga, descoperise că dacă stă nemișcată nici talanga nu sună. Așadar, Sylvia trebuia să umble după ea ca s-o găsească, strigînd-o „Hei ! Hei !“ fără a primi nici un „Muu“ drept răspuns, pînă cînd își pierdea și ultimul dram din răbdarea ei de copil. Dacă vaca n-ar fi dat lapte bun și din belșug, stăpînele ei ar fi văzut lucrurile în cu totul altă lumină. În afară de asta, Sylvia avea timp berechet și n-avea ce face cu el. Uneori, pe vreme bună, era o adevărată consolare să considere festele vacii drept o încercare inteligentă de a se juca de-a v-ați ascunselea ; neavînd tovarăși de joacă, fetița participa cu însuflețire la acest fel de distracție. Deși de data asta urmărirea vacii durase atît de mult, încît animalul însuși, frînt de osteneală, dădu un semnal neobișnuit dezvăluind locul unde se afla, Sylvia se mulțumi doar să rîdă cînd o descoperi pe coana Mooly la marginea bălții și o îmboldi afectuos spre casă cu o rămurică de mesteacăn.

---

1 „A White Heron“ din volumul cu același titlu publicat în 1886.

Bătrîna vacă nu mai avea nici un chef de hoinăreală şi pentru prima oară, ieşind din păşune o apucă şi ea cu pas mai vioi în direcţia cuvenită. Se simţea gata de muls şi doar rareori se mai oprea să pască. Sylvia se întreba ce-o să zică bunica ei că întîrziaseră atîta. Plecase de-acasă de mult, de la cinci şi jumătate, dar oricine ştie ce greu e să îndeplineşti o asemenea misiune într-un timp scurt. Doamna Tilley alergase şi ea după „spaima cornută" în prea multe seri pentru a mai acuza pe cineva de trîndăveală ; aşteptînd, era recunoscătoare că acum o are pe Sylvia să-i dea o mînă de ajutor. Bătrîna mai bănuia că Sylvia hoinăreşte uneori şi pe socoteala ei ; de cînd e lumea şi pămîntul nu existase copil căruia să-i placă atît de mult să cutreiere pe toate coclaurile ! Toţi spuneau că era pentru Sylvia o schimbare binefăcătoare după ce încercase opt ani să crească în furnicarul unui oraş industrial ; cît despre Sylvia, ea parcă nici nu trăise înainte de-a veni la fermă. Se gîndea adesea cu alean şi compătimire la o sărmană muşcată care aparţinea unui vecin de-al lor din oraş.

„Se teme de oameni", îşi zisese cu un zîmbet doamna Tilley în drum spre fermă, după ce făcuse în persoana Sylviei o alegere neaşteptată din casa plină de copii a fiicei sale. „Mi-au spus că se teme de oameni ! Da' cred că la mine n-o s-o mai bată nimeni la cap !" Cînd ajunseră la uşa casei singuratice şi se opriră să descuie, iar pisica — într-adevăr o pisică părăsită, dar cu burta plină de măcăleandri — veni să toarcă şi să li se lipească de picioare, Sylvia declară în şoaptă că totul e minunat şi că n-o să vrea niciodată să se întoarcă acasă.

Fetiţa şi vaca înaintau pe drumul umbrit ; vaca agale cu paşi lenţi, fetiţa cu paşi foarte iuţi. Vaca se opri îndelung la pîrîu să se adape, de parcă aproape jumătate din păşune n-ar fi mustit de apă, iar Sylvia o aşteptă nemişcată, răcorindu-şi picioarele goale în apa mică de la mal, în vreme ce fluturii mari ai amurgului se loveau de ea cu atingeri catifelate. Cînd vaca o porni mai departe, o luă şi ea încet în jos prin apa mică, ascultînd plină de încîntare cîntecul sturzilor. În crengile mari de deasupra capului era mare vînzoleală. Frunzişul era plin

de păsărele și de tot felul de vietăți pârînd ba foarte treze și ocupate să pună țara la cale, ba adormite, spunîndu-și una alteia „noapte bună“ într-un ciripit neîntrerupt. Și Sylvia simți că i se face și ei somn. Dar nu mai avea mult pînă acasă, iar aerul era blînd și înmiresmat. Nu mai fusese de multe ori în codru la o oră atît de tîrzie și lucrul acesta o făcea să se simtă una cu frunzișul șoptitor și cu umbrele cenușii. Se gîndea tocmai ce mult timp trecuse de cînd venise la fermă, cu un an în urmă, și se întreba în sinea ei dacă în oraș o mai fi tot atîta zgomot ca pe vremea cînd stătea ea acolo ; gîndul la băiatul zdravăn, cu obrajii rumeni, care o fugărea mereu și-o speria, o făcu să grăbească pasul pe cărare pentru a scăpa mai iute de umbrele copacilor.

Brusc, fetița rămase împietrită de groază auzind limpede un fluierat nu departe de locul unde se afla ea. Nu un fluierat de pasăre, care ar fi avut în el ceva prietenos, ci un fluierat de băiat, hotărît și, într-un fel, agresiv. Sylvia își lăsă vaca în voia soartei și se strecură tiptil într-un tufiș, dar prea tîrziu ! Dușmanul o zărise și începu să strige cu o voce veselă și convingătoare :

— Hei, fetițo, cît mai e pînă la drum ? și tremurînd, Sylvia răspunse aproape în șoaptă :

— Mai e destul.

Nu îndrăzni să se uite în ochii tînărului înalt cu o pușcă pe umăr, dar ieși din tufiș și, însoțită de el, își continuă drumul în urma vacii.

— Am împușcat niște păsări, spuse străinul amabil, și m-am rătăcit și se pare că am mare nevoie de-un prieten. Nu-ți fie teamă, adăugă el curtenitor. Vorbește mai tare și spune-mi cum te cheamă și dacă crezi că pot rămîne la voi peste noapte, ca s-o pornesc iar după păsări mîine în zori.

Acum Sylvia era chiar mai alarmată ca înainte. Nu cumva bunica o să creadă că-i vina ei ? Dar cine s-ar fi gîndit la o întîmplare ca asta ? Nu părea a fi vina ei ; și fetița își lăsă capul să-i atîrne în jos, ca o floare cu tulpina ruptă, reușind să răspundă cu mare efort „Sylvy“ de abia cînd tovarășul ei de drum o întrebă din nou cum o cheamă.

Cînd cei trei apărură, doamna Tilley aștepta în pragul ușii. Vaca scoase un „Muu“ puternic în chip de explicație.

— Așa-i ; mai bine ți-ai găsi niște scuze, pacoste ce ești ! Azi pe unde s-a mai vîrît, Sylvy ?

Dar Sylvia păstra o tăcere înfiorată ; știa instinctiv că bunica nu înțelegea gravitatea situației. Probabil că îl lua pe străin drept unul din flăcăii de prin împrejurimi.

Tînărul își propti pușca lîngă ușă și își trînti alături o traistă de vînătoare doldora ; apoi o salută pe doamna Tilley și îi repetă toată povestea lui, rugînd-o să-l găzduiască peste noapte.

— Mă puteți culca unde vreți, spuse el. Trebuie s-o iau din loc mîine înainte de-a se crăpa de ziuă ; dar mi-e o foame de lup și cel puțin e limpede că niște lapte îmi puteți da.

— Da ! Cum să nu ? răspunse gazda, a cărei ospitalitate părea ușor de trezit din somnul în care se cufundase de multă vreme. Te-ai putea descurca mai bine dacă ai ieși la drum, cam la doi kilometri de-aici, da' ești bine venit la puținu' pe care-l avem. Acuș o să mulg vaca și pînă atunci socotește-te ca acasă. Poți să dormi pe pănuși sau pe saltea de fulgi de gîscă, îi propuse ea îndatoritoare. Eu le-am crescut, singură. Mai la vale, spre mlaștină, avem un loc grozav unde pot să pască gîștele. Hai Sylvy, du-te și pune-o farfurie și pentru dumnealui !

Și Sylvia se execută pe dată. Era bucuroasă că avea ceva de făcut și îi era și ei foame.

Nu te așteptai să găsești o căsuță atît de curată și de plăcută în această regiune sălbatică din Noua Anglie. Tînărul avusese parte de niște grozăvii de gospodării cu adevărat primitive și de mizeria jalnică a celor care se simt minunat în compania găinilor. Ce vedea el aici era cea mai reușită fermă de modă veche, deși atît de mică, încît semăna cu o adevărată sihăstrie. Ascultă cu interes vorbele plăcute ale bătrînei, urmări cu entuziasm crescînd fața palidă și ochii strălucitori ai Sylviei și stărui că i se oferise cea mai bună cină de care avusese parte de o lună și mai bine ; după care, noii prieteni se așezară toți în prag, privind luna care se ridica pe cer.

În curînd aveau să se coacă fructele pădurii și Sylvia era de neînlocuit la cules. Vaca dădea destul lapte, numai că era al naibii de greu să te ții după ea, sporovăi gazda în voie, adăugînd imediat că îngropase patru copii și că îi mai rămăseseră doar mama Sylviei și un fiu în California (poate că murise și el).

— Fiu-meu, Dan, era tare priceput la împușcat păsări, explică ea cu tristețe în glas. Cînd era el acasă nu duceam lipsă de potîrnichi sau de veverițe cenușii. Tare-i mai place să bată drumurile, da' la scris nu-l prea trage inima. Nu-i fac nici o vină pentru asta. Și eu aș porni să cutreier lumea, dacă m-ar ține picioarele.

Sylvy seamănă cu el, continuă bunica cu dragoste, după o clipă de tăcere. Nu-i petec de pămînt să nu-l știe ea, mititica. Vietățile pădurii o socotesc de-a lor. Și pe veverițe le îmblînzește, și tot soiu' de păsări, de-i vin și-i mănîncă direct din palmă. Iarna trecută le-a învățat pe gaițe să bată în geam cu ciocu' și cred că dacă n-aș fi fost cu ochii pe ea, bucuros s-ar fi lipsit de mîncare ca să aibă ce să le dea păsărilor. Eu una le ajut pe toate, numai ciori să nu fie — deși Dan dresase una, care parcă avea minte ca oamenii. S-a mai învîrtit peaici o mulțime după ce-a plecat el. Dan și taică-su nu s-au potrivit niciodată — da' după ce Dan l-a înfruntat și-a plecat de-acasă, taică-su nu și-a mai ridicat fruntea din pămînt.

Preocupat cum era de-ale lui, oaspetele nu sesiză această aluzie la necazurile familiei.

— Prin urmare, Sylvy știe totul despre păsări, nu-i așa ? exclamă el uitîndu-se la fetița care ședea în lumina lunii foarte sfioasă și tot mai somnoroasă. Și eu colecționez păsări. E pasiunea mea de cînd eram băiețandru. (Doamna Tilley zîmbi.) De vreo cinci ani alerg după două sau trei specimene foarte rare. Sînt hotărît să pun mîna pe ele dacă le găsesc.

— Le pui în colivii ? întrebă doamna Tilley șovăitoare, drept răspuns la această declarație entuziastă.

— Nici gînd ; le împăiez și le păstrez, spuse ornitologul. Am sute de păsări și pe toate le-am prins sau le-am împușcat eu însumi. Sîmbătă am zărit cam la cîțiva kilometri de locul ăsta un stîrc alb și, luîndu-mă

după el, am ajuns pînă aici. Prin părțile astea nu s-au găsit niciodată astfel de păsări. Dar pe stîrcul ăsta alb l-am văzut cu ochii mei — și își întoarse din nou privirea spre Sylvia, cu speranța de-a descoperi că pasărea aceasta rară se numără printre cunoștințele ei.

Dar Sylvia își concentra atenția asupra unei broaște care apăruse pe poteca îngustă din fața ușii.

— Dacă ați vedea stîrcul l-ați recunoaște numaidecît, continuă străinul cu însuflețire. O pasăre albă, înaltă și stranie, cu pene moi și picioare lungi și subțiri. Și probabil că-și are cuibul în vîrful unui copac înalt, un cuib din bețe, ca cel de șoim.

Inima Sylviei tresări cu putere; cunoștea pasărea aceea albă și ciudată, ba chiar o dată se strecurase tiptil lîngă locul unde stătea, într-un smîrc cu ierburi de un verde strălucitor, tocmai la celălalt capăt al pădurii. Era un luminiș unde soarele părea întotdeauna ciudat de galben și de fierbinte, unde creșteau trestii înalte și unduitoare, și bunica ei o prevenise că s-ar putea să fie înghițită de mîlul moale și negru de dedesubt și nimeni să nu mai audă de ea vreodată. Nu departe de locul acela se întindeau mlaștinile sărate și, dincolo de ele, marea, la care Sylvia se gîndea și visa adesea, fără s-o fi văzut vreodată, și a cărei voce puternică se auzea uneori în nopțile vijelioase, ridicîndu-se peste vaietul codrilor.

— Nimic pe lume nu m-ar bucura mai mult decît să dau peste cuibul acestui stîrc alb, zise chipeșul străin. Aș da zece dolari celui care mi l-ar arăta, adăugă el disperat, și dacă e nevoie, o să-mi petrec toată vacanța alergînd după el. Mă gîndesc că poate atunci cînd l-am zărit eu tocmai migra, sau că poate vreo pasăre de pradă îl alungase de pe meleagurile lui.

Doamna Tilley asculta cu uimire și atenție, dar Sylvia se concentra tot asupra broaștei, fără a ghici, așa cum ar fi făcut în clipe mai puțin agitate, că sărmana ființă dorea să intre în gaura de sub pragul ușii, dar o împiedica prezența spectatorilor neobișnuiți pentru o oră atît de tîrzie.

În noaptea aceea, nici o mie de gînduri n-ar fi putut decide cîte din comorile îndelung visate nu s-ar fi putut

cumpăra cu cei zece dolari despre care se pomenise în treacăt.

În ziua următoare tînărul ornitolog cutreieră pădurea și Sylvia îi ținu companie, eliberată de spaima ei inițială față de prietenosul flăcău care se dovedise a fi extrem de amabil și simpatic. El îi povesti o mulțime de lucruri despre păsări : ce știu, unde trăiesc și cum se comportă. Și îi dădu în dar un briceag, pe care fetița nici dacă s-ar fi găsit pe-o insulă pustie nu l-ar fi considerat mai de preț. În ziua aceea prezența lui nu-i provocă nici teamă și nici neliniște, exceptînd momentele cînd tînărul dobora de pe crăci cîte o pasăre care cînta nepăsătoare. Sylviei i-ar fi plăcut tînărul infinit mai mult, dacă n-ar fi avut arma ; nu se putea lămuri de ce omul acesta ucide exact păsările care îi plac mai tare. Dar pe măsură ce ziua pălea, Sylvia îl privea pe tînăr cu o și mai tandră admirație. Nu mai întîlnise un om atît de minunat și de încîntător ; sufletul de femeie, adormit în ființa ei de copil, se înfiora ușor într-un vis de dragoste. Presentimentul acelei mari forțe îi tulbură și îi făcu să șovăie pe cei doi tineri, care traversară codrul solemn cu pas ușor, tăcut și precaut. Se opreau să asculte cîntecul unei păsări ; apoi își făceau din nou cu nerăbdare drum înainte, dînd la o parte crengile — vorbindu-și rar și în șoaptă ; tînărul mergînd în frunte, urmat la cîțiva pași de Sylvia, fascinată, cu ochii cenușii întunecați de emoție.

Se simțea mîhnită că mult rîvnitul stîrc alb reușea să se facă nevăzut, dar ea nu-l conducea pe oaspete, pur și simplu îl urma, și nici nu-i trecea prin minte să vorbească prima. Sunetul vocii ei neîntrebate ar fi îngrozit-o — îi venea destul de greu chiar și să răspundă „da" sau „nu" cînd n-avea încotro. În cele din urmă începu să se lase seara și amîndoi mînară vaca spre casă, iar Sylvia zîmbi cu plăcere cînd ajunseră la locul unde numai cu o seară înainte auzise fluieratul și se speriase.

II

Cam la un kilometru de casă, la marginea cea mai îndepărtată a pădurii, acolo unde terenul era mai ridicat, se înălța un pin falnic, ultimul din generația sa.

Nimeni n-ar fi putut spune dacă rămăsese acolo ca semn de hotar sau din cine știe ce altă pricină ; tăietorii de lemne care îi doborîseră tovarășii erau de mult morți și îngropați și între timp pe locurile acelea crescuse o întreagă pădure de copaci tineri și puternici : pini, stejari și arțari. Dar creștetul falnic al acestui pin bătrîn se înălța deasupra tuturor, constituind un punct de reper pe mare și pe uscat de la kilometri întregi. Sylvia îl cunoștea prea bine. Întotdeauna crezuse că, dacă reușești să te cațeri pînă în vîrful lui, poți vedea de-acolo oceanul ; și nu de puține ori se sprijinise cu mîinile de trunchiul aspru și impunător, privind cu nostalgie în sus, la ramurile întunecate pe care le mișca vîntul, indiferent cît de cald și de neclintit ar fi fost aerul la poalele lui. Acum se gîndea la bătrînul pin cuprinsă de o nouă emoție, căci, dacă te cățărai pe el în zori, nu puteai oare să vezi întreaga lume și să descoperi cu ușurință de unde își ia zborul stîrcul alb și unde își are ascuns cuibul ?

Ce spirit de aventură, ce ambiție nemăsurată ! Și după aceea ce triumf, ce încîntare și ce mîndrie, cînd o să-și dezvăluie secretul ! Gîndul devenise aproape prea real și prea măreț ca să mai încapă în inima ei de copil.

Toată noaptea ușa căsuței rămase deschisă, iar o păpăludă cîntă chiar în prag. Tînărul și bătrîna gazdă dormiră adînc, dar marele ei plan o ținea pe Sylvia trează, cu ochii ațintiți în gol. Uitase să se mai gîndească la somn. Noaptea scurtă de vară i se păru la fel de lungă ca iarna viforoasă, iar cînd în cele din urmă păpăluda amuți, fetei începu să i se facă teamă că totuși dimineața va sosi prea curînd ; se furișă așadar afară din casă, pornind-o pe cărare prin pădure, zorindu-se să ajungă la marginea ei, ascultînd cu ușurare și siguranță ciripitul somnoros al unei păsărele pe care o trezise Iovind în trecere creanga unde își găsise culcuș. Ce păcat ar fi ca uriașul val de pasiune omenească, revărsat pentru prima oară peste viața ei măruntă și umilă, să ia cu el pentru totdeauna satisfacțiile unei existențe contopite cu universul mut al pădurii !

Uriașul pin mai dormea încă în lumina tot mai palidă a lunii, iar micuța Sylvia începu să se cațere spre vîrful lui cu un curaj nemărginit, cu sîngele clocotindu-i

prin toate fibrele trupului plăpînd, cu picioarele goale și cu degetele apucînd și ținînd ca niște gheare de pasăre scara infernală ridicată sus de tot, pînă aproape de cer. Mai întîi se văzu nevoită să se cațere în stejarul care creștea alături, și era cît pe ce să se rătăcească printre ramurile întunecate și frunzele verzi, ude și grele de rouă ; o pasăre își luă speriată zborul din cuib, iar o veveriță roșie începu să alerge de colo-colo și să se certe arțăgoasă cu inofensiva persoană care îi pătrunsese în casă. Sylvia își făcea drum cu ușurință. Se cățărase adeseori în stejarul acesta și știa că ceva mai sus, aproape de vîrf, una din ramuri atinge trunchiul pinului exact acolo unde crăcile lui de jos sînt așezate foarte aproape una de alta. De abia cînd va trece, cu mare primejdie, de la un copac la celălalt, va începe cu adevărat marea aventură.

În sfîrșit, înaintă atent de-a lungul ramurei de stejar care se legăna sub greutatea ei și făcu pasul hotărîtor, trecînd în bătrînul pin. Urcușul era mai greu decît bănuise ; trebuia să se întindă și să se țină bine, rămurelele uscate și ascuțite se agățau de ea, îi îngreunau înaintarea și o zgîriau ca niște gheare furioase ; rășina îi năclăise și îi înțepenise degetele firave, în timp ce ea se rotea în jurul trunchiului masiv urcînd tot mai sus. Jos, în pădure, vrăbiile și măcăleandrii începeau să se trezească și să ciripească în așteptarea zorilor ; totuși acolo, în înalturi, cerul părea mult mai luminos și fetița știa că trebuia să se grăbească dacă vroia să i se împlinească planul.

Parcă, pe măsură ce urca, se lungea și copacul, înălțîndu-se tot mai aproape de cer. Semăna cu catargul uriaș al globului pămîntesc navigînd pe oceanele spațiului ; probabil că în dimineața aceea rămăsese și el uimit în toată alcătuirea sa masivă, simțînd scînteia neabătută a spiritului uman croindu-și drum în sus, din creangă în creangă. Cine știe cît de mult se străduiseră pînă și cele mai mici rămurele să ajute făptura slabă și ușoară să-și continue drumul ! Probabil că bătrînul pin îndrăgise ființa a cărei viață depindea acum de el. Bătăile puternice ale inimii acestei copile singuratice cu ochii cenușii contau mai mult decît toți șoimii, liliecii, fluturii de noapte și chiar sturzii cu glas dulce la un

loc. Şi în dimineaţa de iunie copacul stătea neclintit, alungînd încruntat vîntul, în vreme ce la răsărit se aprindeau zorii.

Faţa Sylviei ar fi arătat ca o stea palidă dacă cineva ar fi reuşit s-o privească de jos, în clipa cînd fata trecu şi de ultima cracă rămînînd ostenită şi înfiorată dar pe deplin triumfătoare în vîrful pinului. Da, iată marea aurită orbitor în soarele zorilor şi doi şoimi plutind pe aripi line spre falnicul răsărit. Cît de jos păreau că zboară priviţi de la înălţimea pinului, după ce de atîtea ori pînă atunci se arătaseră doar în înalturi, întunecaţi pe albastrul cerului. Penele lor cenuşii erau catifelate ca fluturii de noapte ; păreau a fi foarte aproape de copac şi Sylvia simţea că şi ea ar putea să zboare alături de ei, printre nori. Înspre apus, pădurea şi fermele se întindeau pe kilometri întregi ; ici şi colo se zăreau turle de biserici şi sate albe ; o lume cu adevărat vastă şi sublimă !

Păsările cîntau din ce în ce mai tare. În cele din urmă soarele se ridică uluitor de luminos. Sylvia vedea acum pînzele albe ale corăbiilor în largul mării, iar norii care la început fuseseră purpurii, trandafirii şi gălbui, începură să pălească. Oare unde se afla cuibul stîrcului alb în această mare de ramuri verzi ? Să fi fost oare priveliştea minunată şi această panoramă a lumii singura răsplată pentru că se căţărase pînă la acea înălţime ameţitoare ? Priveşte în jos, Sylvia, acolo unde se întinde mlaştina verde printre mestecenii strălucitori şi brazii întunecaţi ; acolo unde ai văzut stîrcul alb o dată, îl vei vedea din nou ; uită-te ! uită-te ! un strop din albeaţa lui, ca o pană plutitoare, se iveşte din bradul fără viaţă, se face mai mare, se ridică, în sfîrşit se apropie şi trece pe lîngă pinul ca un semn de hotar, alunecînd pe aripi iuţi şi întinzîndu-şi gîtul zvelt şi capul împodobit cu creastă. Şi ai răbdare ! ai răbdare ! nu mişca, fetiţo, nici măcar un deget, nu trimite din adîncul ochilor tăi înfocaţi săgeată de lumină şi recunoaştere, căci stîrcul s-a oprit pe o ramură a pinului, puţin mai jos de cea pe care stai tu şi îşi strigă iubita rămasă în cuib şi îşi curăţă penele pentru o nouă zi !

O clipă mai tîrziu, copila scoate un oftat adînc cînd un stol de mierloi zgomotoşi vin şi ei pe ramurile pi-

nului și, enervat de agitația și debandada iscată de ei, solemnul stîrc se hotărăște să plece. Ea cunoaște acum secretul acestei păsări nesupuse, ușoare și zvelte, care plutește și apoi ezită o clipă, pentru ca peste scurt timp să se întoarcă precum o săgeată acasă, în lumea verde de dedesubt. Acum Sylvia, satisfăcută, își croiește drum anevoios în jos, fără a îndrăzni să privească mai departe de ramura pe care se află, gata uneori să plîngă din cauză că o dor degetele și că îi lunecă picioarele zdrelite. Întrebîndu-se iară și iară ce-o să-i zică străinul și ce-o să simtă el cînd îi va spune cum să ajungă drept la cuibul stîrcului.

— Sylvy, Sylvy! strigă de nenumărate ori bătrîna bunică fără a primi nici un răspuns, căci patul era gol și Sylvia dispăruse.

Oaspetele se trezi din vise și, amintindu-și de plăcerile zilei, se zori să se îmbrace pentru a le transforma mai curînd în realitate. Cu o zi înainte se convinsese, din modul cum îl privise sfioasă fetița o dată sau de două ori că, chiar dacă nu știa exact unde se află cuibul stîrcului, cel puțin pe stîrc îl văzuse și acum urma s-o facă să vorbească. Iat-o că vine, mai palidă ca oricînd, cu rochia ei veche și uzată, ruptă și sfîșiată și plină de rășină de pin. Bunica și ornitologul stau amîndoi în ușă și-o iau la întrebări, și sosește clipa sublimă cînd le va povesti despre bradul uscat de lîngă mlaștina verde.

Dar pînă la urmă Sylvia nu povestește nimic, deși bătrîna bunică o dojenește aspru, iar ochii blînzi, emoționați ai tînărului privesc drept în ochii ei. Stă în puterea lui să le umple de bani; așa le-a promis, și ele sînt atît de sărace. Merită să-l facă fericit! Și apoi, cît de mult așteaptă el povestea pe care numai ea i-o poate spune.

Dar, nu, nu trebuie să scoată o vorbă! Ce oare o oprește să vorbească de parc-ar fi mută? Are nouă ani, iar acum, cînd pentru prima oară lumea îi întindea o mînă, trebuie oare s-o respingă de dragul unei păsări? Murmurul ramurilor verzi de pin îi mai răsună încă în urechi; își amintește cum stîrcul alb venise în zbor prin aerul auriu și cum privise ea în același timp marea și zorile, și Sylvia nu se mai simte în stare să vorbească;

nu mai poate să dezvăluie secretul stîrcului și să-i jertfească astfel viața.

Scumpă ființă loială, tu, care ai cunoscut o năprasnică suferință cînd mai tîrziu, în aceeași zi, străinul a plecat plin de dezamăgire ; tu care l-ai fi putut servi, urma și iubi ca un cîine ! Multe nopți la rînd auzi Sylvia fluieratul lui, răsunînd ca un ecou pe cărarea pe unde se întorcea acasă cu vaca rătăcitoare. Uită pînă și de durerea pricinuită de pocnetul ascuțit al puștii lui și de imaginea sturzilor și vrăbiilor care cădeau tăcute la pămînt, curmîndu-și cîntecul, cu mîndrele lor pene pătate și năclăite de sînge. Erau oare păsările prieteni mai buni decît ar fi putut fi cel care le împușca ? Cine poate ști ? Indiferent de comorile pe care fata și le refuzase, nu uitați, codrilor, și voi, zile însorite de vară, oferiți-vă darurile și farmecele și împărtășiți-vă tainele acestei copile singuratice de la țară !

LA MILA TÎRGULUI [1]

Într-o după-amiază de la începutul primăverii, doamna William Trimble și domnișoara Rebecca Wright mergeau cu brișca pe drumul dinspre est al orășelului Hampden. De abia înaintau. Roibul doamnei Trimble era bătrîn și anchilozat, iar roțile briștii erau îmbîcsite de noroi. Pămîntul mai păstra încă gerul iernii, deși zăpada se topise aproape în întregime, exceptînd cîteva locuri în partea de nord a pădurii sau acolo unde se strînseseră troiene în decursul timpului, la adăpostul cîte unui gard.

— Mai la nord probabil că mai e și acuma zăpadă, zise doamna Trimble, expertă în starea vremii. O simt în aer ; nu-i numa' umezeala din pămînt. N-o să avem vreme frumoasă pîn' nu s-o topi și zăpada asta din nord.

— Cineva spunea ieri că se poate merge cu sania pînă la Parsley, adăugă domnișoara Wright. Mie nu

1 „The Town Poor" din volumul *Strangers and Wayfarers*.

mi-ar plăcea să locuiesc în ținuturile astea din nord. Soțu' verișoarei mele Ellen e din Parsley și, cum poate ai auzit, a fost nevoit să se ducă în nord la înmormîntarea celei de-a doua neveste a lui taică-su ; s-a întors alaltăieri. Nu erau decît vreo treizeci și cinci de kilometri și-au pornit-o cu căruța, da' după vreo zece, cincisprezece kilometri și-au dat seama că nu mai merge, drept care și-au lăsat căruța și au luat o sanie. Proprietaru' saniei le-a cerut nici mai mult nici mai puțin de patruzeci și șase de cenți. N-aș fi crezut să îndrăznească ; doar i-au spus că se duc la înmormîntare ; și unde mai pui că bivolii erau ai lor, ca și tot ce mai aveau de trebuință.

— Ce să-i faci, pe-acolo oamenii o duc tare greu ; mai fac și ei un ban care cum pot ; cu cît mergi mai spre nord, fermele-s tot mai sărace, își dădu cu părerea, blînd, doamna Trimble. N-o fi nici ținutu' ăsta al nostru cine știe ce bogat, da' mulțumesc Domnului că nu m-am născut în Parsley.

Bătrînul cal își tîra greoi picioarele, iar soarele, ieșind din norii grei de primăvară, trimitea o dîră strălucitoare de-a lungul drumului mocirlos. Sora Wright își trase vălul mare peste borul înalt al bonetei. Nu prea era obișnuită să meargă cu brișca sau să stea pe-afară vreme mai îndelungată ; în schimb doamna Trimble era o femeie extrem de activă și se ocupa singură de toate, indiferent de starea vremii. Răposatul domn Trimble îi lăsase o fermă destul de bună, dar bani mai deloc, și se spunea adesea că pînă la urmă doamna Trimble o ducea mai bine acum, decît dacă ar fi trăit bărbatul ei. Cu toate acestea îl regreta profund ; nu exista să vorbească despre el chiar și cu prietenii intimi fără a fi cuprinsă de emoție, și nimeni nu-și permisese vreodată nici măcar să insinueze că emoția nu i-ar fi fost sinceră. Era o femeie cu suflet cald și generos, jucînd în tîrgușorul Hampden, cu mijloacele ei limitate, rolul de Zînă a Dărniciei.

— Ia uită-te, mi se pare că pe-aici locuiesc surorile Bray, nu-i așa ? exclamă ea cînd, de după un hățiș de aluni și stejari pitici, se ivi o casă părăginită și singuratică.

Hambarul era prea departe pentru a reuși să sugereze tihnă sau prosperitate și, pe măsură ce se apropiau, cele două femei puteau să observe fîșii lungi de lumină între scîndurile scorojite. Ogorul, cît vedeai cu ochii, era bolovănos și plin de apă. Nici chiar Parsley nu putea arăta mai oropsit de soartă.

— Da, răspunse domnișoara Wright, acuma aici locuiesc, sărmanele. Cunosc ferma asta, deși n-am mai văzut-o de ani de zile. Nu cumva crezi, doamnă Trimble... ? În iarna asta nu le-am mai văzut pe la casa de rugăciuni. Sincer să fiu, aș vrea...

— Cum să nu, Rebecca, sigur că le putem face o vizită, se învoi doamna Trimble din toată inima. Tot s-a terminat ceremonia mai repede decît mă așteptam și, de vreme ce-o să stai la mine peste noapte... Ceaiul îl bem cînd ajungem, prin urmare n-avem cum să întîrziem. De obicei cînd trece cineva pe-aici, le trimit surorilor Bray cîte un coș cu mîncare, da' de cînd s-au mutat în casa asta n-am mai fost pe la ele. Cred că de un an și mai bine. Îmi amintesc că era iarnă cînd au trebuit să se mute. A fost o barbarie, trebuie s-o recunoaștem, și dacă n-aș fi fost la pat cu pleurezia aia, m-aș fi făcut luntre și punte și-aș fi aranjat eu ceva. Mai ții minte, tocmai atunci se-mbolnăvise o mulțime de lume... S-au grăbit, zor nevoie mare, le-au forțat să-și lichideze gospodăria și majoritatea oamenilor au spus că-i vina membrilor Consiliului Comunal ; da' după ce-au făcut-o, au făcut-o, și nimeni nu s-a mai apucat s-o dreagă. Astă vară, cînd veneau la casa de rugăciuni, Ann și Mandy arătau neschimbate — poate puțin mai nostalgice. Mi-au trimis întotdeauna vorbă că se descurcă binișor.

— Așa-i felu' lor, spuse Rebecca Wright. Nu le șade-n fire să se plîngă, deși Mandy e mai posacă decît Ann. Dacă Mandy n-ar avea vederea așa de slabă și dacă Ann n-ar fi rămas schiloadă de cînd i-au pus prost în ghips încheietura mîinii, n-ar mai sta ele nici o clipă la mila tîrgului. Le-au dat lacrimile la amîndouă cînd mi-au povestit cum au fost nevoite să-și lichideze gospodăria. Asta cînd am trecut pe la ele înainte de-a mă duce la fratele Asa. Eu și surorile Bray am fost vecine de cînd ne-am născut și-am mers împreună la școală. Și uite că

providența ne-a adus azi pe drumu' ăsta, că de atîta vreme doream să vin să le văd. Ce să fac dacă-s șchioapă și merg greu...

— Și eu mă bucur c-am venit pe drumu' ăsta, declară doamna Trimble.

— Aș vrea să aflu doar cum o mai duc, continuă domnișoara Rebecca Wright. Au acceptat subvenția primăriei numai pentru că știau că n-or să se mai poată întreține singure și-au socotit că-i mai ușor să le ajute toți, decît să cadă beleaua numai pe capu' unora. S-au purtat cu demnitate și judecată, cum n-ar fi făcut-o mulți în asemenea situație, da' în ziua cînd s-a strîns consiliu' au stat cu inima la gură să vadă cui o să fie încredințate. Sperau și ele c-o să fie cineva chiar din sat. Mi-au dat lacrimile cînd am auzit c-au fost date unora ca Abel Janes. Ăstora le-a mers întotdeauna vestea că-s niște lasă-mă să te las și niște oameni de nimic și sigur le-au luat numai că să primească banii de la consiliu. Din păcate, de-un an încoace nu mai avem în consiliu oameni ca-nainte. Sper să se fi gîndit bine în privința surorilor Bray.

— Și eu ar fi trebuit să mă gîndesc să te aduc pe la ele, se scuză doamna Trimble. Eu am calu', și trebuia să mă gîndesc că de-abia mergi cu picioru' ăsta beteag; și-i prea departe să vii pînă aici. Așa-i cînd ai prea multe pe cap, nici nu-ți dai seama cum zboară timpu' și te trezești c-ai uitat o mulțime de lucruri de care ar fi trebuit să-ți amintești.

— Vai de mine, da' nu există persoană să se gîndească mai mult la alții ca matale, protestă domnișoara Rebecca Wright.

Doamna Trimble nu dădu nici un răspuns, ci luă biciul și își îndemnă ușor roibul, care începu să iuțească binișor pasul, fără să catadicsească însă s-o ia la trap. Drumul pînă la casă era lung și ocolit; mai aveau de mers tot înainte și apoi la dreapta pe un drumeag îngust.

— Niciodată n-am înțeles cum a putut tatăl surorilor Bray să le lase așa cum le-a lăsat, spuse doamna Trimble.

— Cît a trăit, s-a bucurat numai de laude, cu toate că unii ziceau că în tinerețe n-a prea fost el cum tre-

buie, explică însoțitoarea ei. Era foarte prețuit de predicatoru' nostru de-atunci, reverendu' Daniel Longbrother. Au făcut amîndoi o mulțime de lucruri bune pentru parohie, da' le-au făcut cum s-au priceput și ei. Diaconu' Bray a fost unu' din cei care au pus cel mai mult umăru' la reparații, fără a face caz din asta. Pe vremea lui s-a făcut prima reparație, cînd au scos vechiul amvon și stranele alea frumoase pătrate. A costat o groază de bani. Și nici n-au apucat să plătească pentru asta, că s-au pus să facă alte transformări și să acopere pereții cu fresce. Bunică-mea spunea totdeauna ce gîndea și tare a mai fost împotrivă cînd să se scoată stranele vechi unde șezuse de cînd se știa. Cînd s-a strîns toată parohia și au socotit cît are să coste, ea a sărit ca arsă și-a zis că n-are să coste nimic dacă o să le lase unde se află și că nu mai există în toată parohia tîmplar care să facă un lucru atît de frumos și că o să vină vremea cînd strănepoții or să dea orice numai să vadă vechea casă de rugăciuni la fel ca-nainte. Da' nu s-au lăsat pînă n-au scos afară totul.

— Mi se pare c-a fost o-ntreagă ceartă pe treaba asta, nu-i așa ? întrebă doamna Trimble cu glas mîngîietor. N-a prea fost ceva de bun gust. Îmi amintesc bine vechea casă de rugăciuni. Cînd eram mică veneam aici la o verișoară a mamei, care era vecină cu familia domnului Trimble, și așa tineri cum eram ne-am simțit atrași unu' de altu'. Domnul Trimble își amintea de multe ori cum m-a văzut prima dată ; purtam o pălărie cu pană, care fusese a mamei și mi-o potrivise mie.

— Cînd mă gîndesc la predicile care se țineau pe vremuri în casa asta de rugăciuni, mă bucur c-au transformat-o așa, măcar să nu-și mai amintească oamenii de cum era, zise domnișoara Rebecca Wright după pauza cuvenită. Vorbirile alea pline de tunete și fulgere... știi cum erau, doamnă Trimble. În ziua de azi predicatorii sînt mult mai îngăduitori. La ultima predică stăteam chiar și mă gîndeam că, dacă răposatu' domn Longbrother și diaconu' Bray ar auzi ce diferență-i acuma, ar ieși din pămînt ca lujerele de fasole și s-ar ridica pe lîngă pietrele de mormînt.

Doamna Trimble rîse din toată inima și scutură de trei sau patru ori din hățuri în chip de confirmare.

— Nu te poate duce omu' cu vorba, zise ea încîntată. După părerea mea, diaconu' Bray s-ar ridica oricum din groapă dac-ar putea și dac-ar ști cum le merge fetelor lui. Un bărbat trebuie să se-ngrijească de ce le lasă urmașilor, în special dacă-i vorba de femei. Bineînțeles le-a rămas căsuța, da' am văzut cu toții că, deși erau tare harnice, n-au avut mijloace s-o țină. Cred că el își făcuse socoteala c-o să aibă timp destul să mai pună ceva deoparte, deși era atît de generos la toate colectele; numa' că n-a mai strîns nimic și ele au rămas ca vai de ele. Diaconu' Bray ar fi trebuit să învețe de la veverițe: pînă și ele, niște vietăți ale pădurii, își fac provizii pentru iarnă, și dacă o veveriță e-n stare de așa ceva, de ce n-ar fi și oamenii. „Înainte de a fi generos, fii drept", ne punea să scriem în caiete cînd eram în clasa a doua și n-o să uit asta cît oi trăi.

— „Zilele omului sînt ca iarba" — și asta tot la școală am învățat-o; se potrivește cu ce-ai zis, adăugă domnișoara Rebecca Wright cu glas cumpătat. Dumnezeule mare! ce loc pustiu și îngrozitor. Mă doare sufletu' să mă gîndesc că niște femei atît de drăguțe ca surorile Bray trebuie să accepte așa ceva.

Deși uimit oarecum de această neașteptată abatere de la obișnuitul drum spre casă, roibul se opri de bunăvoie la colțul gardului părăginit, care în mod evident servea drept loc de priponit caii. Prin curte ciuguleau vreo două sau trei găini bătrîne și ciufulite; în cele din urmă la fereastra bucătăriei apăru fața unei femei legate la cap de parcă ar fi durut-o măselele. Pînă să ajungă prietenele noastre la ușa de lîngă această fereastră, doamna Janes veni să le-o deschidă, închizînd-o repede în urma lor, deși în casă era mai frig ca afară.

— Luați loc, zise scurt doamna Janes. Va trebui să mă vedeți așa cum sînt. De patru zile am frisoane, da' am rămas cu toată treaba pe cap. Domnul Janes e la tribunal; își face datoria de jurat. N-au putut să se lipsească de el. Da' de ce nu vă scoateți puțin hainele?

Prospera doamnă Trimble aruncă o privire de jur împrejurul bucătăriei mohorîte și nu reuși să născocească nimic de spus; prin urmare zîmbi prietenos și încuviință din cap, ca răspuns la invitație.

— O să stăm cîteva minute cu dumneata și apoi ne ducem să schimbăm o vorbă cu domnișoarele Bray, care ne sînt vechi cunoștințe. S-a-ntîmplat că pîn-acuma n-am reușit să trecem pe la ele. Nu știu dacă o cunoști pe domnișoara Rebecca Wright. A lipsit cam mult de pe la noi.

— Am auzit că s-a dus să stea în Plainfields, la frate-su, răspunse doamna Janes, legănîndu-se cu mișcări neregulate în scaunul de lîngă sobă. V-ați întors astă toamnă, dacă nu mă-nșel ?

— Așa-i, răspunse domnișoara Rebecca cu un sentiment exagerat de vinovăție și convingere. Am fost la instalarea noului predicator și ne-am gîndit să ne oprim și pe-aici ; am luat-o pe drumu' ăsta la înapoiere, ca să vedem dacă nu-i mai bun. Ce mai fac domnișoarele Bray ?

— Ca de obicei, răspunse doamna Janes cu răutate. M-am certat cu domnu' Janes că le-am adus aici, cu toată treaba care-mi stă pe cap și recunosc că la-nceput am fost cam morocănoasă cu ele. Banii pe care-i dă primăria pentru ele ne mai scot de la ananghie ; da' le-a luat cu cinci dolari pe lună și cu banii ăștia ce le poți da ? M-am dus și m-am tocmit cu consiliu' și mi-au promis c-o să le dea niște lemne și ce le mai trebuie. Cînd m-am dus a patra oară, nu mai știau ce să facă să se scape de treaba asta și mai că mi-ar fi promis orice. Da' juma' din timp domnul Janes mă lasă fără lemne la cuptor, că-i mereu dus, și chiar și-așa tot sîntem prea înghesuiți. A trebuit să urc în pod o mulțime de lucruri și d-aia trec acu' mereu prin camera lor. Fac și eu ce pot pentru ele, doamnă Trimble, da' pentru mine nu-i așa ușor ca pentru dumneavoastră, care aveți de toate.

Biata femeie arăta ea însăși amărîtă și chinuită, deși era clar că n-avea pic de pricepere să țină o familie sau o gospodărie. Doamna Trimble își simți inima plină de durere, gîndindu-se la nedoritele locatare ale unei asemenea case ; dar își păstra cu curaj calmul ; în vreme ce domnișoara Rebecca dădea din nou informații despre ceremonia instalării noului predicator.

— O luați pe scările din spate, le îndrumă în cele din urmă gazda. Mă bucur că-n sfîrșit s-au găsit niște suflete milostive să vină să le vadă. De cînd sînt aici,

n-a trecut nimeni pe la ele și-au îmbătrînit tare de cînd au venit. De cîte ori le trimiteți cîte un coș cu mîncare, doamnă Trimble, ne dau și nouă să gustăm cîte ceva și tare-mi place, credeți-mă. Dacă nu vă e cu supărare, o să-nchid ușa după dumneavoastră. Simt orice adiere de aer rece.

— Am auzit întotdeauna că doamna Janes se pricepe de minune să se vaite. Nu cumva e de undeva de pe lîngă Parsley? șopti domnișoara Rebecca cînd rămaseră amîndouă să se poticnească în semiîntuneric.

— O biată amărîtă, indiferent de unde ar fi, răspunse doamna Trimble și bătu la ușă.

După acest sunet neobișnuit urmă un moment de liniște; apoi una din surorile Bray le deschise ușa. Vizitatoarele nerăbdătoare se treziră într-o cameră mică și joasă, îngălbenită de trecerea anilor și cenușie pe alocuri, de parcă pînzele de păianjen și praful nu putuseră fi înlăturate cu totul. Cele două femei vîrstnice dinăuntru arătau ca două prizoniere. Pe fețele lor veștede se citea teama, iar încăperea însăși era mult mai golașă și mai urîtă decît s-ar fi cuvenit unor persoane cu o asemenea vădită finețe și demnitate. În mijlocul camerei se afla o măsuță cu niște biscuiți pe o farfurie; și, dintr-un motiv sau altul, lucrul acesta contribuia și mai mult la senzația de paraginǎ generală.

Dar domnișoara Ann Bray, sora mai mare, care își purta brațul drept într-o eșarfă, se uită la vizitatoare radiind de bucurie. Nu le văzuse venind.

Singura fereastră din încăpere dădea spre ogoarele din spatele casei și deci sosirea celor două prietene constituia într-adevăr o surpriză. În clipa următoare domnișoara Ann Bray plîngea și rîdea în același timp.

— Sfinte Dumnezeule! exclamă ea. Ce-mi văd ochii — scumpa noastră doamnă Trimble! — și pe sufletu' meu dacă asta nu-i 'Becca Wright! Dragele de voi! Toată ziua am simțit că parcă are să se-ntîmple ceva bun și chiar îmi ziceam că acu-i aproape de asfințit, da' n-am vrut să-i arăt lui Mandany că am abandonat orice speranță. Încă de dimineață mi-a scăpat foarfeca și s-a înfipt în dușumea și ăsta-i totdeauna semn bun. Haideți să vă mai sărut o dată pe amîndouă!

— Nu știu unde-o să stăm toate, se lamentă sora Mandana. N-avem decît un scaun și patu' ; celălalt scaun e prea șubred ; de zece zile ni s-a promis altu-n loc ; da' mai întîi au uitat să ni-l dea și după aia a avut nevoie de el doamna Janes — tot felu' de scuze. Cînd o să pot să ies iar pe-afară, o să aduc o buturugă și-o să bat o scîndură pe ea, se tîngui Mandana. Da' acuma c-ați venit, n-o să mă mai plîng de nimica, adăugă ea ; și musafirele se așezară — doamna Trimble, după cum se cuvenea, pe micul scaun.

— Cu tine, 'Becca, am stat noi de multe ori pe pat să flecărim ca fetișcanele, nu-i așa ? Mai ții minte unde era — în dormitoru' mic din spate, unde dormeam cînd eram fete și de unde ne uitam pe furiș printre șirurile de zorele la curtezanii noștri, rîse Ann Bray cu încîntare, în timp ce fața îi strălucea din ce în ce mai mult de bucurie. Cînd am venit aici, am luat cu noi și niște sămînță de zorele ; le sădim de-atîția ani, numai că găinile au descoperit sămînța. Să mă credeți c-am fugărit găinile cît am putut ; oricît de prostește ar părea, da' mă bizuiam pe zorelele astea c-or să-mi amintească de casa noastră. Știți, datoriile au fost așa de mari după boala mea și toate celelalte, că am socotit amîndouă că atît cît ne stătea în putință, nu se făcea să sustragem nimic de la licitație.

O clipă sau două a fost imposibil ca cineva să rostească vreo vorbă ; surorile își simțiră din nou dezrădăcinarea, iar musafirele își dădură pentru prima oară cu adevărat seama de jalnicul contrast dintre căsuța îngrijită din orășel, care prin comparație părea un palat al tihnei și confortului, și această cameră rece, nezugrăvită, cocoțată la podul casei de pe îndepărtata fermă a familiei Janes. În mintea doamnei Trimble se strecură gîndul neplăcut că înfloritorul orășel Hampden nu fusese în stare să facă mai mult de atît pentru săracii lui și fața ei rotundă se înroși de indignare și de rușine pentru partea ei de responsabilitate. „Surorile or să stea ca lumea în oraș, înainte să mai apuce încă o iarnă, dacă le plătesc eu întreținerea“, se hotărî ea în sinea ei și se mai uită o dată aproape cu lacrimi în ochi la soba crăpată, la jalnicul pat și la unicul cufăr al surorilor,

pe care ședea Mandana. Dar încăperea sărăcăcioasă era plină de spiritul îmbietor al unei calde ospitalități.

Rebecca vorbea din nou cu elocvență despre instalarea noului predicator ; era mult mai ușor să vorbești despre subiecte generale și, evident, surorile tînjiseră după noutăți. De la sfîrșitul verii nu mai trecuseră pe la biserică, și pe dată doamna Trimble întrebă care fusese motivul.

— Ascultă, Mandy, nu care cumva să te-apuci să-nșiri acuma toate necazurile noastre ! o imploră Ann, o bătrînică simpatică, sfioasă, cu un aer aproape ca de fetișcană, stăruind parcă în a se preface că viața le stătea înainte, toată numai plăceri. N-o să le strici vizita cu plîngerile noastre ! Știu și ele tot așa de bine ca noi că situația are să se schimbe și că am fost așa de obișnuite cu lucrurile noastre de-acasă, că de-aia ne vine greu acum la-nceput ; da' ne-au compătimit, de-asta sînt absolut sigură. Acuș se face iar vară și, cînd nu-i prea cald, tare mai e plăcut aici pe cîmp. De cînd sîntem aici am ajuns să cunosc o mulțime de păsări.

— Eu prefer să fiu cu oamenii pe care i-am cunoscut de cînd lumea, oftă sora mai tînără, care părea mai în vîrstă decît domnișoara Ann și cu o fire mai puțin stăpînită. Dacă-ți place, n-ai decît să stai cu păsările tale. Eu una tare-mi doresc să mai merg la casa de rugăciuni și să văd cum trec oamenii printre rînduri. Orice mi-ai zice, Ann, eu tot o să le spun ! Știți, avem fiecare nevoie de cîte o pereche de pantofi groși și de niște șoșoni — ai noștri ne-au lăsat de tot ; și-am cerut, am tot cerut, da' văd că nu se gîndesc să ni-i aducă.

Și cum stătea acolo, pe cufăr, bătrîna Mandana, biata de ea, își acoperi fața cu mîinile și izbucni într-un plîns cu sughițuri. Sora ei mai mare veni și se aplecă asupra ei, o mîngîie ca pe un copil pe umărul firav și încercă s-o liniștească. Doamna Trimble se gîndi deodată că probabil nu era pentru prima oară că una plîngea și cealaltă o potolea. Probabil că scena aceasta se repetase de multe ori în iarna aceea lungă și mohorîtă. Pentru tot restul vieții imaginea lor o să-i rămînă în memorie, clară ca o poză ; și temerile i se întăriră.

— Așa-i că nu l-ați văzut pe ștrengaru' de băiețel al doamnei Janes, cel născut înaintea mezinului ? în-

trebă Ann Bray în sfîrșit, întorcîndu-se iute spre ele și continuînd veselă discuția. Hai, dragă, Mandy, liniștește-te ; or să creadă că te porți ca un copil ! E un băiețel tare drăguț și prietenos și-i place să stea cu noi, deși acuma ne-am gîndit că aici sus e prea frig pentru el și așteptăm pînă o să ni se mai aducă niște lemne.

— Cînd mă gîndesc la hectarele de pădure din Hampden ! suspină Rebecca Wright. Cred că duminica viitoare o să țin eu predica în locu' preotului, de-o să sară scîntei. Am tot auzit zicala „Copilu' cu multe moașe rămîne cu buricu' netăiat", și-acuma am ajuns s-o cred.

— Nu trebuie, 'Becca. V-ați nimerit într-un moment mai greu pentru noi, dar avem mai multe lucruri decît vedeți aici și o debara mare unde putem să ținem tot ce nu ne încape în cameră. S-a întîmplat să picați într-una din zilele noastre proaste. Cum o să-mi fac rost de niște pantofi și de șoșoni, vorba lui Mandy, o să pot să aduc acasă o mulțime de vreascuri de pin ; îți amintești doar că întotdeauna mi-a plăcut să cutreier pădurile ? Dacă odaia ar da în față, ca să ne putem uita pe fereastră la trecători, și am avea ce încălța ca să venim la casa de rugăciuni, nu văd de ce ne-am mai plînge. Acum o să vă servim și noi cu ce avem, ca să vă cinstim cum se cuvine. Azi dimineață am făcut mai mult ceai decît ne-a trebuit și-am lăsat focu' să se stingă fiindcă vremea a fost frumoasă. Avem o debara bună (dispăru în timp ce vorbea) și sînt sigură că-i un ceai bun, fiindcă e de la dumneavoastră, doamnă Trimble. Și aici sînt ceștile noastre de porțelan pictat, pe care dacă doamna Trimble nu le știe, Rebecca le știe sigur din vedere. Am păstrat patru, iar restu' de șase le-am dat la licitație. De multe ori m-am întrebat cine le-o fi luat, da' nu m-am interesat, de teamă să nu fie cineva care să ne facă mai mult sînge rău. Știți, au fost ceștile mamei.

Ann umplu cele patru cești cu ceai și împinse măsuța lîngă pat unde stătea Rebecca Wright și unde, ștergîndu-se la ochi, veni să se așeze și Mandana. Doamna Trimble își trase scaunul la un capăt al mesei, iar Ann, mulțumită, se mai agită o vreme prin cameră ba intrînd, ba ieșind din debara, de parcă ar mai fi avut încă multe de făcut ; apoi veni și rămase în picioare în fața doamnei Trimble. Era scundă și mărunțică, așa că nu se

simțea prost că era obligată să stea în picioare. Cele patru cești nu erau chiar pline cu ceai rece, dar vechea față de masă împăturită în două era curată și pe o farfurie stăteau frumos aranjate șase biscuiți și o mică — trebuie să recunoaștem, o foarte mică — bucățică de cașcaval tare. Iar într-un castronaș de sticlă se vedea ceva cu totul special — o mică piersică din dulceață, ultima (simți domnișoara Rebecca instinctiv) din conservele aduse de la vechea lor casă. Era foarte dulce piersica aceasta și, servindu-și musafirele și sora, domnișoara Ann Bray zise aproape inconștient, cum zisese cu mai puțin temei în zilele de odinioară :

— Anu' ăsta nu ne-au prea ieșit dulcețurile ; asta începe să se zaharisească.

Cele două musafire protestară, iar Rebecca adăugă că gustul piersicii o duce cu ani în urmă și o face să se simtă din nou tînără. Cei din familia Bray reușiseră să aibă cel puțin doi piersici în bucățica lor de grădină.

— Am păstrat dulceața asta pentru o ocazie specială, zise prietena ei. Mă bucur că tocmai tu, 'Becca, mănînci din ea. Vara trecută mi-a părut foarte rău că erai plecată la Plainfields și n-ai putut să treci pe la noi.

Biscuiții nu erau prea uscați. Domnișoara Ann își puse ultima bucățică de piersică pe biscuitul ei ; nu mai rămăsese poate nici cît o linguriță, după ce se serviseră restul, dar ea întrebă mai întîi dacă nu mai dorește cineva. Apoi se lăsă o tăcere adîncă și, în această tăcere, în inimile celor patru femei vîrstnice se ridică un val de gingașă emoție. În acel moment soarele de la asfințit inundă cu razele lui încăperea urîtă și sărăcăcioasă ; lemnul nevopsit deveni maro-auriu, iar Ann Bray, cu părul încărunțit și fața îmbătrînită, stătea în capul mesei într-un fel de aureolă. Fața doamnei Trimble vibră toată cînd o văzu ; simți cum o cuprinde un fel de teamă.

— Cred că ar fi trebuit s-o poftim sus și pe doamna Janes, spuse Ann. Nu-i femeie rea, dar tare greu i-a mai mers și și-a pierdut curaju'. Nu-mi închipui să fi avut ceva în viață de care să-și poată aminti cu plăcere, așa cum facem noi. Nu-i nimic, data viitoare o să-i oferim și ei cîteva clipe plăcute.

Roibul luase o porție bună de somn lîngă gardul părăginit, iar răcoarea de după asfințit îl umplu de nerăbdare ; abia aștepta să plece spre casă. Cele două prietene o porniră cu brișca ce se hurducăia prin întunericul care se întețea și prin noroiul care se întărea ; nici doamna Trimble, nici Rebecca Wright nu rostiră un cuvînt pînă cînd casa familiei Janes nu dispăru cu totul în urma lor. Trebui să treacă un timp ca să ajungă la o porțiune mai cunoscută de drum și să reia discuția pe un ton natural.

— Socot că-i numa' vina mea, insistă doamna Trimble în cele din urmă. Nu pot să acuz pe nimeni altu' și nu sînt eu genu' care să se mulțumească aruncînd vina pe membrii consiliului. Nu fac nimănui reproșuri și-mi iau pe umeri toată responsabilitatea ; da' să știi c-o să mă agit, nu glumă ! O să-ncep mîine de dimineață. O să se întoarcă amîndouă la casa lor — toată iarna a stat goală — și primăria n-are decît să le plătească chiria și să le dea lemnele de foc ; n-o să se ridice la mai mult decît dă acum familiei Janes. Iar noi două o să luăm calu' și căruța asta și-o să mergem pe rînd să adunăm atîta cît e nevoie să le răscumpărăm mobila și tot ce s-a mai vîndut la blestemata aia de licitație ; și-o să punem totul la loc cum a fost și-o să mergem la ele să le spunem că trebuie să se mute într-altă parte, da' de fapt să le ducem de unde-au plecat. Și, văduvă cum sînt, Rebecca, decît să adun bani de pe urma fermei pentru te miri cine, mai bine o să fac pentru surorile Bray ce mi-am pus în cap. Mi-ar fi groază să mă trezesc pe lumea ailaltă că mă întreabă cineva de surorile Bray. Să nu-mi spui mie de orășelu' Hampden și nici de mila tîrgului ! Mi-e rușine să mă duc acasă și să mă uit ce avem la cină. Îmi pare rău că nu le-am luat chiar acuma cu mine.

— Tocmai vroiam să-ntreb dacă nu-l putem ruga pe noul doctor să se ducă pînă la ele și să vadă ce se-ntîmplă cu brațu' sărmanei Ann, zise domnișoara Rebecca. Se spune că-i doctor foarte bun. Dacă Ann ar putea iar să facă împletituri de pai sau să croșeteze, ar cîștiga și ele ceva. Și poate că doctoru' ar găsi leac și pentru ochii lui Mandy. Cînd mă gîndesc cum trăiau ele, frumos ca niște doamne. Nu știu de ce, da' nu mi-a venit să le spun că eu am cumpărat cele șase cești cu farfu-

rioare cînd a fost licitația ; s-au vîndut pe nimica toată, ca și restu' lucrurilor, și m-am gîndit c-o să economisesc eu banii ăia din altă parte. O să le dau bucuros înapoi ceștile. Ai o inimă de aur, doamnă Trimble. Cred că Ann o să spună că fetele tatălui ei n-au fost lăsate în părăsire și că datorită dumitale toți banii aruncați de el pe gîrlă se întorc la ele.

— Nu-mi pasă ce-o să zică sărmana de ea ! exclamă doamna Trimble. Regret doar că mi-am pierdut timpu' cu instalarea predicatorului și-am stat acolo o zi întreagă discutînd vrute și nevrute. Atîta doar că, în felu' ăsta, am ajuns și la surorile Bray. 'Ce n-aș da să fie deja mîine dimineață și să dau mai repede ochii cu aleșii noștri în Consiliu' Comunal.

O ZI DE SĂRBĂTOARE ÎN VIAȚA FAMILIEI HILTON [1]

1

Pe cerul senin se și zărea luna plină, strălucitoare, pe cînd soarele mai sclipea încă slab la apus. Bătrîna casă a familiei Hilton se ridica înconjurată din toate părțile de codrii întunecați, cu excepția povîrnișului dinspre apus unde se întindeau ogoarele pline de umbre, pe care John Hilton și mai înainte tatăl lui le despăduriseră și le desțeleniseră cu multă trudă — ogoare mici, în care își investiseră toată munca și afecțiunea vieții lor cinstite.

John Hilton ședea în pragul ușii, pe treaptă. Capul fiindu-i ba în umbră, ba în lumină, după cum se întorcea din cînd în cînd să-i spună cîte ceva nevestei care stătea exact în ușă, fața lui blîndă părea aspră și neîngrijită, de parcă ar fi aparținut într-adevăr unei făpturi a pămîntului negru și a codrilor umbroși, nu a orășelului zgomotos unde se născuse. Seara lungă de primăvară era pe sfîrșite și el de abia se întorsese de la

1 „The Hiltons' Holiday" apare în volumul *The Life of Nancy.*

un ogor aflat mai din vale, vesel ca un puşti, mîndru că terminase de pus cartofii.

— Ultimu' rînd l-am pus aproape pe dibuite, îi spuse el nevestei. Îmi pare foarte bine că nu m-am lăsat şi m-am întors şi după masă. Mîine mi-ar fi luat mai toată dimineaţa şi mi-aş fi stricat ziua.

— N-are rost să munceşti aşa pe brînci, John, răspunse prompt femeia. Parcă acu' mi se pare mai greu ca niciodată că nu mai avem băiatu'; în toamna asta ar fi ajuns de paişpe ani, aproape om în toată firea. Şi-ar fi lucrat în rînd cu tine.

— Greu a mai fost; tare-i mai duc doru' lui John, dragu' tatii, zise el cu tristeţe. Cine ştie, poate c-a fost mai bine-aşa. Eu unu' mă simt zdravăn şi bun de muncă; şi taică-meu înaintea mea a fost un om vînjos şi muncitor nevoie mare. Aşa că nu-i asta; da' stăteam şi eu azi şi mă gîndeam ce tovărăşie mi-ar fi ţinut băiatu'. Ştii şi tu că, aşa mic cum era, aveam încredere să-l las să se ducă oriunde cu vitele şi mă ruga întotdeauna în genunchi să-l iau cu mine pe unde mergeam; le spuneam tuturora că-mi calcă pe urme. Bietu' copil, mic cum era, tare multă judecată mai avea; ar fi ajuns un bărbat, nu glumă.

Din umbra care o învăluia, mama scoase un oftat adînc.

— Da' nici cu fetele nu mi-e ruşine, că-s harnice şi săritoare, se îndemnă tatăl cu însufleţire, de parcă s-ar fi temut să nu zăbovească prea mult asupra necazurilor şi pierderilor. Katy, parc-ar fi băiat, numa' că-i mai plăpîndă. Tare se mai pricepe la muncile fermei şi în primăvara asta mi-a fost de mare ajutor; iar ţie îţi ţine de urît Susan Ellen, care se arată de pe acum o gospodină clasa-ntîi. Eu zic că noi doi o ducem mai bine decît mulţi alţii; avem fiecare cîte un tovarăş de muncă.

— Ai dreptate, John, încuviinţă doamna Hilton gînditoare, începînd să se legene domol în balansoarul ei cu spetează înaltă; de cîte ori se legăna era semn bun.

— Unde-or fi fetele la ora asta? întrebă tatăl. De mult a trecut de opt. Nici nu-mi amintesc de cînd n-am mai stat toţi pîn-la ora asta; da-i aşa plăcut, parc-ar fi vară. Da' unde să fie fetele?

— Ți-am spus ; pînă la familia Becker, răspunse mama. Nici eu nu știu de ce stau așa mult ; atîta s-au rugat de mine după masă, că le-am lăsat să se ducă. Sînt pur și simplu pline de admirație față de noua învățătoare ; ea le-a rugat să treacă pe-acolo. Se zice că-i grozavă la aritmetică ; după mine le cam bîjbîie. I-a promis lui Katy că-i dă niște petece pentru haine la păpușă, da' i-am zis eu lui Katy că la vîrsta ei ar trebui să-i fie rușine să se mai joace cu păpușa. Deși, cine știe ? La vară de-abia împlinește nouă ani, mititica.

— Las-o să se simtă bine, zise tatăl cu generozitate. Lucruri ca astea nu fac decît s-o apropie de învățătoare, le ajută pe amîndouă să se cunoască mai bine. Katy e timidă cu străinii, nu-i întreprinzătoare ca Susan Ellen ; e mai retrasă și mai visătoare.

— Ai dreptate, îl aprobă mama agale. Nu ți se pare de mirare cît de bine o cunoști tu pe ea și eu pe Susan Ellen ? De la-nceput a fost așa. Uneori mă-ndoiesc de Kate c-are să se mărite vreodată — în orice caz, nu prin părțile noastre. Se simte foarte bine singură, pe cînd Susan Ellen nu poate sta o clipă fără cineva ; de pe acum se țin după ea toți băieții. Nu mi-e teamă că n-o să-și aleagă unu' cînd i-o sosi vremea. Susan Ellen o să se așeze la casa ei fără doar și poate — se și simte stăpînă pe ea — da' lui Katy nici nu-i pasă de lucrurile astea. Plăcerea ei e să hoinărească pe-afară. Sînt sigură că toată dimineața a stat și-a ascultat cîntecu' cine știe cărei păsări.

— Poate c-o să se facă învățătoare, își dădu cu părerea John Hilton. Îi place cartea mai mult decît lui Susan Ellen. Aș vrea ca una din ele să fie învățătoare, ca maică-mea. Sînt amîndouă fete tare bune.

— Asta așa-i, zise mama cu neobișnuită blîndețe, în timp ce scîrțîitul balansoarului se auzea regulat, ca bătăile unei pendule.

Adierea nopții înfioră codrii falnici, iar sunetul pîrîului care se rostogolea pe deal în jos deveni din ce în ce mai puternic. Din cînd în cînd se auzea cîte un ciripit tînguios. Luna scînteia albă ca și cum ar fi fost iarnă, trimițîndu-și razele peste casa cu streșinile joase, pînă cînd ferestrele începură să strălucească de parcă ar fi fost de argint și mai că se puteau distinge culorile unei

tufe înflorite de liliac care creștea într-un colț adăpostit de lîngă ușa bucătăriei. De la vale venea un orăcăit neîntrerupt de broaște.

— Ai adormit, John ? întrebă soția după scurt timp.

— Nu știu ce m-a apucat, da' mai să mă ia somnu', răspunde tresărind bărbatul istovit. Ce-aș mai rîde să adorm aici pe treaptă ; cred că strălucirea asta a nopții mă face să-mi simt pleoapele grele ; și totu-n jur e așa de tihnit. Azi dimineață de-abia trecuse de patru cînd m-am sculat și-am pornit-o la lucru. Ce să-i faci ! și rîse somnoros, frecîndu-se la ochi. Da, fetele unde-s ? Mai bine să ies în calea lor.

— Eu nu m-aș duce încă ; o să vină ele acasă ; bineînțeles, că prea au stat mult. Nu-mi place nici că-i deranjează atîta pe oamenii ăia. Să mai așteptăm cîteva minute, insistă doamna Hilton.

— M-am gîndit toată ziua că tare-aș vrea să le fac fetelor o plăcere, spuse tatăl, acum treaz de-a binelea. De-asta am și dat zor cu lucru'. Ele n-au posibilitățile altora și tare-aș vrea să cunoască și ele lumea, nu să stea lipite-aici de fermă.

— Lasă că-i mai bine să nu le intre prea mulți gărgăuni în cap ca altora, protestă mama cu suspiciune.

— Bineînțeles, răspunse tatăl ; da' sînt fete bune și deștepte și încep și ele să se uite împrejur. Vreau să le dăm tot ce putem. Vreau să vadă și ele cum trăiesc alți oameni.

— Și eu vreau același lucru, (balansoarul se opri prevestitor), da' de vreme ce ele sînt mulțumite...

— Mulțumirea nu-i totu-n lume ; și o broască se poate simți mulțumită, da' nu face altceva decît să se holbeze în jur. Nu știu dacă-i bine să ne preocupe numa' atîta la un copil — să fie mulțumit. Pentru mine contează și ambiția.

— Văd că ți-ai pus în minte ceva, (balansoarul începu din nou să se miște). De ce nu spui clar despre ce-i vorba ?

— Nu-i nimic deosebit, răspunse omul puțin iritat ; puterile misterioase de intuiție ale soției sale îl luau întotdeauna prin surprindere. Nu poate omu' să-ți ascundă nimic ! Mă gîndeam doar că mîine, dacă-i frumos,

să le duc și pe ele undeva. De mult le tot promit să le iau la Topham Corners ; n-am mai fost pe-acolo de cînd eram de-o șchioapă.

— Cred că și tu vrei să te distrezi nițel. Tot copil ai rămas, și doamna Hilton păru foarte amuzată. Du-te dacă vrei și ia-le și pe ele : au pălării de vară și rochii noi. Nu văd ce v-ar împiedica să mergeți. Păcat că nu s-a nimerit vreun circ sau altă distracție la care să mergeți. De ce nu mai aștepți pînă strîng și fetele niște fragi sau zmeură, ca să le vîndă la prăvălie.

John Hilton rămase pe gînduri.

— Aș vrea să fac rost de niște sămînță bună de napi, ca s-o pun mai tîrziu. Nu-s prea mulțumit cu ce-mi dă Ira Speed în ultimu' timp. Și-n plus o să-mi mai iau și-o sapă bună ; a mea s-a prostit de tot. Degeaba mai încerc s-o repar.

— Astea-s scuze, remarcă doamna Hilton pe un ton prietenos și tolerant. Să nu uiți să acoperi sapa cu ceva dac-o iei — eu în locul tău așa aș face. Ira Speed n-o să ți-o ierte douăzeci de ani de-acu 'nainte dacă află că te-ai dus să-ți cumperi sapă de la altcineva.

— Da' ce, nu-i liber omu' să facă ce vrea în țara asta ? răspunse John Hilton cu voce gravă. Nici eu nu doresc să-l supăr pe Ira ; ne vinde avantajos de cîte ori poate. Se descurcă și el destul de greu, da-i cinstit cum nu-i altu'.

În clipa aceea se auzi deodată zvon de voci tinere și două siluete de copii ieșiră din umbra pădurii la loc deschis, sub razele lunii. Un cocoș bătrîn se porni să trîmbițeze din șopron, de pe stinghia unde se cocoțase, de parcă ar fi anunțat sosirea unor prințese. Cele două fetițe veneau ținîndu-se de mînă, iar un cățeluș zvăpăiat făcea tot felul de giumbușlucuri alergînd în jurul lor.

— Nu credeți că-i prea întuneric ca să vă-ntoarceți acasă prin pădure la ora asta ? întrebă mama degrabă și nu fără reproș.

— Nu-mi place să văd că veniți acasă așa de tîrziu ; și eu și mama am fost foarte îngrijorați din pricina voastră și ați mai ținut și familia Becker pînă la ora asta, zise tatăl cu reproș în glas. Nu vreau să se spună că fetele mele nu-s bine crescute.

— Învățătoarea noastră a dat o petrecere, ciripi Susan Ellen, sora mai mare. Cînd s-a întors de la școală, i-a invitat pe frații Grover și pe Mary și Sarah Speed. Și doamna Becker a fost foarte drăguță cu noi, ne-a servit cu prăjituri și ne-a pus și bomboane pe una din farfuriile ei cele mai bune și am jucat tot felul de jocuri și-am cîntat și cîteva cîntece. Doamna Becker a zis că am cîntat foarte bine. Eu reușesc să cînt la armoniu aproape orice melodie aud ; învățătoarea mi-a promis c-o să-mi dea lecții.

— Mă bucur ! exclamă John Hilton.

— Da, și-am mai jucat și spînzurătoarea și Katy ne-a bătut pe toți la scrierea cuvintelor.

Katy nu scoase nici o vorbă ; era mai firavă decît sora ei și, în timp ce Susan Ellen stătea la un pas sau doi de intrare adresîndu-se micului grup de ascultători atenți, Kate se așeză lîngă tatăl ei pe treaptă. El o cuprinse cu brațul pe după umeri și o trase mai aproape de el.

— Tu n-ai nimic de zis, fata mea ? o întrebă el privind-o cu dragoste ; și Katy, în loc de răspuns, scoase un oftat ușor.

— Povestește-le cum o să fie ultima zi de școală și cum o să împodobim toată școala, se adresă ea lui Susan Ellen, care dădu raportul în cel mai însuflețit mod cu putință.

— O să vă distrați de minune, zise mama cînd fata termină ce-avea de spus. Nu pot să-nțeleg ce nevoie au unii să se ducă prin locuri străine, cînd toate lucrurile astea se-ntîmplă chiar aici, sub nasu' lor. (Dar fetele nu-i observară aerul misterios.) Haideți, duceți-vă direct la culcare !

Intrară cu toții în casa caldă, întunecată ; toată noaptea luna o învălui în razele ei strălucitoare și pînă la ivirea zorilor nici o adiere de vînt nu clinti florile de liliac.

2

Familia Hilton se scula întotdeauna devreme, la fel ca și toate viețuitoarele din jur, ciorile, vrăbiile și măcăleandrii, vulpile iuți de picior și veverițele din pădure.

Cînd John Hilton se trezi, aproape de cinci, cu o oră mai tîrziu ca de obicei deoarece se și culcase mai tîrziu, deschise ușa casei și ieși afară, traversînd în grabă curtea acoperită cu iarbă scurtă și deasă, de parcă ziua începuse de prea multă vreme pentru ca el să-și poată permite să mai zăbovească puțin. Avea în fața lui măreața perspectivă de a-și lua o zi liberă pentru propria plăcere ; dar vremea se dovedea frumoasă, iar nevasta lui, a cărei dezaprobare nu putea fi ignorată, acceptase totuși marele proiect și chiar zîmbise. Acum nu mai încăpea nici o îndoială că el și fetele aveau să plece la Topham Corners. Doamna Hilton își rezervase plăcerea să le trezească pe fetițe și să le dea vestea.

După cîteva minute apărură și ele, țopăind de bucurie, să discute amănuntele grandiosului plan. Vitele fuseseră hrănite, iar acum tatăl lor mulgea vacile. Singurul semn de mare sărbătoare era căruța trasă în curte, cu ambele bănci fixate în interior, ca și cum ar fi fost duminică ; dar domnul Hilton era tot în hainele de lucru, ceea ce o făcu pe Susan Ellen să se simtă cuprinsă brusc de dezamăgire.

— Nu plecăm, tată ? se văicări ea, dar el dădu din cap și îi zîmbi, deși vaca, nerăbdătoare s-ajungă la pășune, îl tot lovea cu coada aspră peste față ; el se feri ținînd capul în jos și, neținînd seama de șicană, se adresă fetei cu glas vesel : Da, fetițo, plecăm acum și-o să ne distrăm de minune !

Susan Ellen se gîndi că, în clipa aceea de încîntare, tatăl ei parcă era un puști și pe loc se simți cuprinsă de o nouă dragoste și de o nouă bucurie.

— Du-te și ajut-o pe maică-ta să pregătiți gustarea de dimineață și ce-o mai trebui, ca să putem pleca cît mai degrabă. Încercați s-o convingeți voi două și vedeți dacă nu vine și ea cu noi.

— A spus că nu vine nici s-o plătești, răspunse Susan Ellen. Zice c-o să fie cald și că a promis să facă în după-masa asta o vizită mătușii Tarnsen Brooks să vadă cum se mai simte.

Tatăl scoase un oftat ușor ; dar imediat își recăpătă curajul. Adevărul era că nevasta lui nu lua în serios o asemenea escapadă și cu toate că de obicei îi prețuia compania și încuviințarea, de data asta el avea certitu-

dinea că se vor distra mai bine fără ea. Era totuși imposibil ca acest gînd să nu-l facă totodată să se simtă vinovat de lipsă de loialitate. Faptul că ea îi ignora total idealurile nu-l împiedica să-și iubească mai mult și soția și idealurile, depunînd toate eforturile pentru a nu-i înșela așteptările niciodată clar exprimate. Soția lui își mai păstra încă destul din frumusețea de odinioară, pe care după toate aparențele Susan Ellen o moștenise.

Peste o oră căruța lor cea mai bună era pregătită și marea expediție începu. Cățelul se dădu la o parte și se puse pe lătrat, de parcă rolul de-a da glas agitației și emoției generale i-ar fi revenit numai lui. În căruță fuseseră fixate ambele bănci ; locul gol din față stătea însă mărturie pentru firea neînduplecată a doamnei Hilton. Ea nu înțelegea de ce nu le-ar ajunge și o singură bancă, dar John Hilton își dădu timid cu părerea că așa căruța arăta mai bine. Fetițele se așezară pe banca din spate, îmbrăcate amîndouă la fel, în straie de sărbătoare, cu pălării de pai cu panglici albastre și cu șaluri aranjate frumos peste umerii micuți. Purtau mănuși gri de ață și ședeau foarte drepte. Susan Ellen era cu jumătate de cap mai înaltă, dar din spate surorile păreau gemene. Cît despre tatăl lor, și el era în straie de duminică — o haină neagră și o pălărie de fetru, prea groasă și prea ponosită pentru ziua aceea caldă de vară timpurie. Își pusese în gînd să-și cumpere la Topham o pălărie nouă de pai ; deci pălăria, semințele de napi și sapa constituiau cele trei motive importante pentru vizita la oraș.

— Nu uitați, cînd ajungeți să vă scoateți șalurile și să le țineți pe mînă, dădea mama sfaturi, cotcodăcind ca o găină în jurul puilor. O să vă mai ferească de praf rochiile astea noi. Și cînd o să luați masa, să fiți atente să nu vă pătați, și să nu vă holbați la lume sau să arătați cu degetul ca să vadă toți că sînteți de la țară. Și tu, John, nu uita să treci pe la vara Ad'line Marlow să vezi ce mai fac oamenii ăia și să-i spui c-o aștept neapărat să vină pe la noi să stea cîteva zile înainte să strîngem fînu' — cum e ea bolnavă de piept, îi face totdeauna bine aeru' de la noi și în plus mi-a venit o idee nouă cum să-i refac covoru' din camera de oaspeți să-i dea gata pe toți. Și să nu vă întoarceți acasă frînți de obo-

seală ; iar tu, John, să nu te-apuci să-mi cumperi vreun dar. Eu nu-s copil și n-ai bani de aruncat. Bănuiesc c-o să-ți cumperi și cine știe ce pălărie fistichie de flăcău ; deschide ochii bine și vezi să fie dintr-un pai bun și să nu se desprindă la margini. Și să ai grijă," John.

— Da, da, am înțeles ! strigă John nerăbdător ; apoi mai aruncă o ultimă privire afectuoasă și liniștitoare spre fața ei, îmbujorată din cauza grabei și a grijii de a-i vedea plecați cum se cuvine. Îmi pare rău că nu vii și tu, zise el zîmbind. Zău că-mi pare !

Apoi bătrînul cal se puse în mișcare, ieșiră pe poartă și începură să coboare pe drumul lung de pe coasta dealului. Cățelul, legat la tufa de liliac, trimitea înnebunit apeluri jalnice ; fetițele țipau cît le ținea gura, nemaicontenind cu vorbele de rămas-bun, iar tatăl lor se întoarse de nenumărate ori să privească în urmă și să fluture mîna. Cît despre mamă, ea rămase singură, urmărindu-i cu privirea pînă cînd nu se mai zăriră.

Departe de drumul principal era o porțiune unde, timp de cîteva clipe, doamna Hilton mai putea vedea căruța o ultimă oară ; prin urmare așteptă vreme îndelungată pînă ce o văzu apărînd din nou, numai pentru a dispărea iar în spatele unui deal scund. „Sînt toți trei niște copii", zise ea cu voce tare ; și deodată se simți mult mai singură decît se așteptase. Trecînd la înapoierea spre casă pe lîngă cățelul neconsolat, se aplecă și-l mîngîie.

Evenimentul întrecea așa de mult în importanță orice închipuire, încît amîndouă fetele rămăseseră fără glas. La început totul li se păruse la fel ca atunci cînd te duci la biserică în haine noi, sau la o înmormîntare ; habar n-aveau cum să se poarte într-o astfel de zi închinată distracțiilor. Se înclinau solemn spre cunoscuții care se nimeriră din întîmplare pe drum la ora aceea. O dată sau de două ori se opriră la cîte o fermă, unde tatăl parcă nu mai sfîrșea de vorbit cu stăpînul casei despre recoltă și despre starea vremii, pomenind chiar și de felul cum merg treburile prin tîrg și ce-au mai făcut membrii Consiliului Comunal, ceea ce, firește s-ar fi putut discuta oricînd. Explicațiile pe care le dădea cu privire la excursia lor păreau cu totul inutile. Reieșea clar că el are puțină treabă la Topham Corners și se

gîndise că n-ar strica să le plimbe și pe fete ; că ele se ținuseră de carte, iar el terminase cu cartofii, și deci își puteau permite o zi liberă. Curînd însă excursia începu să li se pară ceva obișnuit, și Susan Ellen se apucă să pună tot felul de întrebări curioase, în timp ce Katy se ținea tăcută deoparte, fericită cum nu mai fusese nicicînd. Îi plăcea să vadă și alte case și alți copii ; și era minunat să descopere că pe marginea drumului, indiferent cît de departe de casă s-ar fi aflat, creșteau aceleași flori pe care le cunoștea. Fiecare gospodărie își luase înfățișarea cea mai frumoasă și mai plăcută cu putință, împărtășind farmecul acelei veri timpurii — abundența de flori și verdeață care împodobea lumea satului. Aproape la nici o intrare nu lipsea o tufă de bujori timpurii sau de liliac tîrziu.

Pînă la Topham erau douăzeci și opt de kilometri. După un timp, parcă se și aflau foarte departe de casă ; lăsaseră în urmă dealurile și pătrunseseră într-o regiune întinsă de șes, cu păduri răzlețite doar ici-colo și cu ogoare mari, unde culturile erau mult mai avansate. Casele erau toate văruite, iar drumurile mai late și fără hîrtoape. Călătoria se dovedise atît de plăcută, încît cînd în zare se ivi orășelul, lui Katy începu să i se facă frică de locul acela necunoscut, deși Susan Ellen, nerăbdătoare, nu mai contenea să întrebe cît mai e pînă acolo. Numărară patru turnuri de biserici, iar tatăl le arătă colegiul din Topham, unde învățase bunica lor, spunîndu-le că poate într-o bună zi vor învăța și ele acolo. Inima lui Katy tresări puternic ; ar fi fost nemaipomenit, și imediat gîndul i se transformă într-una din certitudinile vieții. Privi cu venerație gravă turnul înalt și șirurile lungi de ferestre de la fațada colegiului, care se înălța albă printre pîlcurile de copaci. Spera că poate vor trece pe lîngă el, dar parcă ceva o împiedica să aibă curajul să spună ce dorește.

În curînd fetele se treziră pe străzile aglomerate ale orășelului. Tatăl se întoarse plin de solicitudine și le aruncă o privire afectuoasă.

— Acuma stați drepte, să vadă lumea ce drăguțe sînteți, le șopti. Ne aflăm printre oameni aleși și vreau să-și facă toți o părere bună despre voi.

— Eu cred că nu sîntem mai prejos ca ei, remarcă Susan Ellen încruntată, uitîndu-se cu suspiciune la niște trecători nevinovați.

Katy se străduí însă să stea dreaptă, își încrucișă frumos mîinile în poală și în sinea ei dorea din toată inima să arate bine ca să-și mulțumească tatăl. Tocmai atunci o femeie mai în vîrstă văzu căruța și pe respectabilii ei ocupanți și zîmbi atît de amabil, încît lui Katy i se păru ca și cum orășelul însuși i-ar fi întîmpinat cu un „bun venit". Îi întoarse zîmbetul, de parcă femeia ospitalieră i-ar fi fost o veche prietenă și uită cu desăvîrșire că toți ochii din Topham erau ațintiți asupra ei.

— Fiți atente, acum ajungem la o casă formidabilă, pe care vreau neapărat s-o vedeți ; n-o s-o uitați niciodată, spuse John Hilton. În ea locuiește judecătoru' Masterson, marele magistrat ; toată lumea spune că-i cea mai frumoasă casă din tot ținutu'.

— Îl cunoști, tată ? întrebă Susan Ellen.

— Îl cunosc, răspunse mîndru John Hilton. El și maică-mea au fost colegi de școală și totdeauna se spunea despre ei doi că sînt „cărturarii" generației lor. O dată judecătoru' i-a făcut o vizită mamei ; a venit la noi acasă, pe cînd eram eu mic. Și acu' cîțiva ani — m-ați auzit povestind cum am fost chemat să-mi fac datoria de jurat și, cînd mi-a auzit numele, judecătoru' s-a uitat fix la mine și m-a întrebat dacă nu-s fiu' Catharinei Winn și-a zis numa' vorbe alese despre bunica voastră și că-și amintește foarte bine de tinerețea lor.

— Ce mult îmi place să te-aud povestind despre ea ! exclamă Katy.

— Mă tem că tare i-a fost greu sus, la fermă. Cînd a luat-o tata de nevastă, era învățătoare la școala din districtu' nostru — ăsta-i și motivu' principal pentru care mi-am retras sprijinu' cînd au vrut să dărîme vechea școală, spuse John Hilton apăsat, întorcîndu-se spre ele. Toți au zis că nicăieri n-ar fi putut trăi cît a trăit sus, la deal, da' niciodată n-a fost prea sănătoasă. Eram copil cînd s-a prăpădit. După aia, eu și tata am stat singuri pînă a apărut mama voastră ; și pînă atunci a trecut ceva timp, că eu nu m-am însurat așa de tînăr ca alții. Tare-am mai fost singuri și tare-a mai fost greu ; taică-meu s-a descurajat de tot cînd și-a pierdut nevasta,

da' și-așa boala ei lungă și necazurile îl făcuseră să se închidă în el și, iaca așa, munceam amîndoi cît era ziulica de lungă și nu rosteam nici o vorbă. Cred că de-aia mă bucur să vă văd în juru' meu crescînd mari și frumoase, că prea am fost trist și singur cînd mi-am început viața.

În vocea tatălui vibra ceva care o făcu pe Katy să-și simtă inima cuprinsă de un nou val de afecțiune pentru el. Ea îl înțelegea într-un fel, dar pe Susan Ellen povestea n-o interesa. O mai auziseră de nenumărate ori, dar pentru una din fiice ea era întotdeauna nouă, pe cînd pentru cealaltă, veche și răsuflată. Din partea lui Susan Ellen te puteai aștepta să găsească anostă povestea cu bunica, despre care, dacă tot murise, la ce bun să se mai vorbească atîta ?

— Asta-i casa judecătorului Masterson, le anunță tatăl pe un ton obișnuit cînd dădură colțul.

În fața ochilor le apăru în toată splendoarea o frumoasă și veche casă albă, înălțîndu-se în spatele copacilor verzi, înconjurată de terase și peluze. Fetele nici nu-și imaginaseră vreodată că ar putea exista ceva atît de maiestuos și de minunat ; pînă și Susan Ellen scoase un țipăt de plăcere. În aceeași clipă văzură un domn în vîrstă, cu o ținută plină de prestanță, îndreptîndu-se tacticos spre poartă pe aleea lată străjuită de merișori.

— Uitați-l, uitați-l pe judecător ! șopti Hilton emoționat, îndemnîndu-și iute calul s-o ia spre marginea drumului. Se duce în oraș, la tribunal ; dacă stăm aici, o să-l vedem bine. Nu m-aștept să-și amintească de mine ; s-au scurs atîția ani... Acuma o să-l vedeți și voi pe marele judecător Masterson !

Își simțiră inimile tresărindu-le de nerăbdare și emoție. Judecătorul se opri în fața porții, șovăi un moment înainte de-a trage zăvorul și aruncă o privire de-a lungul străzii, spre căruța cu cele două fetițe dichisite așezate pe banca din spate și cu bărbatul voinic ținînd hățurile în față. Parcă așteptau ceva ; calul bătrîn păștea iarba proaspătă de pe marginea drumului. Judecătorul se obișnuise ca lumea să-l privească întotdeauna cu interes și curiozitate, și ieșind în stradă le adresă celor trei un zîmbet, dar brusc se întoarse spre ei. Apoi, dintr-o dată, își scoase pălăria cu o politețe solemnă și veni drept spre ei.

— Bună dimineața, domnule Hilton, zise el. Mă bucur să te văd; și domnul Hilton, nimeni altul decît tatăl fetițelor, își scoase și el pălăria cu aceeași politețe și se aplecă să dea mîna cu judecătorul.

Susan Ellen se făcu mică și ar fi dat orice numai să fie undeva departe, dar micuța Katy își îndreptă și mai tare spinarea, iar fața ei palidă, o față mică și slăvă ca o floare, străluci de bucurie văzînd cît e de mîndru și de încîntat tatăl ei.

— Domnișoarele acestea trebuie să fie fiicele dumitale, nu-i așa? spuse bătrînul domn pe un ton prietenos, dînd mîna cu Susan Ellen, care îi întinse fără nici o tragere de inimă o mînă lipsită de vlagă; dar cînd se uită la Katy, fața i se lumină deodată. Ce bine îmi amintește de mama dumitale! spuse el cu adîncă simțire. Mă bucur s-o văd pe copila asta scumpă. Să vii pe la mine cu tatăl tău, copila mea, adăugă el continuînd s-o privească. Vino, domnule Hilton, cu amîndouă fetițele, și-o să alerge prin grădină; tocmai s-au copt cireșele, spuse judecătorul Masterson cu ospitalitate. Poate că vă găsiți puțin timp să treceți chiar astăzi, înainte de-a pleca spre casă?

— Mi-ar face o mare plăcere să mai veniți și dumneavoastră pe la noi. Poate că aveți vreun drum prin părțile noastre, zise John Hilton.

— În ultima vreme nu prea mai ies, răspunse bătrînul judecător. Îți mulțumesc totuși pentru invitație. Mi-ar plăcea să mai privesc de la voi, de pe deal, splendidul peisaj dinspre apus. Pot să vă fiu de vreun ajutor pe-aici prin oraș? La revedere, dragii mei!

Apoi se despărțiră, dar nu mai înainte ca micuța Katy, timida Katy, a cărui mînă judecătorul continua, fără să-și dea seama, s-o țină într-a sa în tot acest timp, să se fi tras spre el în momentul cînd își luau rămas-bun, întinzîndu-și fața să-l sărute. N-ar fi putut spune de ce, în afară de faptul că o atrăgea ceva anume în figura lui gravă, obosită. Pentru prima oară în viață, fata simțise farmecul bunei creșteri; poate că recunoștea o afinitate între ceea ce îl făcuse pe el ce era și scînteia de puritate și noblețe din simplitatea propriului ei suflet. După ce căruța se puse în mișcare, Katy își întoarse de nenumărate ori capul să privească în urmă.

— Ați avut ocazia să-l vedeți pe unu' din primii gentlemeni de frunte ai ținutului, le lămuri tatăl. Ar fi meritat să facem și de două ori drumu' ăsta... dar nu-și mai continuă gîndul și nici nu se întoarse, ca de obicei, să privească în ochii fetelor.

Pe strada principală din Topham se aflau staționate o mulțime de căruțe ca cea a Hiltonilor și plimbăreților noștri li se păru că peste tot domnește zgomotul și agitația.

— Acuma trebuie să-mi rezolv toate treburile și putem lăsa calu' aici să se adihnească și să mănînce ceva, spuse John Hilton. O să-i scot căpăstru' și-o să-l priponesc. Am să-i cumpăr niște ovăz pe cinste. Mai întîi ne ducem să-mi cumpăr pălăria de pai ; asta pe care-o port simt eu că s-a cam trecut pentru un loc ca ăsta. Ne cumpărăm ce-avem nevoie și după aia o să ne plimbăm pe stradă și-o să vă uitați în vitrine să vedeți lucruri frumoase, cum îi plac mamei voastre. Ce v-a zis mama să faceți cu șalurile ?

— Să ni le scoatem și să le ducem pe braț, trîmbiță Susan Ellen fără nici un alt comentariu, dar în graba fetelor de-a coborî și-a se vedea în sfîrșit jos pe trotuar, șalurile fură date uitării.

Fetele rămaseră în ușa unei prăvălii, așteptîndu-și tatăl care intrase înăuntru și, așa cum le sfătuise mama lor să facă, încercară să se lămurească ce fel de bonete se poartă la Topham ; dar totul era fascinant și tulburător, drept care nu reușiră să ajungă la nici o concluzie. Cînd domnul Hilton ieși din prăvălie cu pălăria în mînă ca s-o cerceteze la lumina zilei, Katy îi șopti că i-ar plăcea să-l vadă cu o pălărie lucioasă ca a judecătorului Masterson ; dar tatăl zîmbi, clătină din cap și-i spuse că ei, el și Katy, sînt oameni de rînd. În aceeași prăvălie se vindeau și pînzeturi, și un vînzător tînăr care măsura pînză desprinse, plin de amabilitate niște etichete frumoase cu margini aurite și poze viu colorate și le dădu fetițelor, spre nețărmurita lor bucurie. Poate că acest băiat prietenos avea și el acasă surori mai mici, căci se străduí să le găsească pe deasupra și două cutii frumoase, albastre, primind drept răsplată recunoștința radioasă a celor două fetițe.

Era o zi memorabilă ; se obișnuiseră chiar și cu mulțimea trecătorilor. Orășelul era plin de forfota dimineții, iar Susan Ellen îl privea cu un nou respect pe tatăl ei ; dobîndi și un sentiment mai puternic al propriei sale importanțe, căci chiar și acolo în Topham, îl cunoșteau multe persoane și i se adresau familiar, pe nume. Se pare că domnului Hilton îi făcu cea mai mare plăcere întîlnirea cu un bătrîn care le fusese cîndva vecin. Bătrînul îi strigă din pragul unei case pe lîngă care treceau și intrară cu toții înăuntru. Fetițele se așezară obosite pe treapta de lemn, dar tatăl scutură cu însuflețire mîna vechiului său prieten, mărturisindu-i cît e de încîntat să-l vadă sănătos și bucurîndu-se de vremea frumoasă.

— A, da, spuse bătrînul cu o voce slabă, tremurîndă. Pentru vîrsta mea mă mai țin încă prea bine. Nu mă plîng, John, nu mă plîng.

Vorbiră îndelung despre vechile cunoștințe, iar Katy, fiind cam obosită, se bucura că se poate odihni puțin și stătea nemișcată, cu mîinile încrucișate, privind curtea din față. Descoperise niște flori pe care nu le mai întîlnise pînă atunci.

— Uite, ea seamănă cu mama mea, zise tatăl și o bătu ușor pe Katy pe umăr, atrăgîndu-i atenția să se ridice în picioare pentru a putea fi admirată. Judecătorul Masterson a văzut imediat asemănarea ; l-am întîlnit dimineață în poarta casei lui.

— Așa-i, John, chiar că arătă ca maică-ta, adeveri fostul său vecin, uitîndu-se prietenos la Katy, care constată că acum bătrînul îi devenise mai simpatic decît la început. Da, da, nu-ncape nici o-ndoială ; tare-i bine cînd tinerii ne amintesc de cei bătrîni. Se zice că-i firesc să te agăți de viață, da' eu uneori îmi cam pierd răbdarea. Mai toți cei de-un leat cu mine s-au dus și-acu' vreau să plec și eu. Văd că mai am ceva zile, și tare-aș vrea să se termine. Vreau să fiu și eu acolo cu restu' oamenilor. Da' simt, John, că încă mă mai țin balamalele. O să ne mai întîlnim noi pîn-atunci de cîteva ori.

John Hilton răspunse cu un zîmbet, iar fetițele fură îndemnate să se ducă să culeagă niște flori. Bătrînul le speriase cu nerăbdarea lui de-a se vedea mai repede plecat din lumea asta. În jurul lui roia un oraș întreg, și totuși omul acesta părea atît de singur, de parcă ar

fi fost ultimul supraviețuitor al unei lumi apuse. Pînă în clipa aceea avuseseră amîndouă senzația că totul se afla de-abia la începuturi.

— Acuma vreau să-i cumpăr ceva frumos și mamei voastre, spuse domnul Hilton pe cînd pășeau solemn mai departe, ținîndu-se toți trei de mînă. La ora asta calu' și-o fi terminat ovăzu' și s-o fi odihnit îndeajuns, așa că o putem porni spre casă. O să vă duc prin fața colegiului și pe lîngă vechea casă de rugăciuni, unde pe vremuri predica reverendul Barstow. Nu cumva știți ce i-ar face plăcere mamei voastre? întrebă el brusc, confruntat cu obișnuita dificultate întîmpinată de bărbați la alegerea unor astfel de daruri.

— Mai deunăzi am auzit-o că i-ar trebui o cutie nouă unde să țină piperu'; cea veche are capacu' stricat, sări Susan Ellen cu o încîntătoare promptitudine. Tată, nu ne cumperi și nouă niște bomboane?

— Da, drăguță! exclamă John Hilton zîmbind și legănînd în mers mîna de care îl ținea Susan Ellen. Simt că nici mie nu mi-ar strica. Da' aici ce-i? (Treceau pe lîngă vitrina unui fotograf, în care se vedeau șiruri ademenitoare de portrete). Gata! declară el entuziasmat. O să intrăm să ne pozăm; pe mama o s-o bucure mai mult decît orice.

Exceptînd minunata întîlnire cu judecătorul, fotografierea constitui poate cea mai mare victorie a zilei; se așezară într-un singur rînd, cu tatăl la mijloc, nemaiîncăpînd nici cea mai mică îndoială în privința asemănării perfecte. Pălărioarele de duminică trebuiră scoase deoarece făceau umbră, dar nu li se simți lipsa, așa cum se temură fetele. Atît Susan Ellen cît și Katy arătau cum nu se poate mai bine; fețișoarele lor îmbujorate vor străluci veșnic în poza aceea; în ea se oglindea întreaga bucurie a zilei. Fetițele nu știau de ce tatăl lor e așa de mulțumit de poză; și nici nu aveau să știe, pînă cînd vîrsta nu le va fi înzestrat cu bogăția amintirilor.

La căderea nopții ajunseră și ei acasă, fericiți și frînți de oboseală. Katy se cocoțase pe banca din față lîngă tatăl ei, căci acolo îi era locul cînd se duceau duminica la biserică. Era o seară rece; dinspre mare bătea o briză proaspătă care aducea o ceață ușoară, iar cerul se acoperea de nori văzînd cu ochii. Fetele arătau cumva alt-

fel ; mamei i se păru că de dimineață, de cînd plecaseră, parcă mai crescuseră și se mai maturizaseră și parcă acum aparțineau deopotrivă și satului și orașului. Marile evenimente trăite de ei în ziua aceea o lăsaseră pe ea undeva în urmă ; pentru ea ziua fusese pustie și tristă fără ei, și încă de la cinci le pregătise cina și îi aștepta îngrijorată. Cît despre fetițe, la început nu prea avură nimic de spus — luaseră prînzul demult, în drum spre Topham. Susan Ellen era îmbufnată ca un copil, dar Katy era tristă și palidă. Fuseseră tare nerăbdătoare să-i arate poza, și mama se bucură exact așa cum se așteptaseră cu toții.

— Ia te uită ! Ce v-a apucat să țineți șalurile pe voi ? exclamă ea imediat, cu reproș. Nu cumva le-ați purtat toată ziua ? Am vrut și eu să vadă oamenii ce rochițe frumoase aveți, dacă tot vi le-am făcut. Acu' chiar că-mi pare rău că n-am mers să stau cu ochii pe voi !

— Uite și pipernița ! exclamă Katy pe un ton satisfăcut.

— Asta chiar că-i ceva ce-mi place, zise doamna Hilton, după ce aruncă o privire lungă și plină de îndoieli. Cea veche era de tinichea. Niciodată nu mi-am îngăduit o asemenea minunăție din porțelan cu flori, da' o să iau eu alta ca s-o avem de toate zilele. Ți-ai cumpărat o pălărie pe cinste, John, nici că-ți puteai lua una mai bună. Și sapa unde-i ? îl întrebă în timp ce el venea spre ea dinspre ușa hambarului, zîmbind satisfăcut.

— Să mă ia naiba dacă n-am uitat de ea, recunoscu spășit șeful marii expediții. Și de sapă, și de sămînța de napi ; mi-au zburat din minte, c-am avut o mulțime de lucruri la care să mă gîndesc. Da' nu-i nici o pagubă ; pot să-mi cumpăr sapă și de la Ira Speed.

Nevastă-sa nu se putu opri să nu rîdă.

— Se vede treaba că și tu și fetele v-ați distrat de minune. Ele, cel puțin, mi s-au minunat de toate cîte le-au văzut și cred c-o săptămînă de-aci-nainte n-or să vorbească decît de asta. Cred c-am avut dreptate cînd ne-am gîndit c-ar fi bine să mai vadă și ele lumea.

— Așa-i, spuse John Hilton cu modestie, așa-i, chiar c-a fost o zi frumoasă. Mi-a întrecut așteptările. Fetițele

arătau cum nu se poate mai bine : așa de drăguțe și la locu' lor. Or să-și amintească de ziua asta. Cred că n-or să uite niciodată cum au fost cu tatăl lor.

Se lăsase din nou întunericul ; broaștele orăcăiau în pajiștile din vale, iar în pădure, pe deal în sus, începu să țipe o' buhă. La capătul acestei zile fierbinți și strălucitoare, deasupra ținutului se porni să sufle briza sărată și grea a mării. În casă se aprinse o lampă, fetele fericite nu mai conteneau cu vorba, iar cina îi aștepta gata pregătită. Tatăl și mama mai zăboviră o clipă afară, privind în vale ogoarele pline de umbră, apoi intrară și ei în casă fără să scoată o vorbă. Ziua cea mare se sfîrșise, iar ei închiseră ușa.

MARY WILKINS FREEMAN

REVOLTA „MAMEI“ [1]

— Tată !

— Ce-i ?

— Ce sapă oamenii ăia pe locu' de-acolo ?

Brusc, toată partea de jos a feței bărbatului se lăsă și se lărgi, de parcă în interior s-ar fi aflat cine știe ce greutate mare ; omul strînse din buze, continuînd să se învîrtească pe lîngă iapa murgă, ca s-o înhame la căruță. Împinse cu o smucitură frîul peste gîtul iepei.

— Tată !

Bărbatul aruncă hamul pe spinarea iepei.

— Ascultă, tată, vreau să știu ce sapă oamenii ăia acolo, și pînă la urmă tot o să aflu.

— Mai bin' te-ai duce-n casă, mamă, și ți-ai vedea de-ale tale, zise atunci bărbatul ; vorbea tărăgănat și bolmojea cuvintele într-un fel de mormăit.

Dar femeia îl pricepea ; era limba pe care o cunoștea cel mai bine.

— Nu m-oi duce-n casă pîn' ce nu-mi spui ce fac oamenii ăia acolo, spuse ea.

Apoi se puse pe așteptat. Era o femeie mărunțică, scundă și parcă lipsită de talie, ca un copil, în rochia ei cafenie de bumbac. Fruntea i se ivea blajină și mărinimoasă printre cele două șuvițe linse de păr cărunt ; în jurul nasului și al gurii avea niște cute blînde, care o luau în jos sugerînd supușenie ; dar ochii care îl țintuiau pe bărbat creau impresia că această supușenie fusese întotdeauna rezultatul propriei sale voințe și nu al voinței altcuiva.

---

1 „The Revolt of Mother“, publicată în volumul *A New England Nun and Other Stories.*

Erau în șură, în dreptul porților larg deschise. Adierea primăverii, încărcată de mireasma ierbii fragede și a mugurilor îmbobociți, le mîngîia fețele. Ograda mare era plină de căruțe și stive de lemne așezate în neorînduială ; pe margini, lîngă gard și în jurul casei, creștea o iarbă de un verde strălucitor, presărată ici-colo cu flori de păpădie. Strîngînd ultimele catarame ale hamurilor, bărbatul aruncă nevestei lui o privire ursuză. I se păru la fel de neclintită ca bolovanii din pășune, pe care generații întregi de rugi-de-mure îi înțepeniseră la pămînt. Aruncă hățurile pe spinarea calului și dădu să iasă din șură.

— *Tată !* strigă ea, și bărbatul se opri.

— Ce-i ?

— Vreau să știu ce sapă oamenii ăia acolo.

— Dacă tot vrei să știi, află că o pivniță.

— Pentru ce ?

— Pentru o șură.

— O șură ? Doar nu cumva ai de gînd, tată, să ridici o șură pe locu' unde trebuia să ne facem casă ?

Bărbatul nu mai rosti nici o vorbă. Înhămă iute calul la căruță și, săltînd pe capră vioi ca un flăcău, ieși din ogradă în uruit de roți și în tropot de copite.

Femeia mai rămase o clipă uitîndu-se după el, iar apoi ieși din șură și se îndreptă spre casa aflată într-un colț al ogrăzii. Casa, aflată în unghi drept față de șura uriașă și de un șir lung de șoproane și tot felul de acareturi, era mititică în comparație cu ele. Pentru cei ce stăteau în ea era chiar mai puțin spațioasă decît erau pentru porumbei cutiuțele fixate sub streașina șurei.

O fată drăguță, cu un chip delicat și trandafiriu ca o floare, privea de la una din ferestre. Se uita la cei trei oameni care săpau ceva pe terenul învecinat cu ograda lor, de aceeași parte a drumului. Cînd femeia intră înăuntru, fata se întoarse fără grabă spre ea.

— Mamă, ce sapă ăia de-acolo ? întrebă ea. Ți-a spus ?

— Sapă... o pivniță pentru încă o șură.

— Vai, mamă, da' nu cumva tata are de gînd să mai facă înc-o șură ?

— Așa zice.

În fața oglinzii din bucătărie stătea un băiat care își pieptăna părul. Se pieptăna tacticos, dîndu-și toată silința să-și aranjeze părul castaniu deasupra frunții într-un fel de creastă linsă. Părea a nu da nici o atenție discuției.

— Sammy, știai că tata vrea să mai construiască înc-o șură ? întrebă fata.

Băiatul dădea zelos cu pieptenele prin păr.

— Sammy !

Sammy se întoarse și, de sub creasta de păr, ieși la iveală o față aidoma cu cea a tatălui său.

— Să zicem c-am știut, răspunse el fără tragere de inimă.

— De cînd știi ? îl întrebă mama.

— Păi, să tot fie vreo trei luni.

— Și de ce n-ai spus nimica ?

— M-am gîndit că la ce bun.

— Nu mă dumiresc la ce-are tata nevoie de încă o șură, zise fata, cu vocea ei molcomă și suavă.

Apoi se întoarse din nou spre fereastră și continuă să-i privească pe cei care săpau. Pe fața ei gingașă și dulce se citea o ușoară neliniște. Avea o frunte luminoasă și neprihănită ca de prunc, iar părul de pe frunte îi era pieptănat peste cap și răsucit într-un șir de moațe. Și deși era destul de plinuță, formele lin arcuite ale trupului nu lăsau această impresie.

Mama se uită la băiat cu o privire aspră.

— Are de gînd să mai cumpere și vaci ?

Băiatul nu răspunse ; își lega șireturile de la pantofi.

— Sammy, vreau să-mi spui dacă are de gînd să mai cumpere vaci.

— Păi, cred că da.

— Cîte ?

— Păi, cred că patru.

Mama nu mai zise nimic. Se duse în cămară și, după scurt timp, se auzi zgomot de vase. Băiatul își luă șapca dintr-un cui din spatele ușii, mai luă și o carte veche de aritmetică de pe un raft și plecă la școală. Era destul de subțirel, dar cam stîngaci. Ieși în ogradă mișcînd ciudat din șolduri, așa încît haina largă din stofă de casă i se ridica mereu la spate.

Fata se îndreptă spre ligheanul de spălat vase și se apucă să spele farfuriile puse stivă alături. Mama apăru imediat din cămară și o dădu la o parte.

— Tu șterge-le, zise ea ; le spăl eu. S-au strîns o grămadă.

Și mama își cufundă energic mîinile în apă, iar fata se apucă agale și visătoare să șteargă farfuriile.

— Mamă, începu ea, nu ți se pare îngrozitor că tata se apucă să construiască înc-o șură, cînd noi avem atîta nevoie de-o casă ca lumea ?

Mama freca o farfurie cu înverșunare.

— Nanny Penn, încă n-ai aflat ce-nseamnă să fii femeie, spuse ea. Se vede treaba că nu i-ai cunoscut îndeajuns pe bărbați. Curînd o să afli, și-atunci ai să-nțelegi că nouă, femeilor, ne e îngăduit să știm numa' ce socotesc bărbații că trebuie să știm și că pentru noi bărbații ar trebui să fie ca providența : așa cum nu ne plîngem de vremea de-afară, n-avem voie să ne plîngem nici de ei.

— Puțin îmi pasă ; oricum, nu cred că George e așa, zise Nanny.

Chipul ei delicat se îmbujoră, buzele i se bosumflară ușor, de parcă fata ar fi fost gata să izbucnească în plîns.

— Stai și-ai să vezi. Nu cred eu că George Eastman e mai bun ca alții. Da' nici pe taică-tu nu trebuie să-l judeci. Face așa fiindcă el nu vede lucrurile cum le vedem noi. Și la urma urmelor, la noi nici nu-i prea rău. Nu curge apa prin acoperiș — numa' o dată s-a-ntîmplat să curgă — asta-i una. Tata l-a reparat ori de cîte ori a fost nevoie.

— Mi-ar plăcea s-avem și noi o cameră de oaspeți.

— Nu văd cu ce-l deranjează pe George Eastman să vină să te vadă într-o bucătărie frumoasă și curată. O mulțime de fete n-au nici măcar o încăpere ca asta. Pe mine nu m-a auzit nimeni că m-aș plînge.

— Nici eu nu mă plîng, mamă.

— Păi, nici nu cred că ai de ce, cu un tată bun și o casă bună cum avem noi. Ce-ai zice dacă tata te-ar fi silit să te duci și să muncești ca să-ți cîștigi pîinea ? O mulțime de fete sînt nevoite s-o facă și nu-s nici mai vînjoase, nici mai istețe ca tine.

Sarah Penn spălă o tigaie cu gesturi energice. Frecă la fel de conștiincios atît exteriorul cît și interiorul tigăii. Își îngrijea cu deosebită măiestrie căsuța cît o cutie de chibrituri. În unica ei cameră de zi nu se vedea nici urmă din praful ce se așterne inevitabil prin contactul permanent al vieții cu materia neînsuflețită. Cînd mătura, parcă nici n-avea ce mătura ; cînd făcea curățenie, nu se observa nici o deosebire. Era ca un artist a cărui perfecțiune lasă impresia că arta vine de la sine. În ziua aceea, de pildă, scoțînd un lighean ca să frămînte aluatul și o planșetă ca să-l întindă, doamna Penn se apucase să facă plăcinte ; dar nu se vedea pe ea urmă de făină, cum nu se vedea nici pe fiica ei, care se ocupa de o treabă mai delicată. Nanny urma să se mărite în toamnă și broda niște batist alb. Broda cu hărnicie, în timp ce mama ei făcea plăcintele, iar mîinile ei albe ca laptele păreau chiar mai albe decît țesătura fină.

— Acuș va trebui să scoatem plita afară în șopron, zise doamna Penn. Spui că nu avem ce ne trebuie, da' ce bine-i că putem duce plita afară în șopron cînd se face cald. Bună treabă a făcut taică-tu cînd a meșterit hornu' ăla în șopron.

În timp ce învîrtea plăcintele, Sarah Penn avea pe figură aceeași expresie de vigoare blajină ca a unui sfînt. Făcea plăcinte cu carne. Erau plăcintele favorite ale soțului ei, Adoniram Penn. Făcea plăcinte de două ori pe săptămînă. Lui Adoniram îi plăcea adesea să guste cîte o plăcintă între mese. În dimineața asta, doamna Penn trebuia să se grăbească. Se apucase de treabă mai tîrziu ca de obicei și vroia să aibă plăcinta gata la prînz. Oricît de adînc i-ar fi fost resentimentul pe care împrejurările o forțau să-l nutrească față de bărbatul ei, niciodată nu pregetase să acorde o neobosită atenție tuturor pretențiilor lui. Atunci cînd nu e prevăzută cu porți largi, noblețea de caracter răzbate chiar și prin crăpături. Astăzi noblețea lui Sarah Penn se arăta sub forma plăcintelor rumene. Prin urmare, Sarah făcea conștiincioasă plăcintele, în timp ce ridicîndu-și privirile de cealaltă parte a mesei vedea o imagine care îi rodea sufletul credincios și răbdător — cei trei oameni care săpau pivnița noii șure, exact pe locul unde cu patruzeci de

ani în urmă Adoniram îi promisese că se va ridica noua lor casă.

La prînz plăcintele erau gata. Adoniram și Sammy intrară în casă cu cîteva minute după ora douăsprezece. Înghițiră bucatele cu un fel de grabă solemnă. În familia Penn nu se prea făcea conversație la masă. Adoniram rosti o scurtă rugăciune, după care toți mîncară, iar apoi se ridicară și o porniră fiecare la treaba lui.

Sammy se înapoie la școală, ieșind pe furiș din curte cu niște salturi ușoare ca de iepure. Înainte de școală mai vroia să joace bile și se temea ca nu cumva să-i mai dea tatăl său ceva de făcut. Adoniram se repezi la ușă și strigă după el, dar băiatul parcă intrase în pămînt.

— Nu-nțeleg, mamă, de ce l-ai lăsat să plece, zise Adoniram. Aveam nevoie de el să-mi ajute să descarc lemnele.

Adoniram ieși afară în curte să descarce lemnele din căruță, Sarah strînse masa, în timp ce Nanny își scoase moaștele și își puse o altă rochie. Se pregătea să se ducă să-și mai cumpere niște pînză și ață de brodat.

După ce Nanny plecă, doamna Penn veni la ușă.

— Tată ! strigă ea.

— Ce s-a-ntîmplat ?

— Am o vorbă cu tine, tată, doar o clipă.

— Nu pot lăsa lemnele astea oricum. Musai să le descarc și pînă la două să mai aduc și-o grămadă de pietriș. Ar fi trebuit să-mi dea și Sammy o mînă de-ajutor. Cin' te-a pus să-l lași să plece la școală așa devreme ?

— Vreau să-ți zic ceva — numa' o clipă.

— Ți-am spus, mamă, că n-am timp.

— Tată, vino imediat încoace.

Sarah Penn stătea în ușă ca o regină și își ținea capul de parcă ar fi purtat o coroană ; avea acea răbdare care dădea autorității din glasul ei un ton regesc. Adoniram veni spre ea. Doamna Penn îl conduse spre bucătărie arătîndu-i un scaun.

— Stai jos, tată, zise ea ; am o vorbă cu tine.

El se așează greoi ; fața îi era indiferentă, dar își privea nevasta cu ochi neliniștiți.

— Spune, mamă, ce s-a-ntîmplat ?

— Vreau să știu, tată, de ce construiești șura ?

— N-am nimic de spus în privința asta.

— Nu cumva socotești că mai avem nevoie de-o șură ?

— Ți-am zis, mamă, că n-am nimic de spus și nici n-o să spun nimica.

— Nu cumva vrei să mai cumperi vaci ?

Adoniram nu dădu nici un răspuns ; își strînse doar buzele mai tare.

— Știu că ăsta ți-e gîndu', da' ascultă, tată, la mine — Sarah Penn nu se așezase ; stătea în picioare în fața soțului ei cu umilința femeilor din Scriptură — o să-ți vorbesc pe șleau ; n-am făcut-o niciodată de cînd ne-am luat, da' o s-o fac acuma. Nu m-am plîns niciodată și n-o să mă plîng acuma, da' o să vorbesc pe șleau. Vezi odaia asta, tată ? Uită-te bine la ea. Vezi că n-are un covor pe jos și că tapetu' e murdar și se desprinde de pe perete. De zece ani n-am mai schimbat tapetu', și-atunci tot singură l-am pus și nu ne-a costat sulul decît nouă bănuți. Uită-te la odaia asta, tată ; de cînd m-am măritat, aici a trebuit să lucrez, să mănînc și să stau cît e ziulica de lungă. Nu există femeie în tot tîrgu' să nu stea mai bine ca mine, chiar dacă bărbat-su n-are nici jumate din cît ai tu. Și Nanny tot aici e nevoită să-și aducă musafirii ; și din toate prietenele ei, nu-i una care să nu stea mai bine ca ea și tații lor nici nu-s așa de muncitori ca al ei. N-are altă odaie unde să facă nunta. Ce-ai fi zis, tată, dacă noi ne-am fi făcut nunta într-o încăpere ca asta ? Eu m-am măritat în camera de oaspeți a mamei mele, cu covor pe jos, cu mobilă tapisată și cu o măsuță de mahon pentru jocu' de cărți. Iar fata mea n-are decît camera asta unde să se mărite ! Uită-te aici, tată !

Sarah Penn traversă odaia, de parcă ar fi fost pe o scenă într-un rol tragic. Izbi ușa de perete și dezvălui privirilor un dormitor strîmt, în care încăpeau doar un pat și un birou, despărțite printr-un loc îngust de trecere.

— Uită-te, tată, zise ea, de patruzeci de ani a trebuit să dorm în chichineata asta. Aici am născut toți copiii — și pe ăi doi care s-au prăpădit, și pe ăștia doi care mai trăiesc. Tot aici am zăcut cînd am fost bolnavă.

Se îndreptă spre altă ușă și o deschise : dădea spre o cămară mică și întunecoasă.

— Uită-te bine, zise ea. Asta mi-e toată cămara — aici trebuie să-mi pun vasele, să-mi păstrez proviziile, să-mi țin vedrele și oalele de lapte. Ascultă, tată, aici țin laptele de la șase vaci, și acuma tu construiești încă o șură și vrei să mai cumperi vaci și să-mi dai și mai mult lapte pe care să-l pun tot aici.

Mai deschise cu furie încă o ușă. Din spatele ei porneau în spirală niște scări înguste și șubrede.

— Poftim, tată, zise ea vreau să te uiți la scările care duc spre cele două odăi neterminate unde au trebuit să doarmă copiii noștri de cînd au venit pe lume. În tot tîrgu' nu-i fată mai drăguță și mai delicată ca Nanny, și uite unde-i nevoită să doarmă. Despărțitura din grajd unde-ți ții calu' e mai bună, mai solidă și mai călduroasă.

Sarah Penn se întoarse și reveni în fața soțului ei.

— Și-acuma, tată continuă ea, vreau să știu dacă tot mai crezi că faci ce trebuie făcut, după cum pretinzi. Ascultă, cînd ne-am luat acu' patruzeci de ani, mi-ai făgăduit solemn că înainte de sfîrșitu' anului o să ne construim o casă pe locu' ăla. Ai zis că ai destui bani și că nici nu te-ai gîndit să-mi ceri să trăiesc într-o casă ca asta. De-atunci au trecut patruzeci de ani, ai mai cîștigat o groază de bani și eu m-am străduit să-i economisesc cît am putut, da' tu casă n-ai construit nici acuma. Ai construit șoproane, grajduri și o șură nouă, iar acuma îți mai trebuie încă una. Tată, vreau să știu dacă ești convins că-i drept. Dai unor animale necuvîntătoare adăpost mai bun decît le dai celor care-s carne din carnea ta și sînge din sîngele tău. Vreau să știu dacă tu crezi că-i drept.

— N-am de spus nimica.

— Nu poți, tată, să nu spui nimic, fără să recunoști că nu-i drept. Și mai e ceva... de care nu m-am plîns încă ; am scos-o la capăt patruzeci de ani și cred că aș mai duce-o încă patruzeci, dacă n-ar fi treaba asta... dacă am avea și noi o altă casă. Nanny nu mai poate sta cu noi după ce se mărită. O să fie nevoită să se despartă de noi și să plece într-altă parte și tare mă tem, tată, că la asta n-o să mă-nvoiesc în ruptu' capului. Biata fată n-a avut nicicînd prea multă vlagă-n ea. E rumenă-n obraji, da' n-are nici o putere. Totdeauna am cău-

tat să duc eu greu' în locu' ei. Nu-i în stare să țină o casă și să facă totu' de una singură. Într-un an de zile o să fie terminată. Ia gîndește-te cum o să prididească să gătească, să spele și să calce cu mîinile ei alea albe și gingașe ; ba să mai și mături ! Nu, tată, în ruptu' capului n-o să las lucrurile așa.

Obrajii doamnei Penn erau aprinși, ochii îi scînteiau. Își pledase mărunta ei cauză de parcă ar fi fost Daniel Webster în carne și oase ; trecuse de la asprime la patos, dar adversarul o înfrunta cu o tăcere îndîrjită, care cu ecourile ei batjocoritoare îi făcuse zadarnică toată elocința. Adoniram se ridică greoi, cu stîngăcie.

— Tată, chiar n-ai nimic de spus ? întrebă doamna Penn.

— Trebuie să mă duc după grămada aia de pietriș. Nu pot să stau să trăncănesc aici toată ziua.

— Nu vrei, tată, să mai chibzuiești și să construiești acolo o casă în loc de șură ?

— N-am nimica de spus.

Adoniram ieși afară cu pas greoi, iar doamna Penn intră în dormitor. Cînd ieși de acolo, ochii îi erau roșii. Avea în mînă un sul de pînză nealbită. Îl desfăcu pe masă și începu să croiască niște cămăși pentru soțul ei. În după-amiaza aceea, o întreagă echipă de lucrători venise în ajutorul celor care săpau pivnița noii șure ; glasurile lor ajungeau pînă la ea. Tiparul de cămăși pe care-l avea nu era complet ; se văzu nevoită să potrivească ea singură mînecile.

Nanny intră în casă cu pînza de brodat și se așeză la lucru. Își scosese moațele și acum fruntea îi era înconjurată de un rulou mătăsos de păr blond, ca o aureolă ; fața gingașă îi era fină și netedă ca porțelanul. Brusc, își ridică privirea și o roșeață delicată îi cuprinse ca o flacără gîtul și obrajii.

— Mamă, începu ea.

— Ce-i ?

— Mă gîndeam că... nu văd cum s-ar putea să facem... nunta în camera asta. M-aș simți rușinată să vină ai lui și să nu mai vină nimeni altcineva aici.

— Poate că pînă atunci o să reușim să punem tapet nou ; îl lipesc eu singură. Cred că n-o să ai motiv să te rușinezi de casa ta.

— Am putea face nunta în șura cea nouă, zise Nanny cu o ușoară iritare în glas. Ce-i, mamă, de ce te uiți așa ?

Doamna Penn tresărise și o privea fix, cu o expresie ciudată. Se aplecă apoi din nou peste masă și întinse cu grijă un tipar peste pînză.

— Nu, nu-i nimic.

În momentul acela Adoniram, drept și falnic ca un roman în carul de luptă, ieși cu zgomot din curte în căruța cu două roți. Doamna Penn deschise ușa și rămase o clipă privind în depărtare ; glasurile lucrătorilor răsunau și mai puternic.

În toate lunile acelea de primăvară, doamnei Penn i se păru că nu mai aude nimic altceva decît strigătele lucrătorilor și zgomote de ciocane și de ferăstraie. Șura cea nouă se înălța repede. Pentru un tîrg mic ca al lor, era într-adevăr un edificiu impunător. În duminicile cu soare, bărbații veneau îmbrăcați în straie de sărbătoare, cu cămăși curate, și se strîngeau în jurul ei privind-o cu admirație. Doamna Penn nu vorbea despre ea, iar Adoniram n-o pomenea de față cu soția lui, deși uneori, cînd se întorcea în casă după ce inspecta cum mai merg lucrările, se comporta cu un fel de demnitate rănită.

— Atitudinea maică-ti în privința șurii e tare ciudată, îi mărturisi el într-o bună zi lui Sammy între patru ochi.

Sammy se mulțumi să mormăie ceva ; învățase lucrul ăsta de la tatăl său.

În a treia săptămînă a lunii iulie, șura era complet terminată. Adoniram plănuise să-și mute vitele acolo într-o miercuri ; marți primi însă o scrisoare care îi schimbă planurile. Veni cu ea dis-de-dimineață.

— Sammy a fost pe la poștă, zise el, și mi-a adus o scrisoare de la Hiram.

Hiram era fratele domnului Penn, care locuia în Vermont.

— Și ce mai zice de-ai lui ?

— Sînt bine cu toții. Da-mi scrie că, dacă pot să vin imediat pînă la ei, s-ar putea să găsesc să-mi cumpăr exact calu' de care am nevoie, zise Adoniram privind gînditor pe fereastră spre noua șură.

Doamna Penn făcea plăcinte. Continuă să întindă foile, deși era foarte palidă și inima îi bătea cu putere.

— Cred că cel mai bine-i să mă duc, zise Adoniram. Nu-mi place deloc să plec chiar acu' cînd strîngem fînu', da' am cosit deja locu' de zece pogoane și cred că Rufus și ăilalți or să se descurce și fără mine vreo trei-patru zile. Prin părțile noastre nu-i chip să-mi găsesc un cal cum îmi place mie și tare-mi mai trebuie unu' ca să-mi aducă lemnele la toamnă. I-am zis de mult lui Hiram să aibă grijă și, dacă aude de-un cal bun, să-mi dea de veste. Cred că-i mai bine să mă duc.

— Îți aduc imediat o cămașă curată și-un guler, zise doamna Penn calmă.

Întinse pe patul din micuțul dormitor costumul de duminică al soțului ei și schimburi curate. Îi pregăti apoi apa pentru bărbierit și briciul. În cele din urmă îi prinse gulerul și îi legă cravata neagră.

Adoniram nu purta guler tare și cravată decît în ocazii cu totul speciale. Își ținea capul sus, cu o demnitate plină de o ascunsă iritare. Cînd se văzu gata de plecare, cu haina și pălăria periate și cu niște brînză și plăcinte puse pentru drum într-o pungă de hîrtie, șovăi puțin în pragul ușii. Se uită la soția lui cu o privire care, deși sfidătoare, cerea parcă scuze :

— *Dacă* se-ntîmplă să sosească azi vacile, Sammy le poate băga în șura cea nouă, zise el ; și cînd or s-aducă fînu', să-l urce tot acolo.

— Bine, răspunse doamna Penn.

Adoniram își împinse înainte capul cu obrajii bărbieriți și o luă din loc. După ce trecu de prag se întoarse și aruncă în urmă o privire nervoasă și gravă totodată.

— Dacă merge treaba, o să mă-ntorc pe sîmbătă, zise el.

— Drum bun și vezi să ai grijă, tată, răspunse nevasta lui.

Ea rămase în ușă alături de Nanny și îl urmări cu privirea pînă nu-l mai văzu. Ochii ei aveau o expresie stranie, șovăielnică ; fruntea calmă era încrețită. Intră în casă și își văzu mai departe de plăcinte. Nanny se așeză să coasă. Ziua nunții se apropia și fața ei se făcea tot mai palidă și mai suptă de-atîta cusut. Mama ei o privi îndelung.

— În dimineața asta ai mai simțit junghiu' ăla în coaste ? o întrebă ea.

— Puțin.

Treptat, fața doamnei Penn se schimbă, fruntea îngîndurată i se netezi, privirea îi deveni mai sigură, iar buzele mai ferme. Cu gîndurile ei neșcolite își formase un fel de precept care, deși incoerent, era totuși un precept : „Ori de cîte ori ți se ivește o ocazie favorabilă pe care n-ai cerut-o, privește-o ca pe-un semn de sus care-ți arată drumul în viață". Ea repetă preceptul și se hotărî cum să acționeze.

— Și dacă i-aș fi scris *eu* lui Hiram ? murmură ea pe cînd se afla în cămară, dacă i-aș fi scris eu să-l întreb dacă nu știe de vreun cal ? Da' uite că n-am făcut-o și, dacă tata s-a dus, eu n-am nici un amestec în treaba asta. Parcă l-a împins providența, și rostind ultimele cuvinte, vocea îi deveni puternică.

— Ce tot spui acolo, mamă ? o întrebă Nanny.

— Nimica.

Doamna Penn dădu zor cu coptul și, la ora unsprezece, treaba era isprăvită. Pe drum venea agale un car plin cu fîn, care trase la șura cea nouă.

— Stați ! strigă ea. Stați !

Oamenii se opriră și îndreptară privirile spre ea ; Sammy se ridică din vîrful clăii de fîn și se uită și el la maică-sa.

— Stați ! mai strigă ea o dată. Nu băgați fînu' în șura asta ; puneți-l în aia veche.

— Păi de ce, că aici ne-a zis să-l punem, ripostă mirat unul din oamenii care strînseseră fînul ; era un flăcău, fiul unui vecin, pe care Adoniram îl angaja cu anul argat la fermă.

— Să nu care cumva să băgați fînu' în șura nouă ; n-aveți loc destul în a veche ? zise doamna Penn.

— Loc îi berechet, răspunse omul cu glasul său gros de țăran. Dacă-i vorba de loc, păi nici n-avea dom' Penn nevoie de șura asta nouă. Se vede treaba că i-a venit alt gînd, și zicînd asta apucă iar hățurile.

Doamna Penn se întoarse în casă. Curînd ferestrele bucătăriei se întunecară și o aromă de miere caldă cuprinse întreaga încăpere.

Nanny își lăsă lucrul deoparte.

— Parcă tata a spus să pună fînu' în șura nouă ? zise ea întrebătoare.

— Nu face nimica, îi răspunse mama.

Sammy coborise de pe carul cu fîn și veni în bucătărie să vadă dacă era gata masa.

— Astăzi, dacă tot e tata plecat, n-o să vă dau o masă ca de obicei, anunță mama. Am lăsat focu' să se stingă. Luați-vă niște pîine, lapte și plăcinte. Am socotit c-o să ne descurcăm noi. Așează pe masa din bucătărie niște ulcioare cu lapte, pîine și o plăcintă mare. Mai bine așezați-vă și mîncați, zise ea. Și ați putea să vă grăbiți, că după aia vreau să-mi dați o mînă de-ajutor.

Nanny și Sammy schimbară o privire întrebătoare. În comportarea mamei lor era ceva straniu. Doamna Penn nu se atinse de mîncare. Intră în cămară și în tot timpul mesei cei doi o auziră mutînd vasele dintr-un loc într-altul. În cele din urmă ieși cu un vraf de farfurii. Luă coșul de rufe din șopron și puse în el farfuriile, în timp ce Nanny și Sammy o priveau. Scoase apoi din cămară o mulțime de cești și farfurioare și le așeză laolaltă cu farfuriile.

— Ce-ai de gînd să faci, mamă? întrebă Nanny cu glas timid.

Presimțirea unui lucru neobișnuit o făcea să tremure, de parcă ar fi fost vorba de-o stafie. Sammy își pironise privirile pe plăcintă.

— O să vedeți ce-o să fac, răspunse doamna Penn. Cînd ești gata, Nanny, vreau să te duci sus și să-ți împachetezi lucrurile, iar tu, Sammy, vreau să-mi ajuți să scot patu' din dormitor.

— Da' de ce, mamă? întrebă Nanny cu răsuflarea tăiată.

— O să vezi.

În următoarele cîteva ore, această mamă simplă și pioasă din Noua Anglie săvîrși o faptă vitejească egală în felul ei cu cea a generalului Wolfe cînd luase cu asalt crestele Abraham. Pentru a-și îmbărbăta soldații uluiți și a-i face să se cațere pe pereții abrupți ai acelor genuni chiar sub ochii dușmanului, Wolfe nu avusese nevoie de mai puțină îndrăzneală și vitejie decît îi trebuise lui Sarah Penn pentru ca, împreună cu copiii ei, în absența soțului, să mute în șura cea nouă toate obiectele care alcătuiau mica lor gospodărie.

Nanny și Sammy urmară fără să crîcnească instrucțiunile mamei lor ; într-adevăr, erau profund impresionați. O asemenea sarcină originală ca cea pe care și-o asumase mama lor avea în ea ceva straniu și supraomenesc. Nanny ducea de colo pînă colo lucruri mai ușoare, în timp ce Sammy cără totul cu energie cumpătată.

La ora cinci după-amiază, tot conținutul căsuței în care familia Penn trăise vreme de patruzeci de ani se golise, fiind mutat în șura cea nouă.

Într-un fel sau altul, orice constructor construiește în scopuri necunoscute, fiind oarecum un fel de profet. Arhitectul șurei lui Adoniram Penn, deși concepuse șura pentru patrupede, o nimerise mai bine decît și-ar fi imaginat pentru a sluji tihnei ființelor omenești. Dintr-o privire Sarah Penn își dăduse seama de toate posibilitățile pe care le oferea șura. Boxele spațioase pentru cai puteau fi transformate în dormitoare mai bune decît cele pe care le avuseseră timp de patruzeci de ani, și în plus mai exista și o încăpere destinată trăsurii. Încăperea pentru depozitarea hamurilor și șeilor, cu polițele și căminul ei, era exact bucătăria pe care și-o visase. Și, încetul cu încetul, tot spațiul central avea să devină o mare cameră de primire. Iar sus era tot atîta spațiu ca și jos. Cu niște ziduri despărțitoare și niște ferestre, ce mai casă avea să iasă ! Sarah privi șirul de stîlpi din fața spațiului rezervat vacilor și se gîndi că n-ar strica să facă acolo intrarea principală.

La ora șase, în încăperea devenită bucătărie ceainicul era pus pe foc iar masa era așternută pentru ceaiul de după-amiază. Totul părea aproape la fel de primitor ca și în casa părăsită din celălalt colț al curții. Flăcăul angajat de domnul Penn mulse vacile și Sarah îi spuse calmă să ducă laptele la șura cea nouă. El veni cu gura căscată de uimire, stropind iarba cu laptele din căldările pline ochi. Înainte de-a se crăpa din nou de ziuă, răspîndise deja prin sat vestea că nevasta lui Adoniram Penn se mutase în șura cea nouă. Bărbații se strînseră la prăvălie și începură să întoarcă vestea pe toate părțile ; femeile își puseră șaluri pe cap și se repeziră unele la casele altora, chiar înainte de a-și termina treburile. În acest tîrgușor orice deviere de la cursul obișnuit al vieții era suficientă pentru a stăvili însăși desfășurarea ei.

Toată lumea se oprea s-o privească pe femeia cumpătată, independentă, care o luase pe un alt drum. Existau păreri contradictorii. Unii susțineau că femeia își pierduse mințile ; alții că are o fire nestăpînită și răzvrătită.

Vineri preotul veni să-i facă o vizită. Era după-amiază și ea stătea în ușa șurei și curăța mazăre pentru cină. Își ridică privirile și îi răspunse la salut cu multă demnitate, apoi își văzu mai departe de treabă. Nu-l pofti înăuntru. Expresia cucernică de pe chipul ei rămase aceeași, dar peste ea se așternu, ca o roșeață ușoară, mînia.

Preotul stătea încurcat în fața ei și încerca să-i vorbească. Ea arunca boabele de mazăre de parcă ar fi fost niște gloanțe. În cele din urmă își ridică privirile, iar ochii îi dezvăluiră firea pe care fruntea blajină o ascunsese de-o viață.

— N-are rost să mai vorbiți, domnule Hersey, zise ea. M-am tot gîndit și m-am gîndit și cred că nu greșesc. M-am rugat atîta pentru treaba asta, că acuma ea ne privește numa' pe noi : pe mine, pe Domnu' și pe Adoniram. Nimeni altu' n-are motiv să-și facă griji din pricina asta.

— Bineînțeles, doamnă Penn, dacă v-ați adresat Domnului cu rugăciuni și vă simțiți mulțumită că procedați cum e mai bine..., zise neputincios preotul.

Fața lui suptă, cu barba căruntă, avea ceva patetic. Era un om bolnăvicios ; siguranța lui din tinerețe se cam topise ; pentru a reuși să se achite de unele din îndatoririle lui pastorale, trebuia să-și adune întreaga putere biciuindu-se ca un ascet catolic, ca mai apoi să capituleze în fața celor cu mintea mai ascuțită.

— Sînt convinsă că așa-i bine, la fel cum sînt convinsă că bine-au făcut și strămoșii noștri cînd au venit aici și și-au lăsat vetrele unde n-aveau de nici unele, zise doamna Penn.

Apoi se ridică în picioare. După înfățișarea ei s-ar fi zis că pragul de la intrarea în șură era chiar Plymouth Rock.

— Nu mă-ndoiesc că aveți intenții bune, domnule Hersey, zise ea, da' mai sînt și treburi în care oamenii n-ar trebui să se amestece. Eu merg la biserică de mai bine de patruzeci de ani. Stau pe picioarele mele, am

mintea limpede și pot să judec și singură și să hotărăsc ce cale să apuc, iar atîta vreme cît nu vreau eu, nimeni n-are să-mi dicteze mie în afară de Domnu' din cer. Nu vreți să poftiți înăuntru ? Ce mai face doamna Hersey ?

— Mulțumesc, bine, răspunse preotul ; mai bolmoji niște scuze și apoi își luă rămas-bun.

Era un om capabil să lămurească și cele mai complexe însușiri ale personajelor din Biblie, pricepea foarte bine toate învățăturile întemeietorilor Noii Anglii și sensurile înnoirilor istorice, dar Sarah Penn îi depășea puterea de înțelegere. El se ocupa de probleme fundamentale, dar cele mărunte îl dădeau gata. Și, la urma urmelor, deși nu ținea de îndatoririle lui, se întreba mai degrabă ce-o să-i facă Adoniram Penn nevestei lui, decît ce va zice Domnul de fapta ei. Toată lumea îi împărtășea curiozitatea. Cînd sosiră cele patru vaci cumpărate de Adoniram, Sarah porunci ca trei din ele să fie duse în vechea șură, iar a patra în șopronul casei, în locul plitei de gătit. Lucrul acesta spori și mai mult curiozitatea și nerăbdarea oamenilor. Se zvonea că toate cele patru vaci fuseseră adăpostite în vechea casă.

Sîmbătă, spre asfințit, la vremea cînd Adoniram trebuia să sosească acasă, pe drum lîngă noua șură se strînsese un grup de oameni. Tînărul argat mulsese vacile, dar tot se mai învîrtea pe-acolo. Sarah Penn pregătise cina : pîine proaspătă, mîncare de fasole și plăcinte ; era cina care-i plăcea lui Adoniram sîmbăta. Sarah își pusese o rochie curată de stambă și se comporta ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat. Nanny și Sammy se țineau tot pe urmele ei ; ochii le erau holbați, iar Nanny era cuprinsă de un tremur nervos. Cu toate acestea, emoția plăcută și nerăbdarea cu care așteptau deznodămîntul erau mai puternice decît orice altceva. Încrederea înnăscută în mamă, mai mult decît în tată, se manifesta în toată atitudinea lor.

Sammy se uită pe fereastra noii bucătării.

— Vine ! anunță el într-o șoaptă înfiorată.

El și Nanny se așezară să tragă cu ochiul prin crăpăturile din jurul pervazului. Doamna Penn își căută mai departe de treabă. Copiii îl văzură pe Adoniram că-și lasă calul cel nou în drum și se îndreaptă spre ușa casei. Ușa era încuiată. Apoi o luă spre șopron. Ușa

aceea nu prea stătea încuiată nici măcar când nu era nimeni acasă. Gîndul la cum va arăta tatăl ei cînd va da cu ochii de vaca din șopron îi trecu prin minte lui Nanny ca o străfulgerare. De abia își reținu un hohot de rîs isteric. Adoniram ieși din șopron și rămase uitîndu-se năuc. Buzele i se mișcau ; spunea ceva, dar ei nu puteau deslușî ce anume. Argatul privea pe furiș de după un colț al șurei vechi, dar nimeni nu-l vedea.

Adoniram își luă calul de dîrlogi și, traversînd ograda, se îndreptă cu el spre șura cea nouă. Nanny și Sammy se furișară lîngă mama lor. Porțile șurei se dădură la o parte și în prag se ivi Adoniram, alături de impunătorul cal canadian al cărui cap blînd și prelung se înălța peste umărul lui.

Nanny rămase în spatele mamei, dar Sammy păși brusc înainte, postîndu-se în fața ei.

Adoniram se holbă la ei.

— Ce naiba căutați cu toții aici ? întrebă el. Ce s-a-ntîmplat acasă ?

— Am venit să locuim aici tată, spuse Sammy, și vocea sa ascuțită îi tremură vitejește.

— Asta ce mai e ? adulmecă Adoniram. Ce-i cu mirosu' ăsta de bucătărie ? mai întrebă el.

Mai înaintă cîțiva pași și se uită prin ușa deschisă a încăperii pentru hamuri și șei. Apoi se întoarse spre nevasta lui. Fața nerasă îi era palidă și înspăimîntată.

— Ce naiba vrea să-nsemne asta, mamă ? întrebă el cu răsuflarea tăiată.

— Intră-năuntru, tată, zise Sarah.

Apoi îl conduse în încăperea pentru harnașamente și trase ușa după ei.

— Ascultă, tată, începu ea, n-ai de ce să te sperii. Nu mi-am pierdut mințile. N-ai de ce să-ți faci griji. Da' să știi c-am venit să locuim aici și de-aci-nainte nu ne mai clintim din locu' ăsta. Avem și noi un drept aici, așa cum au caii și vacile. În casa noastră nu se mai putea trăi și-am luat hotărîrea să nu mai stăm acolo. Mi-am făcut datoria față de tine patruzeci de ani și-o să mi-o fac și de-aci-nainte, da' acolo nu mai vreau să stau. Mai trebuie să pui aici niște ferestre și niște pereți despărțitori și mai trebuie să cumperi și niște mobilă.

— Păi, cum așa, mamă ! icni bietul bărbat.

— Ai face mai bine să-ți scoți haina și să te speli — uite acolo-i ligheanu' — și după aia ne-așezăm la cină.

— Păi, cum așa, mamă !

Sammy trecu prin fața ferestrei, ducînd calul la șura cea veche. Adoniram îl văzu și clătină tăcut din cap. Încercă să-și scoată haina, dar parcă nu mai avea nici o vlagă în brațe. Soția sa îl ajută. Îi turnă apoi niște apă în lighean și puse în ea o bucățică de săpun. După ce omul termină cu spălatul, ea luă un pieptene și o perie și îi netezi părul rar și cărunt. După cină, Adoniram ieși afară și se așeză pe treapta ușii din dreapta șurei, pe care el o destinase vacilor din rasa Jersey, dar pe care Sarah o transformase în intrare principală, și își propti capul în mîini.

După ce strînse masa și spălă oalele de lapte, Sarah veni lîngă el. Întunericul se lăsa tot mai mult. Cerul avea o strălucire limpede, verzuie. În fața lor se întindea cîmpul neted, în depărtare se vedea un pîlc de căpițe de fîn ca niște colibe ; aerul serii era rece, calm și înmiresmat. Ar fi putut fi un peisaj ideal pentru a sugera tihna.

Sarah se aplecă și își mîngîie soțul pe unul din umerii lui uscățivi dar musculoși.

— Tată !

Umerii bărbatului se scuturau ; plîngea.

— Să nu faci asta, tată, spuse Sarah.

— O să pun... pereții despărțitori... și... tot ce mai vrei... mamă.

Sarah își duse la ochi poalele șorțului ; se simțea înfrîntă de propria-i ei victorie.

Adoniram era ca o fortăreață ale cărei ziduri, nemaiavînd nici o rezistență, se prăbușiseră în clipa în care fuseseră folosite cele mai potrivite mijloace pentru asediu.

— Zău, mamă, spuse el cu glas răgușit, nici nu mi-ar fi trecut prin cap că ești așa de pornită.

CĂLUGĂRIȚA DIN NOUA ANGLIE [1]

După-amiaza era pe sfîrșite și lumina devenea tot mai slabă. Umbrele copacilor din curte arătau acum altfel. De undeva, mai de departe, se auzea mugetul vacilor și clinchet de clopoței ; din cînd în cînd pe drum treceau în goană căruțe, stîrnind în urma lor praful ; la un moment dat se iviră și niște lucrători, venind istoviți de la muncă cu lopețile pe umeri ; în aerul blînd, roiuri mici de musculițe dansau cînd sus, cînd jos pe dinaintea fețelor oamenilor. Parcă pentru a se putea domoli, totul era cuprins de o ușoară agitație — ca o prevestire a liniștii, a odihnei și a nopții.

Acest blînd freamăt diurn o cuprinse și pe Louisa Ellis. Toată după-amiaza cususe liniștită la fereastra din camera ei de zi. Acum, înfigînd acul în pînza la care brodase, o împături cu grijă și o așeză împreună cu degetarul, ața și foarfecele în coșulețul de lucru. Louisa Ellis nu-și amintea ca vreodată în viață să nu fi pus la locul lor aceste mici ustensile feminine, care prin întrebuințare îndelungată și contact permanent cu ființa ei ajunseseră să facă parte integrantă din propria ei personalitate.

Louisa își puse un șorț verde și își luă o pălărie de pai cu panglică verde. Apoi ieși în grădină, cu un castronaș albastru de lut smălțuit, să culeagă coacăze. După ce culese coacăzele, se așeză pe treapta de la ușa din spatele casei și se apucă să le curețe de pe ciorchini, pe care îi strînse atentă în poală și îi aruncă în cotețul găinilor. Cercetă apoi atent cu privirea iarba de lîngă treaptă, să vadă dacă nu cumva scăpase vreun ciorchine.

Louisa era înceată și calmă în mișcări ; îi trebui o mulțime de timp să-și pregătească ceaiul ; dar cînd isprăvi, totul era aranjat cu atîta farmec, de parcă ea însăși ar fi fost un veritabil oaspete al propriei sale persoane. Măsuța pătrată stătea exact în mijlocul bucătăriei și pe ea era așternută o față de masă bine scrobită, cu un chenar de flori strălucitoare brodat pe margini.

1 „A New England Nun" apare în volumul *A New England Nun and Other Stories.*

Louisa pusese pe tava pentru ceai un șervețel de damasc, pe care așezase un pahar de cristal plin cu linguriță, o zaharniță de porțelan și o ceașcă roz de ceai cu farfurioară. Folosea zilnic serviciul de porțelan — ceea ce nu făcea nici una din vecinele ei. Ba mai mult, vecinele cleveteau pe seama acestui obicei al ei. Ele puneau pe masă veselă de duzină și își păstrau serviciile bune, de porțelan fin, în bufetul din camera de oaspeți ; iar Louisa Ellis nu era nici mai bogată și nici mai cu moț ca ele. Cu toate acestea ea folosea mereu serviciul de porțelan. Pentru seara aceea își pregătise un castronaș de sticlă plin de coacăze cu zahăr, o farfurioară cu fursecuri și una cu biscuiți subțiri. De asemenea cîteva frunze de salată tăiate aspectuos. Louisei îi plăcea tare mult salata, pe care ajunsese de altfel s-o cultive în grădinița ei ca o adevărată specialistă. Mîncă zdravăn, deși cu gesturi delicate, ca de vrăbiuță ; era parcă de mirare unde dispărea toată mîncarea.

— După ce sfîrși cu ceaiul, umplu o farfurie cu turtițe de mălai frumos rumenite și ieși în curtea din spatele casei.

— Caesar ! strigă ea. Caesar ! Caesar !

Se auzi zornăit de lanț și în ușa cuștii micuțe, ascunsă între ierburi și flori, apăru un cîine mare, galben cu pete albe. Louisa îl mîngîie și îi dădu turtițele. Apoi intră din nou în casă, spălă vasele din care mîncase, și șterse cu grijă tot ce era din porțelan. Amurgul se înteți se ; prin fereastra deschisă pătrundeau minunatele sunete înalte și puternice ale unui cor de broaște, întrerupt din cînd în cînd de intervenția tărăgănată și ascuțită a vocii unui broscoi. Louisa își scoase șorțul de pînză verde, dezvăluind privirilor un altul mai scurt, dintr-un imprimeu alb și roz. Își aprinse lampa și se așeză din nou să brodeze.

Peste o jumătate de ceas sosi și Joe Dagget. Auzindu-i pașii grei pe alee, ea se ridică și își scoase șorțul roz cu alb. Sub acesta mai avea și un al treilea — de olandă albă, cu margine de batist la poale ; era șorțul pentru musafiri. În afară de cazurile cînd avea oaspeți, nu-l purta niciodată fără a-și pune deasupra șorțul destinat lucrului de mînă. Nici nu apucă bine să-și împăturească iute și metodic șorțul roz cu alb și să-l bage într-un

sertar al mesei, că ușa se deschise și în prag se ivi Joe Dagget.

Prezența lui umplu parcă întreaga încăpere. Un canar mic, galben, care adormise în colivia verde așezată lîngă fereastra dinspre sud, se trezi și își scutură speriat penele, bătînd cu aripioarele galbene în gratii. Așa făcea ori de cîte ori intra Joe Dagget în cameră.

— Bună seara, spuse Louisa și întinse mîna cu un fel de cordialitate solemnă.

— Bună seara, Louisa, răspunse bărbatul cu o voce puternică.

Ea îi oferi un scaun și se așezară amîndoi față-n față, de o parte și de alta a mesei. El stătea drept și țeapăn, ținîndu-și picioarele mari strînse lîngă scaun, cu genunchii depărtați, privind stînjenit dar jovial în jurul lui. Ea ședea tot dreaptă, cu mîinile încrucișate în poală pe șorțul de olandă albă.

— A fost o zi plăcută, remarcă Dagget.

— Într-adevăr plăcută, confirmă Louisa încet. Ai fost la fîn ? îl întrebă după scurt timp.

— Da, toată ziua, la lotu' de zece pogoane. Mi-au ieșit ochii de căldură.

— Cred.

— Tare-i greu să muncești cînd arde soarele.

— Mama ta cum se mai simte astăzi ?

— Mulțumesc, bine.

— Probabil că ai lăsat-o cu Lily Dyer.

Dagget se coloră la față.

— Da, așa-i, răspunse el tărăgănat.

Nu era foarte tînăr, dar fața lui mare avea în ea ceva de băiețandru. Louisa nu împlinise încă anii lui, avea o față mai frumoasă și cu pielea mai întinsă, dar lăsa întotdeauna impresia că e mai în vîrstă.

— Îmi închipui că fata asta îi e de mare ajutor mamei tale, continuă ea.

— Cred că da ; nu știu cum s-ar descurca mama fără ea, spuse cu căldură Dagget, ușor stînjenit.

— Pare a fi o fată plină de calități. E și drăguță, remarcă Louisa.

— Da, arată destul de bine.

Dagget se apucă să răsfoiască, pe neașteptate, cărțile de pe masă : un album roșu pentru autografe și o *Carte*

pentru tinere domnișoare, care aparținuseră mamei Louisei. Le luă pe rînd, le deschise și apoi le puse din nou jos — albumul deasupra cărții.

În tot acest timp Louisa, ușor neliniștită, nu-și dezlipise ochii de pe ele. În cele din urmă se ridică și schimbă poziția cărților, așezînd albumul dedesubt. Așa fuseseră aranjate de la bun început.

Dagget rîse scurt, jenat.

— Ce importanță are care carte e deasupra ? întrebă el.

Louisa îl privi cu un zîmbet dezaprobator.

— Așa le țin de cînd mă știu, murmură ea.

— Ești nemaipomenită, zise Dagget încercînd să rîdă din nou ; fața lui mare se înroșise toată.

Mai zăbovi cam o oră, după care se ridică să plece. La ieșire se împiedică de un covoraș și, încercînd să-și recapete echilibrul, lovi coșulețul cu ață și ace de pe masă, trîntindu-l pe podea.

Se uită mai întîi la Louisa, apoi la mosoarele răspîndite pretutindeni ; se aplecă stîngaci să le strîngă, dar ea îl opri.

— Nu face nimic, îl asigură ea ; o să le adun eu după ce pleci.

Rosti vorbele cam înțepat, fie că era puțin tulburată, fie că nervozitatea lui o afectase și pe ea, făcînd-o să pară nenaturală în efortul ei de a-l liniști.

Cînd se văzu afară, Joe Dagget oftă, trase adînc în piept aerul blînd al nopții și se simți ca un urs nevinovat și foarte bine intenționat la ieșirea dintr-o prăvălie de porțelanuri.

La rîndul ei, Louisa se simți cum probabil s-ar fi simțit blîndul și răbdătorul proprietar al prăvăliei de porțelanuri după plecarea ursului.

Își legă șorțul roz, apoi pe cel verde, își strînse de pe jos comoara risipită, o puse înapoi în coșuleț și îndreptă carpeta. Apoi așeză lampa pe podea și începu să cerceteze cu atenție covorul. Își trecu chiar și degetele peste el, examinîndu-le apoi unul cîte unul.

— Mi-a adus tot prafu-n casă, murmură ea. Am bănuit eu c-așa are să se-ntîmple.

Luă o măturică și un făraș și mătură cu grijă urmele lăsate de Joe Dagget.

Dacă acesta ar fi știut, s-ar fi simțit încă și mai stînjenit și mai dezorientat, deși devotamentul i-ar fi rămas la fel de neclintit. Venea s-o vadă pe Louisa Ellis de două ori pe săptămînă și de fiecare dată, stînd acolo, în camera ei atît de suavă și delicată, se simțea ca prins într-o plasă de dantelă. Îi era și frică să se miște, ca nu cumva, stîngaci, să rupă cu mîna sau cu piciorul lucrătura fină, și era întotdeauna conștient că Louisa îl urmărea tot timpul, temîndu-se că așa o să se întîmple.

Totuși dantela și Louisa îi imprimau vrînd-nevrînd respectul, răbdarea și devotamentul. Urma să se căsătorească cu ea peste o lună, după ce îi făcuse o curte unică în felul ei, de mai bine de cincisprezece ani. Timp de paisprezece ani din cei cincisprezece, cei doi nu se văzuseră și de abia dacă-și scriseseră. În toți anii aceștia Joe fusese în Australia, unde plecase să-și facă o situație și unde rămăsese pînă și-o făcuse. Dacă ar fi fost nevoie, ar fi stat acolo și cincizeci de ani, dar chiar bătrîn și șubrezit, cît mai avea zile, tot s-ar fi întors acasă s-o ia pe Louisa de nevastă.

Numai că reușise să facă avere doar în paisprezece ani, iar acum venise acasă să se căsătorească cu femeia care îl așteptase, răbdătoare și încrezătoare, toți anii aceștia.

Scurt timp după logodnă, Joe îi împărtășise Louisei hotărîrea sa de a-și căuta norocul aiurea și de a-și face o situație înainte de a se căsători. Ea îl ascultase și consimțise, cu aceeași blîndă seninătate care n-o părăsi niciodată, nici măcar în clipa cînd iubitul ei pornise în lunga și nesigura lui călătorie. Deși împins de hotărîrea sa nestrămutată, în ultimul moment Joe începuse oarecum să șovăie, dar Louisa îl sărutase roșindu-se ușor și îi urase drum bun.

— N-o să stau mult, promisese atunci bietul Joe cu glasul pierit de emoție, dar trecuseră paisprezece ani.

Între timp se întîmplaseră multe. Mama și fratele Louisei se prăpădiseră și ea rămăsese singură pe lume. Dar lucrul cel mai important — subtil și totodată simplu de înțeles — era că Louisa își îndreptase pașii pe o cărare care, deși părea lină sub un cer calm și senin, era atît de dreaptă și neabătută, încît doar mormîntul îi

putea pune stavilă și atît de îngustă, încît nu lăsa loc decît pentru o singură persoană.

Deși n-o recunoștea nici față de ea însăși și nici nu se gîndise la așa ceva, prima senzație a Louisei cînd Joe Dagget sosi acasă (fără s-o fi anunțat) a fost de consternare. Cu cincisprezece ani în urmă fusese îndrăgostită de el — cel puțin așa credea. La vremea aceea, acceptînd încetul cu încetul cursul firesc al adolescenței și lăsîndu-se purtată de el, începuse să considere căsătoria ca pe un pas înțelept și probabil oportun în viață. Ascultase calmă și docilă părerile mamei ei în legătură cu acest subiect. Mama ei fusese vestită pentru calmul și firea ei plăcută și echilibrată. Cînd se prezentase Joe Dagget, ea îi vorbise fiicei cu multă înțelepciune și Louisa îl acceptase fără să șovăie. Era primul ei iubit.

Louisa îi rămăsese credincioasă în toți acești ani. Nici nu-i trecuse prin minte posibilitatea de-a se mărita cu altcineva. În special în ultimii șapte ani, viața îi fusese plină de o liniște plăcută și nici un moment nu se simțise nefericită sau nu-și pierduse răbdarea din cauza absenței logodnicului ; cu toate acestea întotdeauna așteptase cu plăcere întoarcerea lui și căsătoria lor — ca pe un deznodămînt inevitabil al lucrurilor. Se obișnuise totuși să plaseze acest deznodămînt departe în viitor, de parcă l-ar fi situat dincolo de hotarele unei alte vieți.

Cînd Joe sosi, ea îl aștepta și aștepta să se mărite cu el de paisprezece ani, dar se trezi tot atît de surprinsă și de uluită de parcă nicicînd nu s-ar fi gîndit la așa ceva.

La Joe consternarea veni mai tîrziu. De cum o văzu pe Louisa, vechea sa admirație primi o nouă confirmare. Logodnica lui se schimbase prea puțin. Avea aceleași maniere plăcute și aceeași grație blîndă și, după părerea lui, nu era cu nimic mai puțin atrăgătoare ca odinioară. Cît despre el, realizase ceea ce își propusese ; acum întorsese spatele aventurii, iar în urechi, aduse pe aripi de vînt, începură să-i răsune din nou dulci și puternice vechile chemări melodioase ale dragostei. Se deprinsese să audă în ele doar numele Louisei ; mult timp crezuse că-l mai aude încă, dar în cele din urmă i se păru că, deși vîntul aducea mereu aceleași cîntece, numele era altul. Pentru Louisa cîntecul nu fusese nicicînd mai mult

decît un murmur. Îl ascultă o vreme cu oarecare alean, după care se întoarse tăcută și se apucă să-și pregătească rochia de mireasă.

Joe făcuse niște schimbări mari și de-a dreptul impresionante acasă la el. Era vorba de casa părintească ; tinerii căsătoriți urmau să locuiască acolo, deoarece Joe nu-și putea lăsa singură mama, care nu accepta să-și părăsească vechea gospodărie. Așadar, Louisa trebuia să-și părăsească ea casa. În fiecare dimineață cînd se trezea din nou printre lucrurile ei de fată, frumos aranjate, se simțea ca cineva care privește pentru ultima oară chipurile celor dragi. E adevărat că, într-o oarecare măsură, le va putea lua cu ea, dar mutate din ambianța lor fără îndoială că ar fi căpătat o înfățișare atît de diferită, încît ar fi încetat să mai fie ele însele. Mai existau apoi și unele particularități ale fericitei ei vieți solitare la care s-ar putea să fie constrînsă să renunțe în întregime. Probabil că-i vor reveni niște obligații mai riguroase decît cele plăcute și aproape inexistente de pînă atunci. O să trebuiască să se ocupe de o casă mare ; să invite musafiri ; s-o servească pe bătrîna mamă a lui Joe, neputincioasă și pretențioasă ; iar să țină mai mult de-o slujnică ar fi fost contrar tuturor tradițiilor acestui tîrgușor atît de chibzuit. Louisa avea un mic alambic și vara obișnuia să-și găsească o ocupație plăcută distilînd diverse esențe dulci și aromate din trandafir și izmă. Treptat o să trebuiască să renunțe și la alambic. Avea o rezervă considerabilă de esențe și oricum n-o să mai aibă timp să facă treaba asta pentru simpla ei plăcere. În plus, mama lui Joe o să considere că se ține de prostii ; chiar și făcuse o aluzie în acest sens. Una din cele mai mari plăceri ale Louisei erau cusăturile pe pînză, nu că ar fi fost întotdeauna utile, ci pur și simplu pentru satisfacția pe care i-o ofereau. N-ar fi fost dispusă să recunoască de cîte ori desfăcuse o cusătură numai de dragul de-a o face din nou. Stînd la fereastră în atîtea și-atîtea după-amieze lungi și încîntătoare, trecînd ușor cu acul prin pînza delicată, se simțea o întruchipare a calmului și a plăcerii. Dar în viitor existau puține șanse pentru asemenea clipe nesăbuite de tihnă. Mama lui Joe, o femeie răutăcioasă și autoritară chiar și acum la bătrînețe, și foarte probabil Joe însuși, cu asprimea sa masculină

neintenționată, ar rîde și apoi s-ar încrunta văzînd toate aceste preocupări de fetișcană, frumoase dar lipsite de sens.

Louisa avea o pasiune de adevărat artist cînd era vorba de ordinea și curățenia din căsuța ei retrasă. Cînd vedea geamurile pe care le spăla și le lustruia pînă ajungeau să strălucească precum nestematele, simțea cum inima îi tresaltă triumfătoare. Sorbea molcom din ochi sertarele ordonate ale biroului, cu întregul lor conținut de hîrtii împăturite la milimetru și răspîndind aromă de levănțică și curățenie. Mai putea fi oare sigură că va avea parte de asemenea satisfacții ? Avea adevărate vedenii, atît de surprinzătoare, încît mai să le respingă pe toate pentru indelicatețea lor ; vedea tot felul de obiecte bărbătești, grosolane, răspîndite într-o neorînduială înfricoșătoare ; vedea praful și dezordinea aduse inevitabil de prezența aspră a unui bărbat în mijlocul acestei armonii delicate.

Printre presimțirile ei rele, una din cele mai rele se referea la cîinele Caesar. Cîinele era un adevărat pustnic. Cea mai mare parte a vieții și-o petrecuse în cușca sa retrasă, departe de societatea cîinilor și de bucuriile lor nevinovate. Din fragedă tinerețe, nu mai văzuse o vizuină de marmotă, nu mai cunoscuse satisfacția de a roade un os rătăcit la ușa de la bucătăria vecinilor. Și toate acestea din pricina unui păcat comis cînd mai era încă pui. Nimeni nu știa cît de adîncă era remușcarea de care putea da dovadă acest cîine bătrîn, cu figură blîndă și total nevinovat, dar chiar dacă nu simțise remușcarea, simțise din plin pedeapsa meritată. Bătrînul cîine rareori își ridica glasul să mîrîie sau să latre ; era gras și adormit ; împrejurul ochilor bătrîni și tulburi avea cercuri galbene ca niște ochelari ; dar exista un vecin care purta pe mînă urmele lăsate de dinții albi, tineri și ascuțiți ai lui Caesar și de aceea cîinele trăia de paisprezece ani legat de lanț, singur cuc într-o cușcă strîmtă. Vecinul, care era un coleric și pe deasupra mai și suferise de pe urma rănii, ceruse fie moartea lui Caesar, fie ostracizare totală. Așadar, fratele Louisei, stăpînul cîinelui, îi construise lui Caesar o cușcă micuță și îl puse la lanț. Trecuseră paisprezece ani de cînd, într-o izbucnire a tinereții, săvîrșise cîinele acel atac memorabil

asupra vecinului și, cu excepția unor scurte plimbări întotdeauna cu lanțul de gît, supravegheat cu strictețe fie de stăpînul lui, fie de Louisa, bătrînul cîine rămăsese literalmente un întemnițat. E îndoielnic că, dată fiind ambiția sa limitată, el unul s-ar fi mîndrit cu lucrul acesta, dar fapt este că dobîndise o considerabilă glorie ieftină. Toți copiii și numeroși adulți din localitate îl priveau ca pe un adevărat monstru de cruzime. Balaurul ucis de Sfîntul Gheorghe nici pe departe n-ar fi reușit să se bucure de o mai proastă reputație decît bătrînul cîine al Louisei Ellis. Mamele își avertizau solemn copiii că n-au voie să se apropie de el, iar copiii fascinați ascultau și credeau, ahtiați după povești de groază ; și, furișîndu-se, treceau în fugă pe lîngă casa Louisei, aruncînd priviri piezișe și întorcînd de nenumărate ori capul să se mai uite în urmă la fiorosul cîine. Dacă se nimerea ca animalul să scoată un lătrat răgușit, se crea o adevărată panică. Drumeții care riscau să intre în curtea Louisei se uitau la el cu respect și se interesau dacă lanțul e destul de solid. Poate că în libertate Caesar ar fi părut un cîine foarte obișnuit și n-ar fi stîrnit nici un fel de comentarii, dar în lanț îl eclipsa propria sa reputație, așa încît își pierdea aspectul real și în chip misterios dădea impresia de ceva nedeslușit și enorm. Totuși Joe Dagget, cu perspicacitatea și cu firea sa jovială, îl văzu așa cum era. Se duse curajos la cîine și îl mîngîie pe cap, în pofida slabelor proteste ale Louisei care îl prevenise ; ba mai mult, Joe încercă chiar să-i dea drumul. Louisa se alarmă într-atît, încît Joe se lăsă păgubaș, dar din cînd în cînd continuă să-și exprime cu toată convingerea părerea în această privință. „În tot tîrgul nu există cîine mai bun ca ăsta", spunea el, „și e de-a dreptul nemilos să-l ții legat. Într-o zi o să-i dau eu drumul."

Louisa avea foarte slabe speranțe că n-o să se țină de cuvînt cînd bunurile și interesele lor vor deveni comune. Îl și vedea pe Caesar dînd iama prin tîrgușorul liniștit și lipsit de apărare. Vedea în calea lui numai copii nevinovați plini de sînge. În ceea ce o privea, ținea foarte mult la bătrînul cîine, deoarece fusese al răposatului ei frate și se purtase întotdeauna foarte blînd cu ea ; cu toate acestea era convinsă de cruzimea lui. Întotdeauna atrăgea atenția tuturor să nu se apropie de

el. Îi dădea o hrană de ascet : terci și turte din mălai, niciodată nu-i atîța firea primejdioasă cu mîncăruri stimulative pe bază de carne și oase. Louisa se uita cum molfăie bătrînul cîine hrana lui simplă și se gîndea tremurînd la apropiata ei căsătorie. Cu toate acestea, nici perspectiva dezordinii și a haosului în locul tihnei blînde și a armoniei, nici presimțirea că Caesar se va repezi în tîrg ca un turbat ; nici bătăile agitate ale aripilor micuțului canar galben nu erau suficiente pentru a o clinti cu un fir de păr din hotărîrea ei. În toți anii aceștia Joe Dagget o iubise și trudise pentru ea. Orice s-ar întîmpla, ea nu se putea dovedi nestatornică zdrobindu-i inima. Acul îi alerga cu împunsături mărunte și minunate, împodobindu-i rochia de mireasă, iar timpul trecea, pînă cînd nu mai rămase decît o săptămînă pînă la ziua nunții. Era într-o marți seara și nunta urma să aibă loc de miercuri într-o săptămînă.

Era o noapte cu lună plină. Cam pe la ora nouă Louisa Ellis ieși puțin să se plimbe. Pe ambele părți ale drumului se întindeau oțoare mărginite cu parapete scunde de piatră. În spatele parapetului creșteau desișuri de tufe și, din loc în loc, cîte un pom — vișini sălbatici și meri bătrîni. După scurt timp Louisa se așeză pe parapet și începu să se uite gînditoare în jur, cuprinsă de o ușoară tristețe. De o parte și de alta o adăposteau tufe înalte de coacăze negre și de crețușcă, printre care se încolăceau rugi de mure și zmeură. În fața îi rămînea doar puțin spațiu liber, cît să privească înainte. De cealaltă parte a drumului creștea un copac cu ramuri întinse ; luna strălucea printre ele și frunzele sclipeau argintii. Drumul era smălțuit cu minunate pete nestatornice de argint și umbră ; aerul era plin de un balsam misterios. „Or fi oare struguri sălbatici ?“ murmură ea. Stătu așa un timp și tocmai se pregătea să se ridice, cînd auzi pași și niște șoapte, așa că rămase nemișcată. Era un loc singuratic și Louisa se simți cam speriată. Se gîndi să rămînă acolo în umbră și să-i lase pe ceilalți, indiferent cine ar fi fost, să treacă mai departe.

Dar chiar înainte de-a ajunge în dreptul ei, vocile amuțiră, iar pașii se opriră. Își dădu seama că, oricine ar fi fost, se așezară și ei pe parapet. Tocmai se întreba dacă nu cumva putea să plece pe furiș, neobservată, cînd

o voce rupse tăcerea. Era vocea lui Joe Dagget. Louisa rămase nemișcată.

Înaintea vocii auzise un oftat adînc, tot atît de cunoscut ca vocea însăși.

— Și-așa, suspină Dagget, te-ai hotărît deci ?

— Da, răspunse o altă voce, plec poimîine.

„Asta-i Lily Dyer, se gîndi Louisa. În mintea ei vocea se întrupase. Văzu o fată înaltă și zdravănă, cu o față hotărîtă și frumoasă care arăta încă și mai hotărîtă și mai frumoasă în lumina lunii, cu părul ei bogat, bălai, strîns la spate într-un conci. O fată plină de sănătate și de o domoală forță rustică, cu o siguranță de sine demnă de-o prințesă. Toți oamenii din sat o plăceau pe Lily Dyer ; avea exact calitățile necesare pentru a stîrni admirația. Era bună, frumoasă și isteață. Nu de puține ori auzise Louisa aducîndu-i-se laude.

— Asta-i, zise Joe Dagget, n-am ce să spun.

— Nu știu ce-ai putea spune, zise Lily Dyer.

— N-am ce să spun, repetă Joe, scoțînd vorbele cu greutate ; apoi se făcu tăcere. Nu-mi pare rău, începu el în cele din urmă, că s-a întîmplat așa ieri, că într-un fel am lăsat să se vadă ce simțim unul pentru altul. Cred că nu ne-a stricat să aflăm. Firește că nu pot schimba nimic. O să merg înainte și-o să mă-nsor săptămîna viitoare. N-o să părăsesc o femeie care m-a așteptat paispe ani și n-o să-i zdrobesc inima.

— Dac-ai părăsi-o, nici n-aș vrea să mai aud de tine, spuse fata răspicat, cu neașteptată vehemență.

— N-o să-ți dau prilejul, preciză el, dar nici nu prea cred c-ai fi în stare.

— Asta s-o crezi tu. Cinstea-i cinste și dreptatea-i dreptate. Nu dau un ban pe un bărbat care le calcă în picioare, pentru mine sau pentru oricare alta ; ai să vezi tu, Joe Dagget.

— Ba ai să vezi tu, și încă foarte curînd, că nu le calc eu în picioare nici pentru tine și nici pentru alta, replică el.

Vocile sunau ca și cum cei doi erau supărați unul pe celălalt. Louisa asculta încordată.

— Îmi pare rău că socotești că trebuie să pleci, zise Joe, dar nu știu dacă nu-i cea mai bună soluție.

— Bineînțeles că-i cea mai bună soluție. Sper că și tu și eu avem atîta bun simț.

— Bănuiesc că ai dreptate.

Brusc, vocea lui Joe deveni parcă mai tandră.

— Ascultă, Lily, zise el, eu o să mă descurc destul de bine, dar nu suport gîndul că... Nu crezi c-o să suferi prea tare din pricina asta ?

— Cred c-ai să te lămurești că n-o să sufăr prea tare din pricina unui bărbat însurat.

— Sper și eu, Lily, sper că așa are să fie. Dumnezeu mi-e martor. Și... sper că... într-o zi... o să-ntîlnești pe altcineva...

— Nu văd de ce nu.

Dar deodată tonul i se schimbă :

— Nu, Joe Dagget, spuse ea cu o voce limpede și dulce, atît de tare, încît s-ar fi putut auzi și de pe cealaltă parte a drumului, n-o să mă mărit în viața mea cu alt bărbat. Sînt stăpînă pe mine și n-o să-mi frîng inima și nici n-o să mă fac de rîsul lumii, dar de măritat, n-o să mă mărit în vecii vecilor, de asta să fii sigur. Nu-s eu fata care să simtă așa de două ori în viață.

Louisa auzi o exclamație și o ușoară agitație în spatele tufișurilor ; apoi Lily vorbi din nou — după voce părea că s-ar fi ridicat în picioare.

— Să terminăm odată, spuse ea. Am stat destul. Acum mă duc acasă.

Louisa ședea uluită, ascultîndu-le pașii care se îndepărtau. După un timp se ridică și o porni încet spre casă. În ziua următoare se ocupă metodic de treburile gospodăriei — era un lucru tot atît de firesc ca respirația — dar nu mai cusu la rochia de nuntă. Se așeză la fereastră și începu să se gîndească.

Cînd se lăsă seara, veni și Joe. Louisei Ellis nu-i trecuse niciodată prin minte că ar avea cea mai mică urmă de diplomație, dar, deși sfioasă de felul ei în seara aceea se văzu obligată s-o caute și o descoperi printre micile ei arme feminine. Nici acum nu-i venea să creadă că auzise bine și că, luîndu-și înapoi cuvîntul dat, nu-i va pricinui lui Joe o groaznică nedreptate. Vroia să-i afle gîndurile fără a-și trăda prea curînd propriile intenții. Reuși de minune și, în cele din urmă, ajunseră amîndoi la o înțelegere ; dar lucrul nu se dovedi prea ușor, căci

și el se temea tot atît de tare ca și ea să nu se trădeze.

Louisa nu pomeni nici măcar o dată de Lily Dyer. Declară pur și simplu că, deși nu are nici un motiv să se plîngă de el, se obișnuise de atîta timp cu un anume fel de viață, încît nu mai putea accepta o schimbare și se vedea nevoită să dea înapoi.

— Tu știi, Louisa, că eu n-am dat niciodată înapoi, zise Dagget. Ca să fiu cinstit, și eu cred că poate-i mai bine-așa ; dar dacă ai fi vrut să stărui, nu te-aș fi părăsit pînă la moarte. Sper că știi lucrul ăsta.

— Da, știu, răspunse ea.

În seara aceea despărțirea lor a fost mai tandră decît în ultimul timp. Cum stăteau în pragul ușii, cu mîinile împreunate, îi cuprinse un ultim val de amintiri încărcate de păreri de rău.

— Nu-i așa, Louisa, că nu ne-am gîndit c-o să se sfîrșească așa ? zise Joe.

Ea dădu din cap, și pe fața ei calmă se văzu o mică tresărire.

— Să-mi spui dacă te pot vreodată ajuta cu ceva, spuse el. N-o să te uit niciodată, Louisa.

Apoi o sărută și pleacă.

Rămasă într-adevăr singură, în noaptea aceea Louisa plînse puțin, nici ea nu știa prea bine de ce ; dar în dimineața următoare, la sculare, se simți ca o regină care, după ce se temuse să nu i se răpească regatul, se vede mai sigură de el ca niciodată.

Acum ierburile și buruienile n-au decît să se adune în jurul micului adăpost de sihastru al bătrînului cîine, zăpada poate să cadă pe acoperișul cotețului an după an, dar el n-o să mai pornească în vecii vecilor ca un turbat prin satul lipsit de apărare. Acum micuțul canar galben putea, noapte de noapte, să se strîngă ghem și să doarmă în tihnă, fără a mai fi nevoit să se trezească și să bată înfricoșat din aripi lovindu-se de gratii. Louisa putea cît îi poftea inima să brodeze olandă, să scoată esențe de trandafiri, să șteargă praful, să lustruiască geamurile și să pună levănțică în sertare. În după-amiaza aceea se așeză să coasă la fereastră și simți cum asupra ei coboară o pace adîncă. O văzu trecînd pe Lily Dyer, înaltă, mîndră și înfloritoare ; dar nu simți nici o tresărire. Chiar dacă își vînduse dreptul cîștigat prin naș-

tere, Louisa Ellis nu realiza acest lucru ; oricum, gustul vieții pe care o alesese era delicios și constituia de atîta amar de vreme unica ei satisfacție. Seninătatea și o îngustime netulburată a existenței deveniseră pentru ea ca însuși dreptul cîștigat prin naștere. Scrută în depărtările viitorului un șir lung de zile, așezate una după alta ca perlele de pe un șirag de mătănii, toate la fel, netede, perfecte, imaculate ; și inima îi înalță spre ceruri un imn de recunoștință. Afară era o după-amiază fierbinte de vară, întreaga atmosferă plină de sunetele muncii febrile a oamenilor, a păsărilor și a albinelor care își strîngeau bucatele ; se auzea zvon de glasuri, zăngănit de unelte, dulci chemări și zumzete prelungi. Louisa ședea numărîndu-și cu evlavie zilele, ca o călugăriță fără mănăstire.

•

CÎNTĂREAȚA SATULUI [1]

Copacii erau înfrunziți, dinspre sud sufla un vînt năvalnic și frunzișul proaspăt scotea un foșnet puternic. Oamenii îl remarcară, căci pentru prima oară în anul acela copacii foșneau în adierea vîntului. În ultimele zile primăvara sosise cu un iureș neștăvilit.

Freamătul copacilor răsuna cu putere în biserica satului, unde oamenii așteptau să înceapă slujba. Ferestrele erau deschise ; era o duminică deosebit de caldă pentru luna mai.

Cînd corul se ridică și începu să cînte, biserica era plină de blînda muzică a firii — armonia gingașă a frunzelor cu vîntul și, din cînd în cînd, dulcele ciripit al păsărilor.

În mijlocul șirului de cîntărețe din cor stătea Alma Way. Toți cei prezenți își îndreptară privirile spre ea, gata să o judece. Era noua solistă. Candace Whitcomb, fosta solistă, care cîntase în cor timp de patruzeci de ani, fusese de curînd concediată, căci vocea ei de soprană

1 „A Village Singer" se numără printre nuvelele din volumul *A Humble Romance and Other Stories.*

devenise prea nesigură și dogită cînd ataca notele înalte. Oamenii se plînseseră de ea în repetate rînduri și, după îndelungate deliberări, epitropii bisericii, cu toate menajamentele posibile, îi aduseseră la cunoștință bătrînei cîntărețe hotărîrea lor. Ea cîntase pentru ultima oară cu o duminică în urmă, după care Alma Way fusese angajată să-i ia locul. Cu excepția organistului, solista era unica persoană din întreg corul care primea salariu. Era un salariu foarte modest, totuși oamenii din sat îl considerau substanțial pentru o tînără. Alma era din satul învecinat, East Derby, și în împrejurimi își dobîndise reputația de mare cîntăreață.

Acum își aținti ochii mari, albaștri și gravi într-un punct fix ; fața delicată și prelungă i se făcu mai palidă ; florile albastre de pe bonetă începură să-i tremure ; mîinile ei mici și subțiri, înmănușate, ținînd strîns cartea cu psalmi se porniră vizibil să tremure și ele ; dar Alma se apucă să cînte cu curaj. În fața ei se ridica cel mai înalt munte din lume — timiditatea și neîncrederea în forțele proprii, dar întreaga ei ființă era pregătită pentru ascensiune. Primul solo interveni în mijlocul unui imn ; vocea ei răsună dulce și pătrunzătoare ; oamenii schimbară între ei priviri admirative ; dar brusc se iscă o oarecare agitație ; toate capetele se întoarseră spre ferestrele dinspre sud. Peste zarva păsărilor și a vîntului, peste modulațiile limpezi și puternice ale vocii Almei Way, se ridică o altă voce de femeie, care cînta un alt imn, pe altă melodie.

— Ea e, șoptiră femeile între ele, pe jumătate înspăimîntate, pe jumătate amuzate.

Casa fostei soliste Candace Whitcomb se afla aproape de latura sudică a bisericii. Candace cînta și se acompania la micul ei armoniu, ca să înăbușe vocea rivalei.

Alma simți că i se taie răsuflarea ; mai să se oprească ; flutură cărticica de imnuri ca pe un evantai, dar continuă să cînte. Totuși sunetul răgușit, prelung și monoton al armoniului și inflexiunile stridente ale celeilalte voci păreau mai puternice decît tot restul.

Cînd imnul se sfîrși, Alma se așeză. Se simțea sleită ; femeia de lîngă ea îi strecură în mînă o bomboană de mentă.

— Nu merită s-o iei în seamă, îi șopti ea cu convingere.

Alma încercă să zîmbească ; de jos, din rîndul ascultătorilor, un tînăr o privea cu un fel de compasiune pătimașă.

Alma avu încă un solo în ultimul imn. Din nou sunetul monoton al armoniului se ridică deasupra delicatului acompaniament al orgii din biserică și din nou Candace Whitcomb se avîntă într-un alt cîntec.

După binecuvîntare, ceilalți cîntăreți se strînseră în jurul Almei. Ea aproape că nu răspunse la exclamațiile lor de indignare sau simpatie. De două sau trei ori își șterse pe furiș ochii și încercă să zîmbească. William Emmons, dirijorul corului, un om mai în vîrstă, trupeș și cu voce mieroasă, se aplecă deasupra ei și își ridică glasul. Era autoritatea muzicală recunoscută a satului, dirijorul corului și conducătorul cursurilor de canto.

— O faptă incalificabilă, zise el.

Oamenii îi legaseră numele de cel al cîntăreței Candace Whitcomb. Vîrstnicul tenor celibatar și vîrstnica soprană domnișoară obișnuiau după fiecare repetiție de sîmbătă seară să vină împreună la ea acasă, unde cîntau duete acompaniindu-se la armoniu. Oamenii priveau cu asprime fața ei bătrînă, pe care se ivea jalnică roșeața tinereții ori de cîte ori își făcea apariția William Emmons. Se întrebau cu toții dacă va veni ziua cînd o va cere de nevastă.

Iar acum William Emmons continua să-i spună Almei Way că, în ultima vreme, pe Candace Whitcomb o lăsase de tot vocea, că începuse să cînte îngrozitor și că ar trebui să aibă bunul simț să-și dea singură seama de lucrul acesta.

Cînd Alma coborî împreună cu ceilalți cîntăreți din cor, care sporovăiau ca niște păsări descinse de pe aripi de cînt la ciripitul lor obișnuit, preotul se apropie de ea. O așteptase special ca să-i vorbească. Era un bătrîn gras, cu o figură fermă, care predica de peste patruzeci de ani de la același amvon. Cu glasul său molcom, îi spuse Almei cît de mult regretă incidentul și lăsă să se înțeleagă că pe viitor se va strădui să împiedice repetarea lui.

— Trebuie... s-o lămuresc... pe domnișoara Whitcomb, spuse el; nu era vorba de bîlbîială, ci de o ușoară ezitare, ca și cum gîndurile nu-și găseau imediat drumul spre cuvinte, deși ambele erau prezente .

O conduse pe Alma pînă la ușă și își luă rămas bun de la ea cînd dădu cu ochii de Wilson Ford, care o aștepta la ieșire. Toată lumea știa că Wilson Ford și Alma se iubeau ; și încă de zece ani.

Alma se îmbujoră ușor și dădu aproape imperceptibil din cap ; rochia de mătase și dantela de pe umeri i se înfiorară de emoție, dar ea nu rosti o vorbă. Și nici Wilson, deși nu se mai văzuseră în ziua aceea. Nu se priviră — de parcă se vedeau și fără asta — și plecară amîndoi alături.

Ajungînd la poarta căsuței în care stătea Candace Whitcomb, Wilson aruncă o privire dincolo de curticica plină de tufe cu flori roz și albe, spre ferestrele cu perdele de dantelă ; la una din ele se vedea o siluetă rigidă, albă și uscățivă, aplecată parcă peste o carte. Wilson clătină din cap. Era un om voinic, cu trăsături atît de puternice, încît statura nici nu mai conta.

— Te conduc pînă acasă, Alma, spuse el, și după aceea mă întorc să-i zic cîteva mătușii Candace.

— Să nu faci asta, Wilson.

— Ba da, chiar așa o să fac. Dacă vrei să suporți una ca asta, n-ai decît ; eu însă n-am de gînd.

— Nu-i nevoie să vorbești tu cu ea. O să vorbească domnul Pollard.

— A zis el ?

— Da. După cîte am înțeles, cred că o să treacă pe la ea înainte să înceapă adunarea de după-amiază.

— Eu una știu : dacă mai repetă și după-amiază figura, mă duc la ea și-i fac surcele vechitura aia de armoniu.

Wilson strînse din dinți și clătină din nou capul.

Alma îi arunca din cînd în cînd iuți priviri piezișe, glasul îi suna dezaprobator, dar fața îi era numai zîmbete.

— Cred că se simte îngrozitor, zise ea. Nu pot să nu mă simt oarecum vinovată că i-am luat locul.

— Nu văd de ce ai fi de condamnat. Ce face ea acuma e de-a dreptul monstruos.

— Săptămîna trecută a primit un album cu poze din partea corului, nu-i așa ?

— Da. S-au dus la ea joia trecută, i-au înmînat albumul și au organizat și o petrecere-surpriză. Ar trebui și ea să se poarte cum se cuvine.

— Vezi tu, a cîntat aici atîta vreme... cred că-i vine îngrozitor de greu să renunțe.

În apropierea lui Wilson și a Almei mai erau și alți oameni care se întorceau de la biserică. Ea vorbea încet, să nu se audă, dar el nu-și tempera cîtuși de puțin glasul. După scurt timp Alma se opri în fața unei porți.

— De ce te-ai oprit aici ? întrebă Wilson.

— Minnie Lansing m-a rugat să vin și să rămîn la ea la prînz.

— Ba vei merge la mine acasă.

— Mă tem să n-o deranjez pe mama ta.

— S-o deranjezi ! I-am spus de dimineață c-o să vii. Te așteaptă. Haide, nu mai sta aici în drum.

Nu-i suflă Almei o vorbă despre spiritul războinic cu care primise mama lui vestea ; rămăsese acasă să pregătească prînzul și să facă apoi paradă de truda ei și de nedreptatea căreia îi căzuse victimă.

Mama lui era motivul pentru care Wilson nu se căsătorea cu Alma. Nu-și putea aduce nevasta să locuiască cu ea și nici nu era în stare să întrețină două gospodării. Alma era foarte dornică să se mărite cu Wilson și să se înțeleagă cu mama lui, dar nu se plîngea de hotărîrea luată de el. Trăsăturile ei delicate de blondă se înăspriseră, iar ochii albaștri i se adînciseră în orbite. Avusese o anume drăgălășenie delicată, dar acum începea s-o piardă și să îmbătrînească, iar umerii ei îngușți, ascuțiți degajau un aer afectat, de fată bătrînă.

Wilson nu remarcase niciodată lucrul acesta ; nu-i trecuse niciodată prin cap că Alma s-ar putea să nu aibă o tinerețe veșnică sau că s-ar putea s-o piardă sau s-o regrete.

— Haide, Alma, vino, o rugă el ; iar ea îl urmă supusă.

Nici nu trecuseră bine de casa lui Candace Whitcomb, că preotul intră pe poartă și sună la ușă. Silueta estompată din fereastră nici nu se clinti cînd preotul deschise poarta și traversă curticica. Cu toate acestea ușa se deschise prompt, ca răspuns la apelul soneriei.

— Bună dimineața, domnișoară Whitcomb, zise preotul.

— Bună dimineața, răspunse Candace clătinînd din cap cu aroganță.

Nările și buzele subțiri i se ridicaseră aprig în sus, de parcă ar fi adulmecat un dușman. În ochii ei negri străluceau rece, ca în ochii unei păsări furioase, două scîntei mici de mînie. Nu-l pofti pe preot în casă, dar el intră greoi în antreu, iar ea, mai mult retrăgîndu-se din calea lui decît conducîndu-l, se trezi în micuța cameră de oaspeți. El se instală în uriașul balansoar și începu să-și șteargă fața. Candace își reluă locul de lîngă fereastră. Era o femeie înaltă, dar foarte subțire și flexibilă, ca un fir de iarbă.

— E o zi... foarte plăcută, spuse preotul.

Candace nu răspunse nimic. Stătea nemișcată, cu capul aplecat. Vîntul înfiora perdelele de dantelă, tufa înaltă de trandafiri din fața ferestrei se unduia grațioasă, prin cameră pluteau umbre delicate. Armoniul se afla în fața unei ferestre deschise care dădea spre biserică ; pe un colț era așezată o vază cu liliac alb. Mireasma florilor umplea întreaga încăpere. Preotul văzu liliacul și îi adulmecă parfumul cu plăcere.

— Văd că ai... niște liliac... foarte frumos.

Candace nu rosti iarăși nici un cuvînt. Fiecare linie a trupului ei zvelt părea plină de flexibilitate, dar era o flexibilitate mai rezistentă decît rigiditatea.

Preotul se uită la ea. Domnul Pollard se revărsa pur și simplu în balansoarul uriaș ; își odihnea comod brațele în haina neagră lustruită la coate, pe brațele late ale balansoarului.

— Păi, domnișoară Whitcomb, cred că... mai bine... să trec direct la subiect. Vroiam să... vorbesc cu dumneata... în legătură cu... o problemă... neînsemnată. Nu cred... cel puțin nu-mi închipui că... ți-ai dat seama, dar, de dimineață, cînd cînta corul, ai cîntat și dumneata... puțin cam... prea tare. Adică... cu ferestrele deschise. Ne-a cam deranjat. Sper că nu te superi... scumpă domnișoară Candace, dar știam că preferi să-ți spun deschis... căci sînt sigur că ai fi prima pe care s-o deranjeze o treabă ca asta.

Candace nu-și ridică ochii ; arăta ca și cum s-ar fi temut ca nu cumva cuvintele lui s-o zboare pe fereastră.

— Nu m-a deranjat deloc, zise ea. Am făcut-o dinadins ; am vrut s-o fac.

Preotul se uită lung la ea.

— N-aveți de ce să vă uitați la mine. Știu ce fac. Intenționat am cîntat așa și-o să mai cînt, și tare-aș vrea să văd cine mă poate împiedica. Cred că dacă vreau am dreptu' să mă așez la armoniu' meu și să cînt un psalm într-o zi de sărbătoare ; și nici o vorbă din lume n-o să mă oprească. Uitați-vă aici ! și Candace își trase puțin fustele la o parte. Uitați-vă ce am aici !

Preotul se uită. Picioarele lui Candace se odihneau pe un album fotografic mare, cu coperți de pluș roșu.

— E tocmai bun de taburet pentru sprijinit picioarele, nu credeți ? întrebă ea.

Preotul se uită la album, apoi la ea ; pe față începu să i se citească îngrijorarea ; femeia asta își pierdea mințile.

Acum Candace îl privea drept în ochi, cu capul sus. Rîse, dar rîsul semăna cu un mîrîit de animal.

— Chiar așa ! M-am gîndit că poate foarte bine să țină loc de taburet, zise ea. De mult îmi doresc unu'.

Vocea îi era plină de ironie răutăcioasă.

— Dar, domnișoară... începu preotul ; ea însă îl întrerupse :

— Știu ce vreți să spuneți, domnule Pollard, dar acum o să spun eu ce-am de spus — acum o să vorbesc eu. Vreau să știu ce credeți despre niște oameni care se pretind creștini, dar se poartă cu alții așa cum s-au purtat cu mine ? Patruzeci de ani bătuți pe muchie am cîntat în coru' ăsta. N-am lipsit o duminică, în afară doar cînd am fost bolnavă, dar și atunci de multe ori ar fi trebuit să stau la pat, da' eu tot m-am dus să cînt, și acum sînt înlăturată fără măcar să mi se spună ceva înainte. Vocea îmi merge la fel ca-nainte ; nimeni nu poate spune că nu-i așa. Nicicînd n-a fost chiar așa de înaltă ca a Almei Way — asta, poate ; da-n schimb ea e tot timpu' c-un semiton mai jos. Glasul meu e și astăzi la fel de limpede și frumos ca acum douăzeci de ani ; și chiar dacă n-ar fi aș vrea să știu și eu unde-i spiritu' creștinesc. Aș vrea să știu dacă nu le-ar face

mai multă cinste oamenilor dintr-o parohie să-și păstreze bătrîna solistă și bătrînul preot, chiar dacă nu mai cîntă și nu se mai țin ca pe vremuri, mai degrabă decît să-i trimită la plimbare și să le rănească sentimentele. N-ar fi și asta spre slava lui Dumnezeu? Chiar dacă nici predicile și nici solourile n-ar fi chiar așa de grozave? Din cîte-am auzit, nimeni nu și-a salvat sufletu' numai pentru că cineva a reușit sau nu să ia o notă înaltă. În ziua de azi oamenii au ajuns pretențioși și irascibili în casa Domnului, ca la birt. Ia gîndiți-vă, domnule Pollard, că v-ar da pe dumneavoastră afară, că ar veni cu un album cu poze și v-ar spune să vă luați tălpășița; cum v-ar place? N-am de ce să mă plîng de predicile dumneavoastră; pentru mine au fost întotdeauna bune așa cum au fost; dar e la mintea cocoșului că se vor găsi oameni cărora să nu le mai placă predicile ca atunci cînd erați tînăr. La ce vă puteți aștepta? Și cum o să vă simțiți, dacă acuma la bătrînețe o să vă dea afară și-o să aducă în loc cine știe ce tînăr filfizon? Mai e și William Emmons care-i cu trei ani mai mare ca mine și el se ocupă de cor și de toate cursurile de canto din orășel. Dacă pe mine m-a lăsat vocea, înseamnă că și pe el l-a lăsat. Da' uite că nu-i așa! William Emmons cîntă la fel ca-nainte. De ce nu-l dau și pe el pe ușă afară c-un album în brațe, ca pe mine? Poate că n-ar fi o idee rea ca atunci cînd încep oamenii să îmbătrînească și le mai scad puterile, iar cei tineri se apucă să împingă din urmă, să fie trimiși toți pe-o insulă pustie și să li se dea la fiecare cîte-un album cu poze. Atunci o să poată să stea și să se uite la poze pentru tot restu' zilelor. Poate chiar guvernu' ar trebui să se gîndească la treaba asta.

Joia trecută, cam pe la opt seara, mă trezesc aici cu tot coru' că vor să-mi facă o mică surpriză. Și încă ce surpriză! Au adus prăjituri și portocale și totu' era așa de plăcut, că mă simțeam de-a dreptu' flatată. În viața mea nu mi se mai făcuse o asemenea surpriză. Jenny Carr s-a așezat la armoniu și toți m-au rugat să cînt eu singură, iar eu n-am bănuit nimic. De-atunci mor de ciudă de cîte ori mă gîndesc ce proastă am fost și cum și-au rîs toți de mine pe înfundate.

După ce-au plecat, am găsit pe masă albumu' ăsta, dichisit cum îl vedeți și adresat domnișoarei Candace Whitcomb din partea numeroșilor ei prieteni, și l-am deschis, și înăuntru era o scrisoare în care mi se aducea la cunoștință că nu mai au nevoie de mine. Dacă ar fi procedat cum se cuvine și mi-ar fi spus cinstit că s-au săturat de mine și că o vreau pe Alma Way în locu' meu, nu mi-ar fi păsat așa de tare ; deși tot m-ar fi durut, pentru că aș fi simțit că niște oameni care se pretindeau prieteni de fapt nu erau ; da' n-ar fi fost așa de rău. Mi-au scris în scrisoare că mi-au prețuit întotdeauna serviciile și că nu mă dau afară pentru că nu mă apreciază, ci pentrû că se tem ca obligațiile pe care le am să nu devină o povară prea mare pentru mine. Hm ! Eu nu m-am plîns niciodată. Dacă m-ar fi trimis frumușel la plimbare, mi-ar fi arătat ușa și mi-ar fi zis : „Pe-aici ți-e drumu' !" — da' așa, să ungă pragu' cu miere, cum s-ar zice, și să-ncerce să mă facă să cred că totu-i dulce și frumos...

Aș fi trimis albumu' înapoi iute și degrabă, dac-aș fi știut cui, da' așa l-am folosit ca taburet pe care să-mi sprijin picioarele. După mine, nici nu-i bun de altceva. Și nici măcar nu-mi curăț pantofii de praf înainte de a-mi pune picioarele pe el.

Domnul Pollard, preotul, stătea uitîndu-se cu ochi mari. Nu se uita la Candace ; privirile îi erau fixate pe un punct drept înainte. Avea un aer de soliditate inutilă, ca un bloc de granit. Acest preot de țară cu o fire calmă și așezată, care cu o precizie greoaie își urma calea de peste patruzeci de ani, care nu cunoștea nimic nou în viață decît noua asemănare a anotimpurilor și nu-și dorea nimic nou, era incapabil să înțeleagă o asemenea femeie, care trăise la fel de liniștit ca și el, dar tot timpul purtase în ea sămînța răzvrătirii. Singura explicație pe care-o putea da pentru asemenea violență, pentru asemenea atitudine extremă era pierderea rațiunii. Avea convingerea că, din nefericire, Candace nu mai era ea însăși. El unul nu era un produs tipic al Noii Anglii ; în caracterul lui elementele naționale nu erau pronunțate. Era îngrozit și uluit de această izbucnire pătimașă, care era mai mult decît pătimașă, căci orice temperament din Noua Anglie este ca o ecluză, iar forța

pe care o degajă reprezintă o acumulare. Deși o fire dîrză, Candace Whitcomb fusese o femeie atît de liniștită și de delicată, încît cu greu i s-ar fi putut remarca această calitate, iar ambiția îi trecuse neobservată. Acum dîrzenia și ambiția se dezlănțuiseră, dominîndu-i întreaga personalitate.

Candace începu din nou să vorbească :

— Am luat hotărîrea ca în fiecare duminică să cînt cum am cîntat azi dimineață, și puțin îmi pasă de ce spun oamenii, zise ea. M-am hotărît să-mi iau soarta în propriile mîini. O să le-arăt eu oamenilor că nu m-au călcat de tot în picioare și că mi-a mai rămas ceva vlagă ca să mă ridic. N-am încă de gînd să mă las bătută ; și-aș vrea să-l văd pe ăla care-o să mă oprească. Dacă n-am dreptu' să cînt un psalm și să mă acompaniez la propriu' meu armoniu, aș vrea s-o știu și eu. Dacă nu vă place, n-aveți decît să mutați casa de rugăciuni.

Candace avea un respect înnăscut pentru preoți. Întotdeauna îl tratase pe domnul Pollard cu cea mai deosebită stimă. De altfel, purtarea ei față de bărbați fusese întotdeauna marcată de o anumită demnitate și răceală delicată. Acum însă îi vorbea bătrînului preot cu naturalețea și libertatea cu care ar fi clevetit peste gard cu o vecină. Ce putea el răspunde ? Nu se simțea în stare să stăvilească un asemenea val de patimă ; tot ce putea face era să-l lase să se spargă de el. Obiectă în cîteva rînduri, ceea ce nu făcu decît să sporească vehemența lui Candace ; își exprimă regretul pentru cele întîmplate și propuse ca amîndoi să îngenuncheze și să ceară ajutorul Domnului, pentru ca domnișoara Whitcomb să poată vedea lucrurile într-o altă lumină.

Candace refuză însă categoric.

— Nu văd de ce m-aș ruga, zise ea. Oricum, nu cred ca Cel-de-Sus să aibă prea mult de-a face cu treaba asta.

Cînd plecă preotul, se făcuse aproape ora pentru slujba de după-amiază. Din cauza discuției cu răzvrătita enoriașă, nu avusese parte de reconfortanta odihnă de la amiază. După plecarea preotului, Candace se așeză la fereastră și începu să aștepte. Clopotul bătu, și prin fața ei începură să treacă oamenii spre biserică. Cînd apăru nepotul ei, Wilson Ford, cu Alma, ea mormăi ca

pentru sine : „E slabă ca o scobitoare. Pînă o s-o ia Wilson, n-o să mai rămînă mare lucru de ea. Vai de capu' lui ce nevastă o să-i mai fie și mititica asta cu voce blîndă și limbă ascuțită. Așa-i trebuie !"

După ce clopotul încetă să mai bată și toți oamenii intrară în biserică, domnișoara Whitcomb se așeză și ea la armoniu. Își puse în față o carte de psalmi și rămase neclintită, în așteptare. Vinele de la tîmple și de la gîtul subțire, fără culoare, îi pulsau năvalnic, ochii negri străluceau înverșunați ; se aplecă țeapănă spre pupitrul cu note, ca să audă mai bine. Cînd răsună orga bisericii, își îndreptă spinarea, iar degetele ei lungi și descărnate apăsară pe clapele armoniului cu energie nestăpînită. Candace apăsă și pe pedale cu toată forța ; tot corpul ei subțire era în mișcare. Cînd se auziră primele note din solo-ul Almei, începu și ea să cînte. Avusese într-adevăr o voce minunată și era uimitor ce bine și-o păstrase. Încordîndu-și ființa cu furie și invidie, notele pe care le scotea sunau în majoritate convingătoare. Vocea ei umplea întreaga încăpere ; cînta cu pasiune și expresivitate. Cel puțin în această privință, blînda și micuța Alma n-o putea întrece. Era ea plină de statornicie și constanță încrezătoare, dar în suflet nu-i mocneau focurile ambiției și dîrzeniei. Pentru ea, muzica nu însemna ceea ce însemnase pentru mai vîrstnica ei rivală. Pentru această femeie neînsemnată, pe care împrejurările o siliseră să pășească pe un făgaș îngust, a cînta în corul satului însemnase tot atît de mult cît însemnase Italia pentru Napoleon — iar acum, pe insula unde era exilată, încă mai continua să lupte.

După ce se termină slujba, Candace se ridică de la armoniu și se duse să-și reia locul de la fereastră. Genunchii îi erau moi și îi tremurau. Se așeză pe scaun și își lăsă capul pe spate. Obrajii îi erau ocoperiți de pete roșii. Curînd auzi poarta trîntindu-se scurt și niște pași precipitați pe pietrișul de pe aleea de la intrare. Își ridică privirea și îl văzu pe nepotul ei, Wilson Ford, îndreptîndu-se grăbit spre ușă. Mai întîi tresări, apoi se înfipse și mai bine în scaun.

Wilson dădu buzna în cameră. Lăsase ușa deschisă, dar vîntul o trînti în urma lui.

— Unde ești, mătușă Candace ? o strigă cu glas puternic.

Ea nu-i răspunse. Wilson aruncă în jur o privire aprigă și, dînd cu ochii de ea, mai s-o mănînce, nu alta.

— Ascultă, mătușă Candace, se repezi el, ți-ai pierdut mințile ?

Candace nu rosti o vorbă.

— Mătușă Candace ! (Ea parcă nici nu-l auzea.) Dacă nu vrei să-mi răspunzi, o amenință, o să-ți iau vechitura aia de armoniu și ți-l arunc direct pe fereastră !

— Wilson Ford ! exclamă Candace cu un glas care era mai degrabă un țipăt.

— Dă-i drumu' ! Ce-ai de zis despre felu' cum te-ai purtat ? Să-ți spun eu, mătușă Candace, eu unu' nu suport așa ceva.

— Aș vrea să văd ce-o să faci.

— O să fac. O să arunc pe fereastră vechitura de armoniu și după aia o să bat în scînduri fereastra care dă spre biserică. Și-atunci o să vedem noi !

— Asta nu-i casa ta și n-o să fie în vecii vecilor.

— Cine-a zis că-i casa mea ? Dumneata în schimb ești mătușa mea și trebuie să veghez la onoarea familiei. Mătușă Candace, de ce faci toate astea ?

— N-are importanță de ce. Nu-s obligată să dau socoteală unui tinerel ca tine, care pe deasupra își mai dă și-atîtea aere. Da' o vorbă tot o să-ți zic ; după cum ai vorbit azi, Wilson Ford, n-o să primești în vecii vecilor un bănuț de la mine și fără banii mei o să te-nsori cu Alma Way la sfîntu' așteaptă. Acasă n-o poți lua ca să stea cu maică-ta și tare bine ți-ar fi prins într-o zi casa asta. Acum ți-ai luat adio de la ea. O să-mi fac alt testament, că-mi făcusem unu', dacă cumva nu știai. N-o să mai ai nimic din banii mei — nici tu, nici maică-ta. Și doar n-o să mai trăiesc cît lumea. Acuma te poftesc să te duci acasă ; vreau să mă bag în pat. Nu mă simt bine.

Wilson nu mai reuși să scoată nici un cuvînt de la mătușa lui. Indignarea nu i se potolise cîtuși de puțin. Amenințarea ei că-l va dezmoșteni nu-l speria deloc ; era o fire mult prea independentă, iar casa mătușii Candace însemnase întotdeauna pentru el un fel de castel în Spania ca să se gîndească serios la ea. Cu trupul lui

voinic și cu firea lui năvalnică, n-ar fi putut avea prea mult de-a face cu castele în Spania, chiar dacă ar fi fost destul de tare ca să le construiască peste morminte. Cu toate acestea, niciciînd nu spusese că nu se va putea căsători cu Alma. Toate speranțele lui se bazau pe posibilitatea de a-și spori avutul nu printr-o șansă neașteptată, ci prin propria sa muncă, statornică și neobosită. Cîndva, se gîndea el, o să aibă destul pus deoparte pentru două gospodării.

Ieși din casa mătușei lui la fel de furios precum intrase. După ce ușa se închise în urma lui, Candace se ridică de pe scaun și plecă la bucătărie. Se gîndea să aprindă focul și să-și fiarbă o ceașcă de ceai. Nu mîncase nimic toată ziua. Bagă niște vreascuri în plită și le aprinse cu un chibrit ; apoi se înapoie în camera de zi și din nou se instală în scaunul de lîngă fereastră. Focul din bucătărie începu să duduie și nu după mult timp vreascurile subțiri arseră cu totul, dar ea uitase de foc. Nici nu pusese ceainicul pe plită. O durea capul și, din cînd în cînd, o străbătea cîte un fior. Rămase la fereastră pînă ce după-amiaza se stinse și se lăsă amurgul. La ora șapte din nou bătu clopotul și oamenii treceră grupuri-grupuri pe lîngă casa ei. De data aceasta Candace nu se mai clinti din loc. Închisese capacul armoniului. În seara asta nu mai era nevoie să-și întreacă rivala ; la rugăciunile de duminica seara cîntau toți enoriașii.

Rămase nemișcată pînă aproape de sfîrșitul adunării ; capul o durea din ce în ce mai tare și acum tremura toată. În cele din urmă se ridică. „Mai bine mă culc", murmură ea. Adusă din spate și tremurînd, se apucă să încuie ușile. Se opri un minut în ușa din spatele casei, privind peste cîmpuri pădurea din depărtare. Acolo se vedea o lumină roșie. „Arde pădurea", zise Candace. Privi lipsită de interes flăcările care se ridicau pîrjolind și distrugînd frunzișul verde și fraged al primăverii. Aerul era plin de fum, deși pădurea se afla la o distanță de aproape un kilometru.

Candace încuie ușa și intră în casă. Ce conta dacă se prăbușeau copacii, cu ghirlandele lor delicate de frunze proaspete și cu noile cuiburi de păsări ? Ea era mistuită de un foc și mai aprig, care îi înghițea vlăstarele tu-

turor primăverilor și dulcea obișnuință de-o viață. Candace plecă să se culce în cămăruța ei de lîngă camera de oaspeți, dar nu reuși să adoarmă. Stătu trează toată noaptea. Dimineața se tîrî pînă la ușă și chemă un băiețel care trecea prin fața ușii. Îl rugă să se ducă să cheme doctorul și apoi pînă la doamna Ford s-o roage să vină la ea. În timp ce spunea toate acestea, se ținea de marginea ușii. Băiatul stătea și se holba la ea uimit. Vîntul de primăvară răcorea fața lui Candace. Își pusese pe ea o rochie și un șal pe umeri, iar părul cărunt îi zbura peste obrajii aprinși.

Închise ușa și se băgă din nou în pat. Dar de acolo nu se mai sculă. Doctorul și doamna Ford veniră și o îngrijiră, dar Candace nu mai trăi decît o săptămînă. Pînă în ultima clipă nimeni, în afară de ea, nu-și imagina că are să moară ; doctorul susținea că boala ei nu e decît un ușor acces de febră ; era pe deplin conștientă.

Dar Candace depusese de la bun început armele.

— E ultima dată că mai sînt bolnavă, îi spuse ea doamnei Ford de cum aceasta intră în casă ; și doamna Ford făcu haz de o asemenea idee năstrușnică, dar bolnava rămase la convingerea ei.

După toate aparențele nu era vorba de o suferință fizică ; îi slăbeau doar puterile pe zi ce trecea ; suferința ei era de ordin psihic. Nu prea vorbea, dar îi urmărea pe toți cu o privire chinuită.

Miercuri William Emmons veni să se intereseze cum se simte. Candace îl auzi vorbind în camera de oaspeți. Încercă să se ridice într-un cot, să poată auzi mai bine ce zice.

— A fost pe-aici William Emmons să vadă cum îți mai merge, o informă doamna Ford după plecarea lui.

— L-am... auzit, zise Candace. Și imediat continuă : Nancy, unde e albumu' ăla ?

— Pe masă, răspunse sora ei cu o ezitare.

— Poate că... n-ar strica... să-l periezi puțin.

— Bine.

Duminică dimineață Candace își exprimă dorința de-a fi chemat preotul. Pînă atunci refuzase să-l vadă. Preotul sosi și se rugară împreună, iar ea îi ceru iertare pentru felul cum vorbise cu o duminică mai înainte.

— N-ar fi trebuit să... vorbesc așa, zise ea. Am fost... teribil de... pornită.

— Poate că era din cauza bolii, zise preotul ca s-o consoleze.

Candace clătină din cap.

— Nu... n-a fost asta. Sper ca Domnu' să... mă ierte.

După plecarea preotului, Candace rămase tot tristă. Ochii ei compătimitori o urmăreau pretutindeni pe doamna Ford, cu stăruința automată a unui portret.

— Ce anume dorești, Candace ? o întrebă în cele din urmă doamna Ford.

Își îngrijise sora cu devotament, dar cînd și cînd își mai pierdea și ea răbdarea.

— Nancy !

— Spune, ce-i ?

— Aș vrea... să te duci... cînd se termină slujba și... să-i rogi pe Alma și pe Wilson să vină pînă la mine. Tare-aș vrea... s-o aud... cîntînd.

Doamna Ford făcu ochii mari.

— Bine, zise ea.

Slujba era în toi. Ferestrele fuseseră deschise, căci era tot o duminică foarte călduroasă. Din patul ei Candace asculta muzica și o pace adîncă i se așternu pe figură. Sora ei o pieptănase și îi pusese o bonetă curată. Perdeaua albă de la fereastra dormitorului flutura în adierea vîntului ca o pînză de corabie. Candace aproape că se simțea mai bine, iar gîndul morții n-o înspăimînta.

De la fereastra camerei de oaspeți, doamna Ford pîndea sfîrșitul slujbei. Cînd începură să iasă oamenii, alergă afară să-i aștepte pe Alma și pe Wilson. Cînd apărură, le împărtăși dorința lui Candace și cu toții intrară în casă.

— Candace, au venit Alma și Wilson, strigă doamna Ford, conducîndu-i spre ușa dormitorului.

Candace zîmbi.

— Intrați, îi pofti ea cu voce slabă.

Și cei doi intrară și se opriră lîngă pat. Candace continua să-i privească, în timp ce un zîmbet îi schimonosea buzele.

— Wilson !

— Ce-i, mătușă Candace ?

— Nu l-am schimbat... testamentu'. Tu și Alma puteți veni... să stați... aici... după ce n-oi mai fi eu. Mai-

că-ta se poate descurca și singură. Alma... poate... să-mi ia... toate... lucrurile mele.

— Nu mai vorbi așa, mătușă Candace.

Pe obrajii lui Wilson șiroiau lacrimile, iar fața delicată a Almei tremura toată.

— Poate... dacă vrea Alma... să-mi cînte ceva, zise Candace.

— Ce vreți să cînt? întrebă Alma cu un glas tremurat.

— *Iubire sfîntă a sufletului meu.*

Stînd alături de Wilson, Alma se apucă să cînte. La început de-abia reuși să-și controleze vocea, dar apoi cîntă dulce și cristalin.

Candace zăcea în pat și asculta. Pe față avea o expresie radioasă, de extaz, care n-o părăsi nici după ce Alma sfîrși cîntecul. Dar atunci își ridică privirile și vorbi, și era ca un copac din pădure a cărui imagine de odinioară mai apare o ultimă clipă prin fumul și flăcările focului care-l transfigurează înainte de-a se prăbuși.

— Ai fost cu un semiton mai jos pe cuvîntu'... suflet, zise Candace.

Cuprins

Pitoresc și nostalgie : debutul realismului american . . . 5

Vestul și Vestul Mijlociu

BRET HARTE

Sărutul lui Salomy Jane 16
Brown din Calaveras 38
Idila din Red Gulch 50

MARK TWAIN

Cum l-a speriat filfizonul pe pădurar 61
Cînd s-a urcat bizonul în copac 62
Hank Monk, vizitiu vestit 67
Povestea lui Baker despre gaițe 72

EDWARD EGGLESTON

Lecție particulară de la un buldog 78
Cum a fost încolțit predicatorul 86

AMBROSE BIERCE

Fereastra bătută-n scînduri 92
Adevărat blestem 97

Sudul

GEORGE WASHINGTON CABLE

'Sieur George 114
Plantația „Belles Demoiselles" 129

JOEL CHANDLER HARRIS

Fratele Iepure se distrează la bac 148
Free Joe și restul lumii 153

KATE CHOPIN

Nég Créol 166
Pruncul lui Désirée 173
O femeie respectabilă 179
Ciorapii de mătase 183

CHARLES WADDELL CHESNUTT
Soția tinereții lui 189
Copiii șerifului 202

Noua Anglie

SARAH ORNE JEWETT
Stîrcul alb 222
La mila tîrgului 233
O zi de sărbătoare în viața familiei Hilton . . . 246
MARY WILKINS FREEMAN
Revolta „mamei" 264
Călugărița din Noua Anglie 282
Cîntăreața satului 295

Lector : RUXANDRA VASILESCU-POTLOG
Tehnoredactor : VICTOR MAȘEK
*
Bun de tipar : 25.04.1985 ; Coli tipar : 19,50.
*
Tipărit sub cd. 5020/985 la
INTREPRINDEREA POLIGRAFICA
BACĂU
Strada Mioriței nr. 27

O incursiune inedită în proza scurtă realistă a unor scriitori americani prestigioşi ca Mark Twain, Bret Harte, Ambrose Bierce, Kate Chopin sau S.O. Jewett, volumul oferă o imagine cuprinzătoare a unor opere caracterizate printr-o permanentă îmbinare între romantism şi realism.

Lei 16,50

CW

Editura Univers